

A FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

BESZÁMOLÓJA

A 2011 – 2013. ÉVI TAPASZTALATAIRÓL

A Független Rendészeti Panasztestület beszámolója a 2011-2013. évi tapasztalatairól

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (továbbiakban: Rtv.) 6/A. §-a (1) bekezdésének b) pontja értelmében a Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) működésének és eljárásainak tapasztalatairól évente háromévente beszámol az Országgyűlésnek. A Testület e kötelezettségének második alkalommal jelen beszámoló előterjesztésével tesz eleget.

I. A Testület működésével kapcsolatos általános kérdések

A Testület első tagjainak megválasztására 2008. február 25-én került sor, akik megválasztásukat követően haladéktalanul megkezdték az alakuló ülés és az Ügyrend előkészítését. Az alakuló ülésre március 5-én került sor, ahol a Testület tagjai egyhangú szavazással a Testület mandátumának időtartamára Elnököt, helyettesítésére Elnökhelyettest választottak.

A Testület tagjai:

Dr. Juhász Imre 2008. február 25-től 2010. július 23-ig a Testület elnökhelyettese, 2010. július 23-tól a Testület elnöke 2013. április 3-ig;

Dr. Kozma Ákos 2010. július 23-tól a Testület elnökhelyettese;

Fráterné dr. Ferenczy Nóra 2008. február 25-től;

Dr. Kádár András Kristóf 2008. február 25-től 2014. február 25-ig;

Dr. Féja András 2008. február 25-től 2014. február 25-ig.

A testületnek tagja volt dr. Kaltenbach Jenő 2008. február 25-től 2010. június 30-ig, aki ugyanezen idő alatt a Testület elnöki tisztségét is betöltötte.

Dr. Juhász Imrét, a Testület elnökét 2013. március 25-i ülésnapján az Országgyűlés 2013. április 3-i hatállyal alkotmánybíróvá választotta. Dr. Juhász Imre 2008. február 25-étől, megalapításától tagja volt a Testületnek, amelynek 2010. július 22-e óta az elnöki tisztségét is betöltötte. Kinevezését követően 2013. április 3-i hatállyal lemondott elnöki tisztségéről, és megbízatásáról.

A Testület Ügyrendjét egyhangú szavazással 2008. március 7-én fogadta el.

Már az Ügyrend előkészítése során világossá vált, hogy a Testülettel kapcsolatos hatályos szabályozás számos anomáliát tartalmaz, amelyek nehezítik az eredményes munkát. Ezek részben magával a szabályozási koncepcióval, részben a szabályozás alább ismertetett részleteivel függenek össze. Mielőtt azonban ezekre rátérnénk célszerűnek látszik legalább vázlatosan utalni a magyar intézménnyel kapcsolatos európai jogi és a külföldi társintézmények szerepét érintő jogi helyzetre.

1. A civil kontroll nemzetközi jogi és szervezeti alapjai

A rendőrség jogi szabályozása, illetve a rendőri intézkedések jogszerűségének ellenőrzése nem szokásos témája a nemzetközi jognak, ennek ellenére az utóbbi időben ez a téma a nemzetközi – különösen az európai – szervezetek figyelmének homlokterébe került. Ennek köszönhetően az utóbbi évtizedben több ilyen tárgyú, az úgynevezett *soft-law* fogalmi körébe tartozó, különböző ajánlásokat tartalmazó dokumentum látott napvilágot.¹

Így az Európa Tanács Rasszizmus és Intolerancia Elleni Bizottsága 11. számú általános ajánlásának 10. pontja kifejezetten szól a rendőrség civil kontrolljáról.

Jelentős az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) gyakorlata, különösen az Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: EJEE) 2. (az élethez való jog) és 3. (a kínzás, illetve az embertelen, vagy megalázó bánásmód tilalma) cikkéhez kapcsolódóan.

Az Európa Tanács Emberi Jogi Biztosa által, a rendőrségi panaszeljárásról 2008. májusában szervezett konferencia záródokumentuma² szerint a rendőrség független kontrollmechanizmusa öt elv alapján működhet:

a) Függetlenség

Az ellenőrzésre felhatalmazott szerv rendelkezzen hatásköri önállósággal, utasítás-és befolyásmentességgel, szervezeti és személyzeti függetlenséggel, valamint pénzügyi önállósággal.

b) Megfelelőség

Az ellenőrző szervnek álljanak rendelkezésére mindazok a hatáskörök és eszközök, amelyek alkalmasak a tényállás felderítéséhez.

c) Azonnaliság

A panaszolt intézkedéseket közvetlenül követő vizsgálat hatékonysága a legeredményesebb.

d) Panaszosi részvétel

Biztosítani kell, hogy a panaszos figyelemmel kísérhesse az eljárást annak érdekében, hogy megértse a történéseket és meggyőződhessen érdekei érvényesíthetőségéről.

e) Nyilvánosság

¹ Council of Europe (2001) European Code of Police Ethics Recommendation 10 of the Committee of Ministers. Council of Europe Committee for the Prevention of Torture or Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (2006) The CPT Standards: Substantive sections of the CPT's General Reports Chapter IX Combating Impunity. Council of Europe's Joint Informal Working Group on Police and Human Rights (2000) Policing in a Democratic Society.

European Commission Against Racism and Intolerance (ECRI) (2007) General Policy Recommendation no. 11: On Combating Racism and Racial Discrimination in Policing.

² Draft Opinion of the Council of Europe Commissioner for Human Rights concerning independent and effective determinations of complaints against the police (Kézirat)

Biztosítani kell a panaszosnak és a közvetlenül érdekeltnek a vizsgálatokkal összefüggésben keletkezett dokumentumok hozzáférhetőségét.

2. Néhány európai ország példája és a magyar szabályozás összefüggései

A rendőrség független civil kontrollja a legtöbb európai országban egyelőre hiányzik, illetve annak megoldása a „hagyományos” utat követi, azaz vagy az ügyészség, vagy egy a rendőrséghez, vagy a belügyi, igazságügyi adminisztrációhoz tartozó szerv által történik. Ez utóbbi esetben nem a rendőrség civil kontrolljáról általában, hanem a rendőrséget (is) érintő másik jelenség, a rendőrségi korrupció elleni tevékenységről van szó.

Az „ősforrás”, illetve az intézmény „őshazája” az Egyesült Királyság, pontosabban Anglia és Wales. A brit intézményrendszer azért is említendő meg példaként, mert azon kívül, hogy mintául szolgált, egyben kialakulásának története a magyar Testület szempontjából is tanulságosnak tűnik. A rendőrség független ellenőrzésének gondolata már 1929-ben felmerült Angliában, ekkor azonban még csak az ügyészség ez irányú kapacitásának a kiterjesztéséről volt szó. A vita új lendületet vett az '50-es években, néhány nagy nyilvánosságot kapott eset után. Végül az 1976-ban elfogadott rendőrségi törvény (Police Act) hozta létre az első Rendőrségi Panasztestületet (Police Complaint Board), amelynek a hatásköre csak arra terjedt ki, hogy a rendőrség által kivizsgált panaszokról hozott döntést megvizsgálja, és egyet nem értése esetén fegyelmi eljárást kezdeményezzen. Viszonylag hamar kiderült, hogy ez messze nem elégíti ki a közvélemény elvárásait, vagyis a rendőrségi panaszeljárást továbbra is nagyfokú bizalmatlanság vette körül.³ A magyar előtörténet szempontjából sem érdektelen, hogy az újabb lökést az 1981-es brixtoni zavargások, illetve annak rendőrségi kezelése adta. 1984-ben a Panasztestületet Rendőrségi Panaszügyi Hatósággá (Police Complaint Authority) szervezték át. A rendszer továbbra is megmaradt; hibáira több tragikus eset, illetve az azt követő vizsgálat világított rá. A kiküldött reformbizottság javaslatai végül a 2002-es Rendőrségi Reformtörvény (Police Reform Act) elfogadását eredményezték, amely létrehozta a jelenleg is működő angol Független Rendőrségi Panasz Bizottságot (Independent Police Complaint Commission, IPCC)⁴.

Az IPCC a komolyabb eseteket maga vizsgálja ki, a többi esetében pedig a rendőrségi eljárás felett felügyeletet gyakorol. Ezen kívül feladatai közé tartozik a rendőrségi panaszok kivizsgálása iránti közbizalom helyreállítása és fenntartása érdekében teendő különböző oktatási, kommunikációs, kutatási, stb. feladatok végzése, ill. koordinálása. Rendszeresen

³ Egy 1991-ben végzett vizsgálat szerint a megkérdezettek 90%-a gondolta úgy, hogy a rendőrség elleni panaszokat független intézmény vizsgálja ki. A panaszosok szintén 90%-a volt elégedetlen azzal, ahogy a rendőrség a panaszát kezelte. A panaszosok 70%-a mondta, hogy a rendőrségről alkotott véleménye romlott a panasz vizsgálata miatt. James Harrison-Mary Cunneen: An Independent Police Complaint Commission. Liberty, London 2000. 3. o.

⁴ Az IPCC 2004. április 1-jén kezdte meg munkáját. Az IPCC Csúcsszerve a Bizottság, amely Elnökből, két Alelnökből és a Biztosok 12 tagú testületéből áll. Az Elnököt a Királynő, az Alelnököket és a Biztosokat a belügyminiszter (Home Secretary) nevezi ki öt évre. Munkájukat közel négyszáz fős apparátus segíti, amelyből 120 nyomozó (vizsgáló), akik a négy régió között oszlanak meg. Central, Wales-South-West, North, London-SE. Az Alelnökök és a Biztosok szintén egyes régiókhoz tartoznak. Central: négy, Wales-South-West: kettő, North: három, London-SE: öt Biztos.

végez(tet) kérdőíves vizsgálatokat a szélesebb közvélemény, illetve a panaszosok elégedettségének mérése érdekében.⁵

Észak-Írországból 2000-ben speciális Rendőrségi Ombudsman intézményt hoztak létre, amelynek a rendőrség elleni panaszok kivizsgálása tartozik a kizárólagos hatáskörébe. (Az északi általános ombudsman hatásköre ezekre az ügyekre nem terjed ki.) Ezen kívül a rendészeti kutatások szervezése, oktatás, rendészeti politikák kidolgozása és ilyen ajánlások megfogalmazása is a feladatát képezi. Az Ombudsman tevékenységét 128 fős személyzet segíti. Az ír modellhez erősen hasonló a 2007-ben létrehozott Skócia Rendőrségi Biztos (Police Complaints Commissioner for Scotland) intézménye.⁶

Írországból 2005-óta működik a Garda Síochána Ombudsman Commission, amelynek tagjait az ír parlament választja, és három főből áll. A tagok maguk közül választanak elnököt. A bizottsághoz bárki fordulhat, aki rendőri intézkedés érintettje vagy tanúja volt. Az egyes panaszok kivizsgálásán túl a rendőrség iránti közbizalom elősegítése is a bizottság feladatai közé tartozik.

Ez idő szerint a brit szigeteken kívül független, csak a törvényhozónak alárendelt civil ellenőrző szerv csak Belgiumban létezik. A belga Comité Permanent de Controle des Services de Police (röviden: Comité P) 1991-ben jött létre, és kizárólag a Belga Parlamentnek tartozik felelősséggel. Feladata a rendőrség elleni panaszok kivizsgálása, illetve ajánlások megfogalmazása strukturális problémák megoldására. Jelenleg 99 fős személyzettel működik.

A magyar szabályozás, a mintául szolgáló angoltól eltérően,⁷ a büntetőjogi felelősségre vonás megállapításában nem biztosít szerepet a Testületnek, a rendőri bűncselekmények kivizsgálását az ügyészség, illetve az ügyészségi nyomozóhivatal végzi (ugyanakkor a Testületnek arra van hatásköre, hogy a büntetőjogi felelősséget is felvető rendőri jogsértéseket alapjogi szempontból vizsgálja).

Az Rtv. 92. § (1) bekezdése szerint: „Akinek az e törvény IV. V. és VI. Fejezetében meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása (e fejezet alkalmazásában a továbbiakban együtt: intézkedés) alapvető jogát sértette – választása szerint – panasszal fordulhat az intézkedést foganatosító rendőri szervhez, vagy kérheti, hogy panaszát az országos rendőrfőkapitány, valamint a főigazgatók a Testület által lefolytatott vizsgálatot követően bírálja el.”

Az Rtv. IV. Fejezete nem egyes intézkedésekre vonatkozó szabályokat tartalmaz, hanem a rendőri magatartásra, illetve az V. és VI. Fejezetben felsorolt intézkedésekre vonatkozó általános elveket, értékeket sorolja fel.⁸ Ezek az elvek (intézkedési kötelezettség, arányosság, kényszerítő eszközök alkalmazásának követelményei, az intézkedések és a kényszerítő eszközök alkalmazásának közös elvei és szabályai) a Testület számára azokat a

⁵ Az IPCC létrehozását megelőző a 2002. évi szabályozást meghatározó vitákról lásd: James Harrison-Mary Cunneen: i.m. Az IPCC honlapja: ipcc.gov.uk.

⁶ Forrás: EPAC Contact Catalogue 2008. Federal Ministry of Interior, Vienna 2008.

⁷ Az IPCC éppen ellenkezőleg a súlyos esetekre koncentrálnak, míg a kisebb jelentőségű ügyeket átengedi a rendőrségnek, és azt csak felügyeli.

⁸ Kivételt az Rtv. 24-26. §-ában felsorolt, „intézkedés-jellegű” rendőri aktusok (pl. segítségnyújtás, felvilágosítás adása, eszközök igénybevétele) jelentenek.

zsinórmértékeket fogalmazzák meg, amelyek az egyes intézkedések jogszerűségének megítéléséhez szükségesek.

Az V. Fejezetben felsorolt intézkedések a következők: igazoltatás, a fokozott ellenőrzés, ruházat csomag és jármű átvizsgálása, a felvilágosítás-kérés, az elfogás és előállítás, az elővezetés, az idegenrendészeti intézkedés, a határforgalom ellenőrzése, a biztonsági intézkedés, a közbiztonsági őrizet, intézkedés magánlakásban és közterületnek nem minősülő egyéb helyen, a műszeres ellenőrzés, a képfelvétel, hangfelvétel készítése, a helyszín biztosítása, a közlekedésrendészeti intézkedés, a személy és létesítménybiztosítás és a személyi védelemmel, illetve Védelmi Programmal kapcsolatos intézkedés.⁹

A kényszerintézkedéseket az Rtv. VI. Fejezete sorolja fel, ill. definiálja a következők szerint: testi kényszer, bilincs, vegyi eszköz, elektromos sokkoló eszköz, rendőrbot, kardlap, illetőleg más eszköz alkalmazása, szolgálati kutya alkalmazása, útzár, megállásra kényszerítés, lőfegyverhasználat, lőfegyverhasználat tömegben lévő személlyel szemben, csapaterő alkalmazása, tömegoszlatás.¹⁰

A gyakorlatban időnként problémát okoz az a tény, hogy ugyan a Testület hatásköre nem terjed ki sem a büntető, sem a szabálysértési, sem szabályszegési ügyekre, de azok jellemzően rendőri intézkedéseket involváltnak. Ha ezek az eljárás kezdetén, az említett két eljárás valamelyikének tényleges megindítása előtt történnek, akkor egyszerűbb a helyzet, de olykor időbeli átfedésről is szó van, és ez megnehezíti az elhatárolást.

Egy másik – inkább már eljárásjog területét érintő – probléma, hogy a rendőrségi intézkedés az alapjogsértésen kívül a bűncselekmény gyanúját is felveti, így párhuzamosan indulhat a Testület vizsgálata és büntetőeljárás. A törvény még a Testület és az ügyészség közti információáramlás kérdését sem rendezi, ami adott esetben komoly gondot okozhat. Arról nem is beszélve, hogy a két párhuzamosan futó eljárás különböző végeredményre vezethet, és ez szintén nem használ a jogbiztonságnak. Elvileg persze elképzelhető – és a Testület eddig erre az álláspontra helyezkedett – az alapjogsértés megállapíthatósága a büntetőeljárás eredménytelensége esetén is, hiszen a büntetőeljárás egy konkrét személy büntetőjogi felelősségét vizsgálja, míg a Testület a panaszos alapjogsérelmének megállapíthatóságát, de a viszony rendezésének igénye precíz, következetes szabályok kidolgozásával szükségszerűnek mutatkozik.

3. A Testület eljárásával összefüggő általános problémák

A Testület eljárása több komoly dogmatikai problémát vet fel. Tulajdonképpen egyszerre fordulnak elő és keverednek benne az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény (a továbbiakban: Obtv.), illetve 2012. január 1-től az ezen jogszabályt felváltó alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi XI. törvény (a továbbiakban: Ajbtv.) és a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) eljárási intézményei.

⁹ Rtv. 29-46/A. §

¹⁰ Rtv. 47-60. § Itt jegyzendő meg, hogy az Rtv.-ben nem szabályozott részletkérdésekre vonatkozó szabályokat a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet tartalmazza

a) Ez mindjárt az eljárás megindításánál megmutatkozik. Az Ajbtv. nem ismeri az ügyfél fogalmát, ami az eljárás „utólagos”, illetve *actio popularis* jellegéből fakad, valamint abból is, hogy az ombudsmani eljárás hivatalból is megindítható. A Ket. ezzel szemben az ügyféli minőséget érintettséghez köti.

Az Rtv. azon személyek számára biztosít lehetőséget a Testületnél panasz előterjesztésére, akiknek a rendőri intézkedés alapvető jogát sértette. Az Rtv. tehát nem szűkíti a panaszosi kört azokra, akikkel szemben a rendőri intézkedés lezajlik, hanem az alapjogi sérelem „gyanúját” követeli meg a panaszosi minőség megállapításához. A Testület gyakorlata szerint ahhoz, hogy valamely jogellenes cselekményt bejelentő és ennek nyomán a rendőrség intézkedését vagy intézkedése elmulasztását sérelmező személy alapjogának érintettsége olyan fokban legyen megállapítható, amely a Testülethez fordulását megfelelően megalapozza, az szükséges, hogy a kérdéses jogsértés valamilyen módon személyében érintse a panaszost még akkor is, ha annak nem a panaszos a közvetlen elszenvedője.

A lehetséges panaszosok meghatározásával összefüggő és szintén említést érdemlő probléma a Testület hivatalbóli eljárási jogosultságának a hiánya. Nem egy esetben előfordul ugyanis, hogy a Testület egy, a hatáskörébe tartozó esetről értesül (akár a médián keresztül), jogszabályi felhatalmazás hiányában azonban nem jogosult hivatalból eljárni, sőt arra sincsen módja, hogy az érintett személyt megkeresse és tájékoztassa a Testülethez fordulás lehetőségéről (amely eljárási mód több aggályt is felvethetne). Ugyanakkor nem elképzelhetetlen, hogy az érintett (esetleg alapjogában sértett) személy a Testülethez fordul, vagy – még távolabb menve – magával a panasztétel lehetőségével sincsen tisztában a megfelelő tájékoztatás elmaradása okán. Indokolt ezért, hogy a Testület – az országgyűlési biztosra vonatkozó szabály Rtv.-be történő bevonásával, vagy csak arra való utalással – hivatalból történő eljárásának lehetővé tétele mihamarabb megvalósuljon.

Hasonló tartalmú ajánlást fogalmazott meg az Európa Tanács Jelentése a magyar kormány számára a kínzás és embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megelőzésére létrehozott európai bizottság (CPT) magyarországi látogatásáról (2009. március 24-étől április 2-áig) a Testület hatáskörének bővítése kapcsán. Abban ugyanis a „*CPT felkéri a magyar hatóságokat arra, hogy terjesszék ki a Független Rendészeti Panasztestület jogosítványait arra, hogy hivatalból kezdeményezhessen vizsgálatokat az esetleges bántalmazási ügyekben*”.

b) Megítélésünk szerint a Ket. egyes szabályainak *mutatis mutandis* átvétele számos problémát megoldana. Ezzel a Testület akkor szembesült, amikor – kihasználva a meglehetősen szűkszavú törvényi szabályozás adta felhatalmazást – Ügyrendjében megpróbálkozott eljárási szabályai részletes rendezésével. Hogy csak egy példát említsünk, az Rtv. nem ismeri a felfüggesztés intézményét. Ez a törvényi határidőhöz nem kötött eljárásokban (Ajbtv.) nem jelent problémát, de a Testület eljárására 90 nap áll rendelkezésre. A megfelelő jogintézmény hiányában a Testületnek tehát semmilyen lehetősége sincs arra, hogy egy másik szerv eljárásának várható idejét figyelembe véve bevárja az esetleges előkérdezt jelentő döntés meghozatalát.

c) Egy másik – nem túl ügyfélbarát – megoldása az Rtv.-nek, hogy a panasz benyújtására mindössze 20 napos jogvesztő határidőt ad, ami ráadásul nincs szinkronban a „rendes”

rendőrségi panasz eljárás 30 napos panaszbeadási határidejével. Aligha lehet kétséges, hogy itt az ügyféli jogok indokolatlan, aránytalan szűkítéséről van szó, amely csak nyomós okkal lenne elfogadható.

A probléma feltárásához hozzátartozik, hogy a Testület több esetben tapasztalja azt, hogy a panaszos azért késlekedik beadványa előterjesztésével, mert az intézkedő rendőrök elmulasztják az Rtv. 20. §-ának (2) bekezdésében foglalt tájékoztatási kötelezettségük teljesítése során, hogy említést tegyenek a Testülethez fordulás lehetőségéről. Az ügyek vizsgálata során nyilvánvalóvá vált, hogy nem egyedi mulasztásról van szó, hanem sajnálatos módon, bizonyos esetekben az érintett szervek vezetőinek is az az álláspontja, hogy a panaszjogról való kioktatásnak nem kell kiterjednie a Testület eljárására.

A jelenlegi gyakorlat szerint a Testület lefolytatja a panasz eljárást akkor is, ha a panasz előterjesztésére az arra biztosított nyolc napos határidőn túl kerül ugyan sor, de a Testület a beadvány előzetes vizsgálata során azt tapasztalja, hogy panaszost a rendőrség nem tájékoztatta megfelelően az Rtv. 92. §-ában biztosított jogorvoslati jogra vonatkozó választási lehetőségéről, és a panaszos a késelemre kapcsán kifejezetten hivatkozik a rendőri mulasztásra. Tehát a Testület „panaszos-barát”, vagyis befogadja az ilyen jellegű panaszokat és analógiával élve a Ket. igazolási kérelemre vonatkozó szabályait megfelelően alkalmazza eljárásában. Felmerül azonban a kérdés, hogy meddig fogadhatja be a Testület – a fentiekre hivatkozással – az elkésett beadványokat. Az igazolási kérelem jogintézményét, ezért a Testület eljárására vonatkozó szabályok között kellene rögzíteni, az arra vonatkozó optimális, szubjektív és objektív határidő meghatározásával. Megjegyzendő, hogy az igazolási kérelem formai és tartalmi követelményeiről több fordulóban egyeztetett a Testület az ORFK képviselőivel és ennek során megállapodás született e körben.

d) A Testület az országgyűlési biztosokhoz hasonlóan évente köteles tevékenységéről tájékoztatni az Országgyűlés rendészeti, valamint emberi jogi ügyekben feladatkörrel rendelkező bizottságait (amelyek egyébként a testületi tagokat is jelölik), háromévente pedig az Országgyűlést. A fentieknek nyilvánvalóan lehet olyan hatása, amely a Testület pozícióját erősíti, állásfoglalásainak nagyobb nyomatókat ad, ugyanakkor az állásfoglalások határfokának növeléséhez a Testület vizsgálati jogosítványainak erősítése is szükséges lenne. Megoldás lehetne például, ha – az angol IPCC-hez hasonlóan – a Testület nem a rendőrség által produkált dokumentumokból dolgozna, hanem nyomozati jogosítványok birtokában maga vizsgálná ki legalább a nagyobb jelentőségű ügyeket.

e) Ez utóbbi már átvezet a Testületre vonatkozó eljárásjogi rend másik „rokonához” az Ajbtv. eljárási, illetve vizsgálati szabályaihoz. A jogalkotó számára az lett volna a legegyszerűbb megoldás, ha a Testület vizsgálati jogosítványai esetében egyszerűen utalt volna az Ajbtv. megfelelő rendelkezéseire. Ehelyett egy foghíjas vizsgálati intézményrendszer áll a Testület rendelkezésére. Az Rtv. 93/A. § (1) bekezdése mindössze annyit mond, hogy: „A Testület a vizsgálata során a Rendőrségtől felvilágosítást kérhet.” Ez is egy olyan szabályozási disszonancia, amely mögött nem áll kellő súlyú releváns ok.

Mivel ugyanis az Rtv. a felvilágosítás-kérés kapcsán további részletszabályokat nem tartalmaz, ezért nincs kellőképpen tisztázva az sem, hogy a Testület valójában mire is jogosult vizsgálata során (rendőrök nyilatkoztatása, meghallgatása, stb.). Az országgyűlési biztos az általa vizsgált ügyben bármely szervtől – ideértve az Ajbtv. szerint hatóságnak

nem minősülő szerveket is – vagy annak munkatársától írásbeli magyarázatot, nyilatkozatot, felvilágosítást vagy véleményt kérhet. Azonban az Rtv. ezeket a jogosítványokat kifejezetten nem biztosítja a Testületnek.

A fentiek miatt szükséges tehát az alapvető jogok biztosa jelenlegi és jövőbeli jogosítványainak beépítése a törvénybe (Rtv.). Fontos lenne a bizonyítási eszközök Ajbtv. alapján való bővítése is.

f) A Testület álláspontja szerint elengedhetetlen továbbá, hogy a jogalkotó tisztázza, milyen eljárásjogi korlátai lehetnek a Testület vizsgálatának az Rtv. IV. Fejezetében szabályozott általános elvek vonatkozásában.

A Testületnek az Rtv. 92. § (1) bekezdés alapján lehetősége van arra, hogy az Rtv. IV. Fejezetében, a rendőrség működésének általános elveit és szabályait rögzítő rendelkezések kapcsán vizsgálódása körébe vonjon minden olyan rendőri tevékenységet, amelyet az V. és a VI. Fejezetek ugyan nem nevesítenek, de amelynek vonatkozásában a IV. Fejezetben foglalt követelményeknek érvényesülniük kell.

Erre az Rtv. IV. Fejezetében szereplő 11. § (1) bekezdése nyújt lehetőséget, amely szerint a rendőr köteles a szolgálati beosztásában meghatározott feladatait a törvényes előírásoknak megfelelően teljesíteni. A 11. § (1) bekezdése tehát olyan általános jellegű rendőri kötelezettséget rögzít, amelynek megsértése esetén helye van a Testület eljárásának akkor is, ha a jogsértés nem az Rtv. V. és VI. Fejezetében foglalt rendelkezések alkalmazásával függ össze, hanem más – az adott szolgálati feladat ellátására vonatkozó – jogi norma érvényesülésével. Az Rtv. 11. §-án keresztül a szigorú nyelvtani értelmezés szerint vizsgálhatóvá válik tehát a rendőrség részéről eljáró személyek olyan tevékenysége is, amely az Rtv.-től eltérő egyéb jogszabályok, például a büntetőeljárás vagy a szabálysértési törvény által rendezett eljárási szabályok alapján zajlik.

A Testület gyakorlata szerint azonban hatáskörének ilyen értelmezése korlátokkal érvényes: a Testület olyan esetekben él az ilyen jellegű vizsgálat lehetőségével, amikor a panaszolt rendőri intézkedéssel vagy mulasztással szemben speciális jogorvoslatot az egyéb jogszabályok nem biztosítanak. Ez a vélelmezett jogalkotói szándékot respektáló értelmezés azonban bizonyos konkrét esetekben meglehetősen abszurd eredményekre vezethet: így például az előállított személyt ért sérelmek vizsgálhatók a Testület által. Azonban attól a ponttól kezdve, hogy ugyanez a személy bűnügyi őrizetbe kerül (amelynek időtartamába egyébként az előállítás is beletartozik), a hasonló jellegű sérelmeket a Testület már nem vizsgálhatja, mivel azokat az esetleges panaszos egy büntetőeljárás keretei között szenvedni el. A Testület úgy véli, hogy ennek a kérdésnek a rendezése jogalkotást és a Testület hatáskörébe vonható jogsértések körének a jelenleginél átgondoltabb és tisztább meghatározását teszi szükségessé.

g) Végül nincs az Rtv.-ben megnyugtatóan rendezve, hogy amennyiben a Testület megállapítja a súlyos alapjogsértést és az országos rendőrfőkapitány azt elfogadva határoz, annak mi a következménye az adott jogsértést megvalósító rendőrre vagy rendőrökre nézve. Ha a rendőri szabályszegés büntetőeljáráshoz vezet, teljesen világos, hogy a bíróság értékeli a rendőr magatartását és megállapítja a törvény szerinti szankciót. Ha azonban a súlyos alapjogsértés nem valósít meg bűncselekményt, a jogkövetkezmény kérdése teljesen

rendezetlen. Szóba jöhet persze a fegyelmi felelősség érvényesítése, de a fegyelmi eljárás megindítása, illetve a szankció megállapítása annak a parancsnoknak a (majdnem) szabad mérlegelésén múlik, aki esetleg valamilyen módon maga is részese volt az eseményeknek. Ugyanakkor ha az ügynek ez az oldala megnyugtatóan rendeződik is, még mindig nyitva marad az ügyféli elégtétel kérdése; pedig éppen ez az az elem, amely a civil kontroll létjogosultságát adja. (Tudniillik a rendőrség tisztességes, pártatlan reputációjának a megteremtése, fenntartása és a rendőrségbe vetett közbizalom erősítése). Természetesen, ha a panaszost kár érte az bírósági úton érvényesíthető, de ennek buktatói, nehézségei vannak kiegészülve azzal, hogy egy eljárás végén kapott elégtétel nem igazán használ a rendőrség jó hírének. Ez sem oldja meg azon panaszosok problémáit – és ők vannak többségben –, akiknek az alapjogaik csekély mértékben sérültek. Sok esetben egy parancsnoki levél, amely a hibát elismeri, és a panaszost megköveti, elgendő lenne.

Megfontolandó a fentiek kapcsán a Testület perképességének biztosítása – legalábbis célzottan és korlátozottan – a közigazgatási határozat felülvizsgálata [a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) XX. Fejezete] iránti perben, ahol a felperes a panaszos, az alperes az ORFK. Így – a bírósági tájékoztatási kötelezettség révén – biztosítható lenne, hogy a peranyagról első kézből értesüljön a Testület, illetve a korábban megfogalmazott álláspontját is képviselhesse, és a panaszos mellett be is avatkozhatna a perbe. Szemben az általános beavatkozási szabályokkal, a jogalkotó *ipso iure* biztosíthatná a beavatkozás lehetőségét (ilyen beavatkozási joga van pl. az anyának a gyermeke származásával és az apasággal összefüggő perekben). Ez esetben nem kell a jogi érdeket valószínűsíteni.

Elképzelhető egy másik megoldás is, amelyben a Testület a másodfok szerepét töltené be a panaszügyekben. A Ket. jelenlegi rendszerében [105. § (2) bekezdés], ha a másodfokú döntés meghozatalához nincs elég adat vagy a tényállás további tisztázása szükséges, a fellebbezés elbírálására jogosult szerv a döntés megsemmisítése mellett az ügyben első fokon eljáró hatóságot új eljárásra utasíthatja, vagy a kiegészítő bizonyítási eljárás lefolytatását maga végzi el. Ez a konstrukció a Testület vonatkozásában is megfelelőnek mutatkozik annyiban, hogy a bizonyítás lefolytatását szűk körben tenné szükségessé (tehát nem kellene a Testületnél dolgozók létszámát jelentősen bővíteni); ugyanakkor az első fokon eljáró rendőri szerv bizonyítási eljárásának elégtelensége esetén lehetővé tenné a Testület számára a bizonyításra vonatkozó megfelelő instrukciók melletti hatályon kívül helyezést (akár többször is), biztosítva ezzel, hogy egy független szerv valóban hatékony ellenőrzést gyakoroljon a rendőrségi vizsgálat felett. Egy ilyen változtatás esetén azonban világossá kellene tenni, hogy a Testület eljárására a Ket. szabályait kell alkalmazni (ami számos eljárási bizonytalanságot megoldana), ugyanakkor szükségessé tenné az elsőfokú eljárás bizonyos módosítását is. Ebben a rendszerben a Testület határozatot hozna, amelynek bírósági felülvizsgálata biztosítaná, hogy a panaszosok továbbra is élhessenek a számukra jelenleg rendelkezésre álló jogorvoslati fórumhoz fordulás jogával.

4. Kapcsolat a jogvédő és jogalkalmazó szervezetekkel

a) Jogértelmezési problémák megoldása

A Testület törekszik arra, hogy a többi jogalkalmazó szervezettel – elsősorban a rendőrséggel és a bíróságokkal – olyan kapcsolatot alakítson ki, illetve ápoljon, amely lehetővé teszi a felmerülő jogalkalmazási-jogértelmezési problémák megoldását. Itt szükséges megemlíteni, hogy a fentiek okán a Testület rendszeresen részt vesz a főkapitányi értekezeten, illetve az ellenőrzési szolgálatok évertékelő és elemző oktatásain.

b) Részvétel a nemzetközi ösztöndíj és nemzetközi szakmai programokban

b.1.) A Magyar Országgyűlés és a Német Szövetségi Köztársaság Bundestagjának elnökei közötti pályázati megállapodás értelmében 2008. óta minden év őszén pályázatot hirdetnek egyetemi végzettségű német fiataloknak, hogy parlamenti gyakorlaton vehessenek részt hazánkban és megismerjék Magyarország közigazgatási rendszerét. A Testület ezen program keretében évek óta a pályakezdő német fiatalokat fogad.

b.2) Rendészeti vezetőkől álló 23 fős kínai delegáció tett munkalátogatást 2012. szeptember 13-án a Testületnél. A Wuhan városából érkezett magas rangú rendőrségi küldöttséget – amely a Nemzeti Közszolgálati Egyetem meghívására látogatott hazánkba – dr. Juhász Imre, a Testület elnöke fogadta és tájékoztatta a Testület tevékenységéről.

c) Részvétel a hazai és nemzetközi szakmai konferenciákon, szakmai látogatásokon

c.1) A Testület évek óta részt vesz a december 10-ére, az Emberi Jogok Világnapjára időzített a „Szabadságjogok Magyarországon ma” című konferencián, amely a Polgári Magyarországért Alapítvány és a Hanns Seidel Alapítvány rendezvénye.

A rendezvény rendszeres felszólalója a Testület képviselőjében a Testület elnöke, illetve dr. Kádár András Kristóf, a Magyar Helsinki Bizottság társelnöke és a Testület tagja.

c.2.) A Testület elnöke 2011. május 26-án a Rendőrtiszti Főiskola és a Magyar Rendészettudományi Társaság meghívására részt vett “A rendőri intézkedésekkel szembeni panasz jogintézményének egyes kérdései” című tudományos konferencián, melyen a Testület eljárásának elméleti és gyakorlati kérdéseiről tartott előadást.

c.3.) 2011. szeptember 2-án az Országgyűlési Biztosok Hivatalában a tüntetések békés jellege fenntartásának új módjairól szerveztek nemzetközi konferenciát, melyen a Testület elnöke “A gyülekezési jog a Független Rendészeti Panasztestület gyakorlatában” címmel tartott előadást. A rendezvényen bemutatták a Godiac-projektet, melynek fő célkitűzése, hogy tudományos kutatásokra alapozva politikai tüntetések rendőri kezelésével kapcsolatos új irányokat dolgozzon ki és az elért eredményeket széles körben tegye ismertté. Ezen nemzetközi programban 11 ország 20 partner szervezete vesz részt.

c.4) A Testület tagjai és munkatársai Gál Kinga európai parlamenti képviselő meghívására 2011. május 23 – 25. között Brüsszelbe látogattak. A képviselőasszony az Európai Parlament épületében fogadta a csoportot és mint az Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság alelnöke előadást tartott a szakbizottság munkájáról, valamint azon aktuális kérdésekről, amelyeket a bizottságok napirendjükre tűztek. A résztvevőket Láng Péter a Látogatói Osztály vezetője, az Európai Parlament működésének gyakorlati kérdéseiről tájékoztatta, majd ezt követően Bagó Zoltán, európai parlamenti képviselő tartott rövid előadást, amelyet követően a Testület tagjai kérdéseket tettek fel vendéglátóiknak, majd azok tisztázását követően az Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság, a Külügyi Bizottság illetve az Európai Parlament Ipari, Kutatás, és Energiaügyi szakbizottsága és a Magyar Országgyűlés Gazdasági és Informatikai Bizottsága együttes ülésébe kapcsolódtak be.

c.5) Dr. Kozma Ákos elnökhelyettes 2013. október 2-án fogadta a Testület Balassi utcai hivatalában az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa önkényes fogvatartással foglalkozó munkacsoportjának delegációját. A küldöttség a magyar kormány meghívására 2013. szeptember 23. és október 2. között látogatott hazánkba, hogy a szabadságtól való megfosztás magyarországi jogszabályi, igazságügyi és adminisztratív aspektusait tanulmányozza.

A szakértők magyarországi tartózkodásuk során a fogvatartottak helyzetének helyszíni tanulmányozása céljából személyes látogatást tettek büntetés-végrehajtási intézetekben, idegenrendészeti őrizet foganatosítása céljából kialakított intézményekben, a pszichiátriai intézetekben, valamint a rendőrkapitányságokon.

A megbeszélésen az ENSZ delegációja részéről az ukrán Vladimir Tochilowsky és a perui állampolgárságú Miguel de la Lama Eggerstedt, a Testület részéről dr. Kozma Ákos elnökhelyettes, dr. Kádár András Kristóf testületi tag és dr. Bögi Sándor titkárságvezető vettek részt.

c.6) Az Alapjogvédő Iroda „Antiszemitizmus és antiszemizmus-monitoring Magyarországon és a világban – elméleti kérdések – gyakorlati válaszok” címmel szervezett konferenciát 2013. október 16-án, Budapesten., amelyen dr. Juhász Imre alkotmánybíró, a Testület korábbi elnöke, egyben a Rasszizmus és Intolerancia elleni Európai Bizottság magyarországi tagja, valamint dr. Kádár András Kristóf, a Testület tagja tartott előadást.

d) A Testület „Rendészet és emberi jogok” címmel szakmai folyóiratot bocsátott útjára

A Testület „*Rendészet és emberi jogok*” címmel 2010. áprilisában folyóiratot jelentetett meg, amelynek célja, hogy segítse a rendészet és az emberi jogok területén tevékenykedők szakmai munkáját, lehetőséget adjon a szakterületekkel kapcsolatos írások, tanulmányok, összehasonlító elemzések, jogértelmezési kérdések publikálására, fontos és érdekes témák felvetésére. Az elismert szakemberek, egyetemi oktatók publikációi mellett az adott témában pályakezdő tehetségek írásainak közzétételére is lehetőséget ad a szerkesztőbizottság.

A folyóirat teljes egészében a tudomány szolgálatába kíván állni azzal a nem titkolt céllal, hogy műhelye legyen az emberi jogok és a rendészeti tevékenység érzékeny és konfliktusokkal teli kapcsolatrendszerének feltárásának és e kapcsolatrendszer minél zökkenőmentesebb fejlesztésének. Az elmúlt évtized, de különösen a 2006 nyarát követő

időszak soha nem látott problémákat vetett fel a rendőrség és a jogkereső közönség viszonyrendszerében. Természetesen keresni kívánja a folyóirat a válaszokat az ezen problémarendszert alapvetően jellemző emberi jogi krízishelyzet kialakulásának az okaira. A gyülekezési joggal összefüggő jogvédelem mellett, a tipikusan egyedi esetekben előforduló, más jellegű emberi jogokat érintő rendőri fellépésekkel összefüggésben is kutatásokat kíván generálni, azokat támogatni kívánja. A tudomány eszközeivel szeretné elősegíteni az Európában még mindig ritkának számító rendészeti tevékenységre vonatkozó intézményesített civil kontroll rendszerének továbbfejlesztését. A folyóirat a szerkesztőbizottság szándéka szerint lehetőséget ad a Testület gyakorlatának megismerésére is az egyes jogesetek feldolgozása útján.

e) A Testület és a Rendőrség kapcsolata

A Testület megalakulását követően felvette a kapcsolatot az országos rendőrfőkapitánnyal és az ORFK Központi Panasziroda vezetőjével, valamint az ORFK Ellenőrzési Szolgálat vezetőjével, aki a Panasziroda szolgálati elöljárója.

A panaszok kivizsgálása során történő napi munkakapcsolaton túlmenően a Testület tagjai és munkatársai több alkalommal is meghívást kaptak az Országos Rendőr-főkapitányság, illetve a Budapesti Rendőr-főkapitányság vezetőjétől különböző rendezvényeken való részvételre.

Az Országos Rendőr-főkapitányság Készenléti Rendőrségénél 2011. március 9-én tett látogatást a Testület 15 fős delegációja abból a célból, hogy megismerkedjen a szervezetnek a magyar rendőrségen belül elfoglalt helyével, szerepével és feladataival. A rendezvényen a Készenléti Rendőrség Rendészeti Igazgatóság gyakorlati, taktikai, fegyverzet- és gépjárműtechnikai bemutatót tartott, annak érdekében, hogy a rendőri intézkedések, az igazoltatás, a kényszerítő eszközök alkalmazása (testi kényszer, bilincselés szabályszerű bemutatása) terén a Testület tagjainak és a munkatársainak elméleti ismereteit gyakorlati tapasztalatokkal bővítse.

A Testület meghívást kapott az Budapesti Rendőr-főkapitányság vezetőjétől a rendőrség és a Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság közös rendezvényére a budapesti Városligetbe, ahol a testület tagjai és munkatársai előtt lehetőség nyílt a Testület tevékenysége iránt érdeklődők közvetlen, szóbeli tájékoztatására, és kérdéseik megválaszolására; ezzel is felhasználva a lehetőséget a Testület munkájának minél szélesebb körben történő megismertetésére.

Az Országos Rendőr-főkapitányság Vezetője 2011. decemberében az Országos Rendőr-főkapitányi Értekezlet "A rendőri intézkedések elleni panaszok kezelésének országos helyzete, a tapasztalatok hasznosulása a végrehajtó állomány tevékenységében" napirendi pontjának megtárgyalására és megvitatására hívta meg a Testület tagjait és munkatársait. A rendezvényen lehetőség nyílt a napirendi pont megtárgyalásán túl a panaszok kivizsgálásával kapcsolatos Testületi tapasztalatok ismertetésére is.

Az Országos Rendőr-főkapitányság vezetőjével, valamint az érintett megyei Rendőr-főkapitányságok vezetőivel történt előzetes egyeztetést követően 2011-ben a Testület elnöke és titkárságvezetője részt vett a Baranya megyei, a Csongrád megyei, valamint a Bács-Kiskun megyei rendőr-főkapitányságok vezetőinek értekezletén, ahol tájékoztatták a résztvevőket a

Testület munkájáról és tapasztalatairól. A tájékoztatókat interaktív megbeszélés és szakmai tapasztalatcsere követte.

Dr. Féja András testületi tag meghívott előadóként 2012. március 1-jén előadást tartott a Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Karán, melynek során ismertette a Testület jogállását és működését, valamint a panaszkezelés és a panasz eljárás lefolytatásának legfontosabb szabályait. Gyakorlati problémák és konkrét esetek alapján került sor az egyes rendőri intézkedések arányosságának megítélésével kapcsolatban kialakított testületi gyakorlat megvitatására. Számos hallgatói kérdés alapján az előadás során részletesen is áttekintették elsősorban a bilincselések és az előállítások arányosságának kérdését.

2012. március 8-án szakmai konzultációra került sor a Nógrád Megyei Rendőr-főkapitányságon a Független Rendészeti Panasztestület és az Országos Rendőr-főkapitányság Ellenőrzési Szolgálatával részvételével. A Testületet dr. Féja András testületi tag képviselte meghívott előadóként. A szakmai konzultáció kifejezetten a panaszkezelés és a panasz eljárás gyakorlati teendőire, problémáira koncentrált.

2012. október 15-én továbbképzésre került sor a Budapesti Rendőr-főkapitányság vezetői állománya részére Bujákon. A továbbképzésre a Testület, az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala és a Magyar Helsinki Bizottság is meghívást kapott. Képviselőnkben dr. Féja András testületi tag jelent meg, meghívott előadóként. Az előadás elsősorban a panaszkezelés és a panasz eljárás gyakorlati teendőire, problémáira koncentrált.

A 2012. év folyamán a rendőri intézkedések és jogorvoslatok témakörében tartott előadást a Testület munkatársainak dr. Szomor Sándor r. ezredes, az ORFK Ellenőrzési Szolgálat Központi Panaszirodájának vezetője, aki szakmai prezentációt tartott a Testület tanácsadóinak, amelyet interaktív beszélgetés követett.

Dr. Juhász Imre, a Testület elnöke az ORFK Ellenőrzési Szolgálatával Balatonörszödnön 2012. október 26-án megtartott továbbképzésén ismertette meg a résztvevő állományt a 2011. évi Testületi tájékoztatóban megfogalmazott egyedi és általánosítható – panaszügyek vizsgálata kapcsán felmerült – alapjogsértésekről. Tájékoztatta a résztvevőket a Testület hároméves tevékenységéről szóló Beszámoló főbb megállapításairól, valamint a tapasztalatok alapján felmerült jogalkotási javaslatokról. Az előadást követően a panaszkezeléssel foglalkozó állomány konzultáció keretében kapott választ felvetéseire.

Dr. Juhász Imre, a Testület elnöke és dr. Bögi Sándor titkárságvezető 2012. november 20-án és 21-én felkereste a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei, a Hajdú-Bihar megyei, a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei, valamint a Heves megyei rendőr-főkapitányságok vezetőit és a személyes megbeszélések követően előadást, illetve konzultációt tartottak a főkapitányságok vezetői állománya, a városi rendőrkapitányságok vezetői, valamint a panaszkezeléssel foglalkozó szervezetek vezetői részére.

Dr. Hatala József altábornagy, az Országos Rendőr-főkapitányság vezetője 2012. december 12-én főkapitányi értekezletet tartott a Készenléti Rendőrség budapesti objektumában, ahová a panaszügyek gyakorlatának elemzését és értékelését tartalmazó napirendi pont megtárgyalására meghívta a Testület elnökét, tagjait és titkárságvezetőjét. A napirendi pontot

az ORFK Ellenőrzési Szolgálat vezetője, dr. Somssich Gabriella r. dandártábornok asszony vezette fel, amelyet követően dr. Szomor Sándor r. ezredes, az ORFK Ellenőrzési Szolgálat Központi Panasziroda vezetője tett részletes – elemzésekkel alátámasztott – tájékoztató jelentést.

Az Országos Rendőr-főkapitányság vezetője hangstúdió rendelkezésre bocsátásával lehetőséget biztosított a testület részére egy, a panaszjogról szóló tájékoztató kép- és hanganyag közös elkészítésére, melyet társadalmi célú hirdetés formájában kívántunk propagálni a médiában. Az így elkészült tájékoztató anyagot 2012. év folyamán a MTV 1 és a Duna Televízió több alkalommal fő műsoridőben sugározta.

A Pest Megyei Rendőr-főkapitányság vezetője 2013. január 25-én, Nagykörösön megtartott évi első vezetői értekezletén – más kérdések mellett – értékelte az elmúlt évi együttműködést a rendőrség és a Testület között. A Testület részéről dr. Féja András testületi tag tájékoztatta az eseményen megjelenteket a Testület panaszkezelő tevékenységéről és tapasztalatairól.

Dr. Juhász Imre, a Testület elnöke 2013. február 22-én a Testület Balassi Bálint utcai hivatalában fogadta a bemutatkozó látogatásra érkező Papp Károly r. vezérőrnagyot, országos rendőrfőkapitányt. Az Országos Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: ORFK) vezetője rövid bemutatkozását követően másfél órás kötetlen beszélgetést folytatott a Testület tagjaival és munkatársaival.

Megalakulásának öt éves évfordulója alkalmából a Testület szakmai visszatekintést tartott 2013. április 11-én, a Parlament Delegációs termében. Az eseményen felszólalt dr. Kövér László, az Országgyűlés elnöke, Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere, dr. Konrád Károly, a Belügyminisztérium parlamenti államtitkára és dr. Juhász Imre, a Testület elnöke. Az eseményen többek között megjelent az ORFK korábbi és jelenlegi vezetője, dr. Hatala József nyugalmazott r. altábornagy és Papp Károly r. vezérőrnagy, dr. Somssich Gabriella r. dandártábornok, az ORFK Ellenőrzési Szolgálatának vezetője, dr. Szomor Sándor r. ezredes, az ORFK Központi Panaszirodájának vezetője, valamint dr. Lukács Tamás, az Országgyűlés Emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottságának elnöke.

2013. december 3-án a Pest Megyei Rendőr-főkapitányság szakmai oktatást tartott a kapitányságvezetők, az Ellenőrzési Szolgálat munkatársai, a panaszkoordinátorok és a főkapitányság jogászhai számára a rendőri intézkedések elleni panaszok kezelésének tárgykörében. A képzésben előadóként részt vett az ORFK Központi Panasziroda vezetője, helyettese és munkatársa. A Testülethez benyújtott panaszok kezelésének tapasztalatairól, dr. Bögi Sándor titkárságvezető és dr. Deák-Kondákor Dóra tanácsadó-munkatárs tájékoztatta a megjelenteket.

A Testület munkájának szélesebb rétegekkel való megismertetése és a rendőrséggel való jó kapcsolat elősegítése érdekében a Testület évek óta hagyományosan részt vesz a Rendőr – és Tűzoltónapon a Városligetben.

II. A Testület által 2011-2013. év között vizsgált ügyek tanulságai

1. Az Rtv.-ben foglalt általános elvek és szabályok alkalmazása

1.1.) A rendőrség feladata

2. § (1) A rendőrség védelmet nyújt az életet, a testi épséget, a vagyonbiztonságot közvetlenül fenyegető vagy sértő cselekménnyel szemben, felvilágosítást és segítséget ad a rászorulóknak. A rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait.¹¹

A Testület a legtöbbször a rendőri intézkedések hangnemének vizsgálatánál hívta segítségül az Rtv. fenti rendelkezését, az intézkedő rendőrök stílusa, fellépési módja, és az általuk használt hangnem megítélése tekintetében; azonban gyakran nehéz helyzetben van a Testület. A három év során sok esetben fordult elő ugyanis az, hogy nem lehet megnyugtatóan állást foglalni a kérdés tisztázásakor, hiszen a fenti körülményeket az ügyek többségében nehéz rekonstruálni, még felvilágosítás-kéréssel is [lásd pl.: 73/2011. (III. 30.), 101/2010. (IV. 13.), 114/2011. (IV. 13.), 136/2011. (V. 11.), 176/2011. (VI. 22.), 251/2011. (VIII. 31.), 318/2011. (X. 26.), 389/2011. (XII. 20.), 99/2012. (III. 21.), 100/2012. (III. 21.), 101/2012. (III. 21.), 162/2012. (V. 8.), 200/2012. (VI. 6.), 208/2012. (VII. 4.), 243/2012. (VII. 23.), 261/2012. (VIII. 22.), 316/2012. (IX. 26.), 367/2012. (IX. 28.), 396/2012. (XI. 28.) sz. állásfoglalások]. A kifogásolt intézkedéseknél jellemzően csak az intézkedő rendőr és az intézkedés alá vont panaszos van jelen, akiknek a tényelőadásai többnyire teljesen ellentétben állnak egymással és egyéb, az ellentmondás feloldását lehetővé tévő bizonyítási eszköz pedig ritkán áll a Testület rendelkezésére, de ha például szerepel is az ügyben az intézkedést figyelemmel követő tanú, általában ők sem szívesen nyilatkoznak ebben a kérdésben.

Kivételekre minden évben volt példa, ami egyrészt annak köszönhető, hogy rendelkezésre állt a sérelmezett intézkedésről olyan felvétel, amely igazolta a panaszos vagy a rendőrség állítását, másrészt az is előfordult, hogy a Testület a panaszos előadásának életszerűségére alapozva állapított meg alapjogsérelmet. Fontos említést tenni arról is, hogy a Testület töretlen gyakorlata szerint, amennyiben a rendőrség nem nyilatkozik egyes kérdések vonatkozásában, és nem cáfolja a panaszos által előadottakat, úgy a döntését a Testület a panaszosi állításra alapozza.

Például az **52/2011. (II. 23.) számú állásfoglalásban**, amely alapjául szolgáló ügyben a védőként eljáró panaszos azt kifogásolta, hogy a gyanúsított kihallgatása során a rendőr minősíthetetlen hangnemben beszélt vele. A Testület úgy ítélte meg a kifogást, hogy a rendőri előadásban mutatkozó következetlenség megkérdőjelezi a rendőri előadások hitelességét, miközben a gyanúsított előadása annak ellenére egybecseng a panaszos állításaival, hogy a sérelmezett események napját követően nem léptek kapcsolatba. Ezek a körülmények azt

¹¹ Az alcímek elején található jogszabályrészletek [Rtv. és a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 31/2011. (IX.22.) BM rendelet] a 2013. december 31. napján hatályos állapotot tükrözik, míg az állásfoglalások ismertetésében hivatkozott jogszabályrészletek a kifogásolt rendőri intézkedés napján hatályban lévő joganyagot tartalmazzák.

valószínűsítik, hogy – a kihallgatáson történtek tekintetében mindenképpen – a panaszos által elmondottak szerint zajlottak az események. A fentiek alapján a Testület úgy ítélte meg, hogy a rendőrtiszt magatartása a panaszolt esetben nem felelt meg a rá irányadó követelményeknek, ezért indokoltnak tartotta megállapítani a panaszos emberi méltóságához való jogának sérelmét. A Testület fontosnak tartotta azt is kihangsúlyozni, hogy a rendőrökkel szemben támasztott követelmények teljesítése kapcsán nincs jelentősége a panaszos által tanúsított magatartás emberileg helyes vagy helytelen jellegének, továbbá, hogy a rendőri fellépés hangnemét, módját nem befolyásolhatja az intézkedéssel érintett személy viselkedése. A Testület ezen álláspontjával az országos rendőrfőkapitány is egyetértett a 25800/6/2008. RP. sz. határozatában, amikor kimondta, hogy „az intézkedés alá vont személy provokatív, durva, sértő magatartása nem mentheti az intézkedő rendőr ehhez hasonló viselkedését.”

A 74/2011. (III. 30.) sz. állásfoglalásban pedig a panaszos által csatolt videofelvételt találta elegendőnek a Testület a panaszosi állítások megcáfolásához, ugyanis a panaszos által megküldött felvételek nem témaszotatták elő a panaszosnka az eljáró rendőrök fenyegető és agresszív fellépésére vonatkozó előadását. A Testület ezért arra a következtetésre jutott, hogy a sérelmezett események idején eljáró és a panaszban megjelölt rendőr magatartása megfelelt a törvényi követelményeknek, így nem volt a panaszosra nézve sem félelmet keltő, sem túlzottan agresszív. A Testület ez esetben a rendőrök által alkalmazott hangnem és a fellépés módja tekintetében a tisztességes eljáráshoz való alapjog megsértését nem állapította meg.

A Testület több eljárásában vonta vizsgálati körébe a hivatkozott törvényhelyet a panaszosok fogvatartási körülményeit értékelve. **A 134/2011. (V. 11.) sz. állásfoglalásban** a fogvatartott panaszos élelemmel való ellátásának elmaradása miatt állapított meg alapjogsértést a Testület. Utalt arra, hogy a kérdést rendezni próbáló, az ORFK Közbiztonsági Főigazgatója által az előállítottak ellátásával kapcsolatban kiadott 26-326/3/2006.ált. számú körlevél nem jogszabály, annál alacsonyabb rendű norma, s mint ilyen, nem állhat ellentétben a magasabb szintű rendelkezésekkel, így az Rtv. 2. §-ának előírásaival sem. A két norma úgy értelmezhető egymással összhangban, ha az ötórás fogvatartásra vonatkozó rendelkezés a főszabály, amelytől az Rtv. rendelkezései alapján a fogvatartottra kedvező kivételként el lehet térni. Amennyiben tehát a fogvatartott vélhetően megalapozottan jelzi, hogy éhes, akkor a rendőrségnek az Rtv. 2. § (1) bekezdése és 16. § (4) bekezdése alapján – miszerint a rendőr nem alkalmazhat kínzást, kényszervallatást, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódot – kötelessége számára étkezést biztosítani még akkor is, ha az előállítás kezdetétől fogva kevesebb, mint öt óra telt el. A konkrét ügyben a panaszos előállítására a koraesti órákban került sor, így alappal feltételezhető volt, hogy – elmondásának megfelelően – előállítását jóval megelőzően evett utoljára, ezért valóban éhes volt az előállító helyiségben. Ez az állapot – kiegészülve azzal, hogy a panaszos nem tudhatta meddig tart az előállítás és mikor juthat élelemhez – nyilvánvalóan csorbítja az emberi méltóságához való jogát. A Testület ezért a konkrét ügyben annak ellenére megállapította az emberi méltóságához való alapjog megsértését, hogy a fogvatartás időtartama az öt órát nem haladta meg. [lásd még: 174/2011. (VI. 22.) sz. állásfoglalás.]

A Testület a 265/2011. (IX. 14.) sz. állásfoglalásában a fogvatartott panaszos azon kifogását értékelte, miszerint a fogdánál az őt folyamatosan dohányzott, ami őt, mint nem dohányzót meglehetősen zavarta, ráadásul szerinte ott tilos is volt a dohányzás, de mindezeket az adott helyzetben nem merte szóvá tenni. A Testületi megállapítás szerint az Rtv. 2. § (1) bekezdése alapján védendő jogok közé tartozik az egészséghez fűződő jog, amelynek érvényesítésére

irányulnak a nemdohányzók védelmére vonatkozó különböző jogszabályi rendelkezések is. Amennyiben tehát a panaszosi állítás megalapozott, úgy az előállító helyiség előtti dohányzás a panaszos oldalán jogsérelmet eredményezett. A rendőri iratok és a panaszos előadása azonban teljes mértékben ellentmondtak egymásnak, amely az ellentmondást a Testület – egyéb bizonyítási eszköz hiányában – megnyugtatóan nem tudta feloldani, ezért úgy foglalt állást, hogy a panaszos egészséghez fűződő jogának sérelme a rendelkezésre álló adatok alapján nem megállapítható.

A 329/2011. (XI. 16.) sz. állásfoglalás alapjául szolgáló esetben a panaszos azt is kifogásolta, hogy a vele szembeni intézkedésre a panaszos által gárdistaként ismert személyek előtt került sor, így azzal a rendőrök megszegyenítették a panaszost, mint kisebbségi vezetőt. Az állásfoglalás rögzíti, hogy az Rtv. 2. §-ából levezethető, hogy az intézkedő rendőrök kötelesek úgy eljárni, hogy az, az intézkedés alá vontnak a lehető legkisebb sérelem okozásával járjon. A Testület megjegyzi, hogy a rendőri intézkedések jelentős részét végzik az eljáró rendőrök közterületen, így szinte lehetetlen annak elkerülése, hogy az egyes intézkedéseknek szemtanúi legyenek. A Testület azt sem vonja kétségbe, hogy egy forgalmasabb helyen végzett intézkedés az intézkedés alá vont számára kellemetlen, esetleg megalázó is lehet. Ugyanakkor a konkrét esetben sem a panaszból, sem a rendőri jelentésekből nem derült ki az, hogy a panaszos jelezte volna az eljáró rendőröknek, hogy a helyzet számára megalázó, vagy kérte volna azt, hogy az intézkedést néhány méterrel távolabb végezzék. A megállítást módja tekintetében egyezett a panaszosi és a rendőri előadás, így a panaszos megállítására nem agresszíven került sor, hiszen a rendőrök addig követték a panaszost, amíg utóbbi – végső soron az általa választott helyen – megállt. A Testület a fentiek alapján úgy foglalt állást, hogy a megállítás helye és módja tekintetében a panaszos emberi méltósághoz való joga nem sérült.

Az érintett jogszabályhelyre utalva vizsgálta a Testület több állásfoglalásában azt, hogy az előállítás befejezésekor a rendőrség megfelelően gondoskodott-e arról, hogy a panaszos hazajusson. Az **1/2011. (I. 12.) sz. állásfoglalásban** például a panaszos azt kifogásolta, hogy fogvatartása befejezését követően mintegy 14 km-re fekvő otthonába gyalog kellett hazamennie. Elmondása szerint az intézkedés végeztével megkérdezte a rendőröket, hogy hogyan jut haza, amire az ügyeletes tiszt azt válaszolta, hogy majd hazaviszik. Éjfél körül az intézkedő rendőr felszólította, hogy menjen be a parancsnokhoz, és köszönje meg azt a szíveségét, hogy hazaviszik. Mivel azonban a panaszosnak elege volt a megaláztatásokból, azt mondta, hogy senkinek nem köszön meg semmit, inkább hazamegy egyedül. Az intézkedő rendőr ekkor az ajtóra mutatott, és felszólította, hogy távozzon. A rendőri jelentés ezzel szemben arról számolt be, hogy amikor a panaszost 23 óra 55 perckor szabadon bocsátották, az egyik eljáró rendőr – betegségére tekintettel – felajánlotta neki, hogy hazaszállítja. A panaszos azonban a segítséget visszautasította és gyalog hazaindult. A Testület térképen mérte le az intézkedés helyszínének távolságát a városi Rendőrkapitányságtól, ami kb. 11,3 km, amelyet gyalogosan kb. 2 óra 15 perc alatt lehet megtenni. A közlekedési társaság elektronikus menetrendjének tanúsága szerint a városból panaszos lakóhelyére az utolsó járat 21 órakor indul. A busz útvonalán haladva – a településen lévő az első és az utolsó megálló esetében – 12,7-13,7 km-t tesz meg. A Testület a panaszos sérelmével összefüggésben utalt az Rtv. 2. §-ának (1) bekezdésében szereplő általános követelményre, továbbá hivatkozott a 17. § (1) bekezdésének előírásaira is, miszerint „a Rendőrség a feladatának ellátása során a testi épséghez, a személyes szabadsághoz, a magánlakás, a magántitok és a levéltitok sérthetlenségéhez, a személyes adatokhoz, valamint a tulajdonhoz fűződő jogokat a

törvényben foglaltak szerint korlátozhatja.” A Testület véleménye szerint nem lehet vitás, hogy súlyosan veszélyezteti az egészséget és a testi épséget, ha valaki arra kényszerül, hogy éjszakai órán, lakott területen kívül több mint 10 km-t tegyen meg gyalogosan. A panaszos rossz egészségi állapota a helyzetét kétségtelenül továbbrontotta. A hivatkozott jogszabályi rendelkezésekből egyértelműen levezethető a rendőrség azon kötelezettsége, hogy egy ilyen súlyos fokban veszélyeztető helyzetet megelőzzön. Abban egybecseng a panaszosi és a rendőrségi nyilatkozat, hogy a rendőrök felajánlották a panaszosnak, hogy hazaviszik, de ezt a panaszos visszautasította. A Testület az ügy összes körülményének mérlegelése alapján sem tudott azonban megnyugtatóan állást foglalni abban, hogy a hazaszállítás felajánlására és visszautasítására milyen módon került sor, így nem tudott döntést hozni abban a kérdésben, hogy ebben a vonatkozásban sérült-e a panaszos emberi méltóságához, illetve testi épséghez, egészséghez fűződő joga.

Ezzel szemben a **73/2011. (III. 30.) sz. állásfoglalásban** – amely alapjául szolgáló ügyben a panaszos szintén azt kifogásolta, hogy a rendőrök nem gondoskodtak a hazaszállításáról – a Testület a panaszos állítását ellenőrizendő, térképen mérte le az intézkedés helyszínének távolságát a városi Rendőrkapitányság épületétől, ami kb. 3 km, és amelyet gyalogosan mintegy 30-35 perc alatt lehet megtenni. A közlekedési társaság járataival – amelyek a rendőrségről történt elbocsátásakor is közlekedtek – a panaszos ennél kevesebb idő alatt és kevesebb fáradtság mellett is meg tudta volna tenni a tartózkodási helyéül megjelölt címig az utat. A panaszos aláírásával látta el továbbá az előállítás időtartamáról szóló igazolást, amelyen szerepel, hogy hozzátartozó értesítését nem kérte. A Testület úgy ítélte meg, hogy nem rótt a panaszosra aránytalanul nagy terhet az, hogy az adott körülmények között a hazaszállításáról nem gondoskodtak. Figyelembe véve a földrajzi távolságot, a szabadítás időpontját és azon további lehetőségeket, amelyeket a panaszos a hazajutáshoz igénybe vehetett volna, a Testület az emberi méltóságához való alapvető jog megsértését nem tartotta indokoltnak megállapítani.

A tisztességes eljárás sérelmét állapította meg a Testület azon fiatalkorú panaszos esetében, akit az iskolájából állítottak elő egy olyan rendőrkapitányságra, amely több mint 40 kilométerre található a panaszos otthonától, mivel nem volt vitatható objektíve azon tény, hogy sem a törvényes képviselővel, sem a gyámhatósággal, ahogy az iskolával sem vette fel a kapcsolatot a rendőrség annak érdekében, hogy tájékoztatást nyújtson a panaszos szabadon bocsátásáról és útnak indításáról. A Testület álláspontja szerint a vizsgált esetben – amely ügyben egyébként a Testület a fiatalkorú panaszos előállítását is aránytalannak találta – a „segítségnyújtási kötelezettség keretén belül a rendőrtől az elvárható minimum az lett volna – ha már a hozzátartozóval vagy a gyámhatósággal nem is vette fel a kapcsolatot –, hogy azt az oktatási intézményt, ahonnan a panaszost előállították legalább telefonon értesítse a fentiekről”. A Testület nem fogadta el a rendőrség azon hivatkozását, miszerint a törvényes képviselőt nem érték el telefonon, ahogy azt sem, hogy az intézkedő rendőrök azt feltételezték, hogy a panaszosnak nem fog gondot okozni a hazajutás, hiszen rendelkezett diákigazolvánnyal, bérlettel és pénzzel. A Testületi álláspont szerint a rendőrség elmulasztotta a hazajutást illetően megfelelő segítségben részesíteni a panaszost, figyelemmel a fentiekén túl a panaszos fiatalkorú voltára, valamint arra, hogy a rendőrség épülete és a panaszos otthona közötti távolság valóban több mint 40 km volt [**200/2012. (VI. 6.) sz. állásfoglalás**].

A hazajutásban történő segítségnyújtást ugyancsak vizsgálta a Testület a **397/2012. (XI. 28.) sz. állásfoglalásában** azon panaszos beadványa nyomán, akit lakásában, barátnőjével együtt

intézkedés alá vontak, majd – annak ellenére, hogy a helyszínen az intézkedő rendőrök száma kilencre emelkedett és az igazoltatások eredményesen megtörténtek – bilincs alkalmazása mellett, kifogásolható módon előállítottak. A tárgyi esetben úgyszintén vitathatatlan volt azon körülmény, miszerint a rendőrök nem nyújtottak semmiféle segítséget a panaszosnak abban, hogy az éjjeli órákban a rendőrkapitányságról hazajusson. A felek előadása némiképp megegyezett abban, hogy mire hivatkozva nem nyújtott segítséget a rendőrség, ugyanis a rendőri jelentés szerint a szolgálati gépkocsi nem arra a célra van „kitalálva”, hogy azzal az intézkedés alá vont személyeket hazaszállítsák. A panaszos etekintetben úgy nyilatkozott, hogy azt mondták neki, hogy az „nem taxi”. A Testület ugyanakkor azt sem hagyta figyelmen kívül, hogy a rendőrség épülete és a szóban forgó lakás között öt kilométernyi távolság volt, valamint hogy a panaszos állapotát tekintve képes volt az önálló hazajutásra. A Testület mindezekre tekintettel, valamint a jogszabályi kötelezettség hiánya okán a vizsgált esetben nem tartotta indokoltnak megállapítani a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét, ugyanakkor aggályosnak tartotta a rendőrség passzivitását a hazaszállításhoz nyújtandó segítség kérdésében.

A Testület a **106/2011. (IV. 13.) sz. állásfoglalásban** önállóan értékelte azt a mozzanatot, hogy a rendőr a panaszos kérése ellenére nem vizsgálta meg a helyszínen, hogy az áruházban valóban kapható-e az a termék, amelynek eltulajdonításával a panaszost meggyanúsították. Ez ugyanis olyan – a panaszos szabálysértési felelősségének tisztázása szempontjából adott esetben kulcsfontosságú – bizonyítási cselekménynek volt minősíthető, amely később nem feltétlenül pótolható. Az Rtv. 2. §-ának rendelkezéséből levezethető ugyanis, hogy amennyiben van olyan egyszerűen, rövid időn belül, a helyszínen foganatosítható cselekmény, amely alkalmas lehet egy szabálysértés (vagy bűncselekmény) gyanújával érintett személy tisztázására, úgy azt a rendőrnek el kell végeznie. Amennyiben a videofelvételen egyértelműen látszott volna, hogy a panaszos az árut a polcról vagy a kosarából a hátizsákjába helyezi, úgy ez a kötelezettség a rendőrt nem terhelte volna, azonban a bírósági összefoglalóból kiderült, hogy a felvételen ilyen momentum nem volt azonosítható, így a rendőrtől elvárható lett volna, hogy a panaszos védekezésének ezen részét a helyszínen ellenőrizze. A Testület ezért ennek elmulasztását a panaszos tisztességes eljáráshoz való joga sérelmeként ítélte meg.

A **237/2011. (VIII. 31.) sz. állásfoglalás** alapjául szolgáló beadványban egyebek mellett egy magánlakásban való intézkedést és az azt követő kényszerítőeszköz alkalmazásával történt előállítását, továbbá annak módját sérelmezte a panaszos, aki a rendőrségi iratok szerint az egyik eljáró rendőr váll-lapját is leszakította. A panaszos kifogásolta a rendőrök bánásmódját, így az általuk használt hangnemet, aminek kapcsán a Testület úgy határozott, hogy alapjogsérelem nem megállapítható. Ugyanakkor a Testület az Rtv. fenti rendelkezésére, valamint az arányosság követelményére tekintettel megállapította, hogy sérült a panaszos emberi méltósághoz és személyi biztonsághoz való joga azáltal, hogy egy rendőrnő megfogta a panaszos fejét oly módon, hogy hüvelyk és mutató ujjait az állkapcsára helyezte. A Testület a sérelmezett magatartással kapcsolatosan nem fogadta el megfelelő indokként a rendőrnő érvelését, miszerint, ez a mozdulat, részéről nem tervezett, hanem – a hely szűke, a világítás hiánya, egyéb körülmények miatt, és a panaszos sérüléseinek megakadályozása okán – egy ösztönös reakció volt. A Testület álláspontja szerint ugyanis a rendőrnő mozdulata – még akkor is, ha ez a reakció ösztönös volt – meglehetősen kellemetlenül érinthette a lakókocsiból éppen kifelé haladó, azaz mozgásban levő és hátrabilincselte kezű panaszost. A Testület szerint egy kevésbé érzékeny testfelület megválasztásával is elérhette volna célját a r. zászlós, és

sikeresen távol tarthatta volna önmagától a panaszost, valamint eredménnyel akadályozhatta volna meg azt, hogy a panaszos rádőljön.

1.2.) A rendőri feladatok ellátásának és az utasítás teljesítésének kötelezettsége

11. § (1) A rendőr köteles a szolgálati beosztásában meghatározott feladatait a törvényes előírásoknak megfelelően teljesíteni, az előjárója utasításainak – az e törvényben foglaltak figyelembevételével – engedelmességni, a közbiztonságot és a közrendet, ha kell, élete kockáztatásával is megvédeni.

Az Rtv. 11. §-ának (1) bekezdésében foglalt általános követelményt – miszerint a rendőr köteles a szolgálati beosztásában meghatározott feladatait a törvényes előírásoknak megfelelően teljesíteni – több esetben hívta segítségül a Testület annak megítélése kapcsán, hogy az adott ügyben van-e hatásköre eljárni. A 11. § (1) bekezdése ugyanis olyan általános jellegű rendőri kötelezettséget rögzít, amelynek megsértése esetén helye van a Testület eljárásának akkor is, ha a jogsértés nem az Rtv. V. és VI. Fejezetében foglalt rendelkezések alkalmazásával függ össze. Tehát az Rtv. 11. §-án keresztül vizsgálhatóvá válik a rendőrség részéről eljáró személyek olyan tevékenysége is, amely az Rtv.-től eltérő, egyéb jogszabályok által rendezett eljárási szabályok alapján zajlik.

A Testület hatáskörének ilyen értelmezése azonban nem biztosít korlátlan lehetőséget a beavatkozásra, mert erre a felhatalmazásra a Testület csupán olyan esetekben támaszkodik, amikor a panaszolt rendőri intézkedéssel vagy mulasztással szemben speciális jogorvoslatot az egyéb jogszabályok nem biztosítanak. (Ilyen esetekben ugyanis az eredetileg panaszolni kívánt jogsértéseken túl Testületi hatáskör hiányában a jogorvoslathoz és a panaszhoz való alapjog sérelme valósulna meg azzal, hogy ezen alapjogok gyakorlása az adott esetben kizárt lenne. Másrészt, ha egyéb speciális jogorvoslat rendelkezésre áll, a Testületi hatáskör indokolatlan párhuzamosságot teremtene.)

Ezen kiterjesztő értelmezésre alapítva fejtette ki álláspontját a Testület például az **52/2011. (II. 23.), 73/2011. (III. 30.), 266/2011. (IX. 14.) sz. állásfoglalásokban.**

Több esetben hivatkozott a Testület a tárgyalt rendelkezésre a rendőri hangnem vizsgálata kapcsán is. Lásd például a **75/2011. (III. 30.), 176/2011. (VI. 22.), 251/2011. (VIII. 31.), 370/2011. (XII. 7.), 389/2011. (XII. 20.) sz. állásfoglalásokat.**

A **265/2011. (IX. 14.) számú állásfoglalás** alapjául szolgáló ügyben a panaszos kifogásolta, hogy egy közlekedési balesetnél a helyszínre kiérkező rendőrök megpróbálták az „ügy rendőrség elé viteléről” lebeszélni, többek között azzal érvelve, hogy őt is meggyanúsítják és előállítják, ha nem egyezik meg a balesetben részes másik féllel a helyszínen. Az Rtv. 11. § (1) bekezdésére utalva a Testület kifejtette: nyilvánvaló, hogy amennyiben az események a panaszosi elmondás szerint történtek volna, úgy a rendőrök ezen kötelezettségüket megsértették volna, amely a panaszos oldalán a tisztességes eljáráshoz fűződő jogának és – mivel a panaszolt rendőri magatartás a panaszos személyét érintő támadással szembeni jogérvényesítésének támogatására irányuló állami intézményvédelmi kötelezettség elmulasztását is jelentené – a fizikai integritás sérthetlenségét is magában foglaló emberi méltósághoz való jogának sérelmét is eredményezte volna. Tekintettel arra, hogy a

Testületnek a bizonyítási eszközök szűk köre miatt nem állt módjában a panaszos és az intézkedő rendőrök között lezajlott kommunikációt rekonstruálni, így úgy határozott, hogy a panaszos tisztességes eljáráshoz és emberi méltósághoz való alapvető jogának a sérelme nem megállapítható.

Az **53/2012. (I. 31.) sz. állásfoglalás** alapjául szolgáló ügyben a panaszos azt kifogásolta, hogy a szolgálati gépkocsit vezető rendőr a kapitányságra történt beszállításakor lakott területen belül 90–100 km/h sebességgel hajtott és nem használt megkülönböztető jelzést, amely magatartással megijesztette a panaszost, továbbá veszélyeztette a testi épségét. A panaszos előadását a Testület az Rtv. 11. §-ában rögzített azon követelményre figyelemmel értékelte, miszerint „a rendőr köteles a szolgálati beosztásában meghatározott feladatait a törvényes előírásoknak megfelelően teljesíteni”. Ezen előírás alapján a panaszos joggal várhatta el, hogy a rendőrök a beszállítását a közlekedési szabályok betartásával hajtsák végre. Azzal kapcsolatban azonban, hogy az hogyan is történt valójában a felek előadásában a Testület ellentmondást tapasztalt, amit a rendelkezésére álló bizonyítási eszközök segítségével nem volt képes feloldani, így nem tudott megnyugtatóan állást foglalni abban a kérdésben, hogy sérült-e a panaszos személyi biztonságához való joga.

A **138/2012. (IV. 11.) sz. állásfoglalásban** a Testület a panaszos tulajdonhoz fűződő jogának sérelmét állapította meg a letétkezelés szabályainak megsértése miatt. A vizsgált ügyben a panaszos sérelmezte, hogy a mobiltelefonjával készített felvételeket a rendőrök végignézték, majd megsemmisítették. A rendőrség tájékoztatása szerint a videofelvételeket a rendőrörs szerver számítógépére lementették – további vizsgálat során – bizonyítási eszközként történő felhasználás érdekében. A Testület indokolásában rámutatott: a letétbe helyezés lényege – természetéből adódóan – valamely tárgy biztonságos őrzése, majd a letétbe helyezés okának megszűntével a tulajdonosnak (illetve birtokosnak) való visszaadása. A letétbe vett tárgy eredeti állapotban való megőrzésének kötelezettsége alóli egyetlen kivételt a halaszthatatlan nyomozási cselekmény jelenthetné, amelynek szabályait a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 177. §-a szabályozza. A hivatkozott jogszabályhely szerint az ügyész és a nyomozó hatóság az olyan kényszerintézkedéseket, amelyeknek elrendelésére egyébként jogosult (pl. lefoglalás), halasztást nem tűrő esetben nyomban elvégezheti, és bizonyítási cselekmények elvégzését rendelheti el. Az eljárási cselekményről készült jegyzőkönyvben a halaszthatatlanság tényét és az ezt megalapozó körülményeket fel kell tüntetni. A Be. kommentárja szerint a nyomozás során minden olyan intézkedést haladéktalanul meg kell tenni, amely utóbb már nem végezhető el, illetve nem foganatosítható. Bizonyos esetekben a lefoglalás is halaszthatatlanul elvégezhető, az elrendeléséről előzetesen határozatot sem kell hozni, elegendő az eljárási cselekményről készült jegyzőkönyvben feltüntetni a halaszthatatlanság tényét, ha a bizonyíték lefoglalásának elmaradása utóbb már nem pótolhatóan a bizonyíték megsemmisülését, a bizonyítás ellehetetlenülését eredményezné. Mindezekben az esetekben a nyomozás érdeke megelőzi azt az ugyancsak nem elhanyagolható érdeket, hogy az eljárási cselekmény elrendelése előzetesen kellő módon dokumentálásra kerüljön. Utóbb ezt egyébként kötelezően pótolni kell, a jegyzőkönyvben feltüntetve a halaszthatatlanság tényét és az azt megalapozó körülményeket. Ezáltal az eljárás későbbi szakaszában is igazolható, hogy az eljárási cselekményre jogszerűen került sor, így annak eredménye aggálytalanul felhasználható a bizonyítás során. A konkrét esetben a rendőrség halaszthatatlan nyomozati cselekményről említést nem tett, ilyenről jegyzőkönyvet, illetve utólag meghozott határozatot nem csatolt, ezért a Testület arra a következtetésre jutott, hogy halaszthatatlan nyomozati cselekményre nem került sor. Ebben az

esetben pedig a rendőrségnek kötelessége lett volna a letétbe vett tárgy változatlan állapotban történő megőrzéséről, sértetlenségéről gondoskodni, ezért a Testület megállapította, hogy az eljáró rendőrök felhatalmazás nélkül nyerték ki a panaszos mobiltelefonjában tárolt videofelvételt, törölték azt le, majd helyezték vissza a telefon egy másik mappájába.

1.3.) Az intézkedési kötelezettség

13. § (1) A rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyet a tudomására hoznak. Ez a kötelezettség a rendőrt halaszthatatlan esetben szolgáltatón kívül is terheli, feltéve, hogy az intézkedés szükségességének időpontjában intézkedésre alkalmas állapotban van.

Mint látható az Rtv. 13. §-a az intézkedési kötelezettséget és az intézkedéssel szemben támasztott általános követelményeket tartalmazza. Ezen szabályok értékelését több kontextusban is elvégezte a Testület.

A Testület fontosnak tartotta leszögezni, hogy az intézkedési kötelezettségre vonatkozó fenti rendelkezések nem csak bekövetkezett eseményekkel kapcsolatban állapítják meg e kötelezettség fennállását, hanem a veszélyeztető helyzetek vonatkozásában is. Az Rtv. 13. §-ának (1) bekezdése előírja az intézkedést arra az esetre, ha a közrendet veszélyeztető tény, körülményt hoznak a rendőr tudomására. A Szolgálati Szabályzat 3. §-a pedig intézkedési kötelezettséget keletkeztető helyzetként jelöli meg a közrendet, illetve a polgárok személyét fenyegető veszélyhelyzetről való tudomásszerzést is. A közlekedési balesetek, illetve az azokat követő viták köztudomásúlag feszült szituációk, amelyek nem egy alkalommal vezetnek erőszakos cselekményekhez az érintettek részéről.

A Testület – az előző évekhez hasonlóan – számos ügyben rögzítette, hogy az intézkedési kötelezettséget mind büncselekmény [lásd pl. **175/2011. (VI. 22.), 265/2011. (IX. 14.) sz. állásfoglalások**], mind szabálysértés [lásd pl. **1/2011. (I. 12.), 2/2011. (I. 12.), 49/2011. (II. 23.) sz. állásfoglalások**] elkövetésének egyszerű gyanúja esetén megalapozottnak tekinti.

A fenti ügyekben a Testület fontosnak tartotta utalni azon töretlen gyakorlatára, miszerint a büntetőjogi-, illetve a szabálysértési tényállászerűséget eljárásában kizárólag a rendőri intézkedés jogszerűsége szempontjából vizsgálja. Az Rtv.-ben rögzített hatásköri szabályok szerint ugyanis a Testület nem veheti át a szabálysértési vagy a büntető hatóság szerepét, azonban ha nem végezné el a rendőri intézkedés alapjául szolgáló cselekmény bizonyos fokú értékelését, az alapjog-sérelem vizsgálata üresedne ki. A Testület a panaszeljárásokban ezért azt vizsgálja, hogy az adott intézkedéshez szükséges gyanú foka fennállt-e. Ugyanezt a megközelítést alkalmazza a Testület akkor is, amikor az a panasz tárgya, hogy a rendőrség valamely büncselekmény, vagy szabálysértés áldozatának nem adta meg a tőle elvárható segítséget. A Testület ilyen esetekben is azt vizsgálja (a jogsértő cselekmény megvalósulásának kérdésében való állásfoglalás nélkül), hogy a panaszos által sérelmezett büncselekmény vagy szabálysértés minimális gyanúja fennállt-e, és ennek fényében értékeli a rendőrség tevékenységét. [Lásd pl. **346/2011. (XI. 30.), 369/2011. (XII. 7.) sz. állásfoglalások**].

Az Rtv. már hivatkozott a 13. § (1) bekezdése azt is kimondja, hogy az intézkedési kötelezettség „a rendőrt halaszthatatlan esetben szolgálaton kívül is terheli, feltéve, hogy az intézkedés szükségességének időpontjában intézkedésre alkalmas állapotban van.” Ezen rendelkezés érvényesülését a Testület **389/2011. (XII. 20.) sz. állásfoglalásában** vonta vizsgálati körébe. A Testület a rendelkezésére bocsátott iratok alapján megállapította, hogy a foganatosított intézkedés alapjául az érintett rendőrök azon észlelése szolgált, hogy a panaszos a vonatkozó közlekedési előírásokat megszegve másodmagával együtt egy kerékpáron közlekedett. A Testület meglátása szerint kétségtelen, hogy a hivatkozott szabálysértés szankcionálása rendőri feladat, amely természetesen rendőri intézkedést von maga után, azonban ez a tény önmagában nem alapozta meg a szolgálaton kívüli rendőrök fellépését. Ahhoz ugyanis, hogy a szolgálaton kívüli rendőr szolgálatba helyezhesse magát, és intézkedést foganatosítson, az Rtv. rendelkezései értelmében két feltétel teljesülésére van szükség: az egyik, hogy a rendőr az intézkedés szükségességének időpontjában intézkedésre alkalmas állapotban legyen (ami jelen esetben teljesült); a másik feltétel szerint ilyen jellegű beavatkozásra csak halaszthatatlan esetben kerülhet sor. A rendőri fellépés jogszerűségének vizsgálata körében a Testületnek tehát abban kellett állást foglalnia, hogy a rendőri fellépés halaszthatatlan jellegét alátámasztották-e a panaszolt események. Ebben a körben a Testület figyelemmel volt arra, hogy a panaszos és társa a közlekedés biztonságát és saját testi épségét is bizonyosan veszélyeztette azzal, hogy a kerékpárt olyan módon használták, ahogyan a közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II.5.) KPM- BM együttes rendelet (továbbiakban: KRESZ) nem engedélyezi. Cselekményük veszélyeztető jellege pedig kellő alapot teremtett ahhoz, hogy a rendőrök közbeavatkozzanak, és magatartásuk abbahagyására szólítsák fel a panaszost és a társát.

A Testület megállapította a rendőrség intézkedési kötelezettségét azon ügyben, ahol a rendőrséghez arról érkezett bejelentés, hogy egy férfi a játszótéren több tanú előtt egy gyermeket bántalmaz. A bejelentés tartalma, majd az intézkedés helyszínén a rendőrök által tapasztalt körülmények és a tudomásukra jutott információk alapján fennállt a jogellenes cselekmény (testi sértés) elkövetésének olyan fokú gyanúja, amely a rendőrök oldalán intézkedési kötelezettséget keletkeztetett. [**378/2011. (XII. 20.) sz. állásfoglalás**]

A Testület a **317/2012. (IX. 26.) sz. állásfoglalásában** a tisztességes eljáráshoz való jog súlyos sérelmét állapította meg azon eset kapcsán, amikor a panaszos az élettársa munkáltatójának feleségétől – jelentős késsedelemmel – szerzett tudomást arról, hogy élettársa közlekedési baleset során életét vesztette. Az intézkedési kötelezettség alapja a vizsgált esetben is a Rtv. 13. §-ának (1) bekezdése volt, valamint a Testület nem hagyhatta figyelmen kívül az Rtv. 24. § (1) bekezdésének rendelkezéseit sem a kérdéskör megítélése kapcsán. A fenti rendelkezések alapján a közlekedési baleset bekövetkezése után a rendőrségnek intézkedési kötelezettsége keletkezett, melynek részletes szabályait a Szolgálati Szabályzat és a 60/2010. (OT.34.) ORFK utasítás is tartalmazza. A Szolgálati Szabályzat 11. § (3) bekezdése szerint „a bűncselekmény vagy a baleset helyszínén életét vesztett, valamint súlyos és életveszélyes sérüléssel kórházba szállított személy közvetlen hozzátartozóját az ügyben eljáró rendőri szerv haladéktalanul értesíti. A rendőr az ilyen értesítést megfelelő körültekintéssel és tapintattal teszi meg. Ha gyermekkorú személy szenved sérülést, a rendőrség – közvetlen hozzátartozó hiányában – a gondozó, annak sikertelensége esetén az illetékes gyermekvédelmi hatóság értesítését is megkísérli.” A Szolgálati Szabályzat 12. § (1) bekezdése ugyancsak tartalmaz – általános jellegű rendelkezést – a rendőr közlekedési

balesettel kapcsolatos értesítési kötelezettségéről a következőképpen: „Közlekedési baleset helyszínén a rendőr a hatáskörébe nem tartozó ügyekben a helyszín megtekintése vagy a szemle lefolytatása érdekében az ügyeletet értesíti. A baleseti helyszínelő kiérkezéséig a rendőr gondoskodik az elsődleges intézkedések megtételére – különös tekintettel az elsősegélynyújtásra, értesítésadásra, helyszínbiztosításra, tanúkutatásra, adatgyűjtésre, kárelhárításra, a forgalom folyamatosságának biztosítására –, a kiérkezést követően segíti a baleseti helyszínelő munkáját, elvégzi a rábízott feladatokat, különös tekintettel a forgalomirányításra, valamint a helyszínfelmérésre.” A Szolgálati Szabályzat fenti rendelkezéseinek végrehajtására – a rendőr számára kötelező jelleggel – az ORFK Utasítás 37. pontjának l) alpontja a következő iránymutatást adja: „A bizottság vezetője, illetve ennek hiányában az eljárási cselekményt végrehajtó helyszínelő a helyszínbiztosításra vonatkozó feladatokon túl köteles [...] a jogszabály által előírt esetekben – a rendőrkapitánysági és megyei (fővárosi) rendőr-főkapitánysági ügyeletek, illetve a más rendőri szervek szükség szerinti igénybevételével – intézkedni a hozzátartozók kiértesítéséről.” A Testület hatáskör hiányában nem foglalt állást arról, hogy a helyszínen lévő több rendőri szerv közül melyik szerv kötelezettsége lett volna az értesítés teljesítése – bár erre vonatkozóan is egyértelmű a szabályozás. Ugyanakkor a Testület megállapította, hogy a rendőr más személyre nem bízhatja e kötelezettség teljesítését. *Az országos rendőrfőkapitány a Testület súlyos alapjogsérelmet megállapító állásfoglalása alapján a panasznak helyt adott.*

A Testület a **344/2013. (XI. 26.) számú állásfoglalásában** rámutatott, hogy a rendőr intézkedési kötelezettségének teljesítését a jogbiztonság elvének és ehhez kapcsolódóan a személyek tisztességes eljáráshoz fűződő jogának összefüggésében kell vizsgálni. A konkrét ügyben a panaszos a beadványában – többek között – azt sérelmezte, hogy a rendőrök nem büntették meg egy szabálytalanul közlekedő kerékpárost, ezáltal mulasztást valósítottak meg, mivel álláspontja szerint kötelességük lett volna intézkedni a rendőröknek a szabálytalanul (kivilágítatlanul) közlekedővel szemben. A Testület a kérdés vizsgálatakor a fennálló alkotmánybírói gyakorlatból indult ki. Az Alkotmánybíróság 9/1992. (I. 30.) számú határozatában rögzíti, hogy az Alkotmány 2. § (1) bekezdése által lefektetett jogállamiság elvének nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A jogbiztonság érvényesülése nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is. Az 56/1991. (XI. 8.) számú határozat szerint „a jogállamiság egyik alapvető követelménye, hogy a közhatalommal rendelkező szervek a jog által meghatározott szervezeti keretek között, a jog által megállapított működési rendben, a jog által a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki a tevékenységüket.” Ilyen tekintetben a jogbiztonság alkotmányos követelménye szoros kapcsolatot mutat a tisztességes eljáráshoz fűződő alapjoggal, amelyben egyértelműen benne foglaltatik, hogy az állampolgárok jogainak és érdekeinek védelmében az erre jogosult és kötelezett szervek a jogszabályokban lefektetett előírásoknak megfelelően fellépnek. A jogszabályban rögzített intézkedési kötelezettség fentiek értelmében a jogbiztonság követelményéből és az ahhoz erős szálakkal kötődő tisztességes eljáráshoz fűződő jogból fakadóan megkívánja, hogy a jogszabályok előírásainak betartását az erre kijelölt hatóságok figyelemmel kísérik, kontrollálják, továbbá a jogsértő cselekményeket megfelelően szankcionálják. Így ha egy állampolgár a jogszabályok megsértését észleli, ezen alapvető jogára tekintettel is lehetősége kell, hogy legyen arra, hogy a helyzet orvoslása, a sérelem kiküszöbölése céljából a megfelelő hatóságokhoz forduljon, és a szükséges intézkedések megtételben bizon. Azon fent ismertetett gyakorlat alapján, amelynek értelmében a panaszos valamilyen fokú érintettsége szükséges ahhoz, hogy egy jogellenes cselekményhez

kapcsolódó mulasztást joghatályosan panaszolhasson, a Testület úgy ítélte meg, hogy a kérdéses esetben – még ha az események a panaszos által elmondottak szerint játszódtak is le – az érintett rendőrök mulasztása (az állítólagos szabálysértés jellegénél fogva) nem érintette kellően közvetlen módon a panaszost ahhoz, hogy a rovasára elkövetett alapjogsértés megállapítható legyen, mert a biciklis által vélhetően megvalósított szabálysértés (amelynek tényét egyébként a rendőrök cáfolták) és a panaszos jobbiztonsága közt rendkívül távoli a kapcsolat, amely a panaszosi érintettséget nem alapozza meg.

Szintén a fentebb ismertetett megközelítést alkalmazta a Testület akkor is, amikor a panasz tárgya az volt, hogy a rendőrség valamely bűncselekmény, vagy szabálysértés áldozatának nem adta meg a tőle elvárható segítséget. A **115/2013. (IV. 30.) sz. állásfoglalás** alapjául szolgáló tényállásban is így történt, amelyben a panaszos azt kifogásolta, hogy hiába tett bejelentést a rendőrségen a szomszédjában éjszaka zajló munkálatok miatt, nem történt érdemi rendőri intézkedés az ügyében. Jelen esetben a rendőri és a panaszosi előadás megegyezett abban, hogy a rendőrök a bejelentést követően a helyszínre érkeztek annak ellenőrzése végett, hogy valóban tapasztalható volt-e olyan zaj, vagy más egyéb körülmény, amely a csendháborító magatartásra utalna. Ezt követően először a bejelentésben a szabálysértés helyeként megjelölt ingatlanon tartózkodókkal vették fel a kapcsolatot. Miután meghallgatták az ott dolgozókat, akik a másnapi rendezvényre sütöttek ökröt a helyszínen, illetve megállapították, hogy a helyszínen működő aggregátor zaja nem haladja meg a kamionforgalom okozta zajterhelést, figyelmeztették az ingatlanban ténykedőket, hogy mihamarabb fejezzék be az aggregátor működtetését, különben helyszíni bírságot fognak kiszabni csendháborítás miatt velük szemben. Ezt követően tájékoztatták a panaszost az intézkedésükről, aki azt tudomásul vette. Fél óra elteltével, a gépkocsizó szolgálatuk alatt ismét a helyszínre mentek, de nem tapasztaltak zajt. Mindezek alapján a Testület álláspontja szerint az intézkedő rendőrök megfelelő körültekintéssel jártak el az eset kapcsán, maradéktalanul foganatosították a szükséges intézkedéseket. Mind a zajforrásnál, mind a bejelentőnél ellenőrizték a zaj mértékét, mindkét felet meghallgatták, majd a helyszínen tapasztalt tények alapján döntöttek a figyelmeztetés mellett, amely alkalmazására kellő jogszabályi felhatalmazással rendelkeztek. Később, a visszatérő ellenőrzés keretében győződtek meg az aggregátor által keltett zaj megszűnéséről. Tekintettel arra, hogy a panaszos a rendőri intézkedést követően nem élt ismételt bejelentéssel, így a Testület elfogadta a rendőrség azon állítását, hogy az ismételt ellenőrzéskor már nem működött az aggregátor. Amennyiben pedig a későbbiekben újra elindították azt, akkor újabb bejelentés hiányában nem róható fel az a rendőrségnek, hogy nem intézkedett.

Szintén az intézkedési kötelezettség és az ennek keretében foganatosított cselekmények képezték a vizsgálat tárgyát abban a panaszügyben, amely jól tükrözi a megelőző távoltartással és a távoltartással kapcsolatos eljárási problémákat. A **277/2013. (X. 9.) sz. állásfoglalás** alapjául szolgáló ügyben a panaszos a börtönből szabadulva megpróbált a házába visszajutni, azonban a felesége nem engedte be, és ezért rendőrt hívott, majd a rendőrök egy korábbi távoltartási végzésre hivatkozással a panaszost távozásra szólították fel. A bejelentés tartalma a Testület álláspontja szerint felvetette annak a gyanúját, hogy a felek valamelyike a magánlaksértés szabálysértését követte el, tehát a bejelentésben ismertetett esemény (magánlaksértés gyanúja) nyilvánvalóan olyannak volt tekinthető, amely az Rtv. 13. §-a értelmében rendőri beavatkozást tett szükségessé, intézkedési kötelezettséget keletkeztetett. A rendőri jelentésekből kiderült, hogy a feleség a kérését a helyszínen a bíróság végzéseire alapította, amelyekben a bíróság távoltartást rendelt el a panaszossal szemben. A

feleség álláspontja szerint a 60 napból még csak 3 nap telt el, tehát még 57 nap érvényben volt az elrendelt távollétből, amit a panaszos szabadon bocsátásától kellett számítani. A rendőr az iratokat áttanulmányozás végett bevitte a kapitányságra, ahol megállapították, hogy a végzés még hatályos, ezért a panaszos még 57 napig nem tartózkodhat a felesége és a gyermekei közelében. A rendőr tájékoztatta a panaszost erről a tényről, és felhívta a figyelmét arra, hogy a vagyontárgyait, az iratait törvényes keretek között szerezzék vissza. A panaszos a helyszínen is vitatta, hogy hatályos lenne a felesége által hivatkozott végzés, ugyanakkor nem tudta ezt a tényt iratokkal alátámasztani. A Testület szerint – szemben a rendőrök előadásával – a rendelkezésükre álló információk alapján a helyszínen egyértelműen megállapítható lett volna, hogy a panaszos lakásban való tartózkodása, illetve a feleségnek az a magatartása, hogy őt oda nem akarta beengedni jogszerű volt-e vagy sem. A felek előadása megegyezett abban, hogy a panaszos aznap szabadult a börtönből, ahol a többek között a családja sérelmére elkövetett bűncselekmények miatt kiszabott szabadságvesztés-büntetését töltötte. A távollétési szabályokkal kapcsolatban a Testület kifejtette, hogy meg kell különböztetni a büntetőeljárásban alkalmazott távollétet, a büntetőeljárás kívüli alapvetően a Pp. és a Ket. szabályai szerint alkalmazandó ideiglenes megelőző és a megelőző távollététől. A távollétet Be. 138./A. §-ban, a lakhelyelhagyási tilalomhoz és a házi őrizethez hasonlóan az előzetes letartóztatás egyik alternatívájaként szabályozza és elrendelésére szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény megalapozott gyanúja esetén – tehát még büntetőeljárás nyomozati, illetve a tárgyalási szakaszában – kerülhet sor. [„138./A. § (1) A távollét a terhelt szabad mozgáshoz és a tartózkodási hely szabad megválasztásához való jogát korlátozza. A távollét hatálya alatt álló terhelt a bíróság határozatában megállapított szabályok szerint köteles *a)* a meghatározott lakást elhagyni, és onnan a bíróság által meghatározott ideig távol maradni, *b)* a meghatározott személytől, illetőleg *e* személy lakó- és munkahelyétől, az *e* személy által látogatott nevelési és nevelési-oktatási intézménytől, gyógykezelés céljából rendszeresen látogatott egészségügyi intézménytől, vallásgyakorlása során rendszeresen látogatott épülettől a bíróság által meghatározott ideig magát távol tartani, *c)* tartózkodni attól, hogy a meghatározott személlyel közvetlenül vagy közvetve érintkezésbe lépjen. (2) Távollét a szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény megalapozott gyanúja esetén - feltéve, hogy a távolléttel elérni kívánt célok ezzel biztosíthatók - akkor rendelhető el, ha a terhelt előzetes letartóztatásának elrendelése nem szükséges, de - különösen a bűncselekmény jellegére, a terheltnek az eljárás előtt és az eljárás során tanúsított magatartására, valamint a terhelt és a sértett viszonyára tekintettel - megalapozottan feltehető, hogy a lakókörnyezetben hagyása esetén *a)* a sértett tanú befolyásolásával vagy megfélemlítésével megghiúsítaná, megnehezítené, vagy veszélyeztetné a bizonyítást, illetve *b)* a megkísérelt vagy előkészített bűncselekményt véghezvinné, vagy a sértett sérelmére újabb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekményt követne el.”] Ezzel szemben a megelőző távollétet a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távollétról szóló 2009. évi LXXII. törvény 16. §-ában szabályozza, amelyről a bíróság nem peres eljárásban a rendőrség, a bántalmazott, a bántalmazottnak a Ptk. 685. § *b)* pontjában meghatározott közeli hozzátartozója és hozzátartozója kezdeményezésére dönt. [„16. § (1) A megelőző távollétet a bíróság akkor rendeli el, ha az eset összes körülményéből, így különösen a bántalmazó és a bántalmazott által előadott tényekből, a hozzátartozók közötti erőszakra utaló jelekből, a bántalmazó és a bántalmazott magatartásából és viszonyából a hozzátartozók közötti erőszak elkövetésére megalapozottan lehet következtetni.”] A Testület megállapítása szerint a rendőröktől elvárható, hogy a fent ismertetett jogintézmények között különbséget tudjanak tenni. Az intézkedő rendőrnek tudnia kellett a felek előadása, illetve a részére átadott végzések tartalma – de legvégső esetben az

ügyiratszámában szereplő ügycsoport megjelölés („B.” és „Pk.”) – alapján, hogy jelen esetben a Be. szerinti távollattartásról van szó. A fenti adatokból fel kellett volna ismernie a rendőrnek azt is, hogy a távollattartási végzés már nem hatályos, mivel azon büntetőeljárásnak, amelyben a távollattartást elrendelték, már a végrehajtási szakasza is lezárult, hiszen a felek előadása szerint a panaszos aznap szabadult az azon eljárásban kiszabott börtönbüntetéséből. A rendőrnek – mint jogi képzésben is részesülő és a szakmai tevékenységében büntetőeljárás iratokkal munkát végző személynek – akkor is fel kellett volna ismernie az irat hatálytalan voltát és a panaszos feleségének téves előadását, ha a végzés megfogalmazása alkalmas is volt arra, hogy egy jogban járatlan személy számára félreérthető legyen. A fentiek alapján tehát a panaszos mozgásszabadságát nem korlátozta érvényben lévő határozat, vagy más körülmény. A felek egyike sem számolt be továbbá bántalmazásról, fenyegetésről, vagy más olyan körülményről, ami felvetette volna, hogy a panaszos jogellenesen kíván bejutni az ingatlanba, vagy más jogellenes cselekményt (pl. zaklatást) követne el magatartásával. Mindezek alapján a Testület megítélése szerint mulasztott a rendőrség egyrészt akkor, amikor nem ismerte fel, hogy a végzés hatálytalan, és nem volt olyan körülmény, amely indokolta volna a panaszos „kizárását”; másrészt akkor, amikor mindezek alapján a panaszos feleségét nem szólították fel a bejutást megakadályozó magatartás abbahagyására. Továbbá a Testület szerint a rendőrnek fel kellett volna a felek figyelmét hívni arra is, hogy amennyiben a panaszos felesége nem hagy fel önként a bejutást akadályozó magatartásával, szabálysértést követ el, ami miatt a férj ismét rendőri intézkedést kérhet és annak során a panaszos felesége akár elő is állítható a helyileg illetékes rendőrkapitányságra. A korábbi büncselekmények ismeretében célszerű lett volna, ha a feleknek adott tájékoztatás arra is kiterjed, hogy amennyiben a panaszos, vagy valamely családtagja erőszakos, illetve fenyegető magatartást tanúsít, felvetődik büncselekmény elkövetésének a gyanúja, amely miatt a sértett rendőri intézkedést kérhet, vagy feljelentést tehet, további feltételek fennállása esetén pedig ideiglenes megelőző vagy megelőző távollattartás elrendelését is kérheti. A rendelkezésre álló információk alapján a Testület álláspontja szerint a rendőrök nem tettek eleget az Rtv. 24. § szerinti tájékoztatási és az Rtv. 13. § szerinti intézkedési kötelezettségüknek, ezért ennek kapcsán sérült a panaszos magán- és családi élet tiszteletben tartásához való joga.

1.4.) Részrehajlásmentes intézkedés kötelezettsége

13.§ (2) A rendőr köteles a törvény rendelkezésének megfelelően, részrehajlás nélkül intézkedni.

A törvény előtti egyenlőség alkotmányos követelményére tekintettel a rendőri intézkedés törvényi feltételeinek megvalósulása esetén a rendőr az érintett személyére tekintet nélkül – bárkivel szemben – köteles eljárni. A rendőri intézkedés során fajra, nemre, vallásra, politikai meggyőződésre vagy más hasonló tulajdonságra, helyzetre tekintettel különbséget tenni nem szabad, e minőség a rendőri intézkedés megtételének vagy elmulasztásának alapja nem lehet.

A fenti jogszabályhelyben rögzített részrehajlásmentes intézkedés kötelezettsége magában foglalja, hogy a rendőri fellépés az érintettel szemben nem lehet hátrányosabb (vagy előnyösebb) pusztán azért, mert személye a rendőr számára ellenszenves (vagy rokonszenves). Vizsgálata során a Testület az intézkedés valamennyi körülményét mérlegelve értékeli, hogy felmerül-e olyan körülmény, amely alátámasztja a panaszos azon kifogását, hogy reánézve az intézkedés megfelelő indokok nélkül volt hátrányosabb, mint másra.

A **101/2011. (IV. 13.) sz. állásfoglalásban** a Testületnek azt kellett vizsgálnia, hogy érvényesült-e az Rtv. 13. § (2) bekezdésében foglalt általános, elvi jelentőségű szabály. Mivel az intézkedés alapjául szolgáló intézkedési tervből és a jelentésből kitűnt, hogy azt az autóbust, amellyel a panaszos utazott, kizárólag azért állították meg, mert külsőségei alapján feltételezhető volt, hogy egy budapesti tömegdemonstrációra tart, továbbá sem az intézkedő rendőrök, sem pedig a kapitányságvezető nem jelölték meg az intézkedés pontos célját, a Testület megállapította, hogy az intézkedő rendőrök döntésében a panaszos és társai – vélt vagy valós – politikai nézetei meghatározó szerepet játszottak. EJEB-nek a hátrányos megkülönböztetés tilalmával kapcsolatban alkalmazott tesztje (ld. pl. a Rasmussen kontra Dánia, 8777/79. számú ügy) szerint, akkor sérül a diszkrimináció tilalma, ha (i) összehasonlítható helyzetben lévő személyekkel szemben (ii) eltérő bánásmód valósul meg, és annak (iii) nincs objektív és ésszerű oka. A Testület ezért azt vizsgálta, hogy a megkülönböztetés indokolt volt-e. Az igazoltatásra a rendezvény helyszínétől körülbelül 145 km-re került sor. A Testület álláspontja szerint az elmúlt néhány év tapasztalataira figyelemmel szükséges lehet egy rendezvény esetében az oda érkezők ellenőrzése, ugyanakkor arra legfeljebb a rendezvény közvetlen közelében indokolt sort keríteni. A Testület a rendezvény és az igazoltatás helyszíne közötti nagy térbeli és időbeli távolság miatt úgy ítélte meg, hogy minden további vizsgálat nélkül megállapítható, hogy tagadhatatlanul a – vélt vagy valós – politikai meggyőződésen alapuló megkülönböztetésnek objektív és ésszerű indoka nem lehetett. A fentiek alapján a Testület arra a következtetésre jutott, hogy az intézkedő rendőrök a részrehajlás tilalmát megsértve jártak el, ami miatt sérült a panaszos tisztességes eljáráshoz való joga [lásd még a **112/2011. (IV. 27.) sz. állásfoglalást**].

Szintén megállapította a részrehajlásmentes eljárás követelményének a megsértését a Testület a **372/2011. (XII. 7.) sz. állásfoglalásában**. A panaszos a konkrét ügyben azt sérelmezte, hogy a hívására kiérkezett rendőr szinte kizárólag azon orvos előadását vette figyelembe a helyzet megítélésében, akivel a panaszos vitába keveredett. A Testület rögzítette, hogy a rendőri fellépés a vizsgált követelmény értelmében az érintettel szemben nem lehet hátrányosabb (vagy előnyösebb) pusztán azért, mert személye a rendőr számára ellenszenves (vagy rokonszenves). Ezen kötelezettség sérelmét alapozza meg, ha az eljáró rendőr az intézkedési kötelezettséget kihasználva azt az eljárás alá vont személlyel szembeni ellenszenve kifejezésére alkalmazza. A Testület erre tekintettel megvizsgálta a panaszos által sérelmezetteket és jelentős különbséget tapasztalt a vitában érintett két féllel kapcsolatos rendőri eljárásban, hiszen míg a panaszost a rendőr saját kezdeményezésére igazoltatta és ellenőrizte a megfelelő nyilvántartásokban, addig az orvos igazoltatását a rendőr – kifejezett kérés ellenére – sem végezte el. A Testület arra is fel kívánta hívni a figyelmet ebben az összefüggésben, hogy bár a panaszos hívta ki a rendőrséget, a rendőr elsőként nem őt, hanem az orvost hallgatta meg. Ezen körülményeket összességükben a Testület olyannak minősítette, amelyek nem felelnek meg a részrehajlás-mentes eljárás követelményének, így a Testület megállapíthatónak tartotta a részrehajlásmentes intézkedés követelményének, és azzal együtt a panaszos tisztességes eljáráshoz való alapvető jogának megsértését.

A Testület a **67/2012. (II. 15.) sz. állásfoglalásban** foglaltak alapján abban a panaszügyben sem valósított meg a rendőrség diszkriminatív intézkedést, amikor a panaszos – egyebek mellett – sérelmezte, hogy a vele szemben intézkedő rendőrök arról a rendőrkapitányságról érkeztek, ahol az élettársa fegyveres biztonsági őrként dolgozik. (Erre való tekintettel már az intézkedés kezdetén nem a területileg illetékes rendőröket kérte.) Azt is sérelmezte, hogy

kérése ellenére nem másik rendőrkapitányságra állították elő. Feltételezése szerint a rendőrök részrehajlóan intézkedtek. A rendőri jelentések egybehangzóak voltak abban a tekintetben, hogy a helyszínre kiérkező rendőrök korábban nem ismerték a panaszos élettársát. A telefonos bejelentés nyomán arra utasították a rendőröket, hogy menjenek a helyszínre, továbbá a szóban forgó rendőrkapitányság ügyeletes volt az, aki a járőröket utasította, hogy az előállítást az adott rendőrkapitányság épületébe foganatosítsák. A Testület a rendelkezésre álló – egyöntetű – információk alapján úgy ítélte meg, hogy nem merült fel olyan körülmény, amely a pártatlanság tekintetében legitim kételyt ébresztett volna. Tekintettel pedig arra, hogy a bejelentés körülményeit minél gyorsabban tisztázni, a szükséges eljárási cselekményeket is foganatosítani kellett, a rendőrök nem is tekinthettek volna el az elsődleges intézkedés megtételétől, a személyazonosság megállapításától, illetve az igazoltatástól. A Testület álláspontja szerint a panaszossal szembeni intézkedések során nem merült fel ésszerű kétely az intézkedés részrehajlás-mentességével összefüggésben, így a rendőrségi eljárás nem ütközött az Alkotmány 70/A. §-ának (1) bekezdése szerinti diszkrimináció tilalmába.

1.5.) Az arányosság követelménye

15. § (1) A rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával.

(2) Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre nézve a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

A Testület az arányosság Rtv. 15. §-ában foglalt követelményének teljesülését általános jelleggel vizsgálta, majd minden panaszügy kapcsán – valamilyen összefüggésben – érintette. Jellemzően az egyes kényszerítő eszközök alkalmazásával összefüggésben, valamint az előállítás és annak időtartama kapcsán, továbbá a fokozott ellenőrzés elrendelését érintően végezte el a rendőri fellépés arányosságának értékelését.

Így a Testület a **49/2011. (II. 23.) sz. állásfoglalásban** elfogadta a rendőri fellépés indokaként a rendőrség azon hivatkozását, hogy a panaszos bűncselekmény elkövetésével – választási plakátok letépésével – volt gyanúsítható, amely miatt szükségessé vált meghallgatása, és arra a megállapításra jutott, hogy az Rtv. 33. § (2) bekezdés b) pontja a panaszos előállítására jogalapot biztosított. Mivel azonban az említett pont nem kötelező előállítási okot rögzít, a jogalap megléte ezért önmagában nem tette jogszerűvé az előállítást, ahhoz az is szükséges volt, hogy az intézkedés az arányosság követelményének megfeleljen. A Testület figyelembe vette a cselekmény jellegét; a panaszos életkorát (a panaszos a cselekmény idején elmúlt 61 éves); azt, hogy a panaszos adatai a rendőrség előtt ismertté váltak és hogy a panaszos hétéves unokájával volt, akinek elhelyezése nem volt hozzátartozóknál megoldható. A Testület ezen körülmények mérlegelését követően arra a következtetésre jutott, hogy a rendőrség kevésbé korlátozó módon, a panaszos adatainak rögzítésével és ellene feljelentés megtételével is elérhette volna az intézkedés célját. A Testület ezért – az arányosság követelményének megsértése miatt – úgy ítélte meg, hogy a rendőrség az előállítással megsértette a panaszos személyi szabadsághoz való jogát.

A Testület az arányosság követelményének sérelmét állapította meg a **131/2011. (V. 11.) sz. és a 132/2011. (V. 11.) sz. állásfoglalásai** kapcsán, amely esetekben a panaszosokkal

szemben azért került sor a helyiség tulajdonosának bejelentése alapján intézkedésre, mert társával egy boltban tartózkodtak az üzletvezető megbízásából, de a megbízási viszonyukat nem tudták a helyszínen hitelt érdemlően igazolni. A velük szemben alkalmazott közel 6 és fél órás előállítás – úgy, hogy ez idő alatt velük szemben majd 5 és fél óra alatt semmilyen eljárási cselekményre nem került sor – és ezáltal a panaszosok személyi szabadsághoz fűződő alapjogának illetően korlátozása semmiképpen sem állt arányban az intézkedéssel elérni kívánt törvényes céllal. Ugyanakkor a Testület a 250/2011. (VIII. 31.) sz. állásfoglalásában nem állapította meg az arányosság követelményének sérelmét a panaszos közel két órás előállítása miatt, mert a külföldi állampolgár előállítására a személyazonosság megállapítása végett került sor és az előállítás csupán addig tartott, amíg a panaszos ismerőse bemutatta a kapitányságon a panaszos útlevelét.

Az arányosság vizsgálatával kapcsolatban érdemes megemlíteni azt az esetet, amikor is a panaszosok az intézkedő rendőrök indokolatlanul jelentős létszámát, a túlzott mértékű rendőri jelenlétet kifogásolták egy intézkedés során. Az alapul szolgáló panasz szerint a Szivárvány Misszió Alapítvány által bejelentett közterületi rendezvényen történt rendőri intézkedések (igazoltatás, kulcsesomó elvétele) mellett a panaszos azt is kifogásolta, hogy őt és társát 5-6 rendőr állta körbe. A Testület rendőrség azon magyarázatát, hogy más-más rendőr intézkedett, rögzítette az adatokat RK lapon, készítette a kamerafelvételt az intézkedésről, ellenőrizte a körözési nyilvántartásban a panaszost és társát, továbbá 3 rendőr biztosította az intézkedést (azonban nem körbezárva a panaszost, hanem biztonsági háromszöget képezve), arra figyelemmel fogadta el, hogy a rendezvény rendezavarására készülő kb. 200-300 fős tömeg közül vált ki a panaszos és társa, akiket az intézkedés befejezéséig sikerült leválasztani. A rendőri létszám így alapjogi sérelmet nem idézett elő. [62/2011. (III. 16.) sz. állásfoglalás]

A 354/2012. (X. 17.) sz. állásfoglalásában a Testület szintén azt vizsgálta, hogy az általa látogatott rendezvény biztosításába bevont rendőrök indokolatlanul magas létszáma okozhatott-e alapjogsérelmet a panaszosnak. Az állásfoglalás megállapítása szerint igaz ugyan, hogy az ellendemonstrálók tényleges létszáma utóbb meg sem közelítette a 130 főt, azonban a rendőrségnek, amikor a rendezvény biztosítására felkészült, azzal kellett számolnia, hogy egy 300 és egy 130 főből álló – ellentétes érzelmű – táborot kell majd egymástól elválasztania. Azon túl, hogy a panaszos részvételével megtartott rendezvény lebonyolításához a város egyik legforgalmasabb pontján kellett a rendőrségnek biztosítania a kereteket, a két csoport egymással egyértelműen ellentétes nézetei miatt attól is tartani lehetett, hogy az érintettek között komoly konfliktus bontakozik ki, amely csak jelentős létszámú rendőri erővel oldható fel. Konfliktusra utóbb valóban sor is került, és a rendőrség sorfal felállításával választotta el egymástól a résztvevőket. A Testület az adatok minősített jellege miatt számszerűen nem hivatkozhatott a rendezvény biztosításába bevont rendőri erő létszámára, ugyanakkor annyit rögzített, hogy az a panaszos által becsülnél kisebb volt. Ezért a Testület a demonstrálók és az ellendemonstrálók előzetesen becsült létszámát, illetve a kivezényelt rendőri erő nagyságát figyelembe véve a rendezvényt biztosító rendőrök számát nem minősítette indokolatlanul nagynak, fenyegető jellegűnek vagy félelemkeltőnek, így megállapította, hogy az arányosság követelményének megfelelően, illetve azzal összefüggésben a panaszos tisztességes eljáráshoz való alapvető jogának a megsértése nem valósult meg. [Lásd még: 355/2012. (X. 17.), 356/2012. (X. 17.), 357/2012. (X. 17.) sz. állásfoglalások.]

A Testület a 397/2012. (XI. 28.) sz., valamint a 396/2012. (XI. 28.) sz. állásfoglalásokban

két fiatal lány panaszra kapcsán – elsősorban az Rtv. 15. §-a alapján – találta túlméretezettnek a rendőri létszámot. A Testület vizsgálata során tényként állapította meg, hogy – a csendháborítás miatt rendőrségre érkezett bejelentés alapján – az egyik panaszos tulajdonában levő magánlakásban először két rendőr jelent meg, akik erősítést hívtak a helyszínre, aminek végeredményeként mindösszesen kilenc rendőr, köztük járőrök és nyomozók jelentek meg és intézkedtek. A lakásban két fiatal lány tartózkodott, ezért érthetetlennek tűnhetett az a tény, miszerint összesen kilenc rendőr volt jelen a helyszínen, ahonnan egyébként bilincsből vezették el a két panaszost, majd állították elő a kerületi rendőrkapitányságra. A Testület a rendelkezésre álló információk alapján arra a következtetésre jutott, hogy a két rendőr mellett további hét rendőr helyszínen történő megjelenésével kapcsolatos rendőrségi döntés nélkülözött mindenféle arányossági megfontolást. A Testület úgy foglalt állást: „Még ha a Testület kielégítőnek is tartaná az intézkedő rendőr azon érvelését, miszerint a további atrocitások megakadályozása, valamint a panaszos és barátnője magatartásának tanúsítása volt az erősítés kérésének és megjelenésének a célja, még akkor sem lenne elfogadható a mindösszesen kilenc rendőr két fiatal nővel szembeni intézkedése, úgy, hogy egyébként a panaszos és barátnője kapcsán bűncselekmény elkövetésének gyanúja fel sem merült.” A Testület mindkét panaszos ügyében megállapította, hogy a rendőrség megsértette az arányosság követelményét, amely a panaszosok tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmét idézte elő.

Az Rtv. 15. §-ban rögzített arányosság követelménye állt a Testület **331/2013. (XI. 13.) sz. állásfoglalásának** középpontjában is, melyben a Testület az arányosság előírásának megsértése miatt súlyos alapjogsértést is állapított meg. A panaszos autószerelő műhelyében a NAV adóellenőrei végeztek próbavásárlást, melynek keretében gépjárművük abroncsait centírozatták ki. A panaszos a javításról nem adott számlát. Amikor a NAV munkatársai felfedték kilétüket és tájékoztatták a panaszost vizsgálatuk eredményéről, a panaszos egyik munkaeszközével szándékosan kilyukasztotta az ellenőrök gépjárművének gumibroncsait. A panaszost az általa elkövetett tulajdon elleni szabálysértés miatt előállították, majd állítása szerint "felsőbb utasításra" két napra szabálysértési őrizetbe vették. A Testületnek a szabálysértési őrizetre nézve ki kellett zárnia hatáskörét, azonban vizsgálta az előállítás jogszerűségét. Az előállítás jogalapját a Testület megfelelőnek találta. A rendelkezésre álló adatok szerint a panaszos előállítására az Rtv. 33. § (2) bekezdésének f) pontja adott alapot, melynek vonatkozó fordulata szerint a rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, akivel szemben az eljárás azonnal lefolytatható. A Testület a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. tv. vonatkozó rendelkezéseit áttekintve megállapította, hogy a panaszos elzárással is büntethető szabálysértést követett el, amely miatt első fokon mindenképpen a járásbírósnak kellett eljárnia. A panaszos a helyszínről nem menekült el, egészen a rendőrök kiérkezéséig mindvégig a műhelynél tartózkodott, így őt a rendőrök a gyorsított bírósági eljárás lefolytatása céljából őrizetbe vehették és akár azonnal bíróság elé állíthatták volna. A fentiek alapján így a Testület arra az álláspontra helyezkedett, hogy az Rtv. 33. § (2) bekezdésének f) pontja megfelelő jogalapot biztosított az előállításához, ezért a jogalap tekintetében a panaszos személyi szabadsághoz fűződő alapvető joga nem sérült. Ugyanakkor figyelembe véve, hogy az Rtv. a vizsgált esetre nem kötelező jelleggel, hanem lehetőségként írja elő előállítás alkalmazását, a jogalap meglétéén túl a Testületnek azt is mérlegelnie kellett, hogy az előállítás megfelelt-e az arányosság követelményének. Ezt a vizsgálatot a Testület lényegében azon kérdésre való tekintettel végezte el, hogy volt-e az előállításnak bármilyen olyan célja, amely csak a személyi szabadság korlátozásával volt elérhető. A Testület erre a kérdésre nemmel

felelt. A rendelkezésre álló iratok alapján a Testület tényként kezelte, hogy a panaszos a helyszínen elismerte a szabálysértés elkövetését. A panaszos higgadtan várta meg a helyszínen a rendőrök kiérkezését, és valamennyi beszámoló tanúsága szerint együttműködő volt, így például a kért iratokat a helyszínen bemutatta a rendőröknek. Cselekményének következményeit még a helyszínen megpróbálta elhárítani, felajánlva a gumik javítását saját költségére. A rendőrkapitányságon a panaszossal szemben lényegében semmilyen eljárási cselekményt nem foganatosítottak a kihallgatásán kívül. Mivel azonban a panaszos a cselekmény elkövetését már a helyszínen elismerte, kihallgatásától sem lehetett más eredményt várni – nem is tudott egyéb információkat a hatóság tudomására hozni. Mindezen körülmények alapján a Testületben összességében az a határozott meggyőződés alakult ki, hogy az előállítástól várható előnyök nem álltak arányban azzal a hátránnyal, amelyet az intézkedés a panaszosnak okozott, különösen azért, mert a panaszos együttműködő magatartása miatt a rendőröknek nem volt okuk feltételezni, hogy a panaszos a szabálysértési eljárás alól magát kivonta volna, illetve egy esetleges idézésre nem jelent volna meg a bíróság előtt. A Testület a panaszos személyi szabadsághoz való alapvető jogának súlyos fokú sérelmét állapította meg.

Az arányosság követelményének sérelmét állapította meg a Testület a **90/2013. (IV.10.) sz. állásfoglalása** kapcsán is. A panaszos kifogásolta az öt és fél órát meghaladó előállítását, aminek során vele szemben több mint három óra alatt semmilyen eljárási cselekményre nem került sor. A Testület arra a következtetésre jutott, hogy a panaszos személyi szabadsághoz fűződő alapjogának ilyenkorlátozása semmiképpen sem állt arányban az intézkedéssel elérni kívánt törvényes céllal.

1.6.) A kényszerítő eszközök alkalmazásának követelményei

16. § (1) A rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége enélkül is biztosítható.

(2) A rendőrségnél alkalmazható kényszerítő eszköz rendszeresítésének szabályait rendelet útján a Kormány állapítja meg.

(3) A miniszter rendeletben állapítja meg a rendőrségnél rendszeresíthető kényszerítő eszközök típusát, fajtáját. A rendőrségnél csak olyan kényszerítő eszköz rendszeresíthető, amelynek szabályszerű használata a törvényes intézkedés céljának elérésére alkalmas, megfelel a vonatkozó élet-, egészség- és balesetvédelmi előírásoknak.

(4) A rendőr nem alkalmazhat kínzást, kényszervallatást, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódot, az erre vonatkozó utasítást köteles megtagadni. A rendőr az ilyen magatartás tanúsítójával szemben, annak megakadályozása érdekében, a szolgálati beosztására, a rendfokozatára, személyére tekintet nélkül köteles intézkedni.

A Testület több állásfoglalásban is hangot adott azon álláspontjának, miszerint a rendőrség általános törvényi kötelezettségeiből fakadóan elvárható, hogy az előállítottak a rendőrök inni, illetve enni adjanak. Ez levezethető az Rtv. 2. § (1) bekezdéséből, amely szerint a rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait, továbbá

az Rtv. 16. § (4) bekezdése előírásából is, ami alapján a rendőr nem alkalmazhat megalázó bánásmódot. A Testület ezen rendelkezések alapján folytatott vizsgálatot pl. a **134/2011. (V. 11.), 287/2011. (X. 5.), 298/2011. (X. 19.) sz. állásfoglalások** alapjául szolgáló ügyekben.

A **325/2011. (XI. 9.) sz. állásfoglalásában** a Testület azon panaszos ügyével foglalkozott, akit közlekedésrendészeti intézkedés alá vontak, mivel a rendőrök álláspontja szerint az adott útszakaszra érvényben lévő megengedett legnagyobb sebességet túllépte. A panaszos úgy adta elő a történeteket, hogy izgatottsága miatt nem tudta berakni 1-es sebességbe gépjárműve sebességváltóját, majd amikor a kuplung beugrott a helyére, akkor véletlenül rálépett a gázra és így történhetett meg, hogy az intézkedés közben az autó kipörgő kerekekkel elindult. Ezt a szituációt a rendőrök a panaszos szerint erősen félreértették. Amikor röviddel az esetet követően a rendőrök a panaszost újra megállították azonnal megállt és ki akart szállni az autóból, de az ajtót tartó kezével együtt a rendőr feltépte a gépjármű ajtaját, majd a karját megfogva kihúzta őt az autóból. Lökődösvé a rendőrautóhoz terelte a panaszost és ott rádöntötte a motorháztetőre, majd megmotozta. Ezután hátrahúzta a kezét, és rátette a bilincset, amit órákkal később a panaszos kérésére meglazítottak, de addigra már nagyon fáj a keze és erősen zsibbadt. A panaszos még aznap látelvetet vetetett a sérüléseiről. A bilincselés vizsgálata kapcsán, annak indokát a rendelkezésre álló rendőrségi iratok különbözőképpen jelölték meg: az intézkedés után (közvetlenül) készített rendőri jelentés az Rtv. 48. §-ának d) pontjára [ellenszegülés megtörése], míg a később készült összefoglaló jelentés már az Rtv. 48. § b) és d) pontjaira [támadás megakadályozása, ellenszegülés megtörése] hivatkozott. Az ellenszegülés megtörését illetően a Testület megállapította, hogy az nem szolgálhatott a bilincselés jogszerű indokaként, hiszen a panaszos beadványában kifejezetten cáfolta, hogy ellenszegült volna; a rendőri jelentések pedig nem is említenek ellenszegülést. Ezt követően a Testület a panaszos esetleges támadó magatartását, mint lehetséges bilincselési okot értékelte. Tekintettel a rendőrök által tapasztalt, gyanúokat adó cselekmény jellegére – arra, hogy a panaszos az intézkedő rendőr testi épségét veszélyeztette – nem lehetett a panaszos támadó fellépésének lehetőségét teljes bizonyossággal kizárni. A Testület megállapította, hogy jogszerű volt a panaszossal szembeni bilincshasználat, így a panaszos személyi szabadságát és emberi méltósághoz fűződő jogát a rendőrség jogszerűen korlátozta a bilincs alkalmazásával. A Testület megítélése szerint a panaszos kezének hátrabilincselése nem volt sem jogsértő, sem indokolatlan, ugyanakkor az intézkedő rendőr a bilincs körültekintőbb és kíméletesebb alkalmazásával a panaszos sérülését megelőzhetette volna. A Testület álláspontja szerint a panaszos bilincselésére az arányosság követelményének megsértésével került sor, ezért a bilincselés módja sértette a panaszos emberi méltósághoz fűződő jogából levezethető testi épséghez fűződő jogát. Tekintettel azonban arra, hogy a panaszolt ügyben magára a bilincselésre és a kezek hátrabilincselésére – a Testület állásfoglalása szerint – jogszerűen került sor, ezért önmagában ezen jogsérelmet csekély súlyúnak értékelte.

Rendszeresen és tipikusan előfordul a panaszokban azzal kapcsolatos kifogás, hogy a rendőrök indokolatlanul és aránytalanul alkalmaznak bilincset olyan esetekben, amikor az intézkedés alá vont valamilyen mértékű ellenszegülését már a testi kényszer alkalmazása is megtörte. Márpedig ilyen esetekben kötelező az Rtv. 16. § (1) bekezdésének azon rendelkezése, mely szerint nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört. Ehhez hasonló rendelkezést tartalmaz a Szolgálati Szabályzat 58. § (1) bekezdése is, amely szerint a kényszerítő eszközök Rtv.-ben meghatározott sorrendje fokozatosságot is jelent, azaz súlyosabb kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az enyhébb alkalmazása nem vezetett eredményre (vagy sikere eleve kilátástalan). Ennek

ellenére a Testület elé került ügyekből általánosságban az derül ki, hogy a hivatkozott jogszabályhelyeket a rendőrség éppen fordítva értelmezi és akkor is alkalmaz bilincset, ha már – adott esetben a rendőrségi iratokból is kirajzolódó módon – a testi kényszer következtében sem áll fenn ellenszegülés, vagy éppenséggel a testi kényszer a bilincs alkalmazása eszközselekményeként tekinti.

A testi kényszer alkalmazásának eszközjellegére volt példa a Testület **365/2011. (XII. 7.) számú állásfoglalásának** alapját képező ügy, melyben súlyos alapjogsértést állapított meg a Testület egy olyan panaszos beadványa alapján, akit igazoltatása során a rendőrök a kerítésnek löktek, megbilincseltek, majd annak ellenére előállítottak, hogy vezetői engedélye, amellyel személyazonosságát igazolni tudta volna, végig a zsebében volt. A panaszos beadványában a kezeinek hátrabilincselése során keletkezett sérülései miatt is panaszt emelt. A panaszos azt állította, hogy ellenállást nem tanúsított, a rendőrök mégis a kerítésnek löktek és megbilincseltek. A rendőrségi iratok szerint a panaszost azelőtt figyelmeztették a bilincs alkalmazásának lehetőségére, mielőtt még bármiféle olyan magatartást tanúsított volna, amely a bilincs használatát megalapozhatta volna. Ezt követően a panaszos „ellenszegült”, azonban arról, hogy ez a magatartása miben nyilvánult meg, a jelentések nem szóltak. Az Rtv. 47. §-a szerint a testi kényszer alkalmazásának előfeltétele a panaszos ellenszegülése lett volna. Annak fényében, hogy a rendőrség ezen ellenszegülés mibenlétéről nem adott felvilágosítást, a Testületben az a határozott benyomás alakult ki, hogy az intézkedő r. törzsrörmester a panaszos verbális durvaságait tekintette ellenszegülésnek, amely kétséget kizárólag nem olyan magatartás, amely alkalmas arra, hogy a rendőri intézkedés sikerességét megghiúsítsa. A Szolgálati Szabályzat már idézett rendelkezése szerint, bilincs különösen azzal szemben alkalmazható, akinek a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülése testi kényszerrel nem törhető meg. A Testületben az ellenszegülést illetően az az álláspont alakult ki, hogy a rendőri jelentések a panaszos állításait nem cáfolták, illetve igen következtlenül cáfolták. Töretlen gyakorlata szerint, amennyiben a panaszos állításaival szemben értékelhető egyéb verzió nem áll, a Testület a panaszos tényelőadását fogadja el valósnak – a panaszos állítása szerint pedig, ő ellenszegülést egyáltalán nem tanúsított. Ebből kifolyólag a Testület megállapította, hogy a testi kényszer alkalmazásának jogalapja hiányzott, amellyel a rendőrség a panaszos emberi méltóságának, valamint személyi szabadságának súlyos fokú sérelmét valósította meg. Tekintettel arra, hogy a Testület elfogadta a panaszos arra vonatkozó állítását, hogy az intézkedés során ellenszegülést nem tanúsított, így a bilincselés tekintetében is megállapította a bilincskalkalmazás jogalapjának hiányát, és kimondta, hogy a rendőrség a panaszos emberi méltóságának, valamint személyi szabadságának súlyos fokú sérelmét idézte elő.

A Testület a megalázó bánásmód, kínzás, kényszervallatás tilalmát vizsgálta a **307/2011. (X.26.) sz. állásfoglalásában** az előállított panaszos élelmezésének elmaradása kapcsán. Az adott ügyben a panaszos fogvatartása 11 óra 53 perctől 18 óra 45 percig, tehát összesen 6 óra 52 percen keresztül tartott. Ebből jelentős részt a kórházban töltött el a panaszos, tehát az előállítása java részében nem rendőrségi épületben tartózkodott ugyan a panaszos, ugyanakkor a Testület megítélése szerint a rendőrség általános törvényi kötelezettségeiből – az élelem biztosítását *expressis verbis* előíró norma hiányában is – az következik, hogy a fogvatartottnak élelmezést kell biztosítani, amennyiben jelzi, hogy hosszú idő óta nem evett. A panaszos előállítására dél körül került sor, így alappal feltételezhető, hogy – tényelőadásának megfelelően – előállítását jóval megelőzően evett utoljára, ezért valóban éhes volt a kórházban. Ez az állapot – kiegészülve azzal, hogy a panaszos nem tudhatta, meddig tart az előállítása, és mikor juthat élelemhez – nyilvánvalóan csorbítja az emberi

méltóságához való jogot. Amennyiben tehát a fogvatartott vélhetően megalapozottan jelzi, hogy éhes, akkor a rendőrségnek az Rtv. 2. § (1) bekezdése és 16. § (4) bekezdése alapján kötelessége, hogy a számára étkezést biztosítson még akkor is, ha az előállítás kezdetétől fogva már jó pár óra eltelt.

1.7.) Az intézkedések és a kényszerítő eszközök alkalmazásának közös elvei és szabályai

a) Jogok korlátozhatósága, a kiértesítés joga

17. § (1) A rendőrség a feladatának ellátása során a testi épséghez, a személyes szabadsághoz, a magánlakás, a magántitok és a levéltitok sérthetlenségéhez, a személyes adatokhoz, valamint a tulajdonhoz fűződő jogokat a törvényben foglaltak szerint korlátozhatja.

18. § (1) A fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozóját vagy más személyt értesítsen, feltéve, hogy ez nem veszélyezteti az intézkedés célját. Ha a fogvatartott nincs abban a helyzetben, hogy e jogával élhessen, az értesítési kötelezettség a rendőrséget terheli. Ha a fogvatartott fiatalkorú vagy gondnokság alá helyezett, haladéktalanul értesíteni kell törvényes képviselőjét vagy gondnokát.

A Testület számos panaszos beadványa kapcsán vizsgálta az Rtv. 18. §-ában foglalt rendelkezéseket, különösen pedig a szakasz (1) bekezdését, amely azon kötelezettséget írja elő, hogy a fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozóját vagy más személyt értesítsen, feltéve, hogy ez nem veszélyezteti az intézkedés célját. Ezen követelmény alól a bekezdés második és harmadik mondata enged csupán kivételt, mely rendelkezések szerint, ha a fogva tartott nincs abban a helyzetben, hogy e jogával élhessen, az értesítési kötelezettség a rendőrséget terheli, illetve ha a fogvatartott fiatalkorú vagy gondnokság alá helyezett, haladéktalanul értesíteni kell törvényes képviselőjét vagy gondnokát.

A 49/2011. (II. 23.) sz. állásfoglalásában fejtette ki a Testület a hozzátartozó értesítésével kapcsolatos rendőrségi kötelezettség teljesítését érintő álláspontját. Az alapul szolgáló ügyben a panaszos azt sérelmezte, hogy nem volt arra lehetősége, hogy hozzátartozóit előállításáról értesítse, így arra sem kapott lehetőséget, hogy velük személyesen beszéljen. A rendőrök csupán azt kérdezték meg tőle, hogy a fogvatartásáról kit tájékoztassanak. A Testület álláspontja szerint az Rtv. rendelkezésének értelmében fő szabály szerint a fogvatartott számára kell biztosítani a lehetőséget, hogy hozzátartozóját értesíthesse. A rendőrség a konkrét ügyben semmilyen indokát nem adta annak, hogy az értesítés lehetőségét miért nem biztosították a panaszosnak, így arra sem kapott a Testület érdemleges választ, hogy azt miért az ügyeletes foganatosította. Ilyen indok hiányában az értesítés módja nem felelt meg a hatályos jogszabályoknak, azaz megállapítható volt a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának a sérelme.

Több panaszos beadványa kapcsán vizsgálta a Testület a fentiekben említett azon kötelezettség sérelmét, mely szerint, ha a fogvatartott nincs abban a helyzetben, hogy a kiértesítési jogával élhessen, az értesítési kötelezettség a rendőrséget terheli. Az említett

rendelkezés egyértelmű kötelezettséget telepít a fogvatartottak hozzátartozóinak értesítésével kapcsolatban a rendőrségre. A Testület nem állapította meg a fenti rendelkezés megsértését és ezzel összefüggésben a panaszos tisztességes eljáráshoz fűződő jogának sérelmét a **293/2011. (XII.25.) sz. állásfoglalás** alapjául szolgáló ügyben. Az irányadó jogszabályi rendelkezések ugyanis nem írnak elő olyan kötelezettséget a rendőröknek, mely szerint az intézkedés helyszínén kötelesek lennének a hozzátartozó kiértesítésére. A rendőrségi dokumentumok szerint egyébként – amely megegyezik a panaszbeadvány tartalmával – a panaszos mégis kapott lehetőséget, hogy valakit felhívjon a helyszínről, illetve később a kapitányságról is értesíthette a szüleit. Az édesapja pedig mindezek hatására 19 óra körül meg is érkezett a rendőrkapitányságra.

A Testület azonban többször vizsgálta a panaszosok azon igényét, hogy az intézkedés során vagy azt követően mobiltelefonjukkal értesítsenek valakit. A Testület az ezzel kapcsolatos álláspontját állásfoglalásaiban számos alkalommal kifejtette; pl. a **90/2013. (IV. 10.) sz. állásfoglalásában**. A Testület a mobiltelefonokkal kapcsolatos rendőrségi gyakorlatot az Rtv. 13. § (3) és a 17. § (1) bekezdéseiben foglalt rendelkezés összeolvasása alapján a következőképpen értékeli. Olyan esetekben, amikor a rendőri intézkedés célját veszélyezteti, ha az intézkedés alá vont személy mobiltelefonon ellenőrizetlenül lép kapcsolatba valakivel (pl. nem zárható ki, hogy bűntársát értesíti a gyanú szerint tetten ért elkövető), úgy az Rtv. 17. § (1) bekezdése és 13. § (3) bekezdése kellő jogalapot biztosít a rendőrnek a telefon (mint az intézkedés eredményes végrehajtását akadályozó tárgy) elvételére. Ha ilyen körülmény az adott helyzetben nem áll fent, úgy a mobiltelefon-használat korlátozásának nincsen jogalapja. Ilyen esetekben semmi nem zárja ki, hogy a hozzátartozót vagy más személyt az előállított személy a saját mobiltelefonján értesítsen, hiszen e jog főszabály szerint az érintettet illeti meg, és az értesítés csak akkor a rendőr feladata, ha a fogvatartott valamilyen okból nincsen abban a helyzetben, hogy értesítési jogával éljen. Az említett ügyben a rendőri szerv nem jelölt meg olyan körülményt, amely alátámasztotta volna azt, hogy a panaszos előállítását akadályozta, vagy veszélyeztette volna az, ha a panaszos a rendőrségi gépjárműben a mobiltelefonjáról értesítette volna a barátnőjét, vagy az édesanyját. Erre tekintettel a Testület álláspontja szerint a telefonhasználat korlátozásához nem álltak fenn a szükséges feltételek.

A 392/2011. (XII. 20.) sz. állásfoglalásában a Testület szintén azt értékelte, hogy a panaszost előállító rendőrök kellő mértékben eleget tettek-e azon kötelezettségeiknek, amelyek a panaszos orvosi ellátásával és egészségének megőrzésével voltak kapcsolatosak. A panaszos előadása szerint 16 óra 30 perckor állították elő a rendőrkapitányságra, ahol jelezte az ügyeletes tisztnak, továbbá a fogdán szolgálatot teljesítő rendőrnek, hogy szívbeteg, rosszul érzi magát és szüksége van a gyógyszereire; kérte továbbá, hogy az élettársát értesítsék a fogvatartásáról. A panaszos élettársa 18 óra körüli időben meg is érkezett a kapitányságra és magával vitte a panaszos gyógyszereit. 19 óra 35 perckor, amikor a panaszos átvette az őrizetbe vételét elrendelő határozatot, ismét jelezte, hogy rosszul érzi magát, arra azonban azt a választ kapta, hogy hamarosan átszállítják a Gyorskocsi utcába, addig bírja ki. Végül közvetlenül az átszállítás kezdete előtt kapta meg a gyógyszereit, azokat át is vetették vele, arra azonban már nem kapott lehetőséget, hogy bevegye azokat. A Gyorskocsi utcába az orvosi vizsgálat után már nem fogadták be, hanem kórházba szállították, mert olyan rossz egészségi állapotban volt. A panasz két olyan momentumot tartalmazott, amellyel kapcsolatban a Testületnek vizsgálnia kellett az egészségügyi ellátás biztosítására vonatkozó rendőrségi kötelezettség teljesítését. A panaszos szerint ugyanis már előállításának kezdetén, 16 óra 30 perc körül mondta a rendőröknek, hogy nem érzi jól magát, majd az őrizetet

elrendelő határozat átvételekor ismét jelezte rosszullétét, de nem kapott lehetőséget az időközben az élettársa által behozott gyógyszerek bevitelére. Azt mondták neki, hogy bírja ki a Gyorskocsi utcai befogadásig. A Testület az első és a második jelzésre vonatkozó panasz vizsgálata során eltérő következtetésre jutott. Az előállítás kezdete vonatkozásában a Testület elfogadta a rendőrség azon állítását, hogy a panaszos nem jelzett rosszullétet. A panaszos ugyanis a 16 óra 45 perckor kitöltött és aláírt nyilatkozaton nem jelezte, hogy aktuálisan rosszul lenne, vagy sürgősen gyógyszert igényelne, csupán annyit rögzített, hogy szívritmuszavara miatt 19 és 20 óra között kell bevennie az esti gyógyszeradagját. A rendőrök erre a jelzésre megfelelően reagáltak azáltal, hogy értesítették a panaszos által megjelölt hozzátartozót és átvették tőle a gyógyszereket, hiszen ily módon megtették a kellő intézkedéseket annak érdekében, hogy azokhoz a panaszos az általa jelzett időben hozzájuthasson. Eltérő következtetésre jutott azonban a Testület a panasz második momentuma tekintetében. A rendőrség cáfolta, hogy a panaszos az átszállítását megelőzően rosszullétét jelezte volna. A panaszosnak a rosszullétére vonatkozó állítását alátámasztotta ugyanakkor az a tény, hogy alig fél órával az őrizetbe vételt elrendelő határozat átvétele után a Gyorskocsi utcai fogda orvosa már nem találta befogadhatónak és azonnal kórházba utalta az állapota miatt (amelynek plauzibilis magyarázata a panaszos fogvatartása meghosszabbítását jelentő őrizetbe vételről szóló döntés kézhez vétele). Ez alapján a Testület elfogadhatónak találta azt a panaszosi állítást, hogy rosszulléte már a kerületi kapitányságon elkezdődött. Tekintettel a panaszos betegségének súlyosságára és életet veszélyeztető jellegére, életszerűtlen, hogy a panaszos ne jelezte volna az állapotát a rendőröknek. Ezzel összefüggésben ugyanakkor nem találta kizárhatónak a Testület, hogy a kapitányság munkatársai a közeli átszállításra való tekintettel már nem kívántak azzal foglalkozni, hogy orvost hívjanak (akinek jelenléte nélkül – a rendőrség saját közlése szerint – a panaszos nem is vehette volna be a gyógyszereit), és a panaszos által állított választ adták a panaszos jelzésére. A Testület ezért a panasz ezen része vonatkozásában a panaszos állítását fogadta el döntésének alapjául és megállapította, hogy a rendőrség azon mulasztással, amikor a panaszos 19 óra 35 perckor jelezte rosszullétét, nem hívott azonnal orvost hozzá és megkezdte átszállítását, megsértette a panaszos egészséghez való alapvető jogát. A Testület fel kívánta hívni a figyelmet arra is, hogy a panaszos átszállítását a rendőrség olyan időpontban hajtotta végre, amikor nem volt kizárható olyan körülmény – pl. közlekedési akadály – felmerülése, amelynek eredményeként a panaszos nem tudja az általa jelzett 19 és 20 óra közötti időpontban bevenni a gyógyszereit. Az iratok szerint az orvosi vizsgálata így is csak 20 óra után kezdődött meg a Gyorskocsi utcában, de egy, az átszállítás során bármilyen okból elszenvedett jelentősebb késedelem (a gyógyszerek bevitelének késedelme miatt) akkor is a panaszos állapotát, vagy akár életét veszélyeztető helyzethez vezethetett volna, ha a panaszos rosszulléte nem kezdődik meg már a kerületi kapitányságon. Ebből az okból a rendőrségnek még az átszállítás előtt biztosítania kellett volna a panaszos számára a gyógyszerbevitel lehetőségét. A Testület erre tekintettel akkor is megállapíthatónak találná az alapjogsértést, ha a tényállást teljes egészében a rendőrség verziója alapján állapította volna meg.

b) Sérülés okozásának kerülése, orvosi ellátás biztosítása

17. § (2) A rendőri intézkedés során a kényszerítő eszköz alkalmazása esetén lehetőleg kerülni kell a sérülés okozását, az emberi élet kioltását. Az intézkedés folytán megsérült személy részére - amint ez lehetséges - segítséget kell nyújtani, szükség esetén a rendőr gondoskodik arról, hogy a sérültet orvos elláthassa, kórházi elhelyezése esetén a

hozzátartozó vagy más, a sérüléssel kapcsolatban álló személy erről értesüljön.

A fenti követelmény érvényesülése kapcsán a Testület a **80/2012. (II. 15.) sz. állásfoglalása** szerint a rendelkezésére bocsátott orvosi látlet alapján egyértelműen megállapítható volt, hogy a panaszosnak a bilincselés következtében keletkeztek sérülései. A rendelkezésre álló iratok alapján az is igazolást nyert, hogy a panaszost sérüléseinek ellátása és az orvosi látlet kiállítása érdekében a rendőrök orvosi vizsgálatra szállították. A rendőrök ezzel – a Testület álláspontja szerint – eleget tettek az Rtv. 17. §-ában foglalt azon kötelezettségüknek, amely szerint gondoskodniuk kell az intézkedés folytán megsérült személy orvosi ellátásáról. A Testület továbbá rögzítette azon tapasztalatát, hogy a bilincseléssel gyakran jár együtt a panaszoséhoz hasonló sérülés. Annak megítélése, hogy ez a testi épségnek a 17. § szerinti arányos korlátozását jelenti-e, a kényszerítő eszköz használata körülményeinek gondos mérlegelése szükséges és ebben a körben annak értékelése, hogy a panaszos ellenszegülése, a bilincselést követő magatartása hozzájárult-e a sérülések kialakulásához. A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján a Testület a konkrét esetben nem tudta az okozott sérüléseket az arányosság szempontjából olyan módon értékelni, hogy az alapján megnyugtatóan állást foglaljon abban a kérdésben, hogy azok a bilincselés aránytalanul szigorú módja miatt keletkeztek. Emiatt a Testület úgy határozott, hogy a panaszos testi épséghez való jogának sérelme nem megállapítható.

A Testület a **427/2012. (XII. 19.) sz. állásfoglalásában** szintén azt vizsgálta, hogy a rendőrség a bilincseléssel összefüggésben megfelelően eleget tett-e az Rtv. 17. §-ából fakadó kötelezettségeinek. Az állásfoglalás rögzíti, hogy a bilincselés okozhat az érintett személy csuklóján sérüléseket, különösen olyankor, amikor az érintettet csak nagy nehézségek árán lehet megbilincselni, amikor az intézkedés alá vont személy megpróbál ellenállni, adott esetben még a bilincselést követően is. Szintén nem zárható ki sérülések keletkezése akkor, ha az érintett személyen sokáig van bilincs, hiszen ilyenkor a mozgása-mozgatása eredményeként keletkezhetnek zúzódások, hámsérülések. Ezen gondolamenet alapján a konkrét esetben a Testület annak tulajdonított különös jelentőséget, hogy maguk a rendőrök is azt állították, hogy miután sikerült másodszor is hátra csavarni a panaszos kezét, ő már nem tanúsított ellenállást és a rendőrök először a jobb kezére, majd a balra rátették a bilincset. Az is kitűnik az iratokból, hogy a panaszoson az orvosi vizsgálatot megelőzően nem volt sokáig bilincs; az előállítás kezdete és az orvosi vizsgálat között mindössze fél óra telt el. Ennek ellenére a bilincs a panaszos kezein az orvosi vizsgálat szerint is nyomódást, zúzódást, hámsérülést okozott. Ezek a körülmények kellően megerősítették a panaszos állítását ahhoz, hogy a Testület elfogadja azt, hogy a panaszos valóban jelezte a rendőröknek a beszállítás közben, hogy a csuklóját felsértette a bilincs és kérte, hogy lazítsák meg, azonban a rendőrök ennek a kérésnek nem tettek eleget. Figyelembe véve, hogy a panaszos ellenszegülése a bilincselést megelőzően a rendőrök szerint is megtört, és nem állt rendelkezésre arra vonatkozó adat, hogy a beszállítása során olyan magatartást tanúsított volna, amely a bilincs meglazítását – nem pedig levételét – kizárta volna, a Testület úgy ítélte meg, hogy a rendőrök nem tettek meg mindent a sérülés okozásának elkerülése érdekében. A Testület ezért azzal kapcsolatban, hogy a rendőrség a panaszossal szembeni fellépés során megfelelően eleget tett-e az Rtv. 17. §-ából fakadó kötelezettségeinek, megállapította a panaszos testi épséghez való jogának megsértését. Az eset körülményeinek ismeretében a Testület úgy ítélte meg ugyanakkor, hogy a panaszos orvosi ellátásáról a rendőrség a történések után kellően rövid időn belül, a panaszos beszállítását követően gondoskodott. Ezért a Testület az orvosi ellátás biztosítása kapcsán a panaszos testi épséghez fűződő jogának megsértését nem tartotta

indokoltnak megállapítani.

A **425/2012. (XII. 19.) sz. állásfoglalásában** a Testület vizsgálata körébe vonta a rendőrök azon magatartását, hogy a panaszosra elfogásakor csuklyát húztak. Az állásfoglalás szerint a csuklya hatása hasonló az Rtv.-ben szabályozott kényszerítő eszközökhöz: akárcsak a bilincs, jelentős mértékű beavatkozást jelent az érintett testi integritásába és azzal, hogy megfosztja az intézkedés alá vont személyt a látásától (ahogy a bilincs a kezei vagy lábai szabad használatának lehetőségétől), ellehetleníti (vagy legalábbis nagymértékben megnehezíti) számára akár a szökést, akár a támadást vagy az ellenszegülést. Nyilvánvaló az is, hogy erősen csorbítja az érintett személy méltóságát, mivel jelentős mértékben kiszolgáltatottá teszi az intézkedő rendőrökkel szemben (többek között éppen amiatt, mert lehetetlenné teszi számára annak ellenőrzését, hogy közülük ki az, aki adott esetben törvénysértően jár el). A csuklya használata a fentiek szerint több fontos alapjogot korlátoz, ezért – hasonlóan a bilincseléshez, a rendőrbot használatához és az egyéb kényszerítő eszközökhöz – csak akkor lehetne jogszerűen alkalmazni, ha volna olyan törvényi rendelkezés, amely az alkalmazás pontos feltételeinek előírása mellett erre felhatalmazná a rendőrséget. Ez következik az Rtv. 17. §-ából is, amelynek (1) bekezdése szerint a rendőrség feladatának ellátása során az alapjogokat a törvényben foglaltak szerint korlátozhatja. Minthogy azonban a hatályos törvényi szabályozás ilyen felhatalmazást nem tartalmaz, a rendőrség azon eljárása, hogy a panaszosra elfogása során csuklyát húztak, sértette a panaszos emberi méltóságához, illetve az abból levezethető testi integritáshoz való alapvető jogát. Ezzel összefüggésben a Testület a Emberi Jogok Európai Bírósága joggyakorlatára is fel kívánta hívni a figyelmet, hiszen bizonyos, kivételes helyzetekben a csuklya alkalmazását összeegyeztethetőnek tartja a Bíróság az Emberi Jogok Európai Egyezményével, amennyiben az intézkedés legitim célt szolgál és a cél eléréséhez mértén arányos korlátozást valósít meg. Így például indokolhatja a csuklya alkalmazását az intézkedő rendőrök kilétének titokban tartása, ha megalapozottan lehet attól tartani, hogy megtorlás érheti őket az adott akcióban való részvételük miatt (lásd: Öcalan kontra Törökország [GC], 46221/99 sz. ügy, 184. §); vagy sor kerülhet csuklya alkalmazására az érintett anonimitásának megőrzése érdekében is (Petyo Petkov kontra Bulgária, 32130/03 sz. ügy, 43. §). (A Testület megjegyzi, hogy amennyiben ez az intézkedés célja, akkor nincs ok az érintett látásának eliminálására, tehát olyan csuklya alkalmazandó, amely az arcot ugyan takarja, de az intézkedés alá vont személy kilátását biztosítja). Mindezen esetekben azonban csak akkor fogadható el a strasbourgi mérce szerint is a csuklya alkalmazása, amennyiben arra kifejezett törvényi felhatalmazás van, annak hiányában ugyanis jogsértő jogkorlátozásnak minősül (lásd: Lenev kontra Bulgária, 41452/07 sz. ügy, 116. §). Erre való tekintettel a Testület szükségesnek tartotta felhívni a rendőri szervek figyelmét arra, hogy törvényi felhatalmazás hiányában nincsen lehetőségük jogszerűen alkalmazni ezt az intézkedést; a jogalkotó figyelmét pedig arra, hogy amennyiben lehetővé kívánja tenni a csuklya használatát a rendvédelmi szervek számára, úgy ezt az intézményt – az egyéb kényszerítő eszközök között – a rendőrségi törvényben kellene szabályoznia, meghatározva, hogy milyen feltételek mellett, milyen módon és tartamban alkalmazható.

A **63/2011. (III. 16.) sz. állásfoglalás** alapjául szolgáló beadványban a panaszos a vele szemben a városháza épületében, illetve azt követően a rendőrkapitányságon fogantatosított rendőri intézkedéseket (igazoltatást, átvizsgálást és előállítását) sérelmezte, illetőleg azt, hogy amikor a rendőrök vele és társával szemben bilincset akartak alkalmazni és emiatt magát műanyag gyorskötözővel a társához bilincselte, akkor a rendőr úgy vágta le a gyorskötözőt, hogy közben a kést beleszúrta a panaszos kezébe. A bizonyítékok alapján a Testület a panasz

ezen részének helyt adott, és megállapította a panaszos testi épséghez való jogának megsértését. A jogsérelem mértékét csökkentő tényezőként vette viszont figyelembe azt a körülményt, hogy a rendőr a sérülést észlelve gondoskodott a panaszos orvosi ellátásáról.

c) Fogvatartottak elhelyezése, orvosi ellátása

18. § (2) A rendőrség gondoskodik a fogvatartott elhelyezéséről, a fogvatartás miatt bekövetkező egészségkárosodás megelőzéséhez szükséges ellátásáról. A sérült, beteg vagy más okból sürgős orvosi ellátásra szoruló fogvatartottat orvosi ellátásban kell részesíteni.

A fentebb már idézett **272/2013. (IX. 18.) sz. állásfoglalásában** a Testület a panaszos fogvatartásának körülményeit is górcső alá vette; értékelve, hogy azok mennyiben feleltek meg az Rtv. 18. §-a (2) bekezdésében idézett követelményeknek. A panaszos beadványában számos olyan észrevételt tett, amelyek kifejezetten a fogdai elhelyezés körülményeire vonatkoztak. Előadta, hogy az előállító helyiségben a fűtés éppen hogy csak működött, míg a rendőrkapitányság egyéb helyiségeiben meleg volt; a vakolat potyogott; a szobában vizeletszag terjengett; ellátásáról pedig nem gondoskodtak megfelelően. Az érintett rendőrkapitányság tájékoztatásul eljuttatta a Testülethez az ellenőrzési napló másolatát, amelyet az a r. hadnagy állított ki, aki a panaszos fogvatartása idején az előállító helyiségben ellenőrzést tartott. A naplóbejegyzés szerint az ellenőrzés alatt az előállított személynek panasza nem volt, a helyiségben a villany, a kamera és a fűtés működött, a r. hadnagy hiányosságot nem tapasztalt. A kapitányság vezetője nem cáfolta, hogy az előállító helyiség faláról valóban pereg az olajfestékréteg felázás miatt, sőt, erről fényképet is mellékelte, azonban elmondta, hogy az előállító helyiség berendezése és biztonsági rendszere a normákban meghatározottaknak megfelel. A kapitányságvezető eljuttatta az illetékes megyei főügyészség legutóbbi ellenőrzésének eredményeit tartalmazó jegyzőkönyvet, amely rögzítette, hogy a rendőrkapitányságon a korábbi, emberi tartózkodásra gyakorlatilag alkalmatlan előállító helyiség helyett új, megfelelő előállító helyiség kialakítására került sor, szabálytalanság az előállító helyiségben nem volt tapasztalható. A Testületben a fentiek alapján az a meggyőződés alakult ki, hogy az előállító helyiség állapota a törvényi előírásoknak megfelelt. A fűtés igazolhatóan üzemelt – az ellenőrzési napló adatai szerint a panaszos a hőmérsékletre sem panaszkodott. A főügyészségi vizsgálat megállapította, hogy az előállító helyiség a jogszabályi előírásoknak megfelel – összességében pedig a Testület nem látta indokolhatónak a vakolat pergése miatt egészségre ártalmasnak tekinteni a fogvatartás körülményeit, így kimondta, hogy a panaszos tisztességes eljáráshoz való joga nem szenvedett sérelmet. A higiénés körülményekkel kapcsolatban a Testület már nem tudott ilyen egyértelmű következtetéseket levonni. A kapitányság tájékoztatása szerint az előállító helyiség takarítása folyamatos, azt a takarítószemélyzet fertőtlenítőszerrel tisztítja és a szabadon bocsátást követően mindig van takarítás. Az előállító helyiségben a panaszos állításával ellentétben vizeletszag nem lehetett, legfeljebb a fertőtlenítő szagát érezhette. Mivel a panaszos álláspontja a különféle szagokkal kapcsolatban igen határozott volt, olyan bizonyítási eszköz pedig nehezen képzelhető el, amely e körülmény tisztázására utólag alkalmas lehetne, így a Testület a panaszos emberi méltósághoz fűződő alapvető jogának sérelme kapcsán nem vonhatott le más következtetést, mint hogy az nem megállapítható. A panaszos egészségi állapota miatt a Testületnek vizsgálnia kellett, hogy az ő esetében mi jelentette „az egészségkárosodás megelőzéséhez szükséges ellátást”. A panaszosnak

vesebetegsége miatt folyamatosan innia kell – állítása szerint ebből következő szükségleteire a rendőrök nem voltak tekintettel. Jelzéseire őrei nem reagáltak azonnal, és hosszasan várakoztatták, mielőtt kiengedték volna a mellékhelyiségbe (erre egyébként összesen három alkalommal került sor). A panaszos szerint a rendőrök figyelmeztették, hogy úgy igyon, hogy nem fogják félóránként kiengedni a mosdóba. A panaszos sérelmezte továbbá, hogy a rendőrök vizet még kérésére sem biztosítottak és ha barátnője nem küldött volna neki az egyik rendőrrel, nem is ivott volna semmit. A panaszos állításait a rendőrkapitányság határozottan cáfolta. A főkapitány közlése szerint ivóvizet biztosítottak számára, az egyik r. zászlós az előállító helyiségbe is vitt neki műanyag pohárban friss vizet, illetve a kihallgatási helyiségben a panaszos több alkalommal is fogyasztott a csapból ivóvizet. A panaszos a kihallgatás során is kiment a mellékhelyiségbe és az előállító helyiségből is több alkalommal átkísérték. A lehetőség számára folyamatosan biztosított volt, tekintve, hogy vesebetegségéről is tett nyilatkozatot, amit a rendőrök figyelembe vettek. Azt, hogy hány alkalommal volt a panaszos a mellékhelyiségben, az intézkedés idején szolgálatot teljesítő rendőrök már nem tudták megmondani; arra azonban emlékeztek, hogy elég sok alkalommal. Noha a Testület a két, egymásnak legteljesebb mértékig ellentmondó álláspontot ütköztetve nem tudta feltárni, sérült-e a panaszos emberi méltóságához való joga, így elvi érveléssel mondta ki, hogy az ilyen esetekben mindenképpen a panaszos szubjektív, egyéni igényeit kell alapul venni. Ezért nem az a kérdés releváns tehát, hogy adott egységnyi idő alatt "átlagos esetben" hány alkalommal indokolt biztosítani a mosdó használatát, illetve, mennyi az a vízmennyiség, amely egy „átlagos előállított személy” szükségleteit fedezi, hanem kizárólag az intézkedés alá vont személy egyedi szükségletei az irányadóak.

d) Fogvatartottak jogainak korlátozhatósága

18. § (3) A fogvatartott jogait csak annyiban lehet korlátozni, amennyiben az a szökésnek vagy elrejtőzésnek, a bizonyítási eszközök megváltoztatásának vagy megsemmisítésének megakadályozását, újabb bűncselekmény elkövetésének megelőzését, illetőleg az őrzés biztonságát, a fogda rendjének megtartását szolgálja.

(4) A rendőrségi fogdába történő befogadáskor, amennyiben a rendelkezésre álló adatok, illetve a befogadás körülményei vagy a fogvatartott viselkedése alapján nyomós okkal feltételezhető, hogy a fogvatartott saját vagy más életének, testi épségének veszélyeztetésére alkalmas tárgyat tart magánál, az élet, testi épség védelme, továbbá a bűncselekmény megelőzése érdekében a fogvatartott testét, erre vonatkozó előzetes figyelmeztetést követően – a testüregekre is kiterjedően – át kell vizsgálni.

(5) A fogvatartott testének átvizsgálása nem történhet szeméremszérintő módon, és az átvizsgálás alatt más fogvatartott, illetve a fogvatartottal ellentétes nemű személy nem lehet jelen. (6) A testüregek átvizsgálását csak orvos végezheti, amelynek során a vizsgálatot végző orvoson kívül a vizsgálat elvégzésében közreműködő egészségügyi dolgozó, valamint a vizsgált személlyel azonos nemű rendőr lehet jelen.

16. § (4) A rendőr nem alkalmazhat kínzást, kényszervallatást, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódot, az erre vonatkozó utasítást köteles megtagadni. A rendőr az ilyen magatartás tanúsítójával szemben, annak megakadályozása érdekében, a szolgálati beosztására, a rendfokozatára, személyére tekintet nélkül köteles intézkedni.

A megalázó bánásmód, kínzás, kényszervallatás Rtv. 16. § (4) bekezdésbe foglalt tilalmát és az Rtv. 18. §-ának a fogva tartottak jogainak tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettséget a Testület több ügyben is vizsgálta.

Az emberi méltóság súlyos sérelmét állapította meg a Testület abban az ügyben [**201/2013. (VII. 3.) sz. állásfoglalás**], ahol a kiskorú panaszost a rendőrök egy hamis bérletszelvény miatt előállították, majd a rendőrségen egy rendőrnő egy kis „irodaszerűségbe” vitte be. A rendőr utasította a panaszost, hogy vegye le a pólóját, megtapogatta a mellét és a melltartóját, le kellett tolnia a nadrágját és az alsóneműjét, majd ezt követően a rendőrnő a háta mögé állt és rászólt, hogy meztelenül guggoljon le. A panaszos csak ezt követően állhatott fel és öltöztethetett fel. A panaszos számára nagyon megalázó volt az eljárás, különösen, mivel éppen menstruált. Leltárba vették a nála lévő dolgokat, majd egy koszos cellába kísérték. Az ügyeletes tiszt jelentésében előadta, hogy a ruházatátvizsgálás az előállító helyiség orvosi szobájában történt, nem pedig egy irodahelyiségben. Az orvosi szobában a ruházat szakszerű átvizsgálásához szükséges volt azok levétele és egyenként történő átvizsgálása. Az átvizsgálás során a r. hdgy. nem volt jelen, így nem tudja, hogy panaszolt-e a panaszos eközben bármit is, de ez az eljárás minden befogadásnál kötelező jellegű, tekintettel arra, hogy az előállítottnál maradhat bűncselekmény elkövetéséből származható tárgy vagy önkárosításra alkalmas eszköz. A Testület mindkét megkeresésében kérte a rendőrséget, nyilatkozzanak, hogy mi indokolta a panaszos ilyen szintű átvizsgálását, és hogy valóban a panaszos által előadott módon zajlott-e le a befogadást megelőző átvizsgálás. A kapitányságvezető átírata szerint a ruházatátvizsgálást végző r. őrmestert nem tudta nyilatkoztatni, mivel szabadságát töltötte. A Testület – tekintettel arra, hogy a rendőrség kétszeri felhívás ellenére sem cáfolta lényegében a panaszos által előadottakat – elfogadta a befogadási eljárás vonatkozásában a panaszosi előadást és vizsgálata során ebből a tényelőadásból indult ki. A Testület a vizsgálata során hivatkozott az Rtv. 31. § (1) bekezdésére, a Szolgálati Szabályzat 31. § (7)-(8) bekezdésére, és az Rtv. 18. § (4)-(6) bekezdésére, amely a befogadási eljárással kapcsolatban azt rögzíti, hogy amennyiben a rendelkezésre álló adatokra, illetve a befogadás körülményeire vagy a fogvatartott viselkedésére tekintettel alapos okkal feltételezhető, hogy a fogvatartott saját vagy más életének, testi épségének veszélyeztetésére alkalmas tárgyat tart magánál, az élet, testi épség védelme, továbbá a bűncselekmény megelőzése érdekében a fogvatartott testét, erre vonatkozó előzetes figyelmeztetést követően – a testüregekre is kiterjedően – át kell vizsgálni. A fogvatartott testének átvizsgálása nem történhet szeméremsértő módon és az átvizsgálás alatt más fogva tartott, illetve a fogva tartottal ellentétes nemű személy nem lehet jelen. A testüregek átvizsgálását csak orvos végezheti, amelynek során a vizsgálatot végző orvoson kívül a vizsgálat elvégzésében közreműködő egészségügyi dolgozó, valamint a vizsgált személlyel azonos nemű rendőr lehet jelen. A Rtv. 31. § (1) bekezdése tehát lehetőségként, a rendőr mérlegelésére bízva teszi lehetővé a személyi szabadságában korlátozott személy ruházatának átvizsgálását. Ehhez képest a Szolgálati Szabályzat ugyanezen rendelkezéseket (támadás vagy önvészély okozására alkalmas tárgy elvétele céljából) átvéve és annak alkalmazási körét szűkítve – az előállító helyiségben való elhelyezéskor – már kötelező ruházatátvizsgálást ír elő. Ehhez a kötelező szabályhoz képest speciális szabályként rendelkezik az Rtv. 18. §-a a fogva tartott testének (testfelületének és testüregének) vizsgálatáról akkor, amikor azt ismételt bizonyos egyéb körülmények fennállása esetén („a rendelkezésre álló adatokra, illetve a befogadás körülményeire vagy a fogva tartott viselkedésére tekintettel alapos okkal feltételezhető”) lehetőségként szabályozza. A rendelkezésre álló iratok egyike sem utalt arra, hogy fennállt a panaszossal kapcsolatban olyan egyéb körülmény, amely miatt szükséges lett volna a panaszos testfelületét átvizsgálni.

Az iratokból nem tűnik ki olyan adat, amely megteremtette volna annak a gyanúját, hogy a panaszos önmaga vagy mások károsítására, vagy a bűncselekmény elkövetésére alkalmas tárgyat próbált volna a testfelületén becsempészni az előállító helyiségbe. A testfelület ilyenén átvizsgálása az emberi méltóságot súlyosan sértő, megalázó eljárás, amely csak abban az esetben minősülhet jogszerű alapjog korlátozásnak, ha megfelelő jogalap birtokában és az arányosság követelményét szem előtt tartva foganatosítják. Jelen esetben ezek a törvény által megkövetelt – fentebb kifejtett – speciális feltételek nem álltak fenn, ezért a Testület megállapította, hogy az ilyenén átvizsgálás az Alaptörvény III. cikkében tilalmazott megalázó bánásmódnak minősül, amely súlyos mértékben sértette a panaszos emberi méltósághoz fűződő jogát.

Az Országos Rendőrfőkapitány későbbi határozatában osztotta a Testület álláspontját és e tekintetben helyt adott a panasznak.

1.8.) Azonosítási kötelezettség, az intézkedés tényének és céljának közlése, tájékoztatás a panaszijogról

20. § (1) A rendőrt az intézkedés során

a) az egyenruhája és azon elhelyezett azonosító jelvénye vagy

b) szolgálati igazolványa és azonosító jelvénye igazolja.

(2) A rendőr az intézkedés megkezdése előtt – ha az a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, az intézkedés befejezésekor – köteles a nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni. Az V. és VI. fejezetben foglalt intézkedések, illetve kényszerítő eszközök alkalmazását követően a rendőr köteles az intézkedés alá vont személyt tájékoztatni az e törvény szerinti panasz lehetőségéről és az előterjesztésére nyitva álló határidőről.

(3) A rendőr köteles – ha az a rendőri intézkedés eredményességét nem veszélyezteti – intézkedése megkezdése előtt szolgálati igazolványát vagy azonosító jelvényét felmutatni. Ha a rendőr szolgálati igazolványának vagy azonosító jelvényének felmutatása az intézkedés megkezdése előtt veszélyeztetné az intézkedés eredményességét, úgy azt az intézkedés befejezésekor köteles felmutatni.

(4) Ha a rendőr egyenruhát visel, de az intézkedés során azonosító jelvénye nem látható, vagy azt nem viseli, akkor a ruházatán azonosító jelvényének számát jól láthatóan fel kell tüntetni.

Az Rtv. 20. §-ának (2) bekezdése szerint a „rendőr az intézkedés megkezdése előtt – ha az a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, az intézkedés befejezésekor – köteles nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni. Az V. és VI. Fejezetben foglalt intézkedések, illetve kényszerítő eszközök alkalmazását követően a rendőr köteles az intézkedés alá vont személyt tájékoztatni az e törvény szerinti panasz lehetőségéről.” Az Rtv. 20. §-a tehát a rendőr szolgálati fellépésére és azonosíthatóságára vonatkozó szabályokat tartalmazza, amelyeket a Szolgálati Szabályzat 4. §-a egészít ki az „udvariassági” szabályok megállapításával. Az Rtv. 20. §-a taxatív leírja, hogy a rendőr milyen eszközökkel igazolhatja magát (egyenruhája és az azon elhelyezett azonosító jelvénye, vagy szolgálati igazolványa és azonosító jelvénye), továbbá szól az intézkedések kötelező elemeiről (így például a rendőr köteles a nevét, azonosító számát, az intézkedés tényét és célját közölni, szolgálati igazolványát vagy azonosító jelvényét felmutatni, panasz

lehetőségéről tájékoztatást adni).

Mindhárom év viszonylatában kijelenthető, hogy a rendőri intézkedések ezen kötelező törvényi feltételeinek hiánya miatt még mindig nagy számban érkeztek panaszbeadványok a Testülethez, bár jelentős javulás tapasztalható a korábbi évekhez képest. A rendőri intézkedés kötelező formai elemeit – mint látható – a jogalkotó minden részletre kiterjedően igyekezett szabályozni, egészen az alapvető udvariassági formák rögzítésétől az alkotmányossági követelmények előírásáig. Ennek oka minden bizonnyal az, hogy kevés olyan élethelyzet van, amikor ilyen erős hatalmi és érdekkülönbség áll fenn a közvetlenül kapcsolatba kerülő ügyfél és hatóság között, miközben az eljárási cselekményeket (melyekhez a hatóság eszköztára meglehetősen széles) is minél szűkebb időkeretbe kell szorítani.

A részletes jogszabályi előírások ellenére mégis rendkívül általánosnak mondható az a panasz, hogy a rendőrök intézkedéskor nem közlik a nevüket, azonosító számukat, nem mutatják fel a jelvényüket és nem közlik – gyakran kérésre sem – az intézkedésük tényét, célját, jogalapját vagy a panaszos tájékoztatásra vonatkozó kérésére, csak az a választ adják, hogy „ott a névkitűző és a jelvény, olvassa le az adatokat”.

Sajnos az ilyen jellegű kifogások kapcsán is elmondhatóak az Rtv. 2. §-ánál kifejtettek, azaz, hogy a Testület a legtöbb esetben nehéz helyzetben van, mivel ezeket a körülményeket az ügyek többségében nehéz rekonstruálni még felvilágosítás-kéréssel is. Így a Testület legtöbbször nem tud érdemben állást foglalni, mivel a panaszosok tipikusan azt állítják, hogy az intézkedő rendőrök nem közölték a nevüket, azonosító számukat, az intézkedés tényét, célját, jogalapját, és nem adtak tájékoztatást a panaszjog gyakorlásának lehetőségeiről sem. A rendőrségi jelentésekben ugyanakkor ennek teljesen az ellenkezője olvasható, vagyis hogy a rendőr a szabályokat maradéktalanul betartva, köszönve, tisztelegve kezdte meg az intézkedést; más kívülálló harmadik személy pedig ritkán van jelen ilyen szituációkban, aki valamelyik tényelődását megerősíthetné.

Amint azt a Testület a korábbi években is számos állásfoglalásában kifejtette, az Rtv. 20. §-ában rögzített követelmények azért bírnak különös jelentőséggel az intézkedés alá vont személy jogérvényesítési képessége szempontjából, mert csak abban az esetben gyakorolható érdemben a panasztételi jog, ha az intézkedéssel érintett személy az intézkedés okára, alapjára és az intézkedést fogantató személy kilétére nézve birtokában van a valós és releváns információknak. Ugyanis ezek hiányában nincs azzal tisztában, hogy ki ellen kell benyújtani a panaszát, nem tudja megfelelően megítélni a vele szemben fogantatott intézkedés jogszerűségét és nem tud adott esetben hatékonyan érvelni az intézkedés jogszerűsége ellen sem. Ezeket a szabályokat, amelyek lehetővé teszik az intézkedő rendőr azonosítását, illetve a panaszjog gyakorlását, a Testület gyakorlatában garanciális jelentőségűnek tartja – elsősorban a közhatalom gyakorlásának megfelelő kontrolljára és az Alkotmány 64. §-ban biztosított panaszjogra tekintettel.

A Testület a **2/2011. (I. 12.) sz. állásfoglalásában** a kérdés kapcsán a következőket rögzítette. A fent idézett jogszabályhely kötelezettségként írja elő a rendőrök számára az alkalmazni kívánt intézkedések tényének és céljának közlését, amelyet az intézkedés kezdetekor vagy – amennyiben az a rendőri intézkedés eredményességét veszélyeztet – azt követően kell megtenni. A konkrét esetben a rendőr a panaszossal – a panaszbeadvány tanúsága szerint – az intézkedés kezdetekor azt közölte, hogy fokozott ellenőrzés van elrendelve Budapesten és

kérte, hogy adja át személyi igazolványát ellenőrzésre. Ezt a közlést a Testület a hivatkozott rendelkezések előírásaihoz mérten elégségesnek tekintette, hiszen a rendőr megjelölte, hogy fellépésének alapja az elrendelt fokozott ellenőrzés, és hogy ezen cél megvalósítása érdekében kívánja a panaszos igazoltatását elvégezni.

Az azonosítási kötelezettség kapcsán a **101/2011. (IV. 13.) sz. állásfoglalásban** a Testület nyomatékosította, hogy az Rtv. 20. §-ában foglalt kötelezettség a rendőrt attól függetlenül terheli, hogy az intézkedés alá vont személy az azonosítást és a tájékoztatást kéri-e, vagy sem. Ezen túlmenően a kötelező közlések akkor teljesíthetők az intézkedés befejezését követően, ha ezt az intézkedés sikeres lefolytatása indokolja. A konkrét esetben a rendőri jelentésekből nem tűnt ki, hogy bármi indokolta volna az azonosításnak és a kötelező közléseknek az intézkedés befejezése utánra történő halasztását. Így tehát magukból a jelentésekből megállapítható volt, hogy a rendőrök az azonosítási kötelezettségüknek nem az Rtv. 20. §-ának megfelelően tettek eleget. [Lásd még például a **368/2011. (XII. 7.) sz. állásfoglalást.**]

A **265/2011. (IX. 14.) sz. állásfoglalás** alapjául szolgáló ügyben pedig, amelyben a panaszos azt kifogásolta, hogy az intézkedéssel szemben igénybe vehető jogorvoslati lehetőségekről nem kapott tájékoztatást, a Testület az alábbiakra volt figyelemmel. Az eljáró r. tzls. saját elmondása szerint a panaszost arról tájékoztatta, hogy a rendőri intézkedéssel szemben a Budapest, XIII. kerület, Teve utca 4-6. szám alatt található rendőrségi objektum panaszirodájában tehet panaszt, azaz a panaszosnak adott felvilágosításában a Testületet nem említette meg. Az előállításról átadott igazoláson szerepel ugyan a Független Rendészeti Panasztestület neve és elérhetősége, az azonban nem derül ki az iratból, hogy a Testület nem egy az ott feltüntetett civilszervezetek közül, hanem az Rtv. által nevesített önálló panaszforum, amely a civilszervezetektől teljes mértékben eltérő feladatkörrel és jogosítványokkal rendelkezik. Az igazolás szintén nem tartalmaz utalást a Testület eljárásának megindítására nyitva álló határidőről. Magukból a rendőrségi dokumentumokból is kitűnt tehát, hogy a Testülethez fordulás lehetőségének tekintetében a panaszos kioktatása hiányos volt, amely miatt a Testület megállapította a panaszos jogorvoslatához való jogának a sérelmét.

1.9.) A rendőrség segítségnyújtási kötelezettsége

24. § (1) A rendőr köteles a feladatkörébe tartozó segítséget, illetőleg a hozzáfordulónak a tőle elvárható felvilágosítást megadni.

(2) A magánérdekek védelme e törvény alapján csak akkor tartozik a rendőrség hatáskörébe, ha a törvényes védelem az adott körülmények között más módon nem biztosítható, vagy ha a rendőri segítség nélkül a jog érvényesíthetősége meghiúsulna vagy számottevően megnehezülne.

(3) A segítségnyújtás csak halaszthatatlan szolgálati érdekből tagadható meg, közvetlen életveszély esetén csak akkor, ha a segítségnyújtás miatt több ember élete kerülne közvetlen veszélybe.

A Testület a **346/2011. (XI. 30.) sz.** és a **372/2011. (XII. 7.) sz. állásfoglalások** alapjául szolgáló ügyekben az Rtv. 24. § követelményének érvényesülését az Rtv. 13. § szerinti intézkedési kötelezettséggel összekapcsolva értékelte. Ezekben az esetekben a Testületnek egyrészt vizsgálnia kellett azt, hogy a panaszos előadása, illetve a rendőrség tudomására jutott további információk alapján fennállt-e valamely jogellenes cselekmény elkövetésének olyan

fokú gyanúja, amely a rendőrség intézkedési kötelezettségét megalapozta; továbbá azt is, hogy az intézkedő rendőr az adott helyzetben megtett-e mindent, amire az eljárására irányadó – segítségnyújtási kötelezettségét előíró – normák felhatalmazták és kötelezték annak érdekében, hogy a panaszos sérelmeit orvosolja. Az első esetben panaszát a panaszos azért terjesztette elő, mert miután a testvére bántalmazta, pénzt lopott tőle és megfenyegette, a hívására kiérkezett rendőrök csupán tájékoztatást nyújtottak a távoltartás intézményéről, a panaszos testvérét pedig útba indították, egyéb intézkedést nem fogantatosítottak. A másodikként utalt ügyben a panaszos azt követően kért rendőri segítséget, hogy egy kórházban vitába keveredett egy orvossal, azonban a rendőr a történeteket elsősorban az orvos előadására hagyatkozva vizsgálta meg, akit azonban a panaszos kérésére sem volt hajlandó igazoltatni és az események szemtanúit sem hallgatta ki. A vizsgálat eredményeként a Testület mindkét esetben arra a következtetésre jutott, hogy a rendőrség nem tett megfelelően eleget a fennálló intézkedési kötelezettségének, így ez sértette a panaszosok érintett alapvető jogait.

A Testület a **208/2011. (VII. 21.) sz. állásfoglalásban** – más jogsérelem megállapítása mellett – a tisztességes eljáráshoz való jog csekély fokú sérelmét állapította meg azzal összefüggésben, hogy az előállított panaszos a rendőrkapitányságon jelezte panasztételi szándékát, amire az volt a rendőrök válasza: „a lap alján levő címen megteheti”. Állítása szerint nem tájékoztatták a rendőrök a jogorvoslati lehetőségeiről, a Testület működéséről pedig az előállítás időtartamáról szóló igazoláson olvasható elérhetőség alapján szerzett tudomást. A Testület azt állapította meg, hogy mivel egyetlen rendőrségi dokumentum sem tartalmazott az Rtv. 92. §-ának (1)-(2) bekezdése szerinti megfogalmazásnak megfelelő utalást, ezért a rendőrség nem tett eleget a panaszjogról való tájékoztatási kötelezettségének, ami alapjogi sérelmet idézett elő. A Testület az ügyek nagyon nagy hányadában azt tapasztalja a mai napig, hogy az előállítás időtartamáról szóló igazolás tartalmazza ugyan a Testület elérhetőségét – egy sorban más jogvédő szervezetekkel –, azonban a jogorvoslat benyújtásának határidejét nem jelölik meg. Ez pedig nem tekinthető a panaszhoz való jog lehetőségéről való megfelelő tájékoztatásnak.

A rendőrség felvilágosítás-adási kötelezettségét vizsgálta a Testület a **14/2011. (I. 12.) sz. állásfoglalásban** is. A panasz szerint 2010. szeptember 11-én, amikor bajnoki labdarúgó mérkőzés zajlott Budapesten, az esti órákban a panaszos a metrón utazott barátaival és a stadionhoz közeli megállónál akartak kiszállni. A metróállomáson nagyon sok rendőr tartózkodott, akik megakadályozták a panaszos és társai kiszállását a metrókocsiból, ugyanakkor nem közölték, hogy miért és mennyi ideig kell ott tartózkodniuk, csak előállítással „fenyegették meg” őket. A rendőrség tájékoztatása szerint a kérdéses időpontban Budapest több kerületére is fokozott ellenőrzést rendelt el Budapest rendőrfőkapitánya, mivel a sportrendezvényt megelőzően és azt követően a főváros egyes területein jelentős számú szurkolóval számoltak, így a mérkőzés kiemelt biztonsági kockázatú rendezvény volt. A Testület kimondta, hogy mivel csapaterőt vetettek be a konkrét esetben, ezért annak parancsnoka volt az a személy, akinek ésszerű és érdemi felvilágosítás-adási kötelezettségét teljesítenie kellett volna a metrókocsiban várakozókkal szemben. Továbbá a Testület kimondja, hogy a csapaterőben szolgálatot teljesítő rendőröktől is elvárható, hogy ha ők maguk nincsenek abban a helyzetben, hogy a hozzájuk fordulóknak a kért információkat rendelkezésre bocsássák, akkor az említett erre köteles, helyszínen jelen lévő rendőrök nevét vagy elérhetőségét megadják, vagyis lehetővé tegyék a hozzájuk fordulás lehetőségét. A Testület megítélése szerint a helyszínen jelenlevő rendőri létszám mellett a rendőröktől

elvárható lett volna, hogy a metrókocsiban várakozás és ezáltal a mozgásszabadság korlátozásának okáról való felvilágosítást megadják az utazóközönség – köztük a panaszos – számára. A Testület megítélése szerint a panaszolt esetben, illetve a hasonló szituációban mindenképpen szükséges az állampolgárok tájékoztatása annak érdekében, hogy a pánikhangulatot elkerüljék. A Testület az ügyben megállapította a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmét.

A rendőr 24. §-ban foglalt segítségnyújtási és felvilágosítás adási kötelezettségének megtartását a Testület számos olyan állásfoglalásban is vizsgálta, amelyek alapja jellemzően olyan ügyek voltak, ahol a rendőri intézkedés a büntetőjogon és a szabálysértési jogon kívüli egyéb jogterületet is érintett, így például polgári jogi, azon belül tipikusan családjogi vagy tulajdonjogi ismeretek meglétét is megköveteli. Ezen egyéb jogterületeken irányadó elvek és alapvető előírások ismerete nélkül az intézkedő rendőr sok esetben nem tud megfelelő tájékoztatást adni, illetve a megfelelő módon reagálni a kialakult helyzetre.

Így a **105/2012.(III.21.) sz. állásfoglalás** alapját képező birtokvitával kapcsolatos ügyben, ahol a panaszos sérelmezte, hogy a rendőrség egy birtokvitában egyoldalúan a volt élettársa oldalára állt, hiába adták elő egybehangzóan, hogy a panaszos életvitelszerűen az ingatlanban lakott, ennek ellenére az intézkedő rendőr felszólította a kulcsai átadására és az ingatlan elhagyására. A Testület álláspontja szerint a rendőrök rendelkezésére álló információk alapján, a helyszínen nem volt egyértelműen megállapítható, hogy a panaszosnak a lakásban való tartózkodása jogszerű volt-e vagy sem. Az azonban az adatok alapján kiderült, hogy valamikor korábban a panaszos egy polgári jogi ügylet (élettársi kapcsolat vagy szíveségi lakáshasználat) alapján jogszerűen tartózkodott az ingatlanban. Annak eldöntésére azonban, hogy a panaszos a lakás használatára érvényesen rendelkezik-e valamilyen jogcímmel – és ennek hiányában a lakás kiürítésének végrehajtási eljárás keretében történő elrendelésére – nem a rendőrség, hanem a polgári bíróság rendelkezik hatáskörrel. A Testület álláspontja szerint az adott helyzetben a rendőröknek kötelességük volt megadni a szükséges jogi tájékoztatást a feleknek egyrészt arról, hogy az ügy eldöntésére nekik nincs hatáskörük, másrészt arról, hogy jogaiknak mely fórum előtt szerezhetnek érvényt. Mivel nem lehetett a helyszínen egyértelműen megállapítani, hogy a panaszos megvalósít-e a magatartásával szabálysértést, a Testület álláspontja szerint a rendőrök jogszabályi felhatalmazás nélkül, az intézkedési kötelezettségük kereteit túllépve intézkedtek akkor, amikor a panaszost felszólították, hogy hagyja el az ingatlant, miután átadta a kulcsot a tulajdonosnak. Emiatt a Testület álláspontja szerint sérült a panaszos tisztességes eljáráshoz való joga. Az országos rendőrfőkapitány, osztva a Testület álláspontját, helyt adott a panasznak.

A Testület a **256/2013. (IX. 18.) sz. állásfoglalásban** vizsgálat tárgyává tette a rendőrség segítségnyújtási és tájékoztatási kötelezettségét, illetve azt, hogy jelen esetben ezt megfelelően teljesítette-e. Jelen ügyben a panaszos sérelmezte, hogy bírósági végzés ellenére a rendőrség nem biztosította a gyermekével való kapcsolattartást, és nem intézkedett a volt élettársával szemben. A panaszosi és a rendőri előadás megegyezett annyiban, hogy a rendőrségre a panaszos arról tett bejelentést, hogy a panaszos gyermekének édesanyja nem biztosítja a panaszos számára a bírósági határozattal megítélt kapcsolattartást. A Testület arra a megállapításra jutott, hogy a bejelentés alapján felmerült annak a gyanúja, hogy a bejelentő gyermeke sérelmére jogellenes cselekményt (kiskorú veszélyeztetése) követtek/követnek el, ezért a rendőrség köteles volt a történeti tényállás tisztázása érdekében a szükséges intézkedéseket megtenni és a helyszínen megjelenni. Mivel a kapcsolattartással kapcsolatos

családjogi vita eldöntése bírói, illetve gyámhatósági hatáskörbe tartozik, a Testület álláspontja szerint a rendőrök nem valósítottak meg jogellenes mulasztást tekintetben, hogy a felmutatott bírósági végzés ellenére nem biztosították a panaszos és a gyermeke közötti kapcsolattartást. Tekintettel azonban arra, hogy a panaszost hiányos tájékoztatásban részesítették – mivel az intézkedő rendőrök nem hívták fel a figyelmét arra, hogy a kapcsolattartás elmaradása esetén, a kapcsolattartás engedélyezése tárgyában hozott határozat végrehajtása iránti kérelem gyámhatósághoz való benyújtásának van helye –, illetve a feleket nem hívták fel a végzés betartására, sérült a panaszos tisztességes eljáráshoz fűződő joga, amely sérelmet a Testület csekély fokúnak ítélte meg.

A Testület a **173/2013. (VI. 12.) számú állásfoglalásában** szintén mulasztást állapított meg a rendőrség oldalán abban az ügyben, ahol a panaszos – aki az érintett ingatlan használója volt – azt sérelmezte, hogy a ház tulajdonosa és társai megjelentek az ingatlanban és onnan kidobták, majd mikor rendőri segítséget kért, a helyszínre kikerülő rendőrök érdemben nem intézkedtek. Ezen ügyben a rendőri jelentések szerint telefonos bejelentés érkezett a rendőrséghez arról, hogy a panaszos lakóhelyére – ahol már 12 éve szívességi lakáshasználóként lakik – illetéktelen személyek behatoltak. A panaszos helyszíni meghallgatásakor elmondta, hogy két autó jelent meg a háznál, a benne ülő személyek a házba bementek, de nem fenyegették meg, illetőleg nem erőszakoskodtak vele. Mint utóbb kiderült, aznap a tulajdonos, illetőleg ismerősei szórakozni mentek a házba, a tulajdonos egyik ismerőse ugyanis egy hónapra kibérelte a házat; erről bérleti szerződést is készítettek. A rendőrök a helyszínen meghallgatták a tulajdonost, aki elmondta, hogy a házat körülbelül 12 éve vásárolta meg a panaszostól, akinek megengedte, hogy továbbra is a házban lakjon, részére kulcsot is biztosított. A panaszos ígéretet tett arra, hogy idővel visszavásárolja a házat, de ez azóta nem történt meg. A panaszban említett napon a panaszos barátaival szórakozni érkezett a házhoz, előtte azonban telefonon felhívta a központi ügyeletet, és érdeklődött afelől, hogy ő, mint tulajdonos, bemehet-e abba a házba, ahol nem lakik életvitelszerűen. Az ügyelettől azt a választ kapta, hogy barátaival együtt bemehet a saját tulajdonát képező ingatlanba. Ezt követően a rendőrök felvették a kapcsolatot a Helyszínelő és Akció Osztály csoportvezetőjével, aki közölte, hogy a tulajdonos jogosan tartózkodik a saját tulajdonú házában. A tulajdonos, illetőleg az ott lakó panaszos kell, hogy megegyezzenek arról, hogy mely személyek maradhatnak a házban és egyéb sérelmeiket polgári peres úton tudják rendezni. A Testület álláspontja szerint a rendőrök rendelkezésére álló információk alapján, a helyszínen nem volt egyértelműen megállapítható a panaszos, illetve a tulajdonos és a bérlő között fennálló polgári jogi viszony. Az azonban az adatok alapján kiderült, hogy a panaszos egy polgári jogi ügylet (szívességi lakáshasználat) alapján jogszerűen tartózkodott az ingatlanban, amelyet minden jelenlevő elismert. Arról egyik fél sem számolt be, hogy ezt a lakáshasználatot felmondta volna korábban a tulajdonos. A bérleti szerződés létét mindkét fél elismerte, annak érvényességét a felek a helyszínen nem kérdőjelezték meg. A rendelkezésre álló iratok (keresetlevél, jegyzői határozat, bérleti szerződés, a panaszos lakcímkártyája) csupán arra voltak elegendőek, hogy kiderüljön, hogy a panaszos és a tulajdonos között már korábban is volt a birtoklás kapcsán vita. Annak eldöntésére azonban, hogy a tulajdonos jogszerűen adta-e bérbe az ingatlant a szívességi használó tudta nélkül (azaz a tulajdonos jogszerűen rendelkezett-e az ingatlannal, hiszen egy bérlő/lakáshasználó esetében a bérlő és a lakáshasználó jogai a lakáshasználata és a szabad bérbeadás kérdésében korlátozzák a tulajdonos jogosultságait) nem a rendőrség, hanem bíróság rendelkezik hatáskörrel. Ugyanakkor a Testület álláspontja szerint a szövevényes és nehezen felderíthető kapcsolati rendszer ellenére is megállapítható volt a helyszínen, hogy a panaszost, mint lakáshasználót

(akkor is, ha egy korábbi felmondás folytán esetlegesen ez a jogcíme már megszűnt) megilleti a birtokvédelem és a házi jog büntetőjogi védelme is a tulajdonossal szemben, különös figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság ezen tárgyú döntésére. [EBH 2002.733.: A házi jog büntetőjogi védelme a lakáshasználót megilleti a lakás tulajdonosával szemben abban az esetben is, ha az utóbbi – bizonyos mértékben méltányolható okból – a lakás használatának megszüntetésére és a lakás átadására hívta fel.] A tulajdonos csak a használó előzetes engedélyével tartózkodhat az ingatlanban, kivéve, ha a lakás rendeltetésszerű használatának a használó szükségtelen háborítása nélküli ellenőrzése vagy rendkívüli káresemény, illetőleg veszélyhelyzet fennállása miatt a lakáson belül szükséges hibaelhárítás elvégzése válik szükségessé. A jelen esetben pedig ilyen szituációról egyik fél sem számolt be, hiszen a tulajdonos úgy nyilatkozott, hogy szórakozni ment a helyszínre a barátaival és a bérlővel. A Legfelsőbb Bíróság fentebb hivatkozott döntésében kifejtette, hogy „a bírói gyakorlat kezdettől fogva egységes és következetes abban, hogy ha a lakás használója jogszerűen költözött a lakásba és ott is lakik, akkor megilleti a lakás használatához való jog, még akkor is, ha a bent tartózkodásának jogcíme időközben megszűnt, így igényt tarthat az ún. házi jog büntetőjogi védelmére akár a lakás tulajdonosával szemben is. Az ő engedélye nélkül, a hasonló módon ott lakón kívül más személy csak tűzoltás vagy más hasonló súlyú és szükségességű segítségnyújtás jogcímén mehet be a lakásba; a bemenetel minden más esetben jogellenes, függetlenül attól, hogy van-e a behatolóknak valamilyen jogcíme erre vagy nincs. Mindebből az következik, hogy az ott nem lakó – legyen az bár maga a lakás tulajdonosa – az esetleg meglévő jogos érdekét is csak más módon érvényesítheti jogszerűen. A szóban levő bűncselekmény jogi tárgya a házi jog; a büntetőjogi védelem a lakás tényleges használóját, birtokosát illeti meg még abban az esetben is, ha a használat jogszerűsége a cselekmény elkövetésekor már megszűnt (természetesen abban az esetben, ha a használat eredetileg jogszerű volt).” Mindezek alapján a Testület álláspontja szerint a rendőrök két ízben is mulasztottak. Egyrészt akkor, amikor az általuk adott (peres úton való rendezés lehetőségére vonatkozó) tájékoztatásukban nem hívták fel a felek figyelmét arra, hogy a tulajdonost az ingatlanba belépés joga, illetve a használat ellenőrzésének joga csak korlátozottan illeti meg; másrészt akkor, amikor a fentiek miatt nem szólították fel – a tulajdonos lakásban tartózkodására vonatkozó felek közti megegyezés hiányában – a tulajdonost és barátait (a bérlő kivételével) a távozásra. A Testület álláspontja szerint a tájékoztatásnak arra is ki kellett volna terjednie, hogy amennyiben a tulajdonos és barátai nem távoznak önként, vagy erőszakos, illetve fenyegető magatartást tanúsítanak, felvetődik bűncselekmény elkövetésének a gyanúja, ami miatt a panaszos feljelentést tehet. (Ugyanakkor a bérlő és a használó közötti jogvita peres úton történő rendezésének lehetőségére vonatkozó tájékoztatás helyes volt.) Az *Országos Rendőrfőkapitány a fenti ügyben - osztva a Testület álláspontját - a panasznak helyt adó végzést hozott.*

2. Az egyes rendőri intézkedésekkel kapcsolatos ügyek

2.1. Igazoltatás

29. § (1) A rendőr a feladata ellátása során

a) igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani;

b) az igazoltatott személyt lakcímének, tartózkodási helyének – az igazoltatott választása szerint – a lakcímet igazoló hatósági igazolvánnyal vagy más alkalmas dokumentummal történő igazolására, vagy a lakcímre, tartózkodási helyre vonatkozó nyilatkozattételre kérheti fel; valamint

c) amennyiben a 24/A. § (1) bekezdésében meghatározott személy felkérése alapján igazoltat, úgy az igazoltatott személyt a b) pontban megjelölt adatok igazolására, vagy ezen adatokra vonatkozó nyilatkozattételre kéri fel.

(2) Az igazoltatott köteles a személyazonosító adatait hitelt érdemlően igazolni. A személyazonosságot – a személyazonosító igazolványon túl – minden olyan hatósági igazolvány igazolja, amely tartalmazza a személyazonosításhoz szükséges adatokat. Az igazoltatott kizárólag ezen okmányok egyikének bemutatására kötelezhető. A rendőr más jelenlévő, ismert személyazonosságú személy közlését is elfogadhatja igazolásként.

3) Ha további intézkedéshez, eljáráshoz szükséges, vagy egyéb körülmények ezt indokolják, az igazoltatás során rögzíteni kell az igazoltatott személyazonosító adatait, az igazolvány sorozatát és számát, az igazoltatás helyét, idejét és okát, valamint – az (1) bekezdés b) pontjában meghatározott felkérés teljesítése esetén – az igazoltatott személy lakóhelyét, tartózkodási helyét.

(4) A személyazonosság igazolásának megtagadása esetén az igazoltatott a személyazonosság megállapítása céljából feltartóztatható, a személyazonosság megállapításának sikertelensége esetén előállítható, ha a személyazonosítás megállapítása más módon nem biztosítható, a személyazonosság megállapítása céljából az igazoltatottól ujjnyomat vehető, az igazoltatotról fényképfelvétel készíthető, továbbá a külső testi jegyek észlelés és mérés alapján rögzíthetők. (5) A igazoltatás vagy a személyazonosság megállapításának sikertelensége esetén az előállítás csak a személyazonosság megállapításához szükséges ideig tarthat.

(6) A rendőr az igazoltatott személy ruházatát, járművét átvizsgálhatja, ha azt a személyazonosság megállapítása, a közrendet, a közbiztonságot fenyegető veszély elhárítása, bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésének gyanúja szükségessé teszi.

(7) Az igazoltatás során rögzített adatokat – kivéve, ha ezek büntető- vagy szabálysértési eljárásban kerülnek felhasználásra – az intézkedés befejezését követő száznyolcvanadik napon meg kell semmisíteni. Ez a rendelkezés nem vonatkozik a 24. § (4) bekezdése szerinti igazoltatás során rögzített adatok 24. § (5) bekezdésében meghatározott törlési idejére.

(8) E paragrafus alkalmazásában személyazonosító adaton az érintett személy nevét, születési helyét, születési idejét és anyja születési családi és utónevét kell érteni.

a) Igazoltatás jogalapja és adatok rögzítése az igazoltatás során

A Testület fennállása óta szinte minden érdemi panaszügyben vizsgálta az igazoltatások jogszerűségét. Ennek oka nemcsak az, hogy a legtöbb panaszbeadvány igazoltatást (vagy azt is) kifogásolt, hanem az is, hogy ez az egyik leggyakrabban előforduló rendőri intézkedés és általában más intézkedéseknek is az előfeltétele.

Az Rtv. 29. § taxatív módon, a következőképpen sorolja fel az igazoltatás okait. Eszerint a rendőr közrend, közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, az igazoltatott vagy más személy jogainak védelme érdekében igazoltathat. Ehhez képest a 2010-2013. év közötti időszakban is többször volt tapasztalható, hogy a törvényben tételesen fel nem sorolt okot közölnek a rendőrök az érintettel az igazoltatás okaként.

Az esetek jelentős részében az igazoltatás oka valamilyen jogellenes cselekmény – szabálysértés vagy bűncselekmény – elkövetésének a gyanúja volt [lásd például **1/2011. (I. 12.)**, **49/2011. (II. 23.)**, **114/2011. (IV. 13.)**, **136/2011. (V. 11.)**, **196/2011. (VII. 6.)**, **296/2011. (X. 19.)**, **389/2011. (XII. 20.) sz. állásfoglalásokat**]. Ezekben az ügyekben a Testület újfent hangsúlyozta, hogy a Testület a szabálysértés/bűncselekmény tényállásszerűségét kizárólag a rendőri intézkedés jogalapja szempontjából vizsgálja, ugyanis a Testület nem járhat el hatóságként, így a felelősség fennállásának vagy fenn nem állásának megállapítására hatásköre nem terjed ki. Annak megállapításához azonban, hogy a rendőrség kellő körülmétekintéssel és megfelelő jogalapra hivatkozva jár-e el azon esetekben, amikor szabálysértés/bűncselekmény elkövetésének gyanúja miatt vonja intézkedés alá a panaszost, elengedhetetlen annak vizsgálata, hogy a jogellenes cselekmény valamilyen fokú gyanúja felmerülhetett-e az adott esetben.

A Testület a **63/2011. (III. 16.) sz.** és a **64/2011. (III. 30.) sz. állásfoglalásokban** vizsgálta a panaszosok előállítását megelőző igazoltatás jogszerűségét és indokoltságát is. Az egyik panaszos által készített hangfelvétel tanúsága szerint a rendőr arra kérte őket, hogy a képviselő-testület ülésterméből menjenek ki és igazoltatás végett adják át személyi igazolványukat és lakcímkártyájukat. Az előállítás végrehajtásáról szóló rendőri jelentésben a közrend védelmét jelölték meg igazoltatási okként, majd az intézkedő rendőr utóbb készített jelentésében az szerepel, hogy a panaszosokat csak az ülésterem elhagyására történő felszólítást követően igazoltatták, mivel az intézkedés megkezdésekor igazoltatási ok még nem állt fenn. A későbbi igazoltatás pedig a szabálysértés (jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség) elkövetésének alapos gyanúja miatt történt. A Testület a bizonyítékok alapján arra a megállapításra jutott, hogy a helyszínen megjelent rendőr nem tudott jogszabályilag is alátámasztott indokot adni fellépésére, illetve magyarázata („ilyen személyek az ülésen nem vehetnek részt”) nem volt helytálló. A Testület megítélése szerint a panaszolt esetben nem állt fenn a rendőrség által hivatkozott szabálysértés minimális fokú gyanúja, amely a rendőri intézkedéseket megalapozta volna. Az a körülmény pedig, hogy a panaszosok egymáshoz „bilincseltek” magukat, a rendőrség egyértelműen jogszerűtlen fellépésére adott válaszreakció volt. A Testület a panaszosok igazoltatását jogszerűtlennek és indokolatlannak találta, amely miatt sérült a panaszosok személyes adatok védelméhez fűződő joga.

A 151/2011. (VI. 1.) sz. állásfoglalás alapjául szolgáló panasz szerint a panaszos gépkocsival közlekedett, amikor is egy éles, beláthatatlan kanyarban a rendőrök éppen intézkedést fogantatosítottak, amely szituáció szerinte balesetveszélyes volt, így melléjük érve rájuk szólt és hangjelzést is használt, nehogy elé lépjenek. A panaszos sérelmezte, hogy a rendőrök – akiknek egyébként a hangneme is kifogásolható volt – a figyelmeztetés miatt őt félreállították, igazoltatták, majd figyelmeztetésben részesítették. A rendőrségi előadás szerint a panaszossal szembeni intézkedés alapja az általános igazoltatás, indoka pedig a panaszos által alkalmazott hangjelzés és a rendőrökkel szemben használt hangnem volt. A Testület megállapította, hogy a panaszos által használt hangnem miatti igazoltatás – mivel az Rtv. 29. §-ának (1) bekezdése taxatív felsorolását adja az igazoltatás okainak – jogszerűtlen volt; másrészt pedig az indokolatlanul használt hangjelzéssel kapcsolatos szabálysértés (KRESZ 30. §) elkövetése sem volt életszerű, mivel a panaszos éppen a baleset elkerülése érdekében alkalmazta azt (azaz nem volt jogellenes a cselekmény). A Testület ebben az ügyben általánosságban kimondta, hogy az igazoltatás célhoz kötött, így mindig kell lennie valamilyen törvényi jogalapjának és céljának. A rendőri intézkedés egyetlen esetben sem lehet önkényes, önmagáért való, és az eljáró rendőr megtorló, retorzió-szerű jelleggel nem fogantatosíthat intézkedést. A konkrét esetben a Testület megítélése szerint indokolatlan és jogszerűtlen volt a panaszos igazoltatása, ami sértette a tisztességes eljáráshoz való jogát.

A 297/2011. (X. 19.) számú állásfoglalásában, a panaszos igazoltatása jogszerűségének vizsgálata kapcsán a Testület a következő álláspontra helyezkedett. Megítélése szerint az eljáró r. főhadnagy jelentése alapján egyértelműen kiderült, hogy a panaszos igazoltatására nem a fokozott ellenőrzés generális felhatalmazása alapján került sor, hanem azon „nem szokványos magatartása” miatt, hogy szolgálati gépjárműveket fényképezett, valamint a helyszínen lévő rendőrök azonosító adatait diktafonon rögzítette. A Testület a konkrét ügyben visszautalt a 120/2008. (X. 21.) sz. állásfoglalására, amelynek előkészítése során a rendőrség több képviselője is úgy nyilatkozott, hogy a felvételkészítés miatt önmagában nem, csupán a felvétel közzététele kapcsán merülnek fel jogi aggályok. Ezzel a rendőrségi véleménnyel összhangban a Testület is arra az álláspontra helyezkedett, hogy az Alkotmánybíróság 54/2000. (XII. 18.) számú határozata alapján fokozott közérdek fűződik az esetleges rendőri jogsértések dokumentálhatóságához. A Testület álláspontja szerint a rendőr valóban nem tekinthető közszereplőnek, azonosításához viszont a közhatalom gyakorlása kapcsán közérdek fűződik. Mindezek alapján a Testület megállapította, hogy a rendőr – ebbéli minőségében végzett – tevékenységének dokumentálása önmagában nem törvénysértő, azt a rendőr nem tilthatja meg, és további intézkedést sem alapíthat a felvételkészítésre. Más a helyzet akkor, ha a dokumentálás oly módon történik, hogy az akadályozza a rendőri intézkedést. Ilyen esetben indokolt lehet az abbahagyásra történő felszólítás, és annak megtagadása esetén további rendőri intézkedés is szóba jöhet. A Testület álláspontja szerint azonban a konkrét esetben sem a képfelvétel készítése, sem a rendőrök adatainak diktafonba mondása nem akadályozott semmilyen intézkedést. Ennek megfelelően a Testület megítélése szerint jogalap hiányában igazoltatták a panaszost, ezért sérült a személyes adatok védelméhez fűződő alapvető joga.

A 118/2012. (IV. 11.) sz. állásfoglalás megállapításai szerint (és további három, tartalmilag lényegében megegyező állásfoglalásban) a panaszos sérelmezte, hogy amikor társaival együtt Olaszliszván egy kegyeleti célú rendezvényen vett részt, a rendőrök intézkedést kezdeményeztek vele szemben és így nem volt lehetősége méltó módon részt venni a megemlékezésen. A panaszos szerint az intézkedő rendőr nem, hanem csak a parancsnoka

közölte, hogy a jelenlévők – így a panaszos is – a betiltott társadalmi szervezethez hasonló ruhát viselnek. A Testület az intézkedés kezdeményezésének és a panaszos igazoltatásának jogszerűsége kapcsán a következő jogszabályhelyekből indult ki. Az Rtv. 13. § (1) bekezdése értelmében „a rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyet a tudomására hoznak”. A Szolgálati Szabályzat 9. § (1) bekezdésének első mondata szerint a rendőr szabálysértés észlelése esetén feljelentést tesz, vagy – jogszabály által meghatározott esetekben – helyszíni bírságot szab ki. A Szabs. tv. – intézkedéskor hatályos – 152/B. §-a szerint: „a felosztatott társadalmi szervezet tevékenységében való részvétel szabálysértését követi el, aki a bíróság által a társadalmi szervezet felosztatásáról hozott döntésben jogellenesnek nyilvánított tevékenységet végez, illetve aki a bíróság által felosztatott társadalmi szervezet működésében a felosztatás után részt vesz, vagy nyilvános rendezvényen a bíróság által felosztatott társadalmi szervezet egyenruháját vagy formaruháját viseli, továbbá aki nyilvános rendezvényen olyan egyenruhát vagy formaruhát visel, amelyről – annak jellegzetes tulajdonságai miatt – a bíróság által felosztatott társadalmi szervezet egyenruhája, formaruhája ismerhető fel”. Az utóbbi szabálysértési tényállás kapcsán a Testületnek vizsgálnia kellett a Magyar Gárda felosztatásáról hozott, mögöttes feltételként szolgáló bírósági döntést is. E körben a Testület utalt az 503/2010. (XII. 15.) sz. állásfoglalásában rögzített megállapításaira az alábbiak szerint. A Fővárosi Ítéltábla 5.Pf.20.738/2009/7. sz., 2009. július 2-án kihirdetett másodfokú, jogerős ítéletével a Magyar Gárdát feloszlatta. Az ítélet hatálya az indokolás szerint kiterjed az egyesülethez kapcsolódó mozgalom működésére is. Az ítéltábla ítéletében utalt arra, hogy a Magyar Gárda (Mozgalom) nem jogképes, azt az egyesülettel szimbiózisban, az egyesületen belül, annak szervezeti egységeként működő entitásnak kell tekinteni. Igazolja ezt az, hogy az egyesület által becsatolt „együtműködési megállapodás” szerint a Magyar Gárda az egyesület „ideológiai-szellemi iránymutatását magáénak vallva” az egyesület céljait valósítja meg. Tekintve pedig, hogy az egyesület a Magyar Gárdát magában foglalja, az ítélet hatálya arra is kiterjed, „vagyis az egyesület felosztatása kapcsán a bíróság a Magyar Gárdában tevékenykedő természetes személyek együtműködésének az egyesülethez kötődő szervezeti kereteit is megszünteti”. A bíróság értelmezésében a felosztatott szervezethez tartozás kellékei, jellemzői a zárt alakzatban vonulás, a vezényszavak használata, az egyenruha viselése, az elhangzó beszédek tartalma és a zászlók, transzparenszek jelenléte. A másodfokú ítélet 20. oldalán az ítélelhozó kifejti, hogy ezen elemek is részei voltak annak a tevékenységnek, amely a társadalom tagjaiban – az összes körülményt együtt értékelve, de nem feltétlenül a felsorolt feltételeket együttesen megjelenítve, tanúsítva – félelmet, riadalmat, megbotránkozást keltett a Magyar Gárda részéről, és amely (többek között) jelentős szerepet játszott a szervezet társadalomellenessé nyilvánításában és megszüntetésében. A konkrét esetben ezt követően a Testület feladata annak megítélése volt a fenti szabályok fényében, hogy a panasz tárgyául szolgáló ügyben szabálysértés elkövetésének a rendőrségi fellépéshez szükséges fokú gyanúját a körülmények megalapozták-e, azaz azt kellett megállapítania, hogy a szabálysértés elkövetésének az adott intézkedéshez szükséges fokú gyanúja fennállt-e. Ebben a körben a Testület az alábbi – több korábbi, így a **3/2012 (I. 11.) sz. állásfoglalásában** kifejtett – álláspontját rögzítette: „Valamely szervezet tagjait a külvilág elsősorban olyan külső jegyek által képes azonosítani, mint a szervezetre jellemző ruházat vagy a tanúsított magatartás. A felosztatott Magyar Gárda egyenruhájának több olyan eleme van, amely az öltözet azonosítására alkalmas. Ilyen az árpádsávós kendő, a fekete mellény, illetve az azzal együtt viselt fehér ing, a jellegzetes sapka. Az egyenöltözeten túl jellemző volt továbbá a Magyar Gárdára a katonás megjelenés: a szervezet tagjai katonai vezényszavak

kíséretében, sorokba rendeződve jelentek meg a kívülállók előtt, a tagok katonai rendfokozatot kaptak. Egyértelműen a szervezethez tartozásra utalt az »Adjon az Isten! Szebb jövőt!« speciális köszöntés alkalmazása, továbbá a gárdisták ruházatán is megmutatkozó jelképek megjelenítése egyéb használati tárgyakon, zászlókon, transzparenszen.» A fentieket a történeti tényállás alapján értékelve a Testület a konkrét ügyben nem állapította meg a panaszos tisztességes eljáráshoz és személyes adatai védelméhez fűződő jogának sérelmét. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy az ismertetett rendőri intézkedést követően hatályba lépett szabálysértési törvény lényegében azonos tartalommal szabályozza a szóban forgó szabálysértést, így a törvényi tényállás alkalmazása során változatlanul nem megkerülhető egyes bírósági határozatok értelmezése, ami nem erősíti a jobbiztonságot e szabálysértés körüli viták kapcsán.

A Testület jogszerűnek ítélte meg annak a panaszosnak az igazoltatását, aki az úttesten sétált, majd mikor a rendőrautóból rászóltak és intézkedés alá akarták vonni, akkor elfutott és felszállt a BKV egyik járatára. Jelen esetben a rendőrök az elkövetett szabálysértés miatt a panaszossal szemben szabálysértési eljárást kívántak indítani. Ehhez szükség volt a panaszos adataira, ezért rendőri intézkedést kezdeményeztek vele szemben. Mindezek alapján a Testület álláspontja szerint a panaszosnak a személyes adatok védelméhez való joga nem sérült az igazoltatás miatt **[336/2012. (X. 17.) sz. állásfoglalás]**.

A Testület a **235/2013. (VIII. 28.) sz. állásfoglalásában** szintén azt vizsgálta, hogy jogszerűen igazoltatták-e a panaszost és kérték-e le az adatait. A panaszbeadvány szerint ugyanis a panaszos egy meghirdetett árverés kapcsán kialakult spontán tüntetés helyszínére érkezett tudósítóként, ahol őt a rendőrök igazoltatták. Véleménye szerint a rendőri intézkedés céltalan és zaklató jellegű volt. A rendőri iratokból kiderült ugyanakkor, hogy a panaszos és társai igazoltatására amiatt került sor, mert a rendőrök megítélése szerint a tüntetés nem volt spontán. Emiatt felmerült a gyülekezési joggal való visszaélés szabálysértésének a gyanúja, mivel a tüntetést nem jelentették be a rendőrségen. A Testület számos okból arra az álláspontra helyezkedett, hogy nem volt nyilvánvalóan megalapozatlan a rendőri következtetés, miszerint felmerült a szabálysértés gyanúja. A panaszos igazoltatása kapcsán a Testület megjegyezte, hogy a szabálysértés megvalósítását a szabálysértési eljárás keretei között kell tisztázni, a rendőri intézkedés foganatosítása szempontjából elegendő a gyanúok meglétének megállapítása. A Testület végül úgy ítélte meg, hogy a panaszos helyszínen tartózkodása a közrend, közbiztonság védelme érdekében – figyelemmel a szabálysértés elkövetésének gyanújára is – indokoltá tette a panaszos igazoltatását, ezáltal a panaszos személyes adatok védelméhez fűződő joga nem sérült. A panaszos azon kifogásával kapcsolatban, miszerint adatait rádióon keresztül ellenőrizték, a Testület hivatkozott a Szolgálati Szabályzat 25. § (1) bekezdésére, amely kimondja: „[a]z igazoltatás során a rendőr elkéri az igazoltatott személyazonosító igazolványát vagy egyéb, a személyazonosságot hitelt érdemlően igazoló okmányát. (...) Az intézkedés során minden esetben ellenőrizni kell az igazoltatott személy és a bemutatott okmány adatait a Schengeni Információs Rendszerben (SIS), a körözési információs rendszerben, illetőleg – szükség szerint – a személyi adat- és lakcímnnyilvántartásban, vagy az okmány-nyilvántartásban”. A rendelkezés tehát kötelezettségként írja elő a rendőr számára az igazoltatott személy adatainak ellenőrzését a Schengeni Információs Rendszerben és a körözési információs rendszerben, nem engedve az alól kivételt. A hivatkozott rendelkezés alapján, valamint a panaszos igazoltatásának jogszerű voltára tekintettel a Testület megállapította, hogy a jogszabály által előírt rendszerekben való adatellenőrzéssel nem sérült a panaszos személyes adatok védelméhez fűződő joga.

A Testület a **172/2013. (VI. 12.) sz. állásfoglalásában** jogszerűnek ítélte meg annak a panaszosnak az igazoltatását, aki egy munkaügyi ellenőrzés alá vont telephelyen tartózkodott. A Munkavédelmi Felügyelőség megkeresése és a felügyelők előadása alapján gazdasági bűncselekmény gyanúja (Btk. 310. §) is felmerült a telephely üzemeltetőivel szemben. Ezt az előadást erősítették a telephelyen tapasztalt cselekmények [többen megpróbálták a helyszínt elhagyni, illetve a két vezető (a panaszos és az ügyvezetői tisztséget betöltő testvére) megpróbálták a munkaügyi ellenőrzést ellehetetleníteni]. Összességében mindezek a tények a Testület álláspontja szerint megteremtették a rendőri intézkedéshez (az igazoltatáshoz) szükséges szintű gyanút és ezáltal a rendőrség intézkedési kötelezettségét. A felvetődött gyanú miatt indokolt volt a jelenlévő személyek személyazonosságának, illetve alkalmazotti, ügyvezetői vagy vásárlói mivoltának tisztázása. Ez az intézkedési kötelezettség a Testület álláspontja szerint ugyanis akkor is terheli a rendőröket, ha egyébként az esetleges későbbi büntetőeljárás nyomozati tevékenységének lefolytatására a Be. hatásköri szabályai miatt más szerv (például a NAV) jogosult.

Egy közlekedésrendészeti intézkedéssel kapcsolatos ügyben azt kifogásolta a panaszos, hogy a panaszának felvételére kikerülő rendőr először igazoltatta, majd rögzítette az adatait. A Testület ezen adatrögzítésekkel kapcsolatban a következőket állapította meg. Az Rtv. az igazoltatott adatainak rögzítését kivételnek tekinti. A jogszabály 29. §-ának (3) bekezdése szerint az igazoltatás során az igazoltatott személyazonosító adatait, az igazolvány sorozatát és számát, valamint az igazoltatás helyét, idejét és okát csak akkor kell rögzíteni, ha további intézkedéshez, eljáráshoz szükséges, vagy egyéb körülmények ezt indokolják. Jelen esetben a Testület álláspontja szerint tekintettel arra, hogy a panaszos jelezte, hogy nem kíván panasszal élni a rendőrkapitányságon az intézkedéssel szemben, hanem panaszát írásban a Testületnél szeretné előterjeszteni, szükségtelen volt a panaszos igazoltatása, mivel semmilyen olyan egyéb körülmény – például további intézkedés szükségessége – nem állt fenn, ami indokolta volna az igazoltatást. Továbbá tekintettel arra, hogy már maga az igazoltatás is szükségtelen és ezért jogszerűtlen volt, az annak keretében történt adatrögzítés is szükségszerűen jogsértő módon zajlott, és megvalósította a panaszos személyes adatok védelméhez fűződő jogának sérelmét. **[223/2011. (VIII. 31.) sz. állásfoglalás]**

A Testület több állásfoglalásban – így például a **80/2011. (IV. 13.) sz. állásfoglalásban** – az előző évekhez hasonlóan, ismételten felhívta a figyelmet arra, hogy igazoltatáskor az – intézkedés idején hatályban lévő – Rtv. 29. § (3) és (8) bekezdései, valamint a Szolgálati Szabályzat 38. §-a alapján az intézkedés alá vontak lakcímadatának sem az elkérésére, sem annak rögzítésére nincsen jogalap. A Testület emiatt, ha az intézkedés alá vont személy lakcíamazonosító hatósági okmányát is elkéri a rendőr, a tisztességes eljáráshoz való alapvető jog; ha azokat igazoltató lapon is rögzíti, akkor a személyes adatok védelméhez való alapvető jognak a sérelmét szokta megállapítani. A hivatkozott panaszügyben a Testület kifejtette, az igazoltatással kapcsolatos kötelezettségek kapcsán, hogy az Rtv. 29. § (2) bekezdése szerint az „igazoltatott köteles a személyazonosító adatait hitelt érdemlően igazolni”. Ez a bekezdés rendelkezik arról is, hogy a „személyazonosságot – a személyazonosító igazolványon túl – minden olyan hatósági igazolvány igazolja, amely tartalmazza a személyazonosításhoz szükséges adatokat”, végül hogy az „igazoltatott kizárólag ezen okmányok egyikének bemutatására kötelezhető”. Az Rtv. 29. § (8) bekezdése rendelkezik arról, hogy mit kell személyazonosító adaton érteni, így: „az érintett személy nevét, születési helyét, születési idejét és anyja születési családi és utónevét”. Az Rtv.-nek az intézkedés idején hatályos

szabályai szerint tehát igazoltatás során a lakcímkártya átadására az igazoltatott nem volt kötelezhető. Szintén nem volt kötelezhető a lakcímkártyán szereplő adatok közlésére. Ez következik részben logikai értelmezéssel abból, hogy a lakcímadatok okmánnyal való igazolásának kötelezettsége alóli mentesítés kiüresedne, ha az érintett egyébként kötelezhető volna a lakcímkártyán szereplő adatok közlésére; másrészt abból, hogy az Rtv. 29. § (3) bekezdés a személyazonosító adatok rögzítését írja elő, illetve teszi lehetővé, ezek között pedig a lakcímadatok nem szerepelnek. A polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény (továbbiakban Nytv.) 3. § (1) bekezdése szerint személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul. Bár elvileg felvethető, hogy lakcímadatainak közlésekor a panaszos hozzájárulását adta az adatok kezeléséhez, mégis a Testület álláspontja szerint a közhatalmi feladatot ellátó rendőr és az intézkedés alá vont személy aszimmetrikus viszonyában e jogszabályhely alapján nem tekinthető jogszerűnek sem az adatkérés, sem az adatrögzítés. A Testület számára a hivatkozott ügyben egyértelmű volt, hogy sor került a lakcímkártya elkérésére, mivel a rendőrség által megküldött igazoltató lapon a panaszos lakcíme is szerepelt, ezért a fentiek alapján a rendőrség eljárása sértette a panaszos személyes adatok védelméhez fűződő jogát.

Másrészt több olyan panaszügy volt, amelyben a panaszos nem eredeti igazolvánnyal, hanem annak fénymásolatával akarta igazolni magát. Ezért a **239/2011. (VIII. 31.) sz. állásfoglalásban** a Testület foglalkozott azzal a kérdéssel is, hogy miért nem köteles a rendőr az eredeti személyazonosító igazolvány másolatát elfogadni. Az Nytv. 5. §-ának (8) bekezdése szerint a személyazonosító igazolvány olyan hatósági igazolvány, amely a polgár személyazonosságát és a törvényben meghatározott adatait közhitelűen igazolja. Az Nytv. 29. §-ának (1) bekezdése szerint a személyazonosító igazolvány a polgár írásbeli nyilatkozata, valamint az anyakönyv és a személyi adat- és lakcímnnyilvántartás [...] alapján kiállított olyan hatósági igazolvány, mely a polgár személyazonosságát és az e törvényben meghatározott adatait közhitelűen igazolja. Ugyanezen törvényhely (4) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a személyazonosságot – a személyazonosító igazolványon túl – az érvényes útlevelel vagy a kártyaformátumú vezetői engedély igazolja. A személyazonosítás céljából – jogszabályban meghatározott kivételekkel – a polgár nem kötelezhető más okmány bemutatására. [Ezzel egyezően rendelkezik egyébként az Rtv. 29. §-ának (2) bekezdése is.] A személyazonosító igazolvány kiadásáról és nyilvántartásáról szóló 168/1999. (XI. 24.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 6. §-a rögzíti, hogy a személyazonosító igazolványnak két fajtája van: az állandó és az ideiglenes. A 7. § szerint az állandó személyazonosító igazolvány az Nytv. 29. §-ának (3) bekezdésében meghatározott személy- és okmányazonosító adatokat, valamint a személyazonosító igazolvány kiállításának keltét, a kiadó magyar állam kódját és a kiállító hatóság nevét, míg az ideiglenes személyazonosító igazolvány a felsorolt adatokon kívül a kiadásának okát is tartalmazza. A jogosult részére – kérelemre – ideiglenes személyazonosító igazolványt akkor kell kiadni a Korm. rendelet 12. §-a alapján, ha nem rendelkezik érvényes útlevelel vagy kártyaformátumú vezetői engedéllyel és állandó személyazonosító igazolványának érvényességi ideje lejárt, az igazolvány cseréjét kérte adatváltozás miatt (kivétellel), vagy az igazolványt eltulajdonították, elvesztette, vagy az megsemmisült, illetve az állandó személyazonosító igazolvány – adategyeztetés vagy adatpontosítás szükségessége miatt – átmenetileg nem adható ki. A Korm. rendelet 31. §-ának (1) bekezdése értelmében az érvényes személyazonosító igazolványt a magyar állampolgár, a bevándorolt, a letelepedett, a menekült és az oltalmazott jogállású személy köteles sértetlenül megőrizni, jogszabályban meghatározott esetekben és módon – felhívásra – bemutatni, a visszavonás elrendelésekor vagy a jogosultság megszűnésekor, illetőleg az új állandó

személyazonosító igazolvány kiadásakor a személyazonosító igazolvány átvételére jogosult hatóságnak leadni. Ezen jogszabályi rendelkezések alapján megállapítható, hogy a személyazonosság igazolására a személyazonosító igazolvány – akár az állandó, akár az ideiglenes fajtája – szolgál, illetve a fentebb említettek szerint minden olyan hatósági igazolvány, amely tartalmazza a személyazonosításhoz szükséges adatokat (érvényes útlevél, kártyaformátumú vezetői engedély). A személyazonosításra alkalmas hatósági igazolványt eredeti formában köteles minden állampolgár magánál tartani, másolata nem helyettesíti az eredeti igazolványt a hatóság, hivatalos szerv eljárásában. Továbbá az állampolgárok azon magatartása, hogy eredeti személyazonosító igazolványukat nem tartják maguknál, jogellenes cselekmény: az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. (XII. 28.) Korm. rendelet 27. §-ának (1) bekezdése szerinti személyazonosság igazolásával kapcsolatos köteleességek megszegése szabálysértését követi el ugyanis az, aki személyazonosítására alkalmas okmányával kapcsolatos kötelezettségét megszegi, az igazoltatásra feljogosított személy felszólítására személyi adatainak bementését, illetőleg az okmány átadását megtagadja, vagy az említett adatokra vonatkozólag az intézkedés során valótlan állít. Időközben az ekörben módosult jogszabály¹² lehetővé teszi a lakcímkártya elkérését és a lakcímadatok rögzítését, így a fenti – rendszeres alapjogsérelmet okozó – problémakör a jogalkotás révén megszűnt.

b) Ruházatátvizsgálás az igazoltatás keretében

Az Rtv. 29. § (6) bekezdésében foglaltak értelmében „a rendőr az igazoltatott személy ruházatát, járművét átvizsgálhatja, ha azt a személyazonosság megállapítása, a közrendet, a közbiztonságot fenyegető veszély elhárítása, bűncselekmény vagy szabálysértés gyanúja szükségessé teszi.” Ezzel kapcsolatosan a **296/2011. (X. 19.) sz. állásfoglalás** kialakítása során a Testület a következőképpen mérlegelt. A panaszos sérelmezte egy köztisztasági szabálysértés elkövetése miatt kezdeményezett intézkedés keretében a vele szemben alkalmazott ruházatátvizsgálást, valamint járművének az átvizsgálását. A panaszos és a rendőrség elmondása egy fontos körülmény tekintetében tért el egymástól, nevezetesen a ruházat- és gépjármű-átvizsgálás megkezdését illetően. A panaszos szerint az intézkedő rendőrök rögtön az igazoltatás után közölték, hogy a panaszos ruházatát és gépjárművét át fogják vizsgálni. A kapitányságvezető tájékoztatása szerint ugyanakkor az igazoltatás során a panaszos a gépjárművéből kiszállt, ezt követően vett észre az intézkedő r. őrmester a nyitott ajtón keresztül a gépkocsiba betekintve egy teleszkópos fémből készült botot (ún. „vipérát”). A r. őrmester elmondása szerint a vipérát a panaszos a gépjármű sebességváltója és a vezetőülés közötti részen, a kézifék kar sebességváltó karhoz közel eső oldalán helyezte el. A különbségnek a Testület azért tulajdonított jelentőséget, mert a panaszos megállításkor az Rtv. 29. § (6) bekezdésében foglalt feltételek közül egy sem állt fent, a panaszos terhére rótt szabálysértés nem volt olyan jellegű, amely a jármű átvizsgálását tette volna szükségessé. Amennyiben azonban az intézkedő rendőr valóban meglátta a vipérának látszó tárgyat, akkor felmerült egy további, olyan szabálysértés gyanúja is, amely az Rtv. 29. § (6) bekezdése alapján a jármű- és a ruházatátvizsgálást megalapozta, tekintettel arra, hogy a vipera a közbiztonságra különösen veszélyes eszköznek minősül és birtoklása szabálysértést valósít

¹² Megállapította az egyes rendvédelmi tárgyú törvények módosításáról, valamint az azzal összefüggő további törvénymódosításokról 2011. évi CCVII. törvény, hatályos: 2012. január 5-től

meg. Önmagában egy olyan szabálysértés (szemetelés), amelynek gyanúja a panaszossal kapcsolatban először felmerült, általában nem von maga után gépjármű-átvizsgálást. A rendőrök az eredetileg kapott feladatuknak (a szemetelő személy intézkedés alá vonása és kilétének megállapítása) eleget tehetek volna az igazoltatással, majd a szabálysértési feljelentés megtételével. Erre tekintettel a Testület életszerűnek találta a rendőri verziót (tehát azt, hogy az átvizsgálásokat a rendőrök a fémbot észlelése miatt kezdték meg), és bár kétséget kizáróan nem látta megállapíthatónak, hogy a rendőrök vagy a panaszos által elmondottak szerint zajlott-e az átvizsgálás, úgy ítélte meg, hogy nem alapíthatja az állásfoglaláshoz szükséges bizonyossággal a panaszos nyilatkozatára a tényállást. A panaszos ruházatának és gépjárművének átvizsgálása tekintetében, ezért a Testület nem találta megállapíthatónak a panaszos emberi méltóságához való jogának, illetve tulajdonhoz való jogának sérelmét.

2.2. Fokozott ellenőrzés, ruházatátvizsgálás

30. § (1) A rendőrség a bűncselekmény elkövetőjének elfogása és előállítására, vagy a közbiztonságot veszélyeztető cselekmény vagy esemény megelőzése, megakadályozása érdekében a rendőri szerv vezetője által meghatározott nyilvános helyen vagy a közterület kijelölt részén az oda belépőket vagy az ott tartózkodókat igazoltathatja.

(2) A rendőrség az (1) bekezdésben írt cél elérése érdekében épületet, építményt, helyszínt, csomagot és járművet átvizsgálhat.

(3) A rendőrség a rendezvény, az esemény, továbbá a közlekedés biztonságát, a közterület rendjét veszélyeztető jogellenes cselekmény megelőzése, megakadályozása érdekében a rendőri szerv vezetője által meghatározott területre belépők és az ott tartózkodók ruházatát és járművét átvizsgálhatja, illetőleg az üzemeltető által előírt feltételek megtartását ellenőrizheti, a közbiztonságra veszélyt jelentő anyagokat, eszközöket lefoglalhatja, illetőleg azoknak a rendezvény, esemény helyszínére való bevitelét megtilthatja.

(4) A rendőrség a nyilvános forgalom számára nyitva álló helyen őrizenlően hagyott, a közbiztonságra veszélyt jelentő tárgyat szükség esetén az elvárható gondossággal eltávolíthatja, megsemmisítheti.

31. § (1) Akivel szemben személyi szabadságot korlátozó intézkedést foganatosítanak, annak ruházatát a rendőr a támadásra vagy az önveszély okozására alkalmas tárgy elvétele végett, előzetes figyelmeztetés után átvizsgálhatja.

(2) A ruházat átvizsgálását – halaszthatatlan eset kivételével – az intézkedés alá vonttal azonos nemű személy végezheti. Az intézkedés nem történhet szemérem sértő módon.

A fokozott ellenőrzés ideje alatt kifejtett rendőri magatartással kapcsolatos álláspontját a Testület már többször kifejtette. Megállapítható, hogy a jogszabályi háttér meglehetősen tág teret biztosít a fokozott ellenőrzések alkalmával foganatosítható rendőri intézkedéseknek, ezen belül is elsősorban az igazoltatásnak. Ennek keretében az állomány tagjainak nem kell olyan mértékig mérlegelniük az igazoltatás konkrét okainak meglétét, mint egy olyan igazoltatás során, amelyet saját kezdeményezésre, az Rtv. 29. §-a alapján foganatosítanak, mert a fokozott ellenőrzés egyfajta „mögöttes felhatalmazást” jelent. Ez ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a fokozott ellenőrzés elrendelésével teljes mértékben megkerülhető az igazoltatás célhoz kötöttségének és megalapozottságának követelménye. Az egyes esetekben vizsgálható egyfelől, hogy a fokozott ellenőrzés elrendelése indokolt volt-e; másfelől az is,

hogy a fokozott ellenőrzés keretében foganatosított konkrét igazoltatás nem volt-e egyértelműen indokolatlan a fokozott ellenőrzés céljainak fényében.

Az Rtv. 30. § és 31. §-okban szabályozott fokozott ellenőrzés keretében fellépő rendőrök magatartásának jogszerűségét 2011–2013. évek közötti időszakban ismét számos alkalommal kérdőjelezték meg beadványaikban a panaszosok. A Testület gyakorlata során többször találkozott azzal a helyzettel, hogy az intézkedő rendőrök egy hatályban lévő fokozott ellenőrzési utasításra hivatkozva igazoltatnak olyan személyeket, akik nyilvánvalóan saját, jól konkretizálható magatartásuk kapcsán kerülnek a hatóság látókörébe és nem pusztán azért, mert valamely nyilvános helyen, vagy a közterület kijelölt részén tartózkodnak. Ilyen esetekben általában maguknak az intézkedő rendőröknek sem egyértelmű, hogy az Rtv. melyik szakaszára hivatkozzanak az igazoltatás jogalapjaként: a fokozott ellenőrzést szabályozó Rtv. 30. §-ra, vagy a „rendes”, egyedi gyanúokon alapuló igazoltatásról rendelkező Rtv. 29. §-ra. Gyakori, hogy az intézkedéssel kapcsolatban kiállított iratok mindkét jogalapra hivatkoznak.

Ez történt a **335/2013 (XI.26.) sz. állásfoglalás**, **338/2013. (XI. 26.) sz. állásfoglalás** és a **354/2013. (XI. 26.) sz. állásfoglalás** alapjául szolgáló ügyekben is. A panaszos és társai egy parlamenti látogatásra érkeztek az egyik parlamenti párt meghívására, amikor őket a Parlament bejáratánál rendőri intézkedés alá vonták. A panaszost igazoltatták, majd rögzítették személyes adatait, ruházatát és csomagjait pedig átvizsgálták. A rendőrségi iratok szerint a csoport igazoltatását „az Rtv. 29. § (1) bekezdésének a) pontja, valamint (3) és (6) bekezdései alapján” hajtották végre, tartalmilag azonban az érvényben lévő fokozott ellenőrzésre hivatkoztak. Az elkészült rendőrségi dokumentációban nincs arra vonatkozóan utalás, hogy a panaszos magatartása kapcsán bármilyen konkrét összefüggésben felmerült volna a közrend, illetve közbiztonság védelmének szükségessége és a panaszos igazoltatásának indokoltságát bűnmegelőzési vagy bűnüldözési céllal sem hozták összefüggésbe. A fentiek következtében a Testületben kétségek merültek fel aziránt, hogy valóban az Rtv. 29. §-ának (1) bekezdése szolgált-e az igazoltatás jogalapjául. A Testület figyelemmel volt arra a körülményre, hogy a rendőri jelentések egyértelműen a Magyarország teljes közigazgatási területére elrendelt fokozott ellenőrzésre hivatkoztak az intézkedés indokaként, és a ruházat- és csomagátvizsgálásoknál tételesen is az Rtv. 30. §-ának (1), (2) és (3) bekezdéseire, tehát az Rtv. fokozott ellenőrzést szabályozó passzusaira utalnak. Mivel a rendelkezésre álló videofelvételek alapján tényként volt kezelhető, hogy a panaszos társaságát arról tájékoztatták, hogy az érvényben lévő fokozott ellenőrzés miatt kéri a személyi igazolványok átadását, így a Testület az Rtv. 30. §-ának (1) bekezdését tekintette az igazoltatás valódi jogalapjának. A fokozott ellenőrzés alapján való igazoltatás kapcsán a Testület rögzítette, hogy a fokozott ellenőrzés elrendelésénél konkrét bűnelkövetőről és a közbiztonságot veszélyeztető, viszonylag konkrétan meghatározható cselekményről és eseményről kell szónak lennie, hiszen csak ez indokolhatja a széleskörű háttér-felhatalmazást, nevezetesen azt, hogy a fokozott ellenőrzés hatálya alatt a ténylegesen intézkedő rendőröknek már nem kell egyedileg mérlegelniük az intézkedés körülményeit, így bárkit igazoltathatnak (illetve igazoltatniuk kell), aki az adott helyen tartózkodik, függetlenül attól, hogy személyes magatartásával okot adott-e erre. Ezt az értelmezést tükrözi a Szolgálati Szabályzat is, amely elvileg a rendőrhatalom illetékességi területének lezárt részén tartózkodó valamennyi személy igazoltatását írja elő, amire nyilván csak kellően körülhatárolt terület, illetve az igazoltatást szükségessé tevő kellően konkrét egyéb jellemző esetén lenne lehetőség. Jelen ügyben a hivatkozott fokozott ellenőrzés céljaként három ügycsoportot jelölt meg az országos

rendőrfőkapitány: a) az illegális migrációval összefüggő jogsértések kezelése, b) a kerékpárosok és a gyalogosok közlekedésbiztonságának javítása, az általuk okozott, illetve érintettségükkel bekövetkezett közúti közlekedési balesetek számának csökkentése, ittas vezetők kiszűrése, és c) a lakosság szubjektív biztonságérzetét javító, a prevenciót előtérbe helyező rendőri intézkedések megtétele. A panaszosok és társaival szembeni intézkedés során a fokozott ellenőrzés céljai között a fentiekben a) illetve b) ponttal megjelölt célok (migráció elleni küzdelem, illetve közlekedés biztonságának növelése) nem merülhettek fel, lévén, hogy az átépítés alatt álló és a forgalom elől lezárt Kossuth téren egy kordonon belül haladó, hallhatóan magyarul beszélő gyalogos csoporttal szemben kezdték meg az intézkedést. Mindezek alapján a Testület a „lakosság szubjektív biztonságérzetének növelését”, mint hivatkozási alapot vizsgálta a továbbiakban. A fentiekben kifejtett követelménynek – miszerint a fokozott ellenőrzésnek kellően konkrét cél kitűzésével kell kereteket szabni – a jelen ügyben elrendelt fokozott ellenőrzés – a Testület megítélése szerint – nem felelt meg. Az ugyanis nem konkrét célt fogalmaz meg, hanem egy nehezen megfogható kívánalmat rögzít, amely a gyakorlati rendőrségi feladatok ellátásában nem mutat határozott irányt, annak nem szab egyértelmű kereteket. Ha a Testület elfogadná a lakosság szubjektív biztonságérzetére való ennyire általános – gyakorlatilag minden konkrétumot nélkülöző – hivatkozást, akkor nem lenne akadálya annak, hogy a fokozott ellenőrzés egész évben, az egész országra nézve hatályban maradjon, hiszen bűncselekményre bármikor és bárhol számítani lehet. Egy ilyen értelmezés gyakorlati hatását tekintve nyilvánvalóan kiüresítené az Rtv. 29. §-ának garanciális elemeit, bármely igazoltatást indokolhatóvá téve a fokozott ellenőrzéssel. A Testület álláspontja alátámasztására hivatkozott az EJEK-nek egy ítéletére (*Gillan és Quinton kontra Egyesült Királyság*, 4158/05 sz. kérelem, 2010. január 12., 83-87. §§), mely a rendőrség számára adott széleskörű diszkrecionális jogot Egyezményesértőnek találta. A fentiekre való tekintettel a Testület jogszerűtlennek találta a panaszos fokozott ellenőrzés hatálya alatt foganatosított igazoltatását és úgy ítélte meg, hogy az sértette a személyes adatainak védelméhez fűződő alapvető jogát. A fenti következtetés az intézkedés egyéb elemeinek megítélésére is közvetlen hatást gyakorolt, tekintve, hogy az intézkedő rendőrök a panaszos jogszerűtlen igazoltatása során beszerzett adatait rögzítették és a ruházat-, illetve csomagátvizsgálás jogalapjául is a fokozott ellenőrzés tényét hívták fel, immáron meg is jelölve az Rtv. 30. §-ának (1) – (3) bekezdéseit. A Testület ugyanakkor megjegyezte, hogy a ruházat-és csomagátvizsgálást akkor sem tekintette volna megalapozottnak, ha nem állapította volna meg az igazoltatás jogszerűtlenségét. Az Rtv. 29. § (6) bekezdése alapján ugyanis a rendőr az igazoltatott személy ruházatát, járművét átvizsgálhatja, ha azt a személyazonosság megállapítása, a közrendet, a közbiztonságot fenyegető veszély elhárítása, bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésének gyanúja szükségessé teszi. A személyazonosság megállapításának kérdése a panaszos esetében nem merült fel, a rendőrségi iratok pedig nem tartalmaztak olyan momentumot, amely az egyéb indokok fennállását alátámasztotta volna, különös tekintettel arra, hogy az Országházba való belépéskor egyébként is sor kerül az átvizsgálásra, így az intézkedés közterületen való végrehajtása nyilvánvalóan szükségtelen volt.

Ugyanez volt a helyzet az **54/2012. (I. 31.) sz. állásfoglalásban** vizsgált ügyben, azaz, hogy az intézkedő rendőrök egy hatályban lévő fokozott ellenőrzési utasításra hivatkozva igazoltatnak olyan személyeket, akik nyilvánvalóan saját, jól konkretizálható magatartásuk kapcsán kerülnek a hatóság látókörébe és nem pusztán azért, mert valamely nyilvános helyen vagy a közterület kijelölt részén tartózkodnak. A vizsgált ügyben az intézkedéssel érintett tömeg tagjai az épület előtt békés beszélgetést folytattak, és az előállított személyekre

várakoztak. Viselkedésük nem volt közbiztonságot veszélyeztető jellegű és a velük szembeni fellépés az adott körülmények között bűnügyi vagy idegenrendészeti érdeket sem szolgált. Nem volt tehát olyan cél vagy érdek, amelynek érvényesítésére a fokozott ellenőrzés keretében a rendőrök a panaszossal szemben jogszerűen felléphettek volna. A Testület álláspontja szerint tehát a panaszos igazoltatásának nem volt megfelelő jogalapja, így emiatt megvalósult a személyes adatok védelméhez fűződő jogának megsértése.

A Testület a **229/2011. (VIII. 31.) sz. állásfoglalásában** egy további fontos megállapítást is tett. Az alapul szolgáló ügyben a panaszos egy rendezvényen kívánt részt venni, amely megrendezésének előzményei kapcsán megállapítható volt, hogy annak bejelentésével a szervezők többször is megpróbáltak, azonban a rendőrség – arra hivatkozva, hogy a közlekedés más útvonalon nem biztosítható – a rendezvény megtartását megtiltotta. Ezek után döntöttek úgy a szervezők, hogy azt magánterületen, a rendőrség hozzájárulása nélkül tartják meg. Figyelemmel arra, hogy az egyes internetes oldalakon nyújtott tájékoztatás alapján nagy létszámú résztvevő közterületi gyülekezőjére lehetett számítani; továbbá arra, hogy egyes honlapok arról írtak, „csak azért is” megtartják a rendezvényt, a Testület indokoltnak tartotta a gyülekezés helyszínéül szolgáló környék rendjének, valamint forgalmának biztosítása érdekében a fokozott ellenőrzés elrendelését. Felhívta ugyanakkor a figyelmet arra, hogy a „lakosság szubjektív biztonságérzete” a fokozott ellenőrzés indokául nem szolgálhat, ez az indok az Rtv. 30. § (1) bekezdésben meghatározott egyetlen okkal (bűncselekmény elkövetőjének elfogása és előállítására, közbiztonságot veszélyeztető cselekmény vagy esemény megelőzése, megakadályozása) sem azonosítható, az ilyen intézkedésnek objektív tényeken, illetve megalapozott várakozásokon kell nyugodnia.

A **101/2011. (IV. 13.) sz. állásfoglalás** kialakítása során az alábbi probléma merült fel. A rendőrségi dokumentumok szerint az országos rendőrfőkapitány fokozott ellenőrzést rendelt el 2010. július 4-én, 0 órától 24 óráig az ország egész területét érintően a gyorsforgalmi úthálózatra, az egy és két számjegyű főutakra, valamint az azokkal párhuzamos utakra. A fokozott ellenőrzés célja az ország területén jogellenesen tartózkodók felderítése, valamint a közlekedés biztonságának további javítása volt. Az egyedi utasítás szerint ennek érdekében a rendőri állomány mélységi ellenőrzéseket végzett, valamint a járművek műszaki állapotát, a járművek forgalomban való részvételének feltételeit, valamint a járművek vezetőit, azok vezetésre képes állapotát és vezetésre jogosultságát ellenőrizte. Ennek keretében igazoltatásokat, ruházat, csomag és jármű átvizsgálást hajtottak végre. Az indokolás szerint a közlekedésbiztonság javításának egyik lehetséges eszköze a járművek és az azokat vezető személyek váratlan ellenőrzése. Az ellenőrzéseknek elsősorban a 9 vagy több személy szállítására alkalmas járművekre kellett kiterjednie. Az ORFK vezetője által elrendelt fokozott ellenőrzésre tekintettel a Jász-Nagykun-Szolnok megyei rendőrfőkapitány helyettese 2010. július 2-án intézkedési tervet adott ki a „Magyar Nemzeti Gárda” 2010. július 4-én, Budapesten megtartásra kerülő avatásával kapcsolatos megyei közlekedésrendészeti feladatok végrehajtására. Az intézkedési terv szerint az általános ellenőrzésen túl kiemelt figyelmet kellett fordítani minden olyan gépjármű ellenőrzésére, amelyről külsőségei alapján (zászlók, transzparenszek, feliratok, a gépjárműben tartózkodó személyek ruházata, stb.) feltételezhető volt, hogy az avatási ünnepségre tart. Az intézkedési terv 2010. július 3-ai kiegészítése szerint elsősorban a Budapest irányába haladó forgalmat kellett ellenőrizni, különös tekintettel az autóbuszokra, a konvojban közlekedő, szemmel láthatólag összetartozó gépjármű oszlopokra. Az üzemképes forgalom ellenőrző technikai eszközök használatának ki kellett terjednie a feltehetőleg a rendezvényre tartó gépjárművek, ilyen gépjárművekből álló konvojok

dokumentálására is, továbbá az ilyen eszközök alkalmazásával előjelző és információ továbbító tevékenység végzése volt indokolt. A fokozott ellenőrzés parancsnoka részére haladéktalanul jelenteni kellett a feltehetőleg a rendezvényre tartó gépjárművek, vagy ilyen gépjárművekből álló konvojok haladását, illetve azt, ha ezzel kapcsolatban bármilyen rendőri intézkedés válik szükségessé. Fentiekből egyértelműen kitűnt, hogy az országos rendőrfőkapitány egyedi utasítása, valamint az arra épülő intézkedési terv célja nem fedte egymást. Míg az egyedi utasítás szerint a fokozott ellenőrzés célja az illegális bevándorlók kiszűrése, valamint a közlekedési balesetek visszaszorítása volt, az intézkedési terv egyértelműen a rendezvényre tartók ellenőrzését tűzte ki célul. Az érintett kapitányságvezető jelentése szerint a panaszossal szembeni intézkedés jogalapja az Rtv. 29. §, valamint az Rtv. 30. § (1) bekezdése volt. A Testület álláspontja szerint azonban nem jelölhető meg az intézkedés jogalapjaként a fokozott ellenőrzés egy olyan esetben, amikor minden kétséget kizáróan megállapítható, hogy az intézkedés célja nem egyezik a fokozott ellenőrzés kitűzött céljával. Márpedig a vizsgált esetben az intézkedő rendőrök az intézkedési terv keretében foganatosították az igazoltatást, tehát az intézkedés célja a 2010. július 4-én megtartott megemlékezésre tartók ellenőrzése volt, nem pedig az egyedi utasításban meghatározott célok valamelyike. Ezt támasztja alá az intézkedő rendőrök jelentése is, amely szerint az ügyeletvezető utasította őket, hogy állítsanak meg egy Szarvas irányából Kecskemét irányába érkező autóbust, amire Árpádsávós zászlót függesztettek ki. Tekintettel arra, hogy fentiek miatt az igazoltatás jogalapja nem lehetett a fokozott ellenőrzés, a Testület a panasz ezen része kapcsán eltekintett a fokozott ellenőrzés jogszerűségének vizsgálatától.

A Testület a **62/2011. (III. 16.) sz. állásfoglalásban** a Szivárvány Misszió Alapítvány által bejelentett demonstráció alkalmával történt rendőri intézkedés-sorozattal összefüggésben vizsgálta a rendezvény napjára elrendelt fokozott ellenőrzést is. Megállapítása szerint – mivel vonulószerű jellegű rendezvényről volt szó, amelyen jelentős számú résztvevővel, illetve ellentétes érzelmű, és nézeteket valló csoportokkal is számolni kellett – jogszerű volt a fokozott ellenőrzés elrendelése, azonban az érintett terület vonatkozásában (mivel Budapest egészére rendelték el), az arányosság követelményét nem vették kellően figyelembe. A Testület az előállításhoz, mint személyi szabadságot korlátozó intézkedéshez kapcsolódóan végzett ruházatátvizsgálásokat jellemzően jogszerűnek ítélte; így tett a 325/2011. (IX. 9.) számú állásfoglalásában is. A hivatkozott panaszügyben egy bűncselekmény elkövetésén tetten ért személy előállítására került sor, amely során az intézkedő rendőrök az Rtv. 31. § (1) bekezdése alapján ruházatátvizsgálást végeztek. Az Rtv. 31. §-ának (1) bekezdése szerint: „Akivel szemben személyi szabadságot korlátozó intézkedést foganatosítanak, annak ruházatát a rendőr a támadásra vagy az önvészély okozására alkalmas tárgy elvétele végett, előzetes figyelmeztetés után átvizsgálhatja”. A Testület figyelemmel arra, hogy a panaszos kötelező előállítására került sor és a rendőrség a személyi szabadságát ily módon korlátozta, megállapította, hogy a ruházatátvizsgálás jogalapja fennállt, ezért az a panaszos tisztességes eljáráshoz fűződő jogát és emberi méltóságát nem sértette. Azokban az ügyekben azonban, ahol a ruházat-átvizsgálás alapjául szolgáló intézkedést is jogsértőnek találta, az azon alapuló intézkedés kapcsán a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmét állapította meg.

A **80/2011. (IV. 13.) számú állásfoglalással** elbírált panaszügyben a panaszos sérelmezte a ruházatátvizsgálást, amely elmondása szerint durva, sértő módon történt, hiszen tarkóra tett kézzel, kiürített zsebekkel és széttett lábakkal kellett állnia. Ebben az ügyben a Testület megállapította, hogy a panaszossal szemben a fokozott ellenőrzés alapján foganatosított igazoltatás jogszerűtlen volt, ezért a Testület a fokozott ellenőrzés keretein belül végzett

ruházatátvizsgálat is jogszerűtlennek minősítette és úgy ítélte meg, hogy sérült a panaszos tisztességes eljáráshoz való joga.

2.3.) Kérdés, felvilágosítás-kérés, feltartóztatás

Az Rtv. 32. §-a szerint **a rendőr feladatának ellátása során bárkihez kérdést intézhet, felvilágosítást kérhet, ha alaposan feltehető, hogy a megkérdezett olyan közlést tehet, amely a rendőri feladatok teljesítéséhez szükséges.** A felvilágosítás-kérés idejére a kérdezett személy feltartóztatható. A feltartóztatás fogalmát a Szolgálati Szabályzat 41. §-a definiálja.

Az **50/2011. (II. 23.) sz. állásfoglalás** alapjául szolgáló esetben a rendőrök a panaszost a Napvilág Születésháznál vonták intézkedés alá azt követően, hogy felesége szülése során komplikációk léptek fel. A rendőrök a panaszost előbb igazoltatták, majd kérdéseket tettek fel neki a történetekkel összefüggésben. A Testület a panaszos igazoltatását jogszerűnek minősítette (lásd fentebb, az Rtv. 29. § kapcsán írtakat), azonban eltérő álláspontra helyezkedett felvilágosítás-kérés kapcsán. A jogi képviselő előadása szerint a rendőrök akkor tartóztatták fel a panaszost kérdés feltevése érdekében, amikor a feleségét kísérte a mentőkocsizhoz. A rendelkezésre bocsátott iratok alapján a Testület megállapította, hogy a rendőrök valóban kérdést intéztek a panaszoshoz a történetekre vonatkozóan, azonban mikor rövid válaszát követően jelezte, hogy el kívánja kísérni feleségét a kórházba, a rendőrök nem tartották fel tovább, nem akadályozták a távozásban. A helyszínen intézkedő rendőröknek az Rtv. 32. §-a jogalapot biztosított erre a fellépésre, de a Testület azonban úgy ítélte meg, hogy a történetek kapcsán sérült az arányosság követelménye. Ellentétben ugyanis az igazoltatással, amelynek megkezdésekor a rendőrség nem lehetett tisztában azzal, hogy a panaszos kicsoda, és milyen minőségben van jelen a helyszínen, akkor, amikor az eseményekkel kapcsolatos kérdéseket feltették neki, a rendőröknek már tudniuk kellett volna, hogy az ő gyermeke és felesége került veszélyhelyzetbe, és hogy kórházba kell őket szállítani. Tekintettel arra, hogy ekkor a rendőrök előtt a panaszos személyi adatai már ismertek voltak, nem lett volna akadálya annak, hogy kikérdezését olyan későbbi időpontra halasszák, amikor a családját fenyegető egészségügyi veszélyhelyzet már megoldódik és nem a szeretteivel kapcsolatos eseményekről vonja el a figyelmét a rendőri érdeklődés. Ez felelt volna meg a humánus rendőri intézkedés követelményének. Emellett a Testület jogsértőnek ítélte a panaszos kikérdezését az alábbiak miatt is. Az Rtv. 32. §-a szerint, akitől a rendőr felvilágosítást kér – ha jogszabály másként nem rendelkezik – az általa ismert tényekkel, adatokkal kapcsolatos válaszadást nem tagadhatja meg. Az eltérő jogszabályi rendelkezés lehetőségére utalás beemeli az Rtv. ezen szakaszába az egyes eljárési jogszabályokban rögzített tanúzási mentességeket, így a Be. vonatkozó szabályait is. Mindez értelemszerűen azt a követelményt is támasztja az Rtv. 32. §-a alapján intézkedő – azaz felvilágosítást kérő – rendőrökkel szemben, hogy amennyiben előre tudni lehet, hogy az adott eseménysorral kapcsolatban valamilyen eljárás fog indulni (vagy esetleg már indult), akkor az adott eljárásban érvényesülő tanúzási mentességekre figyelmeztessék a felvilágosítás adásra kért személyt, hiszen az csak ez alapján tudja eldönteni, él-e mentességével és megtagadja-e a válaszadást. A panaszosi és rendőri előadások egybevetéséből azonban nyilvánvaló, hogy az I. r. panaszost a Be. tanúzási mentességekre vonatkozó szabályairól a születésháznál nem tájékoztatták. A Testület ezért úgy ítélte meg, hogy a panaszos nyilatkozatát az adott körülmények között sértette az arányos rendőri intézkedés követelményét, ráadásul olyan módon történt, hogy

tájékoztatási kötelezettségüknek a rendőrök nem tettek eleget.

A **372/2011. (XII. 7.) számú állásfoglalásban** vizsgált esetben a panaszos azt kifogásolta, hogy egy orvossal kialakult vitája kapcsán tett bejelentése alapján a kórházba kiérkezett rendőr a sérelmezett eseményeket elsősorban az abban érintett orvos segítségével próbálta meg rekonstruálni, az ott tartózkodó többi beteget nem hallgatta meg. Az érintett rendőr nyilatkozata alapján a Testület megállapította, hogy az intézkedés keretében elsőként az orvos, majd a panaszos nyilatkoztatására került sor, azt követően pedig a rendőr az orvos részletes előadását hallgatta meg, és végül az orvos bevonásával próbálta tisztázni a kialakult helyzetet a panaszossal. A rendőr ezek után számba vette a váróteremben jelen lévő személyeket, adataikat azonban – a rendőri jelentés szerint – azért nem tudta rögzíteni, illetve azért nem tudta őket meghallgatni, mert úgy nyilatkoztak, hogy nem szeretnének „belekeveredni” a vitába, ugyanakkor megjegyezték, hogy felháborítónak találják az esetet. A Testület a rendőr cselekményei kapcsán utalt az Rtv. vizsgált előírására, valamint 19. § (1) bekezdésére volt figyelemmel, amelynek értelmében a jogszabályi előírások végrehajtását szolgáló rendőri intézkedésnek – ha törvény vagy nemzetközi megállapodás másként nem rendelkezik – mindenki köteles magát alávetni, és a rendőr utasításának engedelmeskedni. A körülmények ismeretében a Testület arra a megállapításra jutott, hogy miután a két érintett meghallgatása alapján nem lehetett egyértelműen tisztázni, hogy mi történt a kórházban, a rendőr köteles lett volna nyilatkoztatni a panaszos és az orvos között kialakult vitával összefüggésben a helyszínen lévő azon személyeket is, akik az eseményeket figyelemmel kísérték. Ezt nem kerülhette el arra hivatkozással sem, hogy a szemtanúk nem akartak „belekeveredni” az ügybe, hiszen a rendőr felvilágosítás-kérésére az érintettek kötelesek lettek volna választ adni, hiszen az Rtv. fentebb hivatkozott szakasza mintegy állampolgári kötelezettségként határozza meg a számukra a rendőrrel való együttműködés kötelezettségét. A Testület ezért indokoltnak tartotta megállapítani azt, hogy a rendőr nem tett maximálisan eleget a bejelentés és a tudomására jutott egyéb körülmények alapján keletkezett intézkedési kötelezettségének, ezáltal pedig a panaszos tisztességes eljáráshoz való alapvető jogának a sérelmét állapította meg.

A Testület a **295/2012. (VIII. 22.) sz. állásfoglalásában** megállapította a panaszos magánélet zavartalanságához és tisztességes eljárásához fűződő alapjogának sérelmét azon kiskorú panaszos esetében, akinek a rendőrök több alkalommal is a lakhelyére és várakozásának céljára vonatkozó kérdéseket tettek fel. A Testület a panasz ezen részének vizsgálata során az Rtv. fentebb idézett 32. §-ában foglaltakból indult ki. A rendőrségi tájékoztatás szerint az intézkedő rendőr a panaszos mellé hajtott, és megkérdezte tőle, hol lakik, és milyen céllal tartózkodik a meglátása szerint veszélyes helyen. A panaszos közölte, hogy a községben lakik és a buszt várja, mert angolórára megy. Ezt követően a r. zászlós kérte, vigyázzon magára, nehogy baleset érje. A jelentés szerint a rendőr 20–30 perc elteltével ismét a fenti kanyarhoz ért és amikor látta, hogy a panaszos továbbra is ott tartózkodik, megkérdezte tőle, hogy továbbra is a buszt várja-e. A panaszos igenlő válaszát követően a r. zászlós ismételt felhívta a figyelmet a közlekedés veszélyeire. A jelentés szerint a panaszos azonban semmilyen közúti szabálysértést nem követett el. A Testület felhívta a figyelmet az Rtv. 2. § (1) bekezdésére, amely szerint „a rendőrség védelmet nyújt az életet, a testi épséget, a vagyonbiztonságot közvetlenül fenyegető vagy sértő cselekménnyel szemben, felvilágosítást és segítséget ad a rászorulóknak. A rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait.” E szakasz alapján a rendőrnek egyértelműen a feladatkörébe tartozik bármely személy, különösen egy gyermekkorú személy figyelmeztetése

valamely veszélyes közlekedési helyzetre. Az Rtv. 32. § azonban úgy rendelkezik, hogy a felvilágosítás-kérés csak olyan közlésre irányulhat, amely a rendőri feladatok teljesítéséhez szükséges. Mivel a rendőri jelentés az eljárás alapjául a közlekedési veszélyhelyzetet jelölte meg és nem utalt arra, hogy a panaszos netán eltévedt volna, vagy a közlekedési helyzettől függetlenül veszélyeztetve lett volna, sem a panaszos lakhelyére, sem a várakozásának céljára vonatkozó kérdés nem irányulhatott a rendőri feladat teljesítéséhez szükséges közlésre. Ugyanez érvényes a második alkalomra is, amikor a rendőrök – állításuk szerint – megkérdezték a panaszost, hogy még mindig a buszra várakozik-e. A rendőrök azon feladatuknak, hogy a panaszost figyelmeztessék a közlekedési veszélyhelyzetre, a jelentésben foglalt kérdések feltétele nélkül is eleget tudtak volna tenni.

A Testület a **375/2012. (XI. 7.) sz. állásfoglalásban** – egyebek mellett – a panaszostól való felvilágosítás-kérés és az azt biztosító feltartóztatás jogalapját és időtartamát vizsgálta. Az állásfoglalásban a Testület felhívta a figyelmet a feltartóztatás intézményének a személyi szabadságot korlátozó jellegére, amelyre értelemszerűen vonatkozik az Rtv. 15. § (1) bekezdésében meghatározott általános arányossági követelmény is. Az állásfoglalás alapjául szolgáló panaszbeadvány szerint a panaszos a családjával a lakásukban tartózkodott Szenteste 20 óra 45 perckor, amikor megjelent két rendőr és egy civil személy, akik annyit közöltek vele, hogy a panaszos aznap este 18 óra körül vasat lopott és ezért „gyanúsítottként előállítják”. A panaszos édesapja közölte, hogy a fia nem követhette el a lopást, mert otthon tartózkodott, illetve a barátjánál, aki szintén tudna alibit igazolni. A panaszos édesapja ezért kérte, hogy tisztázhassák a fia alibijét; ezt azonban a helyszínen tartózkodó rendőröknek megtiltotta az ügyeletes nyomozó, aki akkor még nem jelent meg a helyszínen. A panaszos állítása szerint a vele szemben foganatosított rendőri intézkedés mintegy 3 órán keresztül tartott. (Ezen idő alatt került sor halaszthatatlan nyomozási cselekményként a Be. szabályai alapján foganatosított házkutatásra, melyet a Testület hatáskör hiányában nem vizsgált.) A rendőri jelentések szerint a bejelentő „felismerni vélte” a bűncselekmény közelében a panaszost; továbbá hallotta, amikor társa a panaszost keresztnevén szólítja, ezért a Testület megítélése szerint a bűncselekmény gyanúja és a panaszosnak a bejelentő általi azonosítása kellő jogalapot adott a rendőröknek arra, hogy a panaszostól a lakásán felvilágosítást kérjenek és ennek időtartamára a panaszost feltartóztassák. A felvilágosítás-kérés és feltartóztatás időtartamának vizsgálata szempontjából fontos kiemelni – és e tekintetben a rendőrségi iratok és a panaszos állítása egybehangzó –, hogy a panaszos végig határozottan tagadta, hogy bármi köze lenne a bűncselekményhez, továbbá „alibijére” vonatkozó állítását nemcsak a szülei, hanem a házában tartózkodó ismerősök is megerősítették. Ugyancsak lényeges körülmény, hogy az intézkedés során – és ebben is egybehangzó a panaszosi és a rendőri állítás – a panaszos édesapja – a lakcímet is közölve – megjelölte azt a személyt, aki véleménye szerint a bűncselekményt elkövette. Ezen körülményeket, a házkutatás 10 perces időtartamát és a panaszos meghallgatásának időtartamát is figyelembe véve, a Testület arra a megállapításra jutott, hogy a panaszos ügyében legalább 1 órán át érdemi cselekményekre nem került sor, s ezzel a feltartóztatás ideje a szükséges mértéket meghaladta és ezáltal sérült a panaszos személyi szabadsághoz való joga.

2.4. Előállítás

33. § (1) A rendőr a további intézkedés megtétele céljából elfogja és az illetékes hatóság elé állítja azt,

- a) akit szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten értek;
 - b) aki ellen elfogatóparancsot, nemzetközi elfogatóparancsot, illetve európai elfogatóparancsot adtak ki;
 - c) akinek őrizetbe vételét, előzetes letartóztatását rendelték el, vagy akinek ideiglenes kényszergyógykezelését, illetőleg elmeállapotának megfigyelését rendelték el;
 - d) aki az őrizetbe vétel, az előzetes letartóztatás, az ideiglenes kiadatási letartóztatás, a kiadatási letartóztatás, az ideiglenes átadási letartóztatás, az átadási letartóztatás, az ideiglenes végrehajtási letartóztatás, a szabadságvesztés vagy az elzárás végrehajtása során megszökött, vagy a fogvatartás helyéről engedéllyel eltávozva oda nem tért vissza, a lakhelyelhagyási tilalom, a házi őrizet, valamint a távollattás szabályait megszegte, illetőleg aki az ideiglenes kényszergyógykezelés, az elmeállapotának megfigyelése, a kényszergyógykezelés vagy a javítóintézeti nevelés alól magát kivonta;
 - e) akinek előállítását külön törvényben meghatározott feltételek alapján elrendelik;
 - f) aki az ország területén jogellenesen tartózkodik.
- (2) A rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt,
- a) aki a rendőr felszólítására nem tudja magát hitelt érdemlően igazolni, vagy az igazolást megtagadja;
 - b) aki bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható;
 - c) akitől bűncselekmény gyanúja vagy szabálysértés, valamint közúti közlekedéssel kapcsolatban kiszabható, közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés bizonyítása érdekében vizeletvétel vagy véralkohol-vizsgálat céljából vérvétel, valamint műtétnek nem minősülő módon egyéb mintavétel szükséges;
 - d) aki a szülői felügyelet vagy a gyámság, illetőleg a nevelőszülőnél vagy gyermekotthonban történő elhelyezése hatálya alól engedély nélkül kivonja magát, és azt a gyermeket, akinek a körözését gyermek átadására irányuló bírósági végrehajtás során rendelték el;
 - e) aki a pártfogó felügyelet – külön törvényben meghatározott és a rendőrség hatáskörébe tartozó – szabályait megszegi;
 - f) aki a szabálysértést az abbahagyásra irányuló felszólítás után is folytatja, illetőleg akivel szemben az eljárás azonnal lefolytatható, továbbá akitől tárgyi bizonyítási eszközök kell megszerezni, vagy elkobzás alá eső dolgot kell visszatartani;
 - g) akivel szemben ideiglenes megelőző távollattás elrendelésének van helye.

A fenti jogszabályhelyből kitűnik, hogy az előállítási okok egy része kötelezően előírja a szabadságelvonást [(1) bekezdés], míg a másik részük diszkrecionális, vagyis a rendőr ezek alapján nem köteles előállítani az érintett személyt, azaz a jogalkotó a rendőr mérlegelésére bízta, hogy a panaszossal szemben szükséges-e a további intézkedések megtétele céljából előállítást alkalmazni [(2) bekezdés]. Ebből következik, hogy ezen utóbbi előállítási okok fennállása esetén az Rtv. 15. §-ában szabályozott szükségességi-arányossági teszt alapján kell döntést hozni abban a kérdésben, hogy elérhető-e az intézkedési cél az érintett személyi szabadságának korlátozása nélkül.

a) A következőkben bemutatott panaszügyekben kötelező előállítási okok [(1) bekezdés] vizsgálatára került sor.

A Testület a **265/2011. (IX. 14.) sz. állásfoglalásban** az Rtv. 33. § (1) bekezdés a) pontjához kapcsolódóan elvégezte a „tettenérés” fogalmának elemzését, mivel sem az Rtv., sem a büntető anyagi, illetve eljárási szabályok nem tartalmazzák a „tettenérés” meghatározását.

Ezek szerint mind az anyagi, mind az eljárási törvényekhez fűzött kommentárokból kiderül, hogy a tettenérés megállapításához szükséges egyfajta folyamatosság, amely a cselekmény elkövetését az elfogással összekapcsolja. Ezért abban az esetben is, ha az Rtv. által használt tettenérés fogalmat nem csupán a hatóság általi észlelés alapján induló intézkedésekre szorítjuk, szükséges, hogy a tetten ért személy mozgását, cselekvését – akár a szemtanúk, akár az értesítésre megjelenő rendőrök – végig kövessék a cselekmény elkövetésétől kezdve. Amennyiben az elkövető ilyen fajta nyomon követhetősége megszakad, úgy tettenérésről nem beszélhetünk. A Testület az esetet ennek megfelelő értékelése után úgy ítélte meg, hogy a panaszos vonatkozásában a tettenérés nem valósult meg. A rendőrségi iratokból is kitűnt, hogy mire az intézkedő rendőrök kikerkeztek, a felek közötti konfliktus lezajlott. Ezt támasztja alá az is, hogy a panaszos volt az, aki a rendőrséget az eseményekről értesítette, amire nyilvánvalóan nem lett volna módja, ha a dulakodás még tart. Volt ugyan az eseménysornak szemtanúja, aki azt a fajta folyamatosságot adott esetben biztosíthatta volna, amely a tettenérés megállapításához szükséges, a szemtanú azonban azt – a dulakodástól időben és térben is elkülönülő – momentumot, amely miatt a panaszost meggyanúsították (gépkocsira való ráütés) nem látta, az általa elmondottak a panaszosra nézve nem tartalmaztak olyan terhelő momentumot, amely a tettenérés megállapításához szükséges bizonyossággal megalapozta volna bűncselekmény gyanúját. A Testület meglátása szerint, ha mindehhez hozzávesszük, hogy a panaszoson volt külsérelmi nyom és, hogy ő maga hívta ki a rendőröket, akkor megállapítható, hogy vele kapcsolatban a tettenérés nem valósult meg.

Jogszerűnek tekintette a Testület azon panaszos előállítását, aki **[25/2013. (II. 6.) sz. állásfoglalás]** a szakszerűtlen rendőri intézkedés közben megtámadta az egyik rendőrt, fojtogatni kezdte és ezért hivatalos személy elleni erőszak bűncselekményének gyanújával az Rtv. 33. § (1) bekezdés a) pontja alapján őt előállították. A fenti esetben a Testület kifejtette azonban, hogy az intézkedésre okot adó helyzetet maguk a rendőrök teremtették meg akkor, amikor a korábbi – a panaszos szomszédjaitól érkező – bejelentések miatt a panaszost igazoltatás alá vonták és közterületen, a korábbi sérelmeit kiabáló panaszost megpróbálták előállítani. A videofelvételből és a rendőri jelentésekből kitűnik, hogy a panaszos egyáltalán nem reagált a rendőri felszólításokra, csupán az általa már korábban is hangoztatott sérelmeit kiabálta, egyre jobban belelovalva magát a helyzetbe. A Testület ugyanakkor különös jelentőséget tulajdonított a helyzet azon sajátosságának, amely a panaszos szabálysértés gyanúját felvető magatartása és a rendőri intézkedés kezdeményezése közötti ok-okozati kapcsolatból fakadt. Nem az történt ugyanis, hogy a rendőrök a garázda jellegű magatartást tanúsító panaszossal szemben kezdeményeztek egy buszmegállóban intézkedést, hiszen a panaszos a rendőrök megjelenésekor nyugodt, rendőri beavatkozásra okot nem adó magatartást tanúsított. Amikor ugyanakkor a rendőrök szóbahozták a panaszossal szemben tett bejelentéseket és kérdőre vonták a panaszost a lakóközösség tagjaival szemben tanúsított viselkedése miatt, a panaszos elvesztette a türelmét és heves, hangos magyarázkodásba kezdett. Egyértelműen megállapítható volt tehát, hogy az adott helyzetben a panaszos szabálysértés gyanúját felvető magatartását a rendőrök jelenléte generálta, illetőleg maga a kérdőre vonása a lakóközösségi konfliktussal kapcsolatosan. Mivel tehát a panaszos felháborodása a rendőrök ellen irányult, a Testület meglátása szerint nem állt fenn annak a reális veszélye, hogy a panaszos a szabálysértést a rendőrök távozása után is folytatja. A Testület annak is jelentőséget tulajdonított, hogy a panaszos felszólításra átadta az iratait, így az adatai birtokában a rendőrök szabályszegő magatartása miatt a panaszos ellen, utóbb szabálysértési feljelentést is tehettek volna. Minderre tekintettel a Testület nem fogadta el azt a rendőri álláspontot, hogy a panaszos előállítása [Rtv. 33. (2) bekezdés f) pont] volt az

egyetlen és megfelelő eszköz arra, hogy a rendőrök a szabálysértés továbbfolytatását megakadályozzák, ezért az intézkedést a körülmények ismeretében szükségtelennek minősítette. (Meggjegyzti a Testület, hogy az e körben készült parancsnoki kivizsgálás szintén szakszerűtlennek minősítette a rendőri intézkedés ezen részét.)

Jogszerűnek találta a Testület **230/2011. (VIII. 31.) sz. állásfoglalásában** az Rtv. 33. § (1) bekezdés b) pontja alapján azon panaszos előállítását, akivel kapcsolatosan egy közlekedésrendészeti intézkedés során derült ki, hogy elfogatóparancsot adtak ki ellene [lásd még például a **315/2011. (X. 26.) sz. állásfoglalást**].

Jogszerűtlennek minősítette a Testület a **424/2012. (XII. 19.) sz. állásfoglalásában** a panaszos előállítását, mivel az ügy körülményeinek ismeretében kétséget kizáróan megállapítható volt, hogy a bíróság végzése a panaszos tárgyalási őrizetének foganatosításáról, nem pedig a panaszos elővezetéséről rendelkezett. Az Rtv. 33. § (1) bekezdésének c) pontja alapján a rendőr a további intézkedés megtétele céljából elfogja és az illetékes hatóság elé állítja – egyebek mellett – azt, akinek őrizetbe vételét, előzetes letartóztatását, vagy akinek ideiglenes kényszergyógykezelését, illetőleg elmeállapotának megfigyelését rendelték el. A hivatkozott törvényhely alapján a Testületnek azt kellett vizsgálni, hogy a sérelmezett intézkedés időpontjában a panaszos őrizetbe vételét a bíróság valóban elrendelte-e. A kérdés megítélésakor a Testület figyelembe vette a panaszos azon kifogását, miszerint a neki átadott végzés, amely alapján a rendőrök vele szemben 2012. július 3-án eljárak, 2012. május 31-ére vonatkozott. A megküldött iratokból kiderült, hogy a rendőri intézkedés időpontjára vonatkozó bírósági végzés valóban nem állt rendelkezésre a rendőrségnél. A Budapest XVIII. és XIX. kerületi bíróság 2012. február 13-án meghozott végzésében ugyanis a panaszos tárgyalási őrizetét a 2012. május 31-én 10 óra 30 percre kitűzött tárgyalás miatt rendelte el, majd az eljáró bíró 2012. április 4-ei átiratával arról tájékoztatta a rendőrséget, hogy a tárgyalás időpontja 2012. július 3-án 10 óra 30 percre módosult, új végzést azonban nem küldött el. A rendőrség tehát a panaszos őrizetbe vételét, illetőleg annak érdekében a panaszos előállítását 2012. július 3-án bizonyosan megfelelő határozat hiányában hajtotta végre, ami miatt a Testület indokoltnak tartotta megállapítani az intézkedés jogszerűtlenségét. A Testület álláspontja szerint a rendőrségnek az előállítás foganatosítását megelőzően fel kellett volna ismernie, hogy a végrehajtás jogszabályi feltételei nem teljesülnek és jelezni kellett volna a bíróságnak, hogy hiányzik az intézkedés jogalapját biztosító végzés. A rendőrség ezen kötelezettségét egyértelművé teszi a Szolgálati Szabályzat 28. § (4) bekezdése, amely rögzíti, hogy a foganatosító hatóság előállítási kötelezettsége csak akkor áll fenn, ha az elrendelés „a törvényben meghatározott feltételek alapján” történt. Mivel azonban jelen ügyben a 2012. július 3-ára vonatkozó elrendelés nem felelt meg a törvényes követelményeknek (hiszen az átirat nem tekinthető alakszerű határozatnak) és a rendőrség az előállítás jogalapjának tisztázására irányuló kötelezettségét elmulasztotta, az előállítás végrehajtásával a panaszos oldalán alapjogsértést valósított meg.

b) A diszkrecionális előállítási okokkal – többek között – a következő ügyekben foglalkozott a Testület.

A Testület a **215/2012. (VI. 19.) sz. állásfoglalásában** súlyos alapjogsértést állapított meg egy kiskorú panaszos ügyében, akit iskolájából, tanítási időben, megbilincselve állítottak elő a rendőrök egy bűncselekmény gyanúsítottjaként. Mivel a nyomozás során beazonosított gyanúsítottak között a panaszos valóban szerepelt, a Testület elfogadta azt a rendőrségi

álláspontot, hogy a panaszossal szemben fennállt a bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja, amely alapján az Rtv. 33. § (2) bekezdés b) pontja (a rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, aki bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható) kellő jogalapot biztosított a panaszos személyi szabadságának korlátozására. A panaszos beadványában maga is említette, hogy 2012. február 13-án az iskola épületében történt egy incidens, melynek fiataikorú sértettje az eset napján édesanyja társaságában megjelent a Sajókazai Rendőrőrsön, hogy feljelentést tegyen. A rendőrkapitányság vezetője megerősítette a panaszbeadványban előadottakat. A rendőrkapitányság vezetőjének tájékoztatása szerint az elkövetők cselekménye alkalmas volt a Btk. 175. § (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés 1. fordulója szerint minősülő, 18. életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett személyi szabadság megsértése büntett megállapítására. A nyomozás során a rendőrségnek négy gyanúsítottat sikerült beazonosítania, köztük a panaszost, ezért a Testület elfogadta azt a rendőrségi álláspontot, hogy a panaszossal szemben fennállt a bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja, s ezért az Rtv. 33. § (2) bekezdés b) pontja kellő jogalapot biztosított a panaszos előállítására. Ugyanakkor az Rtv. 33. § (2) bekezdés b) pontja csupán lehetőséget teremt az előállításhoz, és adott esetben a rendőrség diszkrecionális jogkörébe tartozik annak eldöntése, hogy valóban feltétlenül szükséges-e annak foganatosítása. Azon kérdés megítéléséhez, hogy a rendőrség megalapozottan döntött-e a panaszos előállítása mellett, az Rtv. 15. §-ában előírt arányossági követelmény ad eligazítást. A rendőrség tájékoztatása szerint nyomozástaktikai okai voltak annak, hogy a feltételezett elkövetőket 2012. február 23-án, 9 óra 50 perckor egyszerre állították elő az iskolából. A kapitányságvezető által kifejtettek szerint, mivel a gyanúsítottakat az ügyben korábban még nem hallgatták ki, a legcélravezetőbb az volt, hogy – az összebeszélés megakadályozása érdekében – egy időben, egy helyről állítsák elő őket. A Testület az előállítás indoka kapcsán azon kérdést vizsgálta, hogy a kitűzött cél, az összebeszélés megakadályozása tükrében arányban álltak-e egymással az előállítástól várható előnyök, valamint a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedés által a panaszosnak okozott joghátrányok. A Testület az arányosság megítélésakor – anélkül, hogy a rendőrség, mint nyomozó hatóság eljárását bírálta volna – egyebek mellett értékelte azt a tényt, hogy a bűncselekmény elkövetése és az előállítás foganatosítása között tíz nap telt el. Meggyőződése szerint az eltelt időtartamra, és arra való tekintettel, hogy a panaszosnak tudomása volt az ellene megtett feljelentésről, az összebeszélés megakadályozása nem olyan indok, amely az előállítás arányos voltát igazolhatná. Mivel a gyanúsítottaknak a rendőrség által megelőzni kívánt összebeszélésre tíz napjuk állt rendelkezésre, a Testület vélekedése szerint a megfelelő eljárás a Be. 67. § (2) bekezdése alapján a panaszos idézése lett volna. Ezért aránytalan sérelmet okozott a fiataikorú panaszosnak a nevelőtestület tagjai és különösképpen a társai előtt vele szemben foganatosított előállítás. A megismert összes körülményre tekintettel a Testület a panaszos előállítását aránytalanak, a panaszos személyi szabadságát súlyosan sértőnek ítélte meg. Tekintettel arra, hogy a panaszost többek szeme láttára, saját oktatási intézményéből állították elő, a Testület megállapította, hogy az előállítás egyúttal a panaszos emberi méltóságához való jogát is sértette. A Testület ezen megállapításánál azt is figyelembe vette, hogy a szóban forgó településen a lakosság lélekszámánál fogva egy ilyen esemény híre rövid idő alatt és viszonylag széles körben elterjed, ami az emberi méltóság fokozott sérelmével jár.

A Testület a **203/2013. (VII. 3.) sz. állásfoglalás** alapjául szolgáló esetben többek között azt vizsgálta, hogy jogszerűen állították-e elő a panaszost az Rtv. 33. § (2) bekezdésének c) pontja alapján (e szerint „a rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, akitől bűncselekmény gyanúja vagy szabálysértés, valamint közúti közlekedéssel kapcsolatban

kiszabható, közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés bizonyítása érdekében vizeletvétél vagy véralkohol-vizsgálat céljából vérvétel, valamint műtétnek nem minősülő egyéb mintavétel szükséges”). A panaszossal szembeni közlekedésrendészeti intézkedésre a rendőri jelentések szerint azért került sor, mert a panaszos úttartása bizonytalan volt. Megszondáztatták és a mérés 0,324 mg/l-os értéket mutatott ki. A panaszos maga sem cáfolta, hogy az autóvezetést megelőző pár órában fogyasztott alkoholt és a mérési eredményt elfogadta. A Testület számos jogszabály – a közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM–BM együttes rendelet, a közúti árufuvarozáshoz, személyszállításhoz és a közúti közlekedéshez kapcsolódó egyes rendelkezések megsértése esetén kiszabható bírságok összegéről, valamint a bírságolással összefüggő hatósági feladatokról szóló 156/2009. (VII. 29.) Korm. rendelet, valamint a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény – összeolvasása alapján arra a következtetésre jutott, hogy az intézkedő rendőrök kétféleképpen járhattak volna el szabályszerűen. A panaszos ittas vezetése következtében a helyszínen kiszabhattak volna vele szemben közigazgatási bírságot, mely esetben előállítására szükségtelen lett volna. Amennyiben viszont az általuk hivatkozott Rtv. 33. § (2) bekezdésének c) pontja alapján jogszerűen előállítják, beszállítását követően további mintavétel iránt azonnal intézkedniük kellett volna. Tényként állapította meg ezzel szemben a Testület azt, hogy az intézkedő rendőrök a panaszos előállítását követően további mintavételnek nem vetették alá, hanem a szabályszegés tényéről felvett jegyzőkönyv aláírása után hazaengedték. A Testület mindezek alapján arra a következtetésre jutott, hogy a panaszos előállítása további mintavétel híján szükségtelen volt, ezáltal az intézkedés aránytalanul korlátozta a panaszos személyi szabadsághoz való jogát.

Az Rtv. 33. § (2) bekezdés b) pontja szerint a rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, aki bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható. A Testület jogszerűtlennek tartotta azon panaszos előállítását [277/2013. (X. 9.) sz.], aki a börtönből szabadulva megpróbált az otthonába hazatérni, majd két rendőri intézkedést követően, a harmadik napon a háza pincejtaját felfeszítette és lefeküdt a szobájában. Ahhoz, hogy a Testület a rendőrség által megjelölt előállítási ok megalapozottságáról állást foglaljon, azt kellett mérlegelnie, hogy felmerülhetett-e a panaszossal szemben bűncselekmény elkövetésének a rendőrségi fellépéshez szükséges fokú gyanúja. A rendőrség ugyan jogszabályhellyel nem jelölte meg, hogy álláspontja szerint mely bűncselekmény gyanúja merült fel a helyszínen, azonban a jelentésekből kitűnik, hogy az egyrészt a távollátás szabályainak megszegése, másrészt rongálás lehetett. A távollátás szabályainak megszegése önmagában nem valósít meg bűncselekményt, ilyen tényállás ugyanis a Btk.-ban nincsen. Ugyanakkor felvetheti a magánlaksértés vagy a zaklatás gyanúját, ezért a Testület vizsgálta, hogy ezen bűncselekmények gyanúja a konkrét esetben felmerülhetett-e. Ennek kapcsán a Testület megállapította, hogy a panaszossal szemben nem volt hatályos távollátási végzés, illetve ez időpontban megelőző távollátás se volt elrendelve. Az ingatlan még a panaszos és a felesége közös tulajdona volt, hiszen a vagyonmegosztási per még folyamatban volt és a felek nem hivatkoztak arra, hogy lenne a felek között a használat kérdésében ideiglenes intézkedés hatályban, tehát nem volt olyan körülmény, amely alapján a panaszos ne lett volna jogosult az ingatlanába – amely egyébként a bejelentett lakcíme is – bemenni és ott bent tartózkodni. Mindezek alapján a panaszossal szemben nem merülhetett fel a magánlaksértés bűncselekményének gyanúja, még akkor sem, ha az ingatlanba erőszakkal jutott be. A zaklatás kapcsán a Testület megállapította, hogy a panaszosnak az törekvése, hogy a lakásába börtönbüntetésének letöltése után hazatérjen, illetve hogy a lábműtétje után az orvosi előírásoknak megfelelően végezze otthoni ápolását, nyilvánvalóan nem tekinthető a zaklatás

bűncselekményi tényállása szerinti célzatos, mást zaklató cselekménynek, még akkor se, ha hazatérésével nyilvánvalóan bele is avatkozott a panaszos tartós távollétében saját életritmust kialakító családja (azaz más) magánéletébe, mindennapi életvitelébe, illetve ha családtagjai mint a korábbi bűncselekmények sértettjei hazatérését háborgatásként is élik is meg. A zaklatás tényállásának másik fordulata szintén nem merülhetett fel a panaszos vonatkozásában, hiszen 2012. szeptember 18-án, a rendőri intézkedés időpontjában még nem volt arra nézve adat, hogy a panaszos valamely hozzátartozóját személy elleni erőszakos vagy közveszélyt okozó büntetendő cselekmény elkövetésével megfenyegette volna, vagy ilyen esemény látszatát igyekezett volna kelteni. A bejelentő csupán azt adta elő, hogy a panaszos a zár megrongálásával bement a lakásba, és ott fekszik az ágyon. A rendőri jelentések szintén arról számolnak be, hogy a panaszost az ágyon fekvő állapotban találták meg. A Testület álláspontja szerint tehát a panaszos vonatkozásában sem a magánlaksértés, sem a zaklatás előállítást megalapozó gyanúja nem állt fenn az intézkedés időpontjában. A rongálás bűncselekményi tényállásának megvalósításához – egyéb minősítő körülmény hiányában – az is szükséges, hogy az okozott kár meghaladja az 50.000 Ft-ot. A megrongálás esetében a kár az a költség, amely a dolog eredeti állapotának helyreállításához szükséges. A joggyakorlat álláspontja a fenti tényállásban foglalt idegen tárgy, mint elkövetési tárgy értelmezése kapcsán egységes a tekintetben, hogy a használatában meg nem osztott közös tulajdonú tárgy nem minősül idegen tárgynak egyik tulajdonos vonatkozásában sem. Jelen esetben az iratokból kitűnik, hogy a panaszos a lakcíméül szolgáló, közös tulajdonú ház alkotórészét képező garázsajtó zár szerkezetét rongálta meg és az általa okozott kár a zár betét cseréjének költsége. Tehát egyrészt az okozott kár a jelenlegi kiskereskedelmi árak figyelembevételével nyilvánvalóan a szabálysértési értékhatáron belül maradt, másrészt a közös tulajdonú ház zár szerkezeete nem felelt meg a törvény által meghatározott elkövetési tárgy fogalmának. A panaszos által tanúsított magatartás legfeljebb szabálysértés elkövetésének a gyanúját vethette volna fel, azonban az elkövetés tárgya miatt még erre sem volt alkalmas, így a rendőrök oldalán bizonyosan nem generált intézkedési kötelezettséget. Mindezek alapján a panaszos előállítására megfelelő jogalap nélkül került sor, ezáltal súlyosan sérült a személyi szabadsághoz való joga. *Az Országos Rendőr-főkapitány e tekintetben osztotta a Testület álláspontját, és a panasznak etekintetben helyt adott.*

A 388/2011. (XII. 20.) számú állásfoglalásában azon panaszos beadványáról döntött a Testület, akit a mohácsi városházáról állítottak elő az Rtv. 33. § (2) bekezdés f) pont I. fordulata miatt. A rendőrség álláspontja szerint a panaszos az engedély nélküli videofelvétel készítését a többszöri rendőri felszólítás ellenére továbbfolytatta. A hivatkozott ügyben a Testület az ügy összes körülményének gondos mérlegelése alapján azt állapította meg, hogy a panaszos előállítása voltaképpen a panaszos azon magatartására vezethető vissza, hogy a rendőri felszólítással és intézkedéssel szemben határozottan ellenszegült, azonban a rendőrség súlyosan tévedett akkor, amikor az előállítás okaként egy nem létező szabálysértésre hivatkozott. A Testület ezért úgy foglalt állást, hogy a panaszos előállításának jogalapját képezte az Rtv. 33. § (2) bekezdés f) pontjának I. fordulata, ugyanis a panaszossal szemben fennállt a jogszerű rendőri intézkedéssel szembeni engedetlenség – intézkedéshez szükséges mértékű – gyanúja. Erre figyelemmel a panaszos személyi szabadságát nem sértette a rendőrség az előállítással. Súlyosan sérült azonban a panaszos tisztességes eljáráshoz fűződő joga azáltal, hogy a rendőrség az alapul szolgáló szabálysértést tévesen jelölte meg és végig egy nem létező szabálysértés alapján intézkedett a panaszossal szemben, egyúttal pedig az előállításkor annak jogalapját tévesen jelölte meg. A rendőrség a panaszos által elkövetett szabálysértés kapcsán hivatkozott a Mohács Város Önkormányzatának szervei szervezeti és

működési szabályzatáról szóló 23/1998. (XI. 20.) önkormányzati rendelet – akkor hatályos – 3. számú melléklete VI. fejezete I. pontjára, amely szerint: „a hivatali ügyintézés során a polgárok személyes adatainak védelme, valamint a Polgármesteri Hivatalban dolgozó köztisztviselők és egyéb alkalmazottak személyes adatainak védelme érdekében engedély nélkül tilos a Polgármesteri Hivatal épületében videó-és fényképfelvétel készítése.” A hivatkozott önkormányzati rendelet e tilalom alól taxatív módon kivételeket fogalmaz meg, amelyek azonban a panaszos esetén nem álltak fenn, így cselekménye – a rendőrség megítélése szerint – a hivatkozott önkormányzati rendeletbe ütköző volt. A Testület Mohács Város honlapján megtekintette a szóban forgó rendelet hatályos szövegét. A fenti idézett rendelkezések lényegileg azonos tartalommal az állásfoglalás meghozatalának idején is hatályban voltak azzal a – nem elhanyagolható – különbséggel, hogy a rendelet idézett melléklete időközben kiegészült egy 5. ponttal, mely úgy szól, hogy: „Aki a Polgármesteri Hivatal épületeiben engedély nélkül videó-és fényképfelvételt készít, valamint aki személyes adatokat az érintett hozzájárulása nélkül kezel szabálysértést követ el és 30 000 Ft-ig terjedő pénzbírsággal sújtható”. Az idézett rendelkezést beiktatta a 17/2011. (V. 30.) önkormányzati rendelet, azaz a panasz alapjául szolgáló események időpontjában még ez a rendelkezés (szabálysértési tényállás) nem létezett. A Testület ennek alapján megállapította, hogy az intézkedés időpontjában a rendőrség által hivatkozott önkormányzati rendeleti előírások csupán egy tilalmat, illetőleg előírást határoztak meg a hivatal területén történő videó- és képfelvétel-készítésről, azonban ahhoz akkor még szabálysértési tényállás nem társult. A Testület hangsúlyosan utalt a Szabs. tv. 1. § (1) bekezdésére, amely úgy szól, hogy: „Szabálysértés az a jogellenes, tevékenységben vagy mulasztásban megnyilvánuló cselekmény, melyet törvény, kormányrendelet vagy önkormányzati rendelet szabálysértésnek nyilvánít, s amelynek elkövetőit az e törvényben meghatározott joghátrány fenyeget”. Az idézett alapvető rendelkezéséből az következik, hogy kizárólag az a jogellenes magatartás tekinthető szabálysértésnek, melyet törvény, kormányrendelet vagy önkormányzati rendelet szabálysértésnek nyilvánít és joghátránnyal fenyeget. A hivatkozott esetben azonban ilyen, szóba jöhető szabálysértési tényállásról nem volt szó. Nem véletlen – jegyezte meg a Testület – hogy az Önkormányzat, mint jogalkotó nem sokkal később ilyen szabálysértési tényállást alkotott. A Testület arra az álláspontra jutott, hogy a panaszos azon magatartása, hogy a hivatal területén kamerázott, nem valósíthatott meg szabálysértést, arra figyelemmel, hogy akkor még ilyen szabálysértés nem létezett. A rendőri iratokból kiderült azonban, hogy a panaszos a rendőri intézkedésnek ellenszegült. A rendőrség ebben a helyzetben a hatályos önkormányzati rendelet jogerejének próbált érvényt szerezni akkor, amikor a panaszost a kamerázás abbahagyására és ezáltal a rendelet betartására szólította fel. Abban a rendőrség – a fentiek szerint – tévedett, hogy a panaszos ezzel a magatartásával (mármint a képrögzítéssel) bármilyen szabálysértést elkövetett volna, abban a tekintetben azonban jogszerűen járt el, hogy a jogszabály előírásának megpróbált érvényt szerezni és a közrend fenntartása érdekében intézkedett. Erre figyelemmel a panaszos az intézkedés jogszerűségét nem vonhatta volna kétségbe és a rendőri intézkedésnek nem szegülhetett volna ellen, a rendőri felszólításnak pedig köteles lett volna eleget tenni.

A 77/2013. (III. 13.) sz. állásfoglalás rögzíti, hogy a panaszost az Rtv. 33. § (2) bekezdésének f) pontja alapján állították elő. A rendőri jelentés szerint a panaszos a rendőri intézkedést megpróbálta hátráltatni, lányát a rendőri intézkedésből próbálta kivonni. A rendőrök a szabálysértés tényét közölték a panaszossal, ő azonban többszöri felszólítás ellenére sem hagyott fel a fenti cselekményével, azt tovább folytatta. A panaszos ezzel ellentétben azt állította, hogy semmiféle felszólítás nem hangzott el cselekményének

abbahagyására. Az előállítás jogszerűségének megítélése során döntő jelentősége volt a Testület rendelkezésére álló videofelvételeknek is, amelyekből megállapítható volt a panaszos rendőri intézkedést akadályozó magatartása. Ezen túlmenően az is kivehető volt, hogy amikor a panaszos először próbált közelebb jutni a lányához, a karját is megfogta két rendőr, a fogásból kiszabadulva azonban végül sikerült közel kerülnie a lányához. Tekintettel arra, hogy a Testület nem tartotta életszerűnek, hogy ne szólították volna fel a panaszost a magatartása abbahagyására, a Testület úgy ítélte meg, hogy a panaszos előállítása jogszerű volt, az adott helyzetben enyhébb intézkedéssel nem lehetett volna megszakítani az ellenszegülést. Az Rtv. 33. § (2) bekezdése alapján előállított panaszosok esetében a Testület az intézkedés jogalapján túl annak arányosságát is megvizsgálja, mivel a hivatkozott törvényhely nem kötelező előállítási okokat jelöl, hanem az intézkedő rendőrnek mérlegelési lehetőséget biztosít az előállítás szükségessége tekintetében. Ezen előállítási okok fennállása esetén az Rtv. 15. §-ában szabályozott szükségességi-arányossági teszt alapján kell döntést hoznia abban a kérdésben, hogy elérhető-e az intézkedési cél az érintett személyi szabadságának korlátozása nélkül.

c) Az előállítás időtartamára és az előállítással kapcsolatos tájékoztatási kötelezettségre vonatkozó kifogások vizsgálatára – többek között – az alábbi ügyekben került sor.

33. § (3) A rendőrség az előállítással a személyi szabadságot csak a szükséges ideig, de legfeljebb 8 órán át korlátozhatja. Ha az előállítás célja még nem valósult meg, indokolt esetben ezt az időtartamot a rendőri szerv vezetője egy alkalommal 4 órával meghosszabbíthatja. Az előállítás időtartamát a rendőri intézkedés kezdetétől kell számítani.

(4) Az előállítottat szóban vagy írásban az előállítás okáról tájékoztatni kell, és az előállítás időtartamáról részére igazolást kell kiállítani.

(5) Nemzetközi szerződés rendelkezése alapján elfogott, illetőleg előállított külföldi személy személyi szabadsága legfeljebb az abban meghatározott időtartamig korlátozható.

A Szolgálati Szabályzat 30. §-ának (3) bekezdése szerint az előállítás a fogvatartott személy szabadon bocsátásáig vagy őrizetbe vételéig, illetve előzetes letartóztatásáig, de legfeljebb az Rtv. 33. §-ának (3) bekezdésében meghatározott ideig tart.

A panaszokban visszatérő jellegű probléma, hogy az intézkedés alá vont személyek a szükségesnél hosszabb ideig vannak előállítva és többször órák telnek el érdemi személyüket, vagy eljárási jogállásukat érintő cselekmény végrehajtása nélkül.

A **253/2012. (VII. 23.) sz. állásfoglalás** alapjául szolgáló beadványában a panaszos sérelmezte, hogy egész éjjel benntartották őt és a társait a rendőrségen, „holott semmilyen más ügyben nem hallgattak ki akkor senkit”. A földszinti ügyfeleknek fenntartott részen fél óra várakozás után, külön-külön egy-egy hideg, fűtetlen zárkába zárták őket és reggel hatig nem kezdték meg a kihallgatásukat. A Testület az előzőekben kifejtett gyakorlata alapján a rendőrkapitányság vezetőjéhez intézett megkeresésében kifejezetten kérte, hogy a panaszos előállításától a szabadon bocsátásáig terjedő teljes időtartamra vonatkozóan adjon tájékoztatást a panaszossal szemben foganatosított cselekményekről és azok időtartamáról. A rendőrkapitányság vezetője a kérdésre tételes választ nem adott, csupán annyit jegyzett meg, hogy egy személy tanúkenti kihallgatása után az előállítottak gyanúsítottkénti kihallgatását a

lehető legrövidebb időn belül megkezdték, és a kihallgatást követően a lehető legrövidebb időn belül szabadon bocsátották őket. Ezen túlmenően az ügyeletes tiszt és a forrányomos készenléti szolgálatot ellátó rendőrök jelentése tartalmaz utalást arra, hogy a panaszosok előállításakor egy másik ügyben folytattak kihallgatásokat. A fenti körülményeket és a panaszos gyanúsítottkénti meghallgatásának időtartamát is figyelembe véve a Testület arra a megállapításra jutott, hogy a panaszos ügyében több mint 2 órán át érdemi cselekmények foganatosítására nem került sor. A Testület itt is felhívta a figyelmet azon gyakorlatára, miszerint a rendőrség nem hivatkozhat saját leterheltségére, munkaszervezési nehézségeire az állampolgárok alapvető jogaival összefüggő kötelezettségeinek teljesítése során. Az állam intézményvédelmi kötelezettsége ugyanis azt jelenti, hogy az állami szerveknek nem csupán tartózkodniuk kell egyes alapjogok megsértésétől, indokolatlan korlátozásától, hanem pozitív kötelezettségük, hogy e jogok zavartalan gyakorlását biztosítsák. Az országos rendőrfőkapitány 29000-105/375-12/2009. RP. sz. határozatában egyetértett a Testület álláspontjával, miszerint a rendőrségi kapacitás, feladatelosztás, esetleges (pillanatnyi, átmeneti vagy tartós) létszámhiány nem vehető figyelembe az alapjogsérelem mérlegelése kapcsán. A Testület megállapítása szerint az előállítás időtartama – tekintettel az ezen időtartam alatt végrehajtott cselekményekre – meghaladta a szükséges mértéket, és ezáltal sérült a panaszos személyi szabadsághoz való joga. Az Rtv. 33. § (3) bekezdése mellett a Testület figyelembe vette az előállítás intézményének a személyi szabadságot súlyosan korlátozó jellegét, amire értelemszerűen vonatkozik az Rtv. 15. § (1) bekezdésében meghatározott azon általános arányossági követelmény is, mely szerint a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával.

A 363/2013. (XII. 11.) sz. állásfoglalás alapjául szolgáló beadványban a panaszos sérelmezte, hogy előállították és megbilincseltek, valamint többek között azt is kifogásolta, hogy nem tájékoztatták az előállítás okáról. A Testület ugyancsak indokoltnak találta megállapítani az alapjogsérelmet az előállítás időtartama tekintetében, ugyanis a rendőri jelentésekből kiderült, hogy a panaszost 20 óra 45 perckor vonták intézkedés alá, előállítása 8 óráig tartott, amikor további intézkedés végett átadták a Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztályára. (Az előállítás időtartamát 4 órával, 2013. június 12-én 8 óra 45 percig meghosszabbították, az erről szóló határozat ezt azzal indokolta, hogy „a sértett felkutatása folyamatban van, továbbá az eltulajdonítással, az eltulajdonított értékekkel kapcsolatban a sértett nyilatkozatát elengedhetetlenül szükséges”.). Noha a rendőri jelentések az előállítás befejező időpontjaként 2013. június 12-én 8 órát jelölik meg, tudható, hogy a panaszos személyi szabadságát ténylegesen 11 óra 20 percig korlátozták, azaz több mint két és fél órával lépték túl az előállítás maximális időtartamát, amit egyébként a rendőrség nem indokolt meg. Erre való tekintettel a Testület megállapította, hogy az előállítás időtartama tekintetében sérült a panaszos személyi szabadsághoz fűződő alapvető joga. Ugyanakkor elfogadva az egybehangzó rendőrségi iratokat, a Testület arra az álláspontra helyezkedett, hogy nem sérült a panaszos tisztességes eljáráshoz való joga az előállítás okának közlése kapcsán, ugyanis a panaszos állításával ellentétben az elfogás végrehajtásáról készült jelentés és a „Nyilatkozat” elnevezésű formanyomtatvány rögzíti, hogy a panaszost az Rtv. 33. § (4) bekezdés alapján az előállítás okáról tájékoztatták; továbbá a rendőri jelentésekből az állapítható meg, hogy a panaszossal közölték a „törvény nevében szavak” előre bocsátásával, hogy elő fogják állítani bűncselekmény elkövetésének gyanúja miatt a rendőrkapitányságára további intézkedés céljából, illetve az ügy tisztázása végett.

Az előállítást nem annak indokolatlansága, hanem annak időtartama miatt tekintette súlyosan alapjogsértőnek a Testület a **61/2011. (III. 16.) sz. állásfoglalásban**. A Testület megállapítása szerint a panaszos – aki a háza előtt levő fák megritkítását próbálta megakadályozni – előállítása jogszerű volt az igazolás megtagadása és bűncselekmény gyanúja miatt egyaránt, azonban annak 4 és fél órás időtartama alatt az előállító helyiségben való elhelyezésem és a dokumentumok kitöltésén kívül érdemi eljárási cselekmény (például a panaszos meghallgatása) nem történt. Az aránytalanul hosszú előállítással súlyosan sérült a panaszos személyi szabadsághoz való joga.

A Testület gyakorlatában az előállítás időtartamának vizsgálatkor figyelembe veszi azt a körülményt, amikor maga a panaszos hátráttartja a rendőri intézkedések foganatosítását és ezt a rendőrség „javára” értékeli. Így történt ez a **239/2011. (VIII. 31.) sz. állásfoglalásban** is. A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján a Testület azt állapította meg, hogy az időskorú panaszos vonatról történt elfogása és előállítása az igazolás megtagadása, valamint annak gyanúja miatt, hogy a jegyvizsgálóra rátámadt, jogszerűen és indokoltan történt. A személyi szabadságot korlátozó intézkedés 7 órás időtartama alatt megtörtént a jegyvizsgáló és a vonaton civilben utazó rendőr tanúkénti, valamint a panaszos gyanúsított kihallgatása. Azonban, mivel a panaszos semmilyen dokumentumot nem volt hajlandó aláírni, hatósági tanút kellett igénybe venni, amelyek egyenkénti felkutatása hosszabb időt vett igénybe. A panaszos bűnügyi nyilvántartásba vétele (fényképfelvétel készítése, ujj-és tenyérnyomat rögzítése) során sem volt együttműködő, illetve ahhoz is hatósági tanút kellett igénybe venni, aki csak később tudott a hatóság rendelkezésére állni. A Testület a körülményeket úgy mérlegelte, hogy az előállítás időtartama az intézkedések elvégzéséhez szükséges ideig tartott, ezért jogszerűen korlátozta a rendőrség a panaszos személyi szabadsághoz való jogát.

Az előállítás egyéb körülményeit is több esetben vizsgálta a Testület. Így például azt, hogy a hosszabb ideig tartó előállítás ideje alatt kap-e a fogvatartott étellemezést. Az étkeztetéssel összefüggésben a Testület – kifejezett törvényi rendelkezés hiányában – a rendőrség 26-326/3/2006. számú leiratát veszi alapul, ami azt tartalmazza, hogy az 5 órát meghaladó tartamú fogvatartás esetén igénybe vehető étellemezés.

A **275/2011. (X. 5.) sz. állásfoglalásban** a Testület megállapította, hogy a közterületi rendezvényről feloszlott társadalmi szervezet tevékenységében való részvétel szabálysértésének gyanúja miatt előállított, hat és fél órán keresztül fogvatartott panaszos emberi méltósághoz való joga sérült azáltal, hogy nem biztosították számára étellemezést a rendőrségen.

A Testület a már hivatkozott **300/2011. (X. 26.) sz. állásfoglalásban** – amelyhez két tag párhuzamos indokolást fűzött – megállapította, hogy indokolatlan és jogalap nélküli volt annak a panaszosnak az előállítása, aki három, mosógépben véletlenül kimosott papírpénzt szeretett volna beváltani a postán. A panasz szerint a panaszos azzal a céllal ment el az egyik helyi postahivatalba, hogy ott csekkeket fizessen be, és azok befizetése után a postai alkalmazottat három – egy 500, egy 1000 és egy 2000 Ft-os – címlet beváltására kérte, mivel azokat felesége a pénztárcával együtt 60 Celsius fokon kimosta, ami által azok jól láthatóan szennyezetté váltak. A postai alkalmazott kezdetben tájékoztatta a panaszost a jegyzőkönyv felvételének esetleges szükségességéről, majd rosszhiszeműen azt vélelmezte, hogy a panaszos rablásból származó, festett bankjegyeket akar beváltani, majd nem sokkal később megérkeztek a rendőrök, akik a panaszos és felesége előállítása mellett döntöttek és a

panaszos helyszínen tartózkodó három kiskorú gyermekét biztonsági intézkedés keretében szintén a rendőrségre szállították. A Testület állásfoglalása kialakításakor figyelemmel volt a bankjegyek feldolgozásáról, forgalmazásáról, valamint hamisítás elleni védelmével kapcsolatos technikai feladatokról szóló 2/2009. (I. 23.) MNB rendeletre (amelynek a 12. §-a rendelkezik a hamisgyanús bankjegy kezeléséről), illetve azon körülményekre, miszerint maguk a rendőrök is megállapították a helyszínen, hogy a pénztárca – amelyben a tárgyi címletek a kimosáskor voltak – valóban kimosásra került. Emellett az is az előállítás indokolatlan voltát bizonyította, hogy a rendőrök halaszthatatlanul nem intézkedtek semmilyen nyomozati cselekmény végrehajtása felől. A Testület – anélkül, hogy a büntetőeljárás keretében foganatosított intézkedéseket minősítette volna – megjegyezte állásfoglalásában, hogy „amennyiben a panaszossal szemben a bűncselekmény elkövetésének gyanúja valóban fennáll, az nyilván további intézkedéseket (pl.: házkutatás) generált volna”. Ilyenekre azonban nem került sor, sőt a panaszost még csak nem is, mint gyanúsítottat, hanem mint tanút hallgatták meg előállítása alkalmával, eljárás pedig ismeretlen tettes ellen indult. A Testület úgy ítélte meg, hogy elegendő lett volna a panaszos adatait rögzíteni – amelyek egy későbbi eljáráshoz szükségesek lehetnek, illetőleg ruházatát és gépkocsiját átvizsgálni – amiben egyébként bűncselekményre utaló körülményt vagy bármilyen bizonyítékot a rendőrök nem találtak –, valamint a postahivatal általi jegyzőkönyv felvétele mellett a bankjegyek Magyar Nemzeti Banknak való elküldése, illetőleg szükség esetén egy későbbi időpontra idézése kihallgatás végett. A Testület minden körülményt egybevetve arra az álláspontra jutott, hogy a panaszos előállítására jogalap nélkül, ezáltal pedig szükségtelen és indokolatlanul került sor, ezért sérült a panaszos személyi szabadsághoz való joga. Itt szükséges utalni arra is, hogy a Testület a három kiskorú gyermekkel szembeni biztonsági intézkedést és annak keretében a rendőrségre szállításukat szintén jogszerűtlennek találta, arra tekintettel, hogy már maga a panaszosi előállítás sem felelt meg a jogszabályi követelményeknek. A Testület a panaszos kiskorú gyermekeinek személyi szabadsághoz, emberi méltósághoz és testi, lelki egészséghez való jogának sérelmét mondta ki és a következőket emelte ki: „...ezen alapjogsérelem különösen súlyosnak tekinthető a gyermekek kiskorúságára figyelemmel. Egy ilyen jellegű intézkedés, úgy, hogy ráadásul arra több órán át került sor, felmérhetetlen károkat okozhat a gyermek személyiségében, és hátrányosan hathat a személyiség fejlődésére is.” Kádár András Kristóf testületi tag párhuzamos indokolásában – amelyhez Féja András testületi tag is csatlakozott – azon véleményét fejtette ki – egyetértve az állásfoglalás fő megállapításaival –, hogy az előállítás jogszerűtlensége nem az intézkedés jogalapjának a hiányára, hanem az intézkedésnek az arányosság követelményébe ütköző jellegére volt visszavezethető.

2.5.) Elővezetés

34. § (1) A rendőr az elővezetést elrendelő határozatban vagy végzésben megjelölt személyt az abban megjelölt helyre kíséri vagy oda útba indítja.

(2) Ha az elővezetés másként nem teljesíthető, az elővezetett személyt a rendőrségen a szükséges ideig – legfeljebb 12 óra időtartamra – vissza lehet tartani. A visszatartás időtartamának számításához az előállításra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

(3) Az elővezetés elrendelésének törvényességéért az elrendelő a felelős.

Azzal összefüggésben, hogy az elővezetés jogszerűségének vizsgálatára a Testület milyen mértékben jogosult, le kell szögezni, hogy a fenti joganyagból megállapítható, hogy elválik egymástól az elővezetés elrendeléséért és foganatosításáért való felelősség, mint ahogy elválik egymástól a két kérdés szabályozása olyan értelemben is, hogy az elrendelésre vonatkozó normák a Be.-ben, a foganatosításra vonatkozó szabályok pedig az Rtv.-ben, illetve a Szolgálati Szabályzatban található. Noha sok esetben az elővezetést elrendelő hatóság is rendőri szerv, annak tevékenységét a Testület a hatásköri szabályai alapján nem vizsgálhatja, mivel – fő szabály szerint – nem terjed ki a hatásköre a büntetőeljárás keretei között a Be. alapján végzett rendőri tevékenységre. Az ilyen rendőri intézkedésekkel szemben a Be. 196. §-a alapján van helye panasznak, s annak elbírálására az ügyész jogosult. Ennek megfelelően a Testület nem vizsgálhatja sem az elővezetés elrendelésének megalapozottságát, sem pedig azt a kérdést, hogy az elővezetést foganatosító rendőrök miért nem útba indítással teljesítetik feladatukat, mivel erről a kérdéstről sem az intézkedő rendőrök döntenek, hanem – a Be. 162. §-ának értelmében – az elrendelő szerv. A Testület ugyanakkor vizsgálja az elővezetés foganatosításának módját.

A **142/2011. (VI. 1.) sz. állásfoglalás** egy olyan panaszbeadvány tárgyában született, amelyben a panaszos azt sérelmezte, hogy egy büntetőügyben, amelynek ő a sértettje volt, a hajnali órákban lakásáról tanúként vezették elő bilincsből és a rendőrség épületében – átvizsgálást követően – a fogdán helyezték el, ahol hosszú ideig várakoztatták. A Testület úgy ítélte meg, hogy magának a személyi szabadságot korlátozó intézkedésnek a foganatosítása jogszerű és indokolt volt (figyelemmel arra is, hogy négyszer sikertelenül idézték be a panaszost a nyomozó hatóság elé), a korai időpont sem okozott alapjogi sérelmet, mivel rendszerint nagyobb sikerrel hajtható végre az elővezetés a kora reggeli órákban, amikor általában még a korán munkába indulók is otthon tartózkodnak. Az elővezetés egyes körülményei ugyanakkor több tekintetben sértették a panaszos alapjogát. Egyrészt az, hogy a panaszost előállító helyiségben helyezték el, illetve fogvatartásának időtartama azért is tartott tovább, mert őelőtte még más személyekkel is szembesítették a gyanúsítottat, a Testület megítélése szerint szükségtelen volt, hiszen megoldható lett volna ez ügy is, hogy – iratai elvételét és a kihallgatást végző személynek való átadását követően – a rendőrkapitányság folyosóján leültetik. Másrészt a panaszos bilincsből való elővezetése is jogsértő volt.

A **310/2011. (X.26.) sz. állásfoglalás** alapjául szolgáló beadvány szerint a panaszost – úgyszintén a hajnali órákban – szabálysértési eljárásban való meghallgatása érdekében lakásáról vezették elő. A panaszos – egyebek mellett – sérelmezte, hogy kétértelmű információkat kapott arról, hogy elővezetésére vagy előállítására került-e sor, mert az intézkedő rendőrök mindegyik kifejezést használták vele szemben és a részére kiadott igazolás is mindkét kifejezést tartalmazta. A Testület az elővezetés korai időpontját – a fentebbi állásfoglalásban írtakkal azonos megfontolásból – nem tekintette aránytalannak, egyben alapjogot sértőnek. Megállapította azt is, hogy a rendőrök megfelelő tájékoztatást adtak a panaszosnak akkor, amikor a vele szemben foganatosított intézkedésről tájékoztatták. Mindkét jogszabályban említett kifejezést („elővezetést”, illetve „előzetes előállítást”) használták ugyanis az intézkedés megnevezésére, ami szintén nem idézett elő alapjogi sérelmet.

A Testület a **285/2012. (VIII. 22.) sz. állásfoglalásában** a panaszos elővezetése időpontjának megválasztása kapcsán nem állapította meg a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának megsértését; a rendőrök épületbe történt bejutásával összefüggésben pedig nem tartotta

indokoltnak megállapítani a panaszos emberi méltóságához való alapjogának megsértését. A rendőrök azon magatartását, hogy az intézkedés kezdetekor azonnal bementek a panaszos lakásába, nem tekintette jogszerűtlennek és a gyermek felügyeletéről való gondoskodás, továbbá a panaszos nyilatkoztatásának elmaradása kapcsán sem tárt fel rendőri mulasztást; úgy ítélte meg, hogy ezáltal a panaszos tisztességes eljáráshoz, illetve a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való alapjoga nem sérült. Nem tudta ugyanakkor feloldani a tapasztalt ellentmondást a panaszos tájékoztatásával összefüggésben, s ezért a Testület úgy döntött, hogy a tisztességes eljáráshoz való jogának a megsértése ebben a vonatkozásban sem megállapítható.

A 230/2013. (VIII. 1) sz. állásfoglalás alapjául szolgáló beadványban és annak kiegészítésében a panaszos a sérelmezett rendőri intézkedés előzményeként előadta, hogy testvérével összetűzésbe keveredett, aki megfenyegette őt azzal, hogy két rendőrt küld rá. Az ügyben az ügyészség nyomozást rendelt el, amely során már 3 hónappal korábban beidéztek a panaszost és fiát, amire nem mentek el. Ezt követően a rendőrök személyesen jelentek meg a lakásában, ahol ismételten idézték őt. A panaszos kifogásolta, hogy tiltakozása ellenére a lakásából elővezették és panaszolta az elővezetésének körülményeit is. A hatályos jogszabályi rendelkezésekből megállapítható, hogy elválik egymástól az elővezetés elrendeléséért és foganatosításáért való felelősség, mint ahogy elválik egymástól a két kérdés szabályozása olyan értelemben is, hogy az elrendelésre vonatkozó normák a Be.-ben, a foganatosításra vonatkozó szabályok pedig az Rtv.-ben, illetve a Szolgálati Szabályzatban találhatók. Noha jelen esetben az elővezetést elrendelő hatóság is rendőri szerv volt, annak tevékenységét a Testület hatásköri szabályai alapján nem vizsgálhatja, mivel – fő szabály szerint – nem terjed ki hatásköre a büntetőeljárás keretei között, a Be. alapján végzett rendőri tevékenységre. Az ilyen rendőri intézkedésekkel szemben a Be. 195. §-a alapján van helye panasznak, s annak elbírálására – mint ahogy az jelen esetben meg is történt – az ügyészség jogosult. Ennek megfelelően a Testület nem vizsgálhatta sem az elővezetés elrendelésének megalapozottságát, sem pedig azt a kérdést, hogy miért döntött a nyomozóhatóság a panaszos további kihallgatásáról, mivel erről a kérdésről sem az intézkedő rendőrök döntenek, hanem – a Be. 162. §-ának értelmében – az elrendelő szerv. A Testület érdemben tehát azt vizsgálta, hogy a panaszos elővezetésére megfelelő jogalap alapján került-e sor, amelynek kapcsán megállapította, hogy a panaszos elővezetését szabályszerű határozatban rendelték el, ezért úgy foglalt állást, hogy a panaszos elővezetését a megfelelő jogalap birtokában kísérelték meg foganatosítani, ezért a panaszos személyi szabadsághoz való joga ebben a vonatkozásában nem sérült.

2.6.) Biztonsági intézkedés

37. § A rendőr az önveszélyes állapot vagy a személyeket, illetőleg az anyagi javakat közvetlenül fenyegető veszélyhelyzet megszüntetése érdekében

a) megteszi a veszélyhelyzet elhárításához, megszüntetéséhez haladéktalanul szükséges, a feladatkörébe tartozó intézkedéseket;

b) intézkedik az önmagát vagy más veszélyeztető állapotban lévő személy orvosi vizsgálatáért, és közreműködik az egészségügyi intézetbe történő szállításában;

c) intézkedik az öngyilkosság lehetőség szerinti megakadályozásáért;

d) közterületen vagy nyilvános helyen – ha az élet vagy a testi épség védelme megkívánja – intézkedik a magatehetetlen, önkívületben lévő, illetve erősen ittas vagy bódult személynek a lakására vagy kijózanító állomásra, egészségügyi intézetbe kíséréséről, illetőleg szállíttatásáról;

e) területet lezárhat, és megakadályozhatja, hogy oda bárki belépjen vagy onnan távozzék, illetőleg az ott tartózkodókat távozásra kötelezheti.

Minderre tekintettel a Testület jogszerűnek tekintette az egészségügyi dolgozók és a rendőrök előadása alapján azon panaszos pszichiátriai osztályra szállítását, aki a bejelentés tartalma szerint a folyóson „örjögött” és összeverekedett egy másik személlyel a kórház területén. [322/2011. (XI. 9.) számú állásfoglalás]

A 115/2011. (IV. 27.) sz. állásfoglalásban a Testület megállapította, a konkrét esetben a panaszos sérelmei abból fakadtak, hogy a zárprobléma kapcsán tett bejelentése miatt érkezett rendőrök orvost hívtak hozzá. A rendelkezésre bocsátott iratok és a panaszos előadása alapján egyértelműen megállapítható volt, hogy a panaszos lakásához bejelentés alapján érkeztek a rendőrök, azzal tehát intézkedési kötelezettségüket teljesítették. A Testület által eldöntendő további kérdés az volt, hogy a rendőrség megalapozottan gondolhatta-e azt, hogy fennáll olyan önvészélyes állapot vagy a személyeket, illetőleg az anyagi javakat közvetlenül fenyegető veszélyhelyzet, amely az orvos kihívását indokoltta tette. A Testület hitelesnek fogadta el a rendőri jelentésben foglaltakat, hogy a betörés gyanúja miatt kiérkező rendőröket a panaszos tájékoztatta a budapesti lakásának szomszédságában élő, állítása szerinti rendőrrel kapcsolatos panaszairól (hiszen ezeket a későbbiekben a Testület munkatársaival is ismertette), illetve arról, hogy életét KGB-ügynökök nehezítik meg. A Testület továbbá a rendőrök azon állításnak a kétségbevonására sem látott indokot, miszerint a meghallgatott gondnoknő és szomszéd azt közölte velük, hogy a panaszos viselkedését félelmet keltőnek találják. A Testület megítélése szerint az adott helyzetben a kiérkező rendőröknek kötelességük volt annak tisztázása, hogy fennáll-e a panaszos részéről bármiféle veszélyeztető magatartás kockázata akár önmagára, akár a környezetében élő személyekre nézve. Jelentőséget tulajdonított ugyanakkor annak is, hogy döntésüket egy olyan helyzet értékelésével kellett kialakítaniuk, amely széleskörű egészségügyi ismeretek alkalmazását kívánta volna meg tőlük. A kompetenciájukat nyilvánvalóan meghaladó szakkérdésnek az eldöntéséhez hívtak a panaszoshoz orvost, aki végül megállapította, hogy a panaszos nem ön- és közveszélyes, így vele kapcsolatban további intézkedésre nem volt szükség. A fenti gondolatmenetre alapítva a Testület a rendőri fellépés jogszerűségének vizsgálatakor hasonló eljárást követett, mint azon esetekben, amikor az intézkedés oka valamely szabálysértési vagy büntetőjogi tényállásba ütköző cselekmény gyanúja. Ilyen esetekben a Testület nem foglal állást abban a kérdésben, hogy az adott cselekményt az érintett elkövette-e, hanem csupán azt vizsgálja, hogy a rendőrökben alappal merülhetett-e fel az a – szabálysértési vagy büntetőeljárás megindításához szükségesnél egyébként alacsonyabb szintű – gyanú, hogy ilyen cselekményre sor került. Jelen helyzetben a Testület arra a megállapításra jutott, hogy az eset körülményei, a panaszost korábban ismerő személyek által elmondottak (amelyek valóságtartalmát a Testület hangsúlyozottan nem vizsgálta) kellő alapot szolgáltatottak ahhoz, hogy az eljáró rendőrök – szaktudás és orvosi ismeretek hiányában – arra a következtetésre jussanak, hogy az Rtv. 37. §-ában meghatározott feltételek fennállhattak. Indokoltnak értékelte ezért a Testület a rendőrök azon döntését, hogy a felmerült gyanú tisztázása, a panaszos egészségi állapotának felmérése érdekében az intézkedés helyszínére orvosi segítséget kértek. Eppen ilyen módon, a rendőrök intézkedése nyomán nyert végül bizonyítást

az, hogy a szomszéd és a gondnoknő aggodalma megalapozatlan volt, arra nézve pedig a panasz nem tartalmazott információt, hogy a rendőrök bármilyen módon kötelezték, kényszerítették volna panaszost az orvosi vizsgálatban való részvételre. A fentiek alapján a Testület úgy ítélte meg, hogy a rendőrök eljárása az adott helyzetben megfelelő volt, és nem sértette a panaszos emberi méltóságát.

A 363/2011. (XII. 7.) számú állásfoglalásával jogszerűnek ítélte a Testület a rendőrség területlezárást a „meleg méltóság menete” elnevezésű rendezvény idején. A rendőrség az Oktogonra ellendemonstrációt szervező tömeget kerítette körbe és zárta el a békés felvonulás biztosítása érdekében. Az Rtv. 37. §-ának e) pontja szerint, a rendőr az önvészélyes állapot, vagy a személyeket, illetőleg az anyagi javakat közvetlenül fenyegető veszélyhelyzet megszüntetése érdekében területet lezárhat, és megakadályozhatja, hogy oda bárki belépjen, vagy onnan távozzék, illetőleg az ott tartózkodókat távozásra kötelezheti. A Testület az Alkotmány 62. §-a, a Gytv. 2. § (1) bekezdése, valamint az 55/2001. (XI. 29.) AB határozat („a gyülekezéshez való alkotmányos alapjog érvényesülése nemcsak az állam illetéktelen beavatkozásával, hanem mások, például adott tüntetést ellenérzéssel szemlélők, ellentüntetők és más rendzavarók ellenében is védelemre szorul. Más szóval az államot pozitív kötelezettségek is terhelik a gyülekezési jog érvényesülésének biztosítása érdekében. [...] Ebből az is következik, hogy a hatóságnak szükség esetén akár erő alkalmazásával is biztosítani kell a jogszerűen tartott gyűlések lebonyolítását, illetőleg meg kell akadályoznia, hogy azt mások megzavarják.”) figyelembe vételével a rendelkezésre álló dokumentumok alapján megállapította, hogy a rendezvény megzavarásához az ellentüntetők által feltartott transzparenszek, a becsületsértő rigmusok és fenyegetések elhangzása is elegendő lett volna, azonban a kordonok áttörésére irányuló kísérletek, és a tüntetés résztvevőinek nyilatkozatai alapján várható volt, hogy a tömeg agressziója nem fog a verbális erőszak szintjén megmaradni. Az arcok eltakarását a rendőrség a „meleg méltóság menete” elleni tiltakozások megszokottnak mondható forgatókönyvének ismeretében alappal értékelhette jogsértő cselekményekre való felkészülésként. A Testület arra a következtetésre jutott, hogy az Oktogonon megrendezett ellendemonstráció békés jellegét egyértelműen elveszítette, és a rendőrség az elmúlt évek hasonló rendezvényei által kiváltott reakciók fényében helyesen értékelte az eseményeket személyeket, illetőleg az anyagi javakat közvetlenül fenyegető veszélyhelyzetként. Az Rtv. már idézett 37. § e) pontja szerint, a rendőrségnek több választási lehetősége volt a veszélyhelyzet kezelésére. A jogszabály a rendőrséget felhatalmazta, hogy megakadályozza az Oktogonon összegyűlt tömeg távozását, azonban kérdéses, valóban ez volt-e a legkevésbé korlátozó, még alkalmas intézkedési forma a helyzet megoldására. Az Rtv. 15. §-ának (2) bekezdése szerint több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell a rendőrségnek választania, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár. A rendőrségi iratok egybehangzóak abban a tekintetben, hogy amint a szervezők tudomást szereztek a „meleg méltóság menete” útvonalának megváltozásáról, haladéktalanul bejelentették a rendezvény végét. A kordonrendszer lezárására azt követően került sor, hogy a rendezvényt 16 óra 54 perckor befejezettnek nyilvánították. Felmerült a kérdés: mi okból hiúsította volna meg az ellendemonstráció célját önmagában az a tény, hogy a menet az Oktogont elkerülve haladt. A rendőrség feltehetően a fenti kérdést átgondolva arra a következtetésre jutott, hogy az ellendemonstráció résztvevői, az Oktogon elhagyását követően ellenőrizetlen körülmények között eredtek volna a felvonulás nyomába. A Testület a tényeket értékelve, a rendőrség következtetésével megegyező álláspontra jutott. A rendezvény feloszlata egy békés demonstráció esetében logikailag nem magyarázható, mivel tiltakozni

egy a megjelentek által kétségbe vont értékeket megjelenítő közösség ellen anélkül is lehetséges, hogy a két csoport egymással közvetlen kapcsolatba kerülne. Amennyiben a rendőrség az ellendemonstráció résztvevőit hazaküldi, és az Oktogon területét lezárja az ellendemonstráció résztvevői előtt, kétségtelenül kisebb fokban korlátozta volna az ellentüntetők alapjogait, mivel ezzel tulajdonképpen egy területre vonatkozóan zárta volna ki mozgásszabadsághoz való joguk gyakorlását. A tüntetők körbezárásával a rendőrség mozgásszabadsághoz való jogukat átmenetileg teljes körben elvonta. Egymás mellé állítva a rendőrség két lehetőségét megállapítható, hogy a megjelentek jogainak csekélyebb fokú korlátozását valósította volna meg a rendőrség intézkedésével, ha az ellendemonstráció résztvevőit hazaküldi, és a területre való belépésüket megtiltja, azonban az Rtv. idézett arányossági rendelkezése a kevésbé korlátozó intézkedés követelményét az alkalmasság és az eredményesség szem előtt tartása mellett írja elő. Tekintve, hogy ha a rendőrség az Oktogon kiürítése mellett dönt, azzal a már ismert tények tükrében pontosan azt idézhette volna elő, hogy a demonstráció tagjai a menet résztvevőivel konfrontálódjanak, a Testület álláspontja szerint a rendőrség az egyetlen szakmailag helyes döntést hozta meg a tüntetők körbezárásával. A rendelkezésre bocsátott dokumentumok tanúsága szerint az intézkedés teljes időtartama nem haladta meg a fél órát, amely az így elhárított esetleges következményeket figyelembe véve arányos mértékű korlátozásnak tekinthető. A Testület kimondta továbbá, hogy önmagában az a tény, hogy a lezárt területen olyan személyek is tartózkodhattak, akik az ellendemonstráción nem vettek részt, nem érinti az intézkedés jogszerűségét. A szóban forgó esetben a rendőrség nem elkülönült személyekkel szemben foganatosított egyedi intézkedéseket, hanem a tömeggel, mint egységgel szemben kellett, hogy fellépjen. Ennek okán a rendőrség intézkedésének eredményességét veszélyeztette volna, ha a helyszínen jelenlévők egyedi felelősségének vizsgálatára tesz kísérletet. A fentiek alapján a Testület megállapítja, hogy a rendőrség a vonatkozó jogszabályoknak megfelelően eljárva, helyesen mérte fel a helyzetet, így a panaszos mozgásszabadsághoz való alapvető joga nem sérült az intézkedés során. Ugyanerre a döntésre jutott a Testület a **23/2012. (I. 31.) sz. állásfoglalásában**, szintén a „meleg méltóság menete” elnevezésű rendezvény kapcsán.

A **236/2012. (VII. 4.) sz. állásfoglalás** alapjául szolgáló panaszbeadványban a panaszos kifogásolta, hogy hajnali 4 óra 30 perckor megjelent két járőr a panaszos tartózkodási helyén, hogy őt és élettársát tanúként elővezessék az M. Rendőrkapitányságra, azonban elővezetésük során az otthonukban hagyatták velük 8 hónapos és 2 éves gyermekeiket, akik felügyelet nélkül maradtak, továbbá kihallgatásuk során a rendőrök elvették tőlük személyes okmányaikat és telefonjaikat, ezért a panaszos nem tudott hazatelefonálni és a felügyelet nélkül maradt kiskorú gyermekekről gondoskodni.

Jelen esetben a rendőrségi iratok azt tartalmazták, hogy a panaszos gyermekeiről a járőröknek előzetesen nem volt tudomásuk. A panaszos a szomszédasszonyát kérte fel a gyerekek felügyeletére, illetve a rendőr jelenlétében beszéltek vele. Ezt követően, a szolgálati gépkocsival történő beszállítás során a panaszos telefonon hívta a sógorát, hogy közölje vele: a gyerekeket a szomszédasszonyra bízta, és vegye át tőle őket. Az ezzel kapcsolatban történekről azonban a rendőrök dokumentumot nem készítettek. A tanúkihallgatásokat végző nyomozó jelentésében az áll, hogy a panaszos élettársa a kihallgatása megkezdésekor elmondta: két kiskorú gyermekükre a hozzátartozójuk vigyáz. Az egyik intézkedő rendőr a jelentésében a panasz ezen részével összefüggésben úgy nyilatkozott, hogy a szomszédasszony elvállalta a gyermekek felügyeletét, ezért látva, hogy a panaszos és a szomszéd megegyeznek, a rendőrök a szolgálati gépkocsiban várták meg a panaszost és

élettársát. A rendőr nyilatkozatában azt is megemlítette, hogy felajánlották a panaszosnak, hogy elmennek a sógoráért, azonban a panaszos azt elutasította. A rendőrségi iratok egyike sem tartalmazott arra vonatkozóan utalást, hogy a panaszos szerette volna magukkal vinni két kiskorú gyermekét a rendőrkapitányságra, aminek egyébként semmilyen törvényes akadálya nem lett volna, lévén két egészen kis gyermekről volt szó.

A panaszos által megjelölt tanú – a rendőrség állításával szemben – arról számolt be, hogy amikor megérkezett a panaszos lakásához (aminek ajtaja egyébként nyitva volt), a gyermekek ott voltak, azonban felnőtt felügyelete nélkül. A panaszos beadványa és a tanú nyilatkozata alapján pontosan nem állapítható meg, hogy mennyi ideig, de legalább fél óráig egyedül lehettek a gyermekek a lakásban.

A Testület a fenti állásfoglalásában utalt az intézkedéskor hatályos Alkotmány 67. §-ának (1) bekezdésére, amely deklarálja, hogy a Magyar Köztársaságban minden gyermeknek joga van a családja, az állam és a társadalom részéről arra a védelemre és gondoskodásra, amely a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges. A Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvény 20. cikkelye továbbá kimondja, hogy minden olyan gyermeknek, aki ideiglenesen vagy véglegesen meg van fosztva családi környezetétől, vagy aki saját érdekében nem hagyható ott e környezetben, jogosult az állam különleges védelmére és segítségére. Az Egyezményben részes államok hazai jogszabályaiknak megfelelően intézkednek helyettesítő védelemről az ilyen gyermek számára. A Testület a rendelkezésre álló bizonyítékok egybevetésével a panaszos állítását tartotta meggyőzőbbnek, ezért azt a megállapítást tette, hogy a rendőrök nem jártak el a megfelelő körültekintéssel ideiglenes intézkedési kötelezettségük körében: nem győződtek meg arról, hogy a szomszédasszony valóban átvette-e a mindössze 8 hónapos és 2 éves kisgyermek felügyeletét, s ezáltal sérült az érintett kiskorú gyermekeknek az Alkotmány 67. § (1) bekezdésében foglalt alapvető joga.

A 206/2013. (VII. 3.) sz. állásfoglalás alapjául szolgáló ügyben a Testület egy nagymamát és unokáját érintő rendőri intézkedést talált súlyosan alapjogsértőnek. Az I. rendű panaszost azért vonták rendőri intézkedés alá, mert kutyája a kerítés résén kiszökött az utcára, és megharapott egy másik kutyát – a panaszos azonban nem működött együtt a megharapott kutya gazdájával a további balesetek megelőzése érdekében. Amikor a megharapott kutya gazdája jelezte az átjárható kerítés problémáját az I. rendű panaszosnak, ő mindössze annyit reagált, hogy „erre neki nincs ideje”. Az I. rendű panaszos ez idő alatt unokájára, a II. rendű panaszosra vigyázott, hozzá ment vissza a lakásba, mialatt a megharapott kutya gazdája értesítette a rendőrséget. A kikerülő rendőrök az I. rendű panaszost felszólították, hogy zárja be kutyáját, az I. rendű panaszos azonban visszakérdezett, hogy miért tenné, hiszen a kutya ekkor a kapun belül tartózkodott. Az események végül odáig fajultak, hogy a rendőrök az I. rendű panaszost megbilincselve állították elő a rendőrkapitányságra, unokáját pedig biztonsági intézkedés keretében szintén magukkal vitték.

A II. rendű panaszossal szembeni rendőri intézkedést a rendőri iratok szerint az Rtv. 37. §-ának d) pontja alapján foganasították. Az idézett szakasz értelmében a rendőr a személyeket közvetlenül fenyegető veszélyhelyzet megszüntetése érdekében „közterületen vagy nyilvános helyen – ha az élet vagy a testi épség védelme megkívánja – intézkedik a magatehetetlen, önkívületben lévő, illetve erősen ittas vagy bódult személynek a lakására vagy kijózanító állomásra, egészségügyi intézetbe kíséréséről, illetőleg szállíttatásáról”. Az iratok szerint az intézkedő rendőrök úgy ítélték meg, hogy a gyermeket mindenképpen a rendőrkapitányságra

kellett szállítani, mert a rá felügyelő nagyszülőt előállították. A gyermekkorú személyt az ügyeletvezető engedélyével, szolgálati gépjárművel, gyermekbiztonsági rendszer használata nélkül szállították be, édesanyját pedig kiértesítették.

A Testület megállapította, hogy a rendőröknek az Rtv. 2. §-ából eredő általános segítségnyújtási kötelezettségükből, illetőleg az Rtv. 24. §-ának (1) bekezdésében foglaltakból eredően mindenképpen gondoskodniuk kellett arról, hogy az I. rendű panaszos előállítása miatt nyilvánvalóan segítségre szoruló II. rendű panaszos ne maradjon felügyelet nélkül. Kérdéses azonban, valóban a legmegfelelőbb módját választották-e a gyermekekről való gondoskodásnak azáltal, hogy őt az I. rendű panaszossal együtt a rendőrkapitányságra beszállították, kitéve őt egy olyan élethelyzetnek, mely rendszerint a nagykorú személyeket is megviseli.

A Testület álláspontja szerint az intézkedő rendőrök helyesen ítélték meg úgy a szituációt, hogy az Rtv. 37. §-a szerinti biztonsági intézkedés foganatosítása indokolt, ugyanakkor az idézett szakasz d) pontja helyett az a) pont (a rendőr „megteszi a veszélyhelyzet elhárításához, megszüntetéséhez haladéktalanul szükséges, a feladatkörébe tartozó intézkedéseket”) alkalmazásának lett volna helye, tekintettel arra, hogy nem közterületen vagy nyilvános helyen foganatosították az intézkedést, a II. rendű panaszos pedig nem volt "magatehetetlen, önkívületben lévő, illetve erősen ittas vagy bódult személy", és nem egészségügyi intézménybe kellett őt szállítani.

A Testület úgy vélte, hogy az Rtv. 37. §-ának a) pontja alapján a gyermeket közvetlenül fenyegető veszélyhelyzet elhárítása érdekében a rendőrkapitányságra való beszállítás csak egyfajta végső eshetőségként jöhetett volna számításba, melyet az intézkedő rendőröknek minden lehetséges eszközzel meg kellett volna próbálni elkerülniük, tekintve, hogy egy ilyen jellegű intézkedés nyilvánvalóan nincs előnyös hatással egy gyermek személyiségfejlődésére.

A rendelkezésre álló adatok szerint a rendőrök kizárólag a kapitányságról telefonáltak a II. rendű panaszos édesanyjának, a helyszínen pedig meg sem kísérelték értesíteni a törvényes képviselőt, arra hivatkozva, hogy az I. rendű panaszos magatartása nem tette lehetővé, hogy visszamenjen a lakásba telefonálni. A Testület álláspontja szerint a rendőröknek – az I. rendű panaszos magatartására való tekintet nélkül – kötelességük lett volna megkísérelni a törvényes képviselő haladéktalan értesítését, különös tekintettel arra, hogy utólag bebizonyosodott: több olyan hozzátartozó is volt (a II. rendű panaszos két nagybátyja), akik a gyermeket magukhoz tudták volna venni. A Testület álláspontja szerint az arányosság többször hivatkozott, Rtv. 15. §-a szerinti követelménye is azt diktálta volna, hogy a rendőrök lehetőségeikhez képest igyekezzenek megkímélni a gyermeket attól, hogy nagymamája előállításának végig szemtanúja legyen.

Különös jelentőséggel bír továbbá az a körülmény, hogy a szolgálati gépjármű gyermekbiztonsági rendszer hiányában eleve nem volt alkalmas a gyermek szállítására, tehát a gyermek testi épségének védelme is indokolta volna a hozzátartozók haladéktalan értesítését, és annak legalább megkísérlését, hogy a gyermekkorú panaszos beszállítása elkerülhető legyen. Mindezek alapján a Testület a kiskorú gyermekkel szemben foganatosított biztonsági intézkedést jogszerűtlennek találta, és kimondta, hogy az sértette a gyermek személyes szabadságát, továbbá testi, lelki egészséghez való jogát.

A **365/2013. (XII. 11.) sz. állásfoglalás** alapját képező panaszügyben a panaszos előadta, hogy volt férje, P. meggyanúsította, hogy közös lakásukból lopott, aminek következtében a rendőrök kirángatták őt az egyik ismerőse lakásából, megbilincseltek, és a fogda helyett a pszichiátriára vitték, mivel P. azt állította, hogy ő skizofrén, elmebeteg. A kórházból azonban kiengedték, mert ezen vádak hamisnak bizonyultak.

A vizsgált esetben az Országos Mentőszolgálat (továbbiakban: OMSZ) kért rendőri közreműködést a panaszos kórházba szállításához, agresszív magatartása és közveszéllyel való fenyegetőzése miatt. A közreműködés igénylését a rendőrség az OMSZ által kitöltött Rendőri Közreműködést Igénylő Lappal bizonyította.

Az Országos Mentőszolgálatról szóló 322/2006. (XII. 23.) számú Korm. rendelet 1. § (1) bekezdése szerint: „Az Országos Mentőszolgálat (a továbbiakban: Mentőszolgálat) az egészségügyért felelős miniszter irányítása alatt álló, önállóan működő és gazdálkodó közszolgáltató költségvetési szerv.” A rendelet 5. §-a további az OMSZ mibenlétére vonatkozó rendelkezést tartalmaz, rögzítve, hogy a Kormány állami mentőszolgálatként az OMSZ-t jelöli ki, valamint, hogy az OMSZ működése az ország egész területére kiterjed. Ez azt jelenti, hogy a rendőrség – figyelemmel az Rtv. 2. § (2) bekezdésének pontjaira – állami szervnek nyújtott segítséget a panaszolt intézkedés alkalmával.

A panaszos kórházba szállításához való segítségnyújtásra a fentiekben hivatkozott jogszabályi rendelkezéseken túl az Rtv. 37. §-ában szabályozott biztonsági intézkedésre vonatkozó előírások voltak irányadók. A rendőrség az említett jogszabályhely b) pontjára hivatkozott.

A Testület megítélése szerint a rendőrségre az OMSZ-től, mint állami szervtől érkezett segélykérés jogszerű alapot teremtett a rendőri intézkedésre, ezért az intézkedő rendőrök nem jártak el jogszerűtlenül akkor, amikor a panaszossal szemben biztonsági intézkedést foganatosítva segítséget nyújtottak a mentősöknek a panaszos kórházba szállításában. Mindezek okán pedig nem sérült a panaszos tisztességes eljáráshoz való joga.

2.7.) Intézkedés magánlakásban és közterületnek nem minősülő egyéb helyen

39. § (1) A rendőr magánlakásba bebocsátás vagy hatósági határozat nélkül nem léphet be, illetve nem hatolhat be, kivéve

- a) segélyhívás esetén vagy öngyilkosság megakadályozása céljából;**
- b) bűncselekmény elkövetésének megakadályozása, megszakítása, vagy a bűncselekmény elkövetőjének vagy gyanúsítottjának elfogása és előállítása céljából;**
- c) közveszély, továbbá az életet vagy testi épséget fenyegető közvetlen veszély elhárítása, illetőleg az ilyen veszélyben lévők kimentése érdekében;**
- d) rendkívüli vagy tisztázatlan okból bekövetkezett halálesettel kapcsolatos intézkedés megtételére;**
- e) végrehajtási eljárás lefolytatása céljából, ha az abban való közreműködés – jogszabály alapján – a rendőrség számára kötelező;**
- f) az elővezetés végrehajtása érdekében;**
- g)**
- h) a szabálysértést felszólítás ellenére folytató személy előállítása céljából;**

i) személy- és létesítménybiztosítási intézkedés [46. § (1) bekezdés c) pont] végrehajtására;

j) ha ez előállítás a törvényben meghatározott egyéb okból szükséges.

(2) A végrehajtási eljárásban a rendőr kirendelésének törvényességéért a végrehajtást elrendelő szerv vezetője a felelős.

(3) A birtokos távollétében történt behatolást követően – a végrehajtási eljárásban való közreműködés kivételével – a rendőrség köteles a birtokost tájékoztatni, és a vagyonvédelem érdekében szükséges intézkedést megtenni.

(4) A magánlakásban való tartózkodás csak a feladat végrehajtásához szükséges ideig tarthat.

Az Rtv. 39-40. §-aira tekintettel több alkalommal vizsgálta és találta jogszerűnek a Testület a magánlakásban való intézkedést.

A Testület jogszerűnek találta az Rtv. 39. § (1) bekezdésének j) pontja alapján a magánlakásban való intézkedést abban esetben, amikor a panaszos azt kifogásolta, hogy két rendőr – kertkapuja átmászása után – megjelent a lakókocsija ajtajában és közölték vele, hogy egy körözött személyt keresnek, és az feltételezik, hogy a személyt a panaszos rejtegeti. A rendőrök a keresett férfi nevét nem mondták meg, nem igazolták magukat, és nem mutattak fel olyan dokumentumot, amely feljogosította volna őket a panaszos otthonában való megjelenésre, ezért a panaszos megkérte a rendőröket, hogy oda ne menjenek be, sőt a panaszos maga nyilatkozott úgy, hogy felemelt kézzel állt az ajtóba, annak érdekében, hogy megakadályozza a rendőrök bejutását. A rendőrségnek olyan információk voltak birtokában, hogy egy olyan keresett férfi tartózkodik a panaszos lakókocsijában, akivel szemben a helyi rendőrkapitányság egy bírósági elfogatóparancs alapján adott ki országos körözést. A Testület megállapította, hogy a vizsgált esetben az intézkedéssel elérni kívánt cél olyan személy elfogása és előállítása volt, aki ellen elfogatóparancs volt érvényben, így az Rtv. 39. § (1) bekezdés j) pontjára tekintettel a magánlakásban való intézkedésre jogszerűen került sor. **(237/2011. (VIII. 31.) sz. állásfoglalás)**

A **23/2011. (II. 9.) sz. állásfoglalás** alapjául szolgáló ügyben a panaszos azt sérelmezte, hogy a rendőrök felhatalmazás hiányában mentek be a kertjébe. A Testület megállapítása szerint jogszerűen intézkedtek a rendőrök az ingatlanban hatósági határozat, illetve panaszosi beleegyezés hiányában is, mivel fennállt a gyanúja annak, hogy a keresett személy a panaszos ingatlanában tartózkodik (a jelzett telek előtt találták meg a keresett személy gépjárművét, benne a búcsúlevéllel) és ott öngyilkosság elkövetésére készül.

A magánlakásban végrehajtott rendőri fellépés jogszerűségét értékelte a Testület **175/2012. (V. 8.) sz. állásfoglalásában** a panaszos azon kifogása alapján, miszerint amikor az előállítás foganatosítását megelőzően bement a lakásába meleg ruháért, egy rendőr utána ment, és bekísérte. Az Rtv. 39. § (1) bekezdése szerint a rendőr magánlakásba bebocsátás vagy hatósági határozat nélkül nem léphet be, illetve nem hatolhat be, kivéve bizonyos jól körülhatárolható helyzeteket, amelyek közül azonban a konkrét ügyben egyik sem állt fenn. A panaszos ugyanakkor panaszában nem állította, hogy a rendőrnek jelezte volna, hogy nem kívánja beengedni a lakásába. Mivel pedig a bebocsátás ráutaló magatartással is megtörténhet, ezért a Testületnek nem volt oka feltételezni, hogy a rendőr az Rtv. 39. § (1) bekezdésével ellentétes módon lépett be a panaszos lakásába. A Testület fontosnak tartotta felhívni a figyelmet arra is, hogy mivel a panaszos előállítására mintavétel céljából került sor, a bejelentés alapján meghatározott elkövetés és a mintavétel közötti idő miatt különös

jelentősége volt annak, hogy a mintavétel eredménye minden befolyástól mentes legyen. Egy esetleges „ráívással” a panaszos kétségkívül befolyásolni tudta volna a mérési és visszaszámítási eredményeket, akár olyan mértékben is, hogy az alkoholtesztter mérési adatai és a mintavétel eredménye alapján végzett visszaszámítás az elkövetés idejére befolyásoltság-mentes vizsgálati eredményt hozott volna. Indokolt volt tehát biztosítani, hogy a panaszos alkoholos befolyásoltságának mértéke utólagos behatással ne változzon. A rendőr megtehetette volna, hogy erre tekintettel nem engedélyezi, hogy a panaszos visszamenjen a lakásába, ezzel szemben a panaszosra nézve kedvezőbb megoldást választva lehetővé tette a belépést azzal a feltétellel, ha a panaszos ezt kísérettel teszi meg, aminek alternatívája az lett volna, hogy a panaszos meleg ruha nélkül várja végig az intézkedést. Ennek fényében a Testületnek különösen nem volt oka kételkedni abban, hogy a rendőr a panaszos tudomásulvételével, tehát bebocsátás alapján lépett be a panaszos lakásába. A fentiek alapján a Testület álláspontja szerint nem sérült a panaszos magánlakás sérthetlenségéhez való joga azáltal, hogy a rendőrök a bizonyítás befolyásolása lehetőségének kizárása céljából a panaszost a lakásába bekísérték.

A **139/2013. (V. 29.) sz. állásfoglalásban** a Testület rámutatott, hogy a magánlakásban való tartózkodás a (4) bekezdés értelmében – és összhangban az arányosság általános követelményével – „csak a feladat végrehajtásához szükséges ideig tarthat”.

A konkrét ügy vizsgálata kapcsán a Testület megállapította, hogy a lakás felkeresésének rendőrség által megjelölt célja – az idézés átadása – nem indokolható huzamosabb tartózkodást a lakásban, ezért a magánlakás sérthetlenségéhez fűződő jog korlátozásának jogszerűtlensége az arányosság követelményének megsértése miatt még az esetleges jogalap megléte esetén is megállapítható lett volna.

2.8.) Képfelvétel, hangfelvétel, kép- és hangfelvétel készítése

42. § (1) A rendőrség a rendőri intézkedéssel, illetve az ellátott szolgálati feladattal összefüggésben az intézkedéssel érintett személyről, a környezetéről, illetőleg a rendőri intézkedés szempontjából lényeges körülményről, tárgyról képfelvételt, hangfelvételt, kép- és hangfelvételt (a továbbiakban: felvétel) készíthet.

(2) A rendőrség közterületen, ahol az közbiztonsági, bűnmegelőzési, illetve bűnüldözési célból igazolhatóan szükséges, bárki számára nyilvánvalóan észlelhető módon képfeltevőt helyezhet el és felvételt készíthet.

(3) A (2) bekezdés alapján elhelyezésre kerülő képfeltevő szükségességéről, a képfeltevővel megfigyelt közterület kijelöléséről a rendőrség előterjesztésére az illetékes települési önkormányzat dönt. A képfeltevő elhelyezési és üzemeltetési költségeinek biztosítására az önkormányzat és az illetékes rendőrkapitányság az e törvényben meghatározott keretek között megállapodást köthet. A rendőrség a képfeltevők elhelyezésére, a megfigyelt területre vonatkozó adatokat a központi szerv honlapján közzéteszi.

(4) A képfeltevő által megfigyelt területre belépő személyek tájékoztatását elősegítő módon figyelemfelhívó jelzést, ismertetést kell elhelyezni a képfeltevők elhelyezéséről, az adatkezelés tényéről.

(5) A rendőrség a határátkelőhely őrzése, a határforgalom ellenőrzése és a határátkelőhely rendjének fenntartása céljából képfeltevőt helyezhet el és felvételt készíthet.

(5a) A rendőrség a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvényben meghatározott őrzött szállás területén - a lakóhelyiségek, a tisztálkodás céljára szolgáló helyiségek és a WC-k kivételével - bűnmegelőzési, valamint az őrzésbiztonsági feltételek ellenőrzése céljából képfelvevőt helyezhet el és felvételt készíthet.

(5b) A rendőrség a segélyhívások fogadásával összefüggésben, a segítségnyújtási kötelezettség teljesítése, a segélyhívás alapján szükséges intézkedések megtétele céljából a fogadott segélyhívásokról felvételt készíthet.

(6) Az

a) (1), (2) és (5) bekezdésben foglaltak alapján készített felvétel, illetve az abban szereplő személyes adat csak a rögzítés helyszínén elkövetett bűncselekmény, szabálysértés vagy a közlekedés szabályainak megsértése miatt indult büntető-, szabálysértési vagy más hatósági eljárás során, körözött személy vagy tárgy azonosítása vagy a rendőri intézkedés jogszerűségének közigazgatási eljárásban történő vizsgálata céljából, illetve az érintett személy jogainak gyakorlása érdekében

b) (5a) bekezdésben foglaltak alapján készített felvétel, illetve az abban szereplő személyes adat csak a rögzítés helyszínén elkövetett bűncselekmény vagy szabálysértés miatt indult büntető- vagy szabálysértési eljárás során vagy a rendőri intézkedés jogszerűségének közigazgatási eljárásban történő vizsgálata céljából, illetve az érintett személy jogainak gyakorlása érdekében

c) (5b) bekezdés alapján készített felvétel, illetve az abban szereplő személyes adat a segélyhívó számon fogadott hívással összefüggésben elkövetett, a segélyhívás során említett bűncselekmény vagy szabálysértés miatt indult büntető- vagy szabálysértési eljárás során vagy a segélyhívást követő intézkedés jogszerűségének közigazgatási eljárásban történő vizsgálata céljából, illetve az érintett személy jogainak gyakorlása érdekében

használható fel.

(7) Ha a (6) bekezdésben megjelölt eljárás lefolytatásához vagy az ott meghatározott egyéb célból azokra nincs szükség,

a) az (1) bekezdés alapján rögzített felvételt a rögzítést követő harminc nap elteltével,

b) a (2) bekezdés alapján rögzített felvételt a rögzítést követő öt munkanap elteltével,

c) az (5) és (5a) bekezdés alapján rögzített felvételt a rögzítést követő három munkanap elteltével,

d) az (5b) bekezdés alapján rögzített felvételt a rögzítést követő egy év elteltével törölni kell.

(8) A szabálysértési vagy büntetőeljárás megindításához és lefolytatásához szükséges adatok és információk biztosítása céljából - ha ilyen cselekmény elkövetésére utaló adat vagy információ a (7) bekezdés szerinti időtartamon belül merül fel - az adatkezelő rendőri szerv a (2) és (5) bekezdés alapján rögzített adatok kezelésének határidejét legfeljebb harminc napig meghosszabbíthatja. Ha ezen időtartamon belül nem indul olyan szabálysértési vagy büntetőeljárás, amelyben a felvételek felhasználhatók, az adatokat haladéktalanul törölni kell.

(9) Ha a felvétel felhasználására a (6) bekezdés szerinti eljárásokban kerül sor, az adatok kezelésére az alapul szolgáló eljárás szabályait kell alkalmazni.

42/A. § (1) A 42. § (7) és (8) bekezdésében meghatározott határidőn belül a 42. § (1), (2), (5), (5a) és (5b) bekezdése szerint rögzített felvételtől - jogszabályban meghatározott szabálysértési, bűnüldözési, igazságszolgáltatási, valamint nemzetbiztonsági feladatok ellátása céljából - a nyomozó hatóság, a szabálysértési hatóság, az ügyészség, a bíróság, a

nemzetbiztonsági szolgálatok, a terrorizmust elhárító szerv, a közlekedés szabályainak megsértése miatt közigazgatási hatósági eljárást folytató hatóság, nemzetközi jogsegély keretében külföldi hatóság, jogainak gyakorlása érdekében az érintett, valamint a jogszabály alapján eljárás kezdeményezésére irányuló jogának gyakorlása érdekében harmadik személy igényelhet adatot.

(1a) A rendőrség a segélyhívást követő intézkedés lefolytatása céljából az intézkedés lefolytatására feladat- és hatáskörrel rendelkező egészségügyi szervet, hivatásos katasztrófavédelmi szervet a segélyhívásokkal kapcsolatban a rendőrség által kezelt adatok továbbításával értesíti.

(2) A rendőrség a felvétel kezelése során köteles megtenni az ahhoz szükséges szervezési, technikai és egyéb adatbiztonsági intézkedéseket, hogy az érintett személy személyes adatait, így különösen magántitkait és magánéletének körülményeit illetéktelen személy tudomására jutásától megóvja.

(3) Az, akinek jogát vagy jogos érdekét a felvétel rögzítése érinti, a 42. § (6) bekezdésében megjelölt eljárás lefolytatásához vagy az ott meghatározott egyéb cél érdekében kérheti, hogy az adatot annak kezelője az adat továbbításáig, de legfeljebb harminc napig ne törölje.

(4) A (3) bekezdés szerinti kérelem benyújtására a felvétel rögzítésétől számított, a 42. § (7) bekezdés a) pontjában meghatározottak szerinti harminc napon, a 42. § (7) bekezdés b) pontjában meghatározottak szerinti öt, illetve a 42. § (7) bekezdés c) pontjában meghatározottak szerinti három munkanapon belül, a jog vagy jogos érdek valószínűsítésével van lehetőség.

(5) Bíróság vagy más hatóság megkeresésére a rögzített felvételt haladéktalanul meg kell küldeni. Ha a (3) bekezdés szerinti kérelem benyújtásától számított harminc napon belül nem kerül sor megkeresésre, a rögzített felvételt törölni kell.

A felvételkedészítés garanciális szabályait e szakasz további bekezdései, valamint a 42/A. § tartalmazzák. A Testület eddigi gyakorlata alapján egyértelműen megállapítható az, hogy a panaszügyek kivizsgálásában minden esetben rendkívül nagy, gyakran ügydöntő segítséget jelentett az, ha a rendőri intézkedésről vagy kényszerítő eszköz-alkalmazásról rendelkezésre állt hang- vagy videofelvétel. Ez főleg a gyülekezési szabadsággal, rendezvények tartásával kapcsolatos, valamint a rendőri fellépés formai, garanciális szabályainak mellőzését kifogásoló panaszok vizsgálata során vált fontossá. Mindez ugyanakkor sajnos nem jelenti azt is, hogy teljesen aggálytalanul élt volna a rendőrség ezzel a – jellegéből adódóan elsősorban járulékos – intézkedési lehetőségével.

Ráadásul rendszeresen tapasztalta a Testület azt is – éppen a tömeges intézkedésekkel járó esetekben –, hogy a rendelkezésére bocsátott rendőrségi videofelvételekből különböző okok miatt („szalaggyűrődés”, műszaki meghibásodás, lemerülés, adatok elveszése stb.) gyakran éppen azok a néhány másodperces mozzanatok hiányoznak, amelyek az egész intézkedés jogszerűségére nézve döntő jelentőségűek lennének, és a panaszokat érdemben eldönthetnék.

Jogszerűnek ítélte a Testület a rendőrség felvétel-készítését a **42/2011. (I. 31.) számú állásfoglalásában** azon panaszos beadványa alapján, aki sérelmezte, hogy a rendőrség videofelvételt készített egy olyan rendezvényen, amelyen részt vett. A Testület indoklása szerint az Rtv. 42. § (1) bekezdése biztosítja a rendőrség számára azt a lehetőséget, hogy a célhoz kötöttség elvét tiszteletben tartva felvételt készítsen „a rendőri intézkedéssel, illetve az ellátott szolgálati feladattal összefüggésben az érintett személyről, a környezetéről, illetőleg a

rendőri intézkedés szempontjából lényeges körülményről”. A hivatkozott szakasz (6) bekezdése ad eligazítást abban a kérdésben, hogy mely törvényes célokra használhatóak fel a rendőrségi felvételek: az „csak a rögzítés helyszínén elkövetett bűncselekmény, szabálysértés vagy a közlekedés szabályainak megsértése miatt indult büntető-, szabálysértési vagy más hatósági eljárás során, körözött személy vagy tárgy azonosítása vagy a rendőri intézkedés jogszerűségének közigazgatási eljárásban történő vizsgálata céljából, illetve az érintett személy jogainak gyakorlása érdekében használható fel”. A felvételek készítése során ezen célokra, továbbá a személyes adatok védelméről és a közérdekű információk nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 5. §-ában foglalt célhoz kötöttség – alkalmasság, feltétlen szükségesség, arányosság – elvére figyelemmel kell eljárni. Ez következik az Rtv. 11. § (1) bekezdéséből, amely szerint a rendőr köteles a szolgálati beosztásában meghatározott feladatait a törvényes előírásoknak megfelelően teljesíteni. A felvételt készítés, mint rendőri intézkedés kapcsán érvényesül ezen túlmenően az Rtv. 15. §-a is („a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával”), amely szintén a törvényes céllal arányos rendőri tevékenység követelményét tételezi. A Testület a hivatkozott panaszügyben felhívta a figyelmet az adatvédelmi biztos az 502/P/2008. számú ügyben rögzítette megállapítására, miszerint a jogszerű rendőrségi kamerahasználat feltétele, hogy a törvényi felhatalmazás köre mellett a rendeltetésszerű használatra is ügyeljének, hiszen csak így felelhet meg a felvételt készítés által megvalósított alapjog-korlátozás a célhoz kötöttség és arányosság elvének. A rendőrség a felvételt készítés okaként előadta, hogy azokat az Rtv. 42. §-a alapján a közrend és közbiztonság fenntartása érdekében rögzítették, abból a célból, hogy a rendezvényen esetlegesen felmerülő jogsértések rekonstruálhatóak legyenek. Tekintettel arra, hogy többek között a rendezvény egyik szónokával szemben is zárultak le elmarasztalással különféle eljárások, a rendőrség készült arra, hogy a demonstráción esetleg sor kerülhet olyan bűncselekmények megvalósulására, amelyek verbálisan követhetők el, és utólagosan csak felvételek segítségével bizonyíthatók. Az Rtv. 42. § (1) bekezdése rendőri intézkedéssel, illetve az ellátott szolgálati feladattal összefüggésben egyaránt lehetővé teszi felvételek készítését a rendőrség számára. A Testület a rendőrség által rendelkezésre bocsátott felvételek alapján az események rögzítésének indokát megalapozottnak találta. A kamera ugyanis nem konkrét személyek tevékenységét követte hosszasan, hanem egyfajta összképet adva a rendezvény egészéről, a szónoklatokat, valamint a közönség reakcióit rögzítette. A felvételt készítés által egy potenciális jogsértés bekövetkezése esetére lehetővé vált a bizonyíthatóság – ugyanakkor ez az intézkedéssel egyébként nem érintett jelenlévők számára aránytalan jogsérelmet nem jelentett. A Testület úgy vélte, hogy az események rekonstruálhatósága – a felvételt készítés legitim célokra megfelelő alkalmazása esetén – ugyanúgy szolgálja a rendezvény résztvevőinek, mint a rend fenntartóinak érdekét, hiszen egy-egy ilyen felvétel a rendőrség esetleges jogellenes cselekményeit éppen úgy tanúsítja, mint a demonstrálókét. A fentiek alapján a Testületben az a meggyőződés alakult ki, hogy a rendőrség jogszerűen készített felvételeket a rendezvényről. Mivel a panaszos személyes adatokhoz fűződő jogának korlátozása jogszerű volt, a panaszos nem szenvedett jogsérelmet.

A 202/2011. (VII. 21.) sz. állásfoglalás alapjául szolgáló panasz szerint a panaszos férje gépkocsijukkal megállásra kényszerült egy megállni tilos tábla után, mivel a gépkocsi motorja leállt. Amíg a panaszos férje segítségért indult, addig a panaszos a gépkocsiban várakozott. Nem sokkal később a panaszos azt észlelte, hogy két rendőr jelent meg a gépkocsinál, és szó nélkül fényképezésbe kezdtek, úgy, hogy a panaszost nem tájékoztatták semmiről és nem is nyújtottak segítséget neki. A Testület azt értékelte, hogy az Rtv. 13. § (1) bekezdése alapján

fennállt-e az intézkedési kötelezettsége a rendőröknek, aminek keretében fényképfelvételeket is készítettek a szabálytalanul várakozó gépkocsiról. A rendőri intézkedés kezdeményezése szempontjából annak volt jelentősége, hogy a fennállt-e az intézkedés kezdeményezésekor annak a gyanúja, hogy a panaszos megsértheti a KRESZ megállási tilalmat rögzítő 15. § (1) bekezdését. A Testület – anélkül, hogy a szabálysértés elkövetése tárgyában állást foglalt volna – arra a megállapításra jutott, hogy a foganatosított intézkedéshez szükséges gyanú már azáltal fennállt, hogy a gépkocsi megállni tilos jelzőtábla után várakozott, ezért pedig a tárgyi gépkocsiról az Rtv. 42. § (1) bekezdése alapján készített felvétel a szabálysértés gyanújának észlelésekor indokolt és jogszerű volt.

2.9.) A helyszín biztosítása

43. § A rendőr a feladata ellátása során jogosult megtiltani, illetőleg megakadályozni, hogy valamely bűncselekmény, szabálysértés, baleset, egyéb esemény helyszínét megváltoztassák.

A 341/2011. (VI. 16.) sz. állásfoglalás kapcsolható ehhez a rendőri intézkedéshez. A panaszügy tényállásának lényege, hogy egy üzletközpontban működő fitnesztermet üzemeltetett a panaszos által vezetett kft. A panaszos által vezetett cég valamint a bérbeadó között az utóbbi sorozatos hibás teljesítése, illetve a bérleti szerződés felmondása miatt vita alakult ki, illetve polgári eljárás indult. A panaszos bérleményébe ezen időszak alatt a bérbeadó megbízásából több személy – hajnali órában – erőszakkal bement, ahonnan a panaszos cége használatában levő ingóságokat elszállították, illetve az ott található páncélszekrényből több millió forint (amit bérleti díj címén helyeztek el) eltűnt. A panaszos rendőri intézkedést kért telefonon. A kikerülő rendőrök – a panaszos kifejezett kérése ellenére megtagadták azt, hogy a dolog elleni erőszakkal való behatolás és az ingóságok, valamint a pénz eltűnése miatt helyszíneljének. Arra hivatkoztak, hogy minden jogszerűen történik, a felek között polgári jogvita folyik, amibe nem hajlandók beleszólni. A Testület az ügyben többek közt megállapította, hogy mulasztott a rendőrség akkor, amikor a rendőrök a panaszos kifejezett kérése ellenére nem biztosították a bérleményét képező ingatlan területén a helyszín biztosítását, ezért ez a panaszos tulajdonhoz való jogának sérelmét eredményezte.

2.10.) Közlekedésrendészeti intézkedések

44. § (1) A rendőr az e törvényben és a külön jogszabályban meghatározott közlekedésrendészeti feladatának ellátása során

a) a közúti forgalmat irányíthatja, korlátozhatja, illetve szüneteltetheti;

b) a közlekedési rendszabályok megtartását, a járműhasználat szabályszerűségét, az okmányokra és a felszerelésekre vonatkozó előírások megtartását, a jármű birtoklásának jogszerűségét, az üzemben tartó, illetőleg a használó személyazonosító adatait, a jármű közlekedésbiztonsági állapotát és adatait a forgalomban és a telephelyen – a jogszabályban meghatározottak alapján – ellenőrizheti;

c) a jármű vezetőjét a rendszeresített eszközzel légzésminta, ha nála a vezetési képességére hátrányosan ható szer befolyása vagy alkoholfogyasztás miatt bűncselekmény vagy szabálysértés, illetve a közúti közlekedéssel kapcsolatban

kiszabható, közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés elkövetésének gyanúja merül fel, az egészségügyi szolgálat igénybevételével vér-, vizelet- és műtétnek nem minősülő módon egyéb minta adására kötelezheti;

d) a járművezetésre jogosító engedélyt (okmányt), a jármű üzemben tartására vonatkozó hatósági engedélyt (okmányt), a rakományhoz tartozó okmányokat, valamint a jármű hatósági jelzését – a külön jogszabályban meghatározottak szerint – a helyszínen elveheti;

e) a forgalomban való részvételt megtilthatja, ha a jármű vagy vezetőjének állapota a közúti forgalom biztonságát veszélyezteti, és a további jogellenes járműhasználat megakadályozása céljából a jármű kulcsait elveheti, illetőleg a járművet más módon mozgásában korlátozhatja vagy elszállíttathatja.

45. § (1) A rendőrség, valamint a rendőr a feladata ellátása során jogosult – a külön jogszabályban meghatározott módon – a közterületen szabálytalanul elhelyezett járművet elszállíttatni vagy egyéb módon eltávolíttatni, ha az a közúti forgalom biztonságát vagy a közbiztonságot veszélyezteti. Ha a tulajdonos (üzemben tartó) nem állapítható meg, vagy a felszólítás ellenére az elszállított, eltávolított járművet nem veszi birtokba, és a tárolás költsége aránytalanul magas, a rendőrség a járművet értékesítheti, vagy más módon hasznosíthatja. Ha az elszállított, eltávolított jármű ismeretlen tulajdonosa a jármű értékesítése után 60 napon belül jelentkezik, részére az értékesítésből befolyt, a tárolási költséggel csökkentett ellenértéket ki kell fizetni.

(2) Ha a közterületen szabálytalanul elhelyezett jármű baleseti veszélyt nem jelent, illetőleg ha az a jármű biztonsága vagy bűncselekmény elkövetésének gyanúja miatt szükséges, rögzítésére a jármű elszállításáig vagy további intézkedésig kerékbilincs alkalmazható.

(3) Az elszállítás és a kerékbilincs alkalmazásának költsége a jármű tulajdonosát, vagy az üzemben tartóját, vagy a használóját terheli. A jármű elszállítása vagy a kerékbilincs alkalmazása során a járműhasználat akadályoztatása folytán a keletkezett kárért a rendőrséget nem terheli kártalanítási kötelezettség.

Az Rtv. 44-45. §-ai szerinti közlekedésrendészeti intézkedés kapcsán a Testület számos állásfoglalásában [lásd pl. **75/2011. (III. 30.)**, **316/2011. (X. 26.)**, **345/2011. (XI. 30.) sz. állásfoglalásokat**] leszögezte, hogy a hivatkozott jogszabályhely általános felhatalmazást nyújt a rendőrnek arra, hogy a közlekedés biztonsága érdekében – arra okot adó speciális körülmény hiányában is – a járműveket, valamint azok vezetőit intézkedés alá vonja és a közlekedési rendszabályok betartását ellenőrizze.

A **390/2011. (XII. 20.) sz. állásfoglalásban** a Testület azon túl, hogy leszögezte: az érintett rendelkezés – mivel a járműhasználó személyazonosságának megállapítása a gépkocsi megállítást tette szükségessé – elvileg megfelelő jogalapot biztosított ahhoz, hogy a rendőrök a panaszos gépkocsiját megállítsák, egy joghézag miatt azonban a rendőrök nem voltak abban a helyzetben, hogy a megállítást szabályszerűen foganatosítsák. A KRESZ 6. § (2) bekezdése értelmében amennyiben a rendőr menet közben kíván egy gépkocsit megállítani, azt úgy teheti meg, ha a megkülönböztető fényjelzést használó gépkocsiból, illetve motorkerékpárról ad jelzést, karjának, fehér szegélyű piros tárcsának, piros vagy fehér fényű lámpának fel-le mozgatásával, illetőleg hangszórón vagy a megállásra felhívó szövegű felirattal. A KRESZ nem tartalmaz a rendőr számára felhatalmazást arra, hogy megkülönböztető fényjelzést nem használó gépkocsiból kötelezzen megállásra valakit. Ez következik a KRESZ 6. § (2)

bekezdés b) pontjából is, amely szerint „a megkülönböztető fényjelzést használó gépkocsiból vagy motorkerékpárról, illetőleg rendőrségi helikopterről hangszórón keresztül adott, a követendő közlekedési magatartásra vonatkozó utasításának megfelelő módon kell az úton közlekedő jármű vezetőjének eljárnia”. A járművezetőre tehát a KRESZ csak abban az esetben telepít egyértelmű „engedelmeskedési” kötelezettséget, ha a követendő közlekedési magatartásra vonatkozó utasítás megkülönböztető fényjelzést használó gépkocsiból vagy motorkerékpárról hangzik el. Mivel nincsen olyan jogszabály, amely kifejezetten felhatalmazná a rendőrt arra, hogy a szolgálati jelleggel nem bíró gépkocsiból megállásra kényszerítse a forgalomban résztvevőket, ezért azt a rendőr jogszerűen nem teheti meg. Ez következik abból is, hogy a KRESZ – garanciális okokból – még a fényjelzést használó gépjárművek esetében is pontosan meghatározza, hogy a rendőrnek mit kell tennie ahhoz, hogy a járművezetők megállítása szabályszerű legyen. A közúti járművek megállításának és követésének módszereiről és taktikáiról szóló 7001/2006. (IV. 6.) ORFK irányelv (a továbbiakban: Irányelv) mellékletének a mozgó jármű megállítására vonatkozó része is kifejezetten hangsúlyozza, hogy a rendőr a járművek megállítását a hatályos jogszabályok (azaz a KRESZ 6. §) alapján köteles végrehajtani. Az Irányelv továbbá elsődlegesen a hátulról történő megállítást írja elő, az előlről történő megállításra csak kivételesen indokolt esetekben biztosít lehetőséget, és nem említ olyan esetet, amikor a rendőr az intézkedés alá vonni kívánt gépkocsi mellé hajthat megállítást céljából, ilyen rendelkezést a KRESZ sem tartalmaz. A panasz vizsgálata során, a panaszosi és a rendőri előadás alapján egyaránt megállapíthatóvá vált, hogy a rendőrök civil gépjárművel láttak el szolgálatot, így megkülönböztető fényjelzést bizonyosan nem használtak, és szándékukra – vagyis hogy rendőri minőségben kívánnak fellépni – a gépjármű egyéb külsőségéből sem lehetett következtetni. A megállításra vonatkozó szándékot a panaszos csupán abból ismerhette fel, hogy a rendőrségi járműben utazó egyik rendőr arra utaló karjelzést adott. Az előadásokból az is megállapítható, hogy az intézkedő rendőrök az Irányelvben foglaltaknak sem tettek eleget akkor, amikor a panaszos gépkocsija mellé hajtva jelezték intézkedési szándékukat. Teljes bizonyossággal kijelenthető volt tehát, hogy a panaszos járművének megállítását a rendőrök nem a KRESZ – valamint az Irányelv – rendelkezéseiben foglalt módon hajtották végre (erre gépjárművük civil jellegénél fogva nem is volt lehetőségük).

Az Rtv. 44. §-ának (1) bekezdés d) pontja felhatalmazza az intézkedő rendőrt, hogy a jármű hatósági jelzését a külön jogszabályban meghatározottak szerint a helyszínen elvegye. Ennek a rendelkezésnek az alkalmazását vizsgálta a Testület **199/2012. (V. 23.) sz. állásfoglalásában** az alábbiak szerint. Külön jogszabályban meghatározott rendelkezésként a rendőrség a közúti közlekedési igazgatási feladatokról, a közúti közlekedési okmányok kiadásáról és visszavonásáról szóló 35/2000. (XI. 30.) BM rendelet 59/A. §-ának (1) bekezdését jelölte meg. A rendelet hivatkozott és további előírásainak értelmezésekor a panaszeljárásban azonban nyilvánvalóvá vált, hogy a rendőrség által megjelölt jogszabályhely a panaszos esetében nem alkalmazható, hiszen annak előírásai nem a panaszos gépkocsijára felszerelt P, hanem az M betűjellel ellátott ideiglenes rendszámok használatára vonatkoznak. Egyértelművé vált továbbá az is, hogy a P betűjelű rendszámok használata kapcsán a BM rendelet nem tartalmaz olyan követelményeket, amelyek teljesítését az adott helyzetben a rendőr a panaszostól elvárta, és nincs olyan rendelkezése, amelynek alapján a rendőr eljárása a konkrét esetben jogszerűnek lett volna minősíthető. Ezt a gondolatmenetet támasztotta alá a szabálysértési hatóság utólag meghozott határozata, amellyel a szabálysértési eljárást szabálysértés hiányában megszüntette. Mivel tehát a rendőrségi iratokban megjelölt jogszabályhely a rendszám helyszíni elvételéhez nem biztosított jogalapot, és az intézkedés

idején nem volt hatályban más olyan jogszabályi rendelkezés sem, amely azt lehetővé tette volna, a Testület megállapította, hogy az intézkedő rendőröknek az Rtv. 44. §-ára alapított eljárása jogszerűtlen volt, ami a panaszos oldalán alapjogsértést valósított meg.

Az Rtv. 44. § (1) bekezdés c) pontja pedig felhatalmazza a rendőrséget, hogy közlekedésrendészeti feladatainak ellátása során a jármű vezetőjét a rendszeresített eszközzel légzésminta, ha nála a vezetési képességére hátrányosan ható szer befolyása vagy alkoholfogyasztás miatt bűncselekmény vagy szabálysértés, illetve a közúti közlekedéssel kapcsolatban kiszabható, közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés elkövetésének gyanúja merül fel, az egészségügyi szolgálat igénybevételével vér-, vizelet- és műtétnek nem minősülő módon egyéb minta adására kötelezze. A Testület több ügyben leszögezte, hogy a fenti jogszabályhely egyéb, arra okot adó körülmény hiányában is felhatalmazta a rendőröket, hogy a közúti forgalomban közlekedő személyektől légzésmintát vegyenek, és azzal ellenőrizzék, nem áll-e vezetési képességre hátrányosan ható szer vagy alkohol befolyása alatt. [ld. **203/2013. (VII. 3.) sz. állásfoglalás, 360/2013. (XII. 11.) sz. állásfoglalás**] A Testület ezen állásfoglalásaival megerősítette ezzel kapcsolatos korábbi gyakorlatát, mely szerint az Rtv. hivatkozott rendelkezéséből az látható, hogy az intézkedő rendőr minden olyan esetben, amikor közlekedésrendészeti ellenőrzést végez, jogosult a jármű vezetőjét légzésminta adására kötelezni szonda alkalmazásával. Az egyén integritását ennél súlyosabban érintő intézkedésre (vér-, vizelet- és műtétnek nem minősülő módon egyéb minta adása) azonban már csak valamely többlettényállás fennállása esetén van mód, például bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésének gyanúja esetén, vagy ha az intézkedés alá vont személy nem hajlandó a szondát megfűjni.

A fent hivatkozott **360/2013. (XII. 11.) sz. állásfoglalás**ban egyebek mellett azt is kimondta a Testület, hogy nem vonja kétségbe, hogy a közúti ellenőrzés olyan intézkedés, amely az intézkedés alá vont személynek nyilvánvalóan kellemetlenséget okoz, esetleg megalázónak érzi, ugyanakkor természetüknél fogva a rendőri intézkedések jelentős részét végzik az eljáró rendőrök közterületen vagy közterület közvetlen közelében, így szinte lehetetlen annak elkerülése, hogy az egyes intézkedéseknek (így a közúti ellenőrzésnek) szemtanúi legyenek. A Testület ezért nem tartotta eltűzöttnek a rendőri fellépést, és arra a megállapításra jutott, hogy nem sérült az arányosság követelménye a közúti ellenőrzés foganatosítása miatt, így az nem idézte elő a panaszos emberi méltóságához, valamint jó hírnévhez fűződő alapjogának sérelmét.

3. Kényszerítő eszközök alkalmazása

A rendőr az Rtv.-ben felsorolt kényszerítő eszközöket akkor alkalmazhatja, ha jogszerű intézkedésének ellenszegülnek, és ha ez nem okoz aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak, illetve a rendőri intézkedés e nélkül nem biztosítható [Rtv. 16. § (1) bekezdés, 19. § (2) bekezdés]. A Szolgálati Szabályzat a kényszerítő eszközök általános szabályai között, a 39. § (1) bekezdésben rögzíti, hogy kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az intézkedés alá vont magatartása, ellenszegülésének mértéke annak Rtv. szerinti alkalmazását indokolja. A kényszerítő eszköz-alkalmazásra is vonatkozik az arányosság követelménye, amely e körben a Szolgálati Szabályzat 39. § (2) bekezdése alapján kiegészül a fokozatosság követelményével: a nagyobb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz akkor alkalmazható, ha a kisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó

kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre vagy sikere eleve kilátástalan. Ugyanezen jogszabályhely (3) bekezdése szerint a kényszerítő eszköz alkalmazását jól hallható, közérthető és határozott módon a következő sorrendben meg kell előznie: a) a jogellenes magatartás abbahagyására való felszólításnak, „a törvény nevében” szavak előrebocsátásával, valamint b) a figyelmeztetésnek, hogy kényszerítő eszköz alkalmazása következik.

Az Rtv. 61. §-ának (2) bekezdése értelmében továbbá a testi kényszer és a bilincs kivételével kényszerítő eszköz – a jogos védelem esetét kivéve – nem alkalmazható a láthatóan terhes nővel és a gyermekkorúval szemben.

A testi kényszer, a bilincs használat, vegyi eszköz, valamint a csapaterő alkalmazása számos ügyben érdemi vizsgálat tárgyát képezte. Általánosságban elmondható a testi kényszer és a bilincs alkalmazása kapcsán, hogy a parancsnoki kivizsgálás és vélemény többnyire még mindig automatizmust mutat, a tényleges vizsgálat megtörténte nélkül minden intézkedést és kényszerítő eszközt jogszerűnek, illetve jogszerűnek és szakszerűnek találják. A Testület ezzel szemben több esetben arra az álláspontra helyezkedett, hogy a kényszerítő eszköz alkalmazása nem felelt meg az előírásoknak, amelynek következtében pedig megállapítást nyert az emberi méltósághoz és a testi épséghez való jog sérelme.

3.1.) Testi kényszer

47. § A rendőr – intézkedése során – az ellenszegülés megtörésére testi erővel cselekvésre vagy a cselekvés abbahagyására kényszerítést (testi kényszert) alkalmazhat.

A Szolgálati Szabályzat 40. §-a rögzíti, hogy a megfogás, a leszorítás, az elvezetés vagy más, a rendőr által fizikai erőfeszítéssel alkalmazott, valamely cselekvésre vagy cselekvés abbahagyására irányuló kényszerítés (a továbbiakban: testi kényszer) akkor alkalmazható, ha a rendőri erőfölény vagy az intézkedés alá vont személy állapota, magatartása folytán a rendőri intézkedés eredményessége ezzel biztosítható. A testi kényszer alkalmazása során a rendőr önvédelmi fogásokat (többek között fojtásokat, és a feszítéses technikákat) is használhat. A rendőr a támadás céljára szolgáló eszköz használatának megakadályozása, továbbá a támadás elhárítása érdekében az ehhez szükséges erejű és irányultságú ütést vagy rúgást alkalmazhat. A Szolgálati Szabályzat a kényszerítő eszközök általános szabályai között, a 39. § (1) bekezdésben rögzíti, hogy kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az intézkedés alá vont magatartása, ellenszegülésének mértéke annak Rtv. szerinti alkalmazását indokolja. A nagyobb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz akkor alkalmazható, ha a kisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre vagy sikere eleve kilátástalan. A (3) bekezdés szerint a kényszerítő eszköz alkalmazását jól hallható, közérthető és határozott módon a következő sorrendben meg kell előznie: a) a jogellenes magatartás abbahagyására való felszólításnak, „a törvény nevében” szavak előrebocsátásával, valamint b) a figyelmeztetésnek, hogy kényszerítő eszköz alkalmazása következik.

A rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtásának alapvető taktikáiról szóló 18/2008. (OT 10.) ORFK utasítás melléklete részletesen tartalmazza az egyes intézkedési taktikák leírását. A kényszerítő eszközök alkalmazásának alapvető taktikáiról szóló fejezetben, a testi

kényszerre vonatkozó alapelvek között szerepel – többek között –, hogy a testi kényszer alapvetően megfogást, lefogást, eltávolítást és elszállítást jelent. A rendőr testi kényszer végrehajtása során elsősorban kar-és csuklófeszítéseket, illetve elvezető fogásokat hajt végre. A rendőr továbbá az őt ért támadás során, illetve súlyosabb kényszerítő eszköz alkalmazásának elkerülése érdekében az önvédelmi fogásokat is felhasználhatja.

A Testület a **274/2011. (X. 5.) számú állásfoglalásában** annak a panaszosnak a sérelmeit vizsgálta meg, akivel szemben reggeli futóköre során kezdett intézkedni egy rendőr. A Testület a rendelkezésre álló adatok alapján arra következtetett, hogy a panaszost a megfelelő indokkal kezdte igazoltatni az eljáró rendőr, tekintve, hogy a panaszos egy vasúti átjáró tilos jelzése ellenére kocogott át azon. A panaszosnál nem voltak iratok, és többszöri felszólítás ellenére sem állt meg, mondván, hogy az intézkedéstől néhány házra lakik, ahonnan ki tudja hozni iratait. A panaszos állítása szerint nem hallotta a rendőri felszólításokat, mivel zenét hallgatott sportolás közben. A rendőri felszólítások nem vezettek eredményre, ezért a rendőr a panaszost testi kényszer alkalmazásával megbilincselte és elállította a kerületi rendőrkapitányságra. A panaszos megbilincselését aránytalan lépésnek találta a Testület, ugyanakkor a testi kényszer kapcsán a következőket mondta ki: „A panaszos azon viselkedése, hogy a rendőri intézkedés során, annak befejezése előtt elindult, illetőleg otthona felé továbbfutott – még ha azért is tette azt, hogy ott bemutassa iratait –, egyfajta rendőri intézkedéssel szembeni ellenszegülő magatartásként értékelhető, ezért a Testület arányosság elvének szem előtt tartásával azt állapította meg, hogy alappal döntött a rendőr a testi kényszer alkalmazása mellett, ezért pedig nem sérült a panaszos emberi méltóságához való joga. A testi kényszer módja tekintetében, nem volt megállapítható azon körülmény, hogy a panaszost a rendőr a motorháztetőre fektette vagy sem. A rendőrségi iratok mindössze annyiról számoltak be, hogy a rendőr a panaszost a gépkocsihoz kísérte, és mivel a panaszos folyamatosan szabadulni próbált a rendőr fogásából, a rendőr megbilincselte. A bizonyítékok ellentmondó voltára tekintettel ezen kérdés tisztázása nem vezetett eredményre, így a panaszos emberi méltóságához való jogának sérelme a testi kényszer alkalmazása kapcsán nem volt megállapítható.”

A panaszos emberi méltóságához és személyes szabadsághoz való jogának súlyos sérelmét állapította meg azonban a Testület jogszerűtlen testi kényszer alkalmazás miatt azon panaszos ügye kapcsán, akit igazoltatása során a rendőrök a kerítésnek löktek, megbilincseltek, majd annak ellenére előállítottak, hogy vezetői engedélye, amellyel személyazonosságát igazolni tudta volna, végig a zsebében volt [**365/2011 (XII. 7.) számú állásfoglalás**]. Az eset a panaszos előadása szerint úgy zajlott, hogy a rendőrök nekiugrottak, a kerítésnek lökték, kezeit hátrabilincseltek és így ültették be a rendőrautóba. A panaszos határozottan állítja, hogy ellenállást nem tanúsított, és megjegyezte, hogy vele szemben a rendőrök mindenképpen fizikai erőfölényben voltak. A rendőri jelentésekből kiderült, hogy a panaszossal szemben testi kényszert alkalmaztak, arra azonban a Testület kifejezett kérdésére sem érkezett válasz a rendőrségtől, hogy a panaszos mely magatartásával valósított meg ellenszegülést. A rendőri jelentés szerint a panaszos azután kezdett ellenszegülni, hogy őt a kényszerítő eszköz alkalmazására figyelmeztették. A rendőri iratok a panaszos azon előadását sem cáfolták, hogy az eljáró rendőrök őt a kerítésnek lökték. A jelentések, amikor ellenszegülésre utalnak, leírják, hogy a panaszos végig „flegma” stílusban sértegette a rendőröket, azonban arról, hogy a panaszos ellenszegülése nem verbális, hanem fizikai síkon, aktív magatartásban is megnyilvánult volna, a jelentések hallgatnak. A Testület jelen esetben megállapította, hogy az Rtv. 47. §-a szerint a testi kényszer alkalmazásának előfeltétele a panaszos ellenszegülése.

Annak fényében, hogy a rendőrség ezen ellenszegülés mibenlétéről nem adott felvilágosítást, a Testületben az a határozott benyomás alakult ki, hogy az intézkedő r. törzsőrmester a panaszos verbális durvaságait tekintette ellenszegülésnek, amely kétséget kizárólag nem olyan magatartás, ami alkalmas arra, hogy a rendőri intézkedés sikerességét megghiúsítsa. A Testület töretlen gyakorlata szerint, amennyiben a panaszos állításait a rendőrség érdemben nem cáfolja, a panaszos elmondását fogadja el valósnak – a panaszos állítása szerint pedig, ő ellenszegülést egyáltalán nem tanúsított. Ebből kifolyólag a Testület megállapította, hogy a testi kényszer alkalmazásának jogalapja hiányzott, amellyel a rendőrség a panaszos emberi méltóságának, valamint személyes szabadságának súlyos fokú sérelmét valósította meg.

Fenti rendelkezés alapján a **80/2012. (II. 15.) sz. állásfoglalásában** a Testület a testi kényszer körébe tartozónak ítélte a rendőr azon tevékenységét, hogy kivette a telefont a hívást kezdeményező panaszos kezéből. A rendőr ezen tevékenységének elsődleges célja nem a telefon feletti rendelkezés megszerzése volt, hanem a rendőri intézkedést akadályozó ellenszegülés megtörése, amely a személyazonosság igazolása helyett ismételt telefonálási kísérletben nyilvánult meg. A Testület e testi kényszer indokoltságának megítélésekor különös jelentőséget tulajdonított annak, hogy a panaszos olyankor próbált hívást kezdeményezni, amikor a rendőrök már sokadik alkalommal szólították fel személyazonossága igazolására, amit ő megtagadott. A Testület megítélése szerint a panaszos ezen magatartását az adott körülmények között a rendőrök indokoltan értelmezheték az intézkedésnek való ellenszegülésként, ami – a fentiek szerint – megalapozta a testi kényszer, különös tekintettel arra, hogy a rendőrök számára nem lehetett egyértelmű, kit és miért akar a kilétét egyébként felfedni nem hajlandó panaszos értesíteni. A Testület ezért a panaszos mobiltelefonjának elvételét indokolt testi kényszernek értékelte, ami jogszerűen korlátozta a panaszos emberi méltósághoz való alapjogát.

Szintén jogszerűnek ítélte a Testület a testi kényszer alkalmazását a **342/2012 (X. 17.) sz. állásfoglalásában** is. Az intézkedésről rögzített videofelvételek alapján egyértelműen megállapítható volt, hogy a rendőrök felszólításainak a panaszos nem tett eleget, majd megpróbálta akadályozni is az intézkedés végrehajtását. Előbb egy lámpaoszlopba kapaszkodott bele, majd pedig elhagyta magát és nem volt hajlandó lábra állni. Ez a magatartás a Testület megítélése szerint is a rendőri intézkedés megghiúsítását célozta, ezért úgy ítélte meg, hogy az adott helyzetben a rendőrök indokoltan alkalmazták a panaszossal szemben testi kényszer azért, hogy az úttestről lekísérjék, és intézkedés alá vonják. Mivel tehát az intézkedéssel elérni kívánt cél – a panaszos eltávolítása az úttestről, majd igazoltatása – kényszerítő eszköz alkalmazása nélkül nem volt eredményes, a legenyhébb kényszerítő eszköz, vagyis a testi kényszer alkalmazása a panaszossal szemben indokolt és jogszerű volt.

A **269/2013. (IX. 18.) sz. állásfoglalásában** a Testület három olyan panaszos beadványával foglalkozott, akiknél az esti órákban egy 35 fős rendőri különítmény jelent meg annak érdekében, hogy az I. és III. rendű panaszost löfegyverrel visszaélés gyanúja okán elfogják és előállítsák. Az I. és III. rendű panaszost elfogásuk érdekében testi kényszerrel földre vitték, majd kezüket hátrabilincseltek. A bizonyítást jelentősen megkönnyítette, hogy a Terror Elhárítási Központ elfogást fogantatosító műveleti osztályának jelentése egyértelműen rögzítette: a panaszosok ellenállást nem tanúsítottak, és a rendőri felszólításnak eleget tettek. A rendőrségi dokumentumok szerint a testi kényszer jogalapja az Rtv. 47. §-a volt, és az a gyakorlatban a panaszosok „megfogását” jelentette. Az iratok szerint ugyanakkor a bilincselést már úgy fogantatosították, hogy a panaszosok a földön feküdtek, tehát a

panaszosokkal szemben földre fektetésükhöz kétségkívül testi kényszert alkalmaztak. Mivel a rendőrségi iratok a panaszosi előadásokat alátámasztották abban a tekintetben, hogy a panaszosok a rendőri felszólításnak engedelmeskedtek, a Testület megállapította, hogy a velük szemben jogalap nélkül alkalmaztak testi kényszert. Emberi méltósághoz fűződő alapvető joguk sérelmét, illetve az őket ért egyéb sérelmeket együtt értékelve, a Testület indokoltnak látta állásfoglalását az Országos Rendőrfőkapitánynak megküldeni.

Jogszerűnek minősítette viszont a Testület a testi kényszer alkalmazását azon panaszossal szemben, aki a rendőri intézkedésnek ellenszegült [**25/2013 (II.6) sz. állásfoglalás**]. A Testület az ügy körülményeinek ismeretében úgy ítélte meg, hogy az intézkedéssel elérni kívánt cél – a panaszos beültetése a gépkocsiba és a támadásának elhárítása – kényszerítő eszköz alkalmazása nélkül az adott helyzetben nem volt megvalósítható, a legenyhébb kényszerítő eszköz, vagyis a testi kényszer alkalmazása a panaszossal szemben indokolt és jogszerű volt. Mindezek alapján a Testület arra a megállapításra jutott, hogy a rendőrök indokoltan alkalmaztak a panaszossal szemben testi kényszert azért, hogy az elhangzott rendőri felszólításoknak érvényt szerezzenek.

3.2.) Bilincshasználat

48. § A rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy

- a) önkárosításának megakadályozására,**
- b) támadásának megakadályozására,**
- c) szökésének megakadályozására,**
- d) ellenszegülésének megtörésére.**

Rendszeresen és tipikusan előfordul a panaszokban azzal kapcsolatos kifogás, hogy a rendőrök indokolatlanul és aránytalanul alkalmaznak bilincset olyan esetekben, amikor az intézkedés alá vont valamilyen mértékű ellenszegülését már a testi kényszer alkalmazása is megtörte. Márpedig ilyen esetekben kötelező az Rtv. 16. § (1) bekezdésének azon rendelkezése, mely szerint nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört. Ehhez hasonló rendelkezést tartalmaz a Szolgálati Szabályzat 39. § (1) bekezdése is, amely szerint a kényszerítő eszközök Rtv.-ben meghatározott sorrendje fokozatosságot is jelent, súlyosabb kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az enyhébb alkalmazása nem vezetett eredményre (vagy sikere eleve kilátástalan). Ennek ellenére a Testület elé került ügyekből általánosságban az rajzolódik ki, hogy a hivatkozott jogszabályhelyeket a rendőrség éppen fordítva értelmezi, és akkor is alkalmaz bilincset, ha már – adott esetben a rendőrségi iratokból is kirajzolódó módon – a testi kényszer következtében sem áll fenn ellenszegülés, vagy éppenséggel a testi kényszert a bilincs alkalmazása eszközcselekményének tekinti.

Általánosságban elmondható a testi kényszer és a bilincs alkalmazása kapcsán, hogy a parancsnoki kivizsgálás és vélemény még mindig automatizmust mutat, a tényleges vizsgálat megtörténte nélkül minden intézkedést és kényszerítő eszközt jogszerűnek, illetve jogszerűnek és szakszerűnek találnak. A Testület ezzel szemben több esetben arra az álláspontra helyezkedett, hogy a kényszerítő eszköz alkalmazása nem felelt meg az

előírásoknak, aminek következtében pedig megállapítást nyert az emberi méltósághoz és a testi épséghez való jog sérelme.

A bilincselés részletszabályairól a Szolgálati Szabályzat 41. §-a szól, mely (4) bekezdésében a bilincselés módjait is rendezi, indokolt esetben a tárgyhöz bilincselést is lehetővé téve [d) pont]. A (6) bekezdés c) pontja szerint pedig a bilincselés módját az intézkedő rendőr az adott körülmények között a legcélrányosabban választja meg azzal, hogy tárgyhöz bilincselésnek akkor van helye, ha a személy önkárosításának, támadásának vagy szökésének megakadályozása, ellenszegülésének megtörése, vagy az intézkedés eredményes befejezése más módon nem biztosítható.

A 49/2011. (II. 23.) sz. állásfoglalás alapjául szolgáló esetben a panaszos beadványában sérelmezte, hogy a rendőrautóba ültetését megelőzően kezeit összebilincselték, és úgy szállították a kapitányságra. Az intézkedő rendőrök jelentése szerint a panaszos kezeinek megbilincselésére azért volt szükség, mert a rendőröknek nem volt módjuk a ruházatát a helyszínen átvizsgálni, valamint nem tudhatták, hogy tart-e magánál közbiztonságra különösen veszélyes eszközt, és tartani lehetett támadás vagy szökés lehetőségétől. A rendőrök az átvizsgálás elmaradása mellett nem számoltak be további olyan körülményről, amely a kényszerítő eszköz alkalmazását megalapozta volna. A támadás és a szökés veszélyének megítélésekor a Testület jelentőséget tulajdonított továbbá annak, hogy a panaszos egy a boltból hazafelé tartó – az intézkedési idején több mint 61 éves – nagymama volt, és az általa tanúsított jogellenes magatartás pedig egy plakát letétele volt, ami erőszakos cselekmény ugyan, de aligha alapozta meg annak reális veszélyét, hogy a rendőrökre rátámad. Valamennyi körülményt figyelembe véve a Testület úgy ítélte meg, hogy a konkrét esetben – különös figyelemmel a panaszos nemére és korára – nem állt fenn a bilincs alkalmazásának egyik törvényi indoka sem, így arra jogellenesen, a panaszos emberi méltóságának megsértésével került sor.

A 175/2011. (VI. 22.) számú állásfoglalás alapjául szolgáló ügyben a panaszos azt sérelmezte, hogy a rendőri fellépés során mintegy fél órát térdelt az intézkedés helyszínén lévő kapu előtt, és már nagyon fájt a térde, amikor a rendőrök beültették a szolgálati gépkocsiba. A panasz kapcsán a Testület az alábbiakat rögzítette. A vonatkozó jogszabályok nem tartalmaznak rendelkezéseket arra nézve, hogy a rendőr bármilyen testhelyzet felvételére kötelezheti az intézkedés alá vont személyt. A térdepelésre való felszólítás az Rtv. 47. §-a értelmében véve testi kényszernek nem minősülhet, mivel annak fogalmi eleme, hogy a rendőr testi erővel kényszerítse cselekvésre vagy a cselekvés abbahagyására az érintettet, jelen esetben azonban erről bizonyosan nem volt szó. A Testület megítélése szerint a magatartás a konkrét esetben leginkább a bilincselés sajátos módjaként volt értékelhető, így az erre vonatkozó szabályok áttekintésével keresett választ arra a kérdésre, hogy a rendőr tevékenysége jogszerű volt-e. A panasz eljárás során figyelemmel volt a Szolgálati Szabályzat 60. § (5) bekezdésére, amely értelmében tilos a bilincs olyan módon való használata, amely indokolatlanul fájdalmat, sérülést okoz vagy jellegénél fogva megalázó, továbbá ugyanezen szakasz (7) bekezdésére, miszerint „nem minősül embertelen, megalázó bánásmódnak a személy fekvő helyzetben történő megbilincselése, ha arra támadása vagy erőszakos magatartása miatt került sor”. Ilyen természetű kivétel a hátrabilincselést elkövető személy térdepeltetése kapcsán a Szolgálati Szabályzat nem tartalmaz, ahhoz pedig nem fér kétség, hogy ez a helyzet és pozíció a jellegénél fogva megalázó. A Testület hasonló következtetésre jutott akkor is, amikor az arányossági követelmény irányából értékelte a rendőri magatartást.

A Testület elfogadta, hogy a panaszos részéről fennállt a szökésveszély, és hogy a rendőr testi kényszerrel nem, hanem csupán a kezek hátrabilincselésével tudta biztosítani az intézkedés végig vitelét, arra nézve azonban nem kapott meggyőző bizonyítékot, hogy a hátrabilincselés nem volt elégséges az intézkedés sikerének garantálásához. A rendőr a panaszost úgy fogta el, illetve vitte le testi kényszerrel a földre, hogy a panaszos nem volt megbilincselve. Nincs tehát ok annak a feltételezésére, hogy a panaszosnak reális esélye lett volna megszökni immár hátra helyzetbe bilincselte kézzel. Végül a rendőrnek lehetősége lett volna – egy, a panaszosra nézve még mindig kisebb korlátozással járó, a méltóságot kevésbé csorbító megoldással – a panaszost tárgyhoz (pl. a kerítéshez) bilincselni a Szolgálati Szabályzat 60. § (6) bekezdés c) pontja alapján. Továbbá arra is módja lett volna a rendőrnek, hogy a panaszost a segítség megérkezéséig megbilincselte állapotban a szolgálati járműbe beültesse, vagy – szintén megbilincselte állapotban – fogásában tartsa. A Testület nem vonta kétségbe, hogy az eljáró rendőr szándéka az intézkedés biztonságos végrehajtására, és nem a panaszos megalázó helyzetbe hozására irányult, az alapjogsértés azonban az intézkedő rendőr szándékától függetlenül is megvalósult. A Testület ezért a panaszos térdepeltetése kapcsán az emberi méltósághoz való jog megsértését állapította meg.

A bilincs alkalmazásának vizsgálata kapcsán a Testület a **307/2011 (X. 26.) sz. állásfoglalásában** megállapította, hogy a rendőri jelentésekből, a tanúvallomásokból és a panaszosi előadásból kitűnő tényállás alapján valóban fennállt a helyszínről távozni akaró, az intézkedésnek agresszívan ellenálló panaszos vonatkozásában mind a szökés veszélye – hiszen megpróbálta elhagyni a helyszínt mind a támadás és az ellenszegülés veszélye, illetve ténye. Ugyanakkor a rendelkezésre álló bizonyítékok nem utaltak arra, hogy a panaszos önkárosító tevékenységet tanúsított volna, vagy ennek veszélye az intézkedés során fennállt volna, ezért a Testület ezen hivatkozását nem fogadta el. Mindezek alapján a Testület álláspontja szerint ugyan a rendőrség által megjelölt okok közül az egyik nem volt helytálló, azonban a további okok megalapozták a bilincs alkalmazását, ezért a panaszos emberi méltósághoz való joga nem sérült. Ugyanakkor ismételtén felhívta a Testület – figyelemmel a korábbi állásfoglalásaira – a rendőrség figyelmét arra, hogy a bilincselés jogalapjának túl „széleskörű” megjelölése ugyanolyan módon megsérti a tisztességes eljáráshoz való jogot és ennek kapcsán a jogbiztonság követelményét, mint az az eset, amikor egyáltalán nem jelölik meg a bilincs alkalmazásának indokát és jogalapját.

A Testület **199/2012. (V. 23.) sz. állásfoglalásának** kialakításakor a panaszosi és a rendőri előadás alapján is egyértelműen megállapítható volt, hogy a panaszos a rendőrökkel szemben nem tanúsított erőszakos magatartást. A rendőrség szerint a kényszerítő eszköz alkalmazására okot adó cselekmény mindössze abban merült ki, hogy a rendőrök felszólításának a panaszos vonakodott eleget tenni, a gépkocsival nem akart félreállni, és abból kiszállni, utóbb azonban teljesítette a felszólításban foglaltakat. Magatartásában tehát nem álltak fenn azok az okok, amiket az Rtv. a bilincselés alapjaként meghatároz. Erre tekintettel a Testület kétségek nélkül jutott arra a következtetésre, hogy a panaszossal szemben nem volt helye az adott helyzetben bilincs alkalmazásának, arra egyértelműen jogszerűtlenül, alapjogot sértő módon került sor.

Hasonló következtetésre jutott a Testület a **175/2012. (V. 8.) sz. állásfoglalásában** is, az intézkedő rendőrök előadásában ugyanis nem tudott feltárni olyan elemet, ami bármelyik bilincselési ok alkalmazását megalapozta volna. Ezen kívül azonban szükségesnek tartotta felhívni a Testület a figyelmet egy további szempontra is: amennyiben fenn is állt volna a szökés vagy a támadás veszélye, bilincs csak akkor lett volna alkalmazható – figyelemmel az

Rtv. 15. §-ában és a 16. § (1) bekezdésben foglalt arányosság követelményére, illetve a Szolgálati Szabályzat 39.§-ában előírt fokozatosság elvére –, ha a testi kényszer alkalmazása nem vezetett volna eredményre, vagy már eleve kilátástalan lett volna az enyhébb kényszerítő eszköz alkalmazásának sikere. Ilyen körülményről ugyanakkor az iratok nem tesznek említést. Mivel a fentiek alapján a bilincs alkalmazására jogalap nélkül került sor, a Testület megállapította a panaszos emberi méltóságához való jogának megsértését.

A 285/2012. (VIII. 22.) sz. állásfoglalásában a Testület annak a panaszosnak a megbilincselését vizsgálta, aki korábban több alkalommal nem jelent meg az idézésekre és a rendőröket az intézkedés végrehajtásában megpróbálta olyan módon megakadályozni, hogy őket a kapun nem engedte be, nem tekintette nyilvánvalóan megalapozatlannak és aránytalanoknak az Rtv. 48. § c) pontja – azaz a szökésveszélyre hivatkozás – alapján. A Testület úgy ítélte meg, hogy a rendőrök a bilincseléssel korlátozták, de nem sértették meg a panaszos emberi méltóságához, illetve az abból levezethető fizikai integritáshoz való jogát, így alapjogsértést ebben a vonatkozásban nem állapított meg.

Szintén jogszerűtlennek minősítette a panaszos megbilincselését a Testület abban az ügyben [**325/2012. (IX. 26.) sz. állásfoglalás**], ahol „A Város Mindenkié!” aktivistái megpróbálták megakadályozni, hogy a hajléktalanok bódéit elbontsák Budapest IX. kerületében egy fás területről. Az Rtv. 48. §-a értelmében „a rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy a) önkárosításának megakadályozására, b) támadásának megakadályozására, c) szökésének megakadályozására vagy d) ellenszegülésének megtörésére”. Ezen okok közül a rendőrök a konkrét esetben a b) és c) pontokra, tehát támadás és szökés megakadályozására hivatkoztak. A Testület ellentmondást tapasztalt a rendőrségi iratokban annak kapcsán, hogy a bilincselésnek mi volt a jogszabályi alapja. Az intézkedő rendőrök jelentésükben ugyanis az Rtv. 48. §-ának d) pontját jelölték meg, míg a később keletkezett rendőri jelentés, valamint a kapitányságvezető válaszelevele a b), c) és d) pontokra egyaránt hivatkozott. A Testület a tapasztalt ellentmondást úgy oldotta fel, hogy a sérelmezett eseményekhez időben közelebb álló jelentés megállapításait fogadta el valósnak, vélelmezve, hogy az szolgál a leginkább hiteles információval. A továbbiakban tehát a Testület azt vizsgálta, hogy a panaszos ellenszegülése valóban csak bilincs alkalmazásával volt-e megtörhető.

A konkrét ügy körülményeit – különösen a videofelvételek által rögzített eseményeket – a fent hivatkozott rendelkezéssel összevetve a Testület az alábbi következtetésre jutott. A panaszos által az intézkedés idején tanúsított magatartás nem tartalmazott semmilyen olyan elemet, amely azt jelezte volna, hogy a panaszos ellenszegülésének megtöréséhez nem elegendő csupán a testi kényszer. Ugyanis a panaszos ellenállása alapvetően passzivitásban, illetve vitatkozásban nyilvánult meg. Ezért a rendőrség által megjelölt ok bizonyosan nem adott megfelelő jogalapot a bilincs alkalmazására, így azzal összefüggésben a Testület megállapította a panaszos emberi méltóságához való alapvető jogának a megsértését.

A 204/2012. (VI. 6.) sz. állásfoglalás alapjául szolgáló beadványában a panaszos előadta, hogy az őt megtámadó személyre ráfogta engedéllyel tartott gáz-riasztófegyverét, és két figyelmeztető lövés után célzott lövést adott le a támadóra, aminek következtében támadója összeesett, de szinte azonnal talpra ugrott és karóval hadonászva folytatta a panaszos fenyegetését.

Amikor a panaszos megérkezett úti céljához, telefonon értesítette a történetéről a rendőrséget. Bejelentése nyomán két járőr érkezett – a panaszos útbaigazítása alapján – a helyszínre, akiknek a panaszos bemutatta a telefonjával a támadásról készített felvételeket. Kifogásolta, hogy annak ellenére, hogy ő segítségül hívta a rendőrséget, a rendőrök csak több mint egy óra elteltével érkeztek meg a helyszínre, s ekkor beültették a panaszost a szolgálati gépkocsiba, ahol már bilincs is került rá, és bevitték a kórházba, hogy a sérüléseit ellássák, illetve láttelepet vegyenek róluk, majd előállították több mint 8 óra időtartamra. Sérelmezte a panaszos, hogy noha ő szenvedett sérülést, őt állították elő, míg a támadóját nem bilincseltek meg, sőt, mentőautóval szállították el. A panaszos – állítása szerint – nem tanúsított semmilyen erőszakos magatartást, nem keveredett szóváltásba senkivel, ezért is volt érthetetlen számára a bilincshasználat, amelyre úgy került sor, hogy a rendőrautóban az egyik rendőr odaadta neki a bilincset, hogy tegye fel magának, s ő szót fogadott. A bilincselést nem előzte meg sem testi kényszer alkalmazása, sem figyelmeztetés, a bilincs a kórházba történő beszállításig volt a panaszoson.

A megküldött rendőrségi iratok – a jelentés szövegszerűen, míg az előállítás végrehajtásáról és a kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló jelentés szövegszerűen és jogszabályhelyre hivatkozással – egyöntetűen az Rtv. 48. §. (c) pontját, azaz a „szökés megakadályozását” jelölték meg a bilincskalkalmazás jogalapjaként. Az intézkedés az akkor hatályban lévő Szolgálati Szabályzat 60. § (4) bekezdés b) pontja szerint a kezek előrebilincselésével történt.

Ugyanakkor a Testület rendelkezésére bocsátott hangfelvétel alapján tényként állapítható meg, hogy a panaszos nyugodt hangon, lényegre szorítkozóan tett bejelentést és kért rendőri intézkedést, kérés nélkül megadva a rendőrség ügyeletese számára a helyszín megközelítési útvonalait. A rendőri jelentés alapján a panaszos a rendőrök segítségére volt a tanú felkutatásában, s megmutatta a rendőröknek az esemény helyszínét. Egybehangzó a rendőri jelentés és a panasz a tekintetben, hogy a panaszos még a helyszínen önként adta át a rendőröknek gáz-riasztófegyverét a benne lévő töltényekkel és a fegyver műszaki lapjával, úgyszintén önként adta át fegyverviselési engedélyét. A panaszos előadta, hogy semmilyen szóváltásba nem keveredett sem a rendőrökkel, sem mással az intézkedés során, és a rendőri jelentés sem tesz említést a panaszos semmilyen ellenállásáról, vagy olyan magatartásáról, amely szökési kísérletre vagy az Rtv. 48. §-ában körülírt más szándéokra utalt volna.

Erre tekintettel a Testület megállapította, hogy jogszerűtlenül került sor a panaszos megbilincselésére, ami által sérült a panaszos személyi szabadsághoz és emberi méltósághoz való joga. Megjegyzi a Testület, hogy az okiratokból megállapíthatóan a panaszos által a rendőri intézkedés során tanúsított magatartás egyetlen olyan okot sem valószínűsített, amely akár az Rtv., akár a Szolgálati Szabályzat alapján a bilincskalkalmazás jogszerűségét megalapozta volna.

A Testület több állásfoglalásában is felmerült a *jogszabályi felhatalmazáson túli fizikai erőszak alkalmazásának kérdésköre*. A kérdés kapcsán a **159/2012. (IV. 25.) sz. állásfoglalásban** a Testület az alábbiak szerint alakította ki álláspontját. A Testület vizsgálata alapján utalt arra, hogy az Rtv. szerint számára rendelkezésére álló bizonyítási eszközök köre meglehetősen szűk, az ügyészség rendelkezésére álló eszközök – szembesítés, rendőrök személyes meghallgatása stb. – zömét nem veheti igénybe, a konkrét tényállás felderítése során kizárólag a panaszos és az érintett rendőrök nyilatkozata állt rendelkezésére. A Testület ugyanakkor figyelemmel volt az EJEK-nek töretlen gyakorlatára, amely szerint (lásd például:

Selmouni kontra Franciaország, Ribitsch kontra Ausztria és Tomasi kontra Franciaország) amennyiben egy személy a hatóságok őrizetébe kerül és rajta az ezen idő alatt sérülések keletkeznek, megfordul a bizonyítási teher, és a hatóságokra, illetve az érintett államra hárul, hogy valószínű magyarázatot adjon a sérülés okát illetően. Ellenkező esetben a Bíróság megállapítja az EJEE 3. cikkének sérelmét, amely tiltja a kínzást, a megalázó vagy embertelen bánásmódot. A konkrét ügyben a panaszos még fogvatartása idején részesült orvosi ellátásban, és az orvos megállapításai szerint a kezén és a fején keletkeztek sérülések. Ezek helye és jellege alapján elmondható volt, hogy származhattak bántalmazásból. Tekintettel ugyanakkor arra, hogy a rendőrök előadása szerint a panaszost olyan módon sikerült intézkedés alá vonni, hogy vele szemben testi kényszert alkalmaztak, a földre vitték, majd a kezeit is megbilincseltek, a Testület azt a lehetőséget sem tudta kizárni, hogy a panaszos sérülései ezen cselekmények során keletkeztek. Ilyen körülmények között a Testület felelősséggel csak annyit állapíthatott meg, hogy a panaszos sérülései egyaránt keletkezhetnek a panaszossal szemben megfelelő jogszabályi felhatalmazás birtokában alkalmazott kényszerítő eszközök használata miatt, és jogszabályi felhatalmazáson túli fizikai erőszak alkalmazása, azaz bántalmazás eredményeként is. A jogszabályi felhatalmazáson túli fizikai erőszak alkalmazását illetően ezért a Testület a panaszos testi épséghez fűződő alapvető jogának megsértését a konkrét esetben nem tudta megállapítani.

A tárgyhoz bilincselés problematikájával foglalkozott a Testület a **206/2013. (VII. 3.) sz. állásfoglalásában**. Az I. rendű panaszost előállításának foganatosításához megbilincseltek, és bár a bilincset a szállítás végeztével levették róla, később azonban a rendőrkapitányságon újra rátették. A panaszos ennek körülményeit úgy írta le, hogy unokáját (II. r. panaszost) a folyosón próbálta megnyugtatni, mert nagyon zaklatott volt és félt. Az I. rendű panaszost felszólították, hogy üljön le, mivel azonban a gyermeket magához szorítva tartotta, kényelmesebb volt állni vele, így jelezte a rendőröknek, hogy inkább így maradna. Erre ismét megbilincseltek, és a folyosón a székek közötti rácshoz rögzítették, úgy, hogy egyik keze hátra volt rögzítve, miközben a másikkal a II. rendű panaszost tartotta. Később a II. rendű panaszos elaludt. Az I. rendű panaszos kérte, hogy engedjék el a kezét, mert el fogja ejteni a kislányt, nem tudja tartani egy kézzel. A rendőr erre annyit mondott, hogy tegye le unokáját a székre, „de ha jól viselkedik, elengedi”. Végül a rendőr a panaszost eloldozta.

A Testület megkeresésére küldött válaszukban az intézkedő rendőrök merőben másképpen írták le az I. rendű panaszos viselkedését, mint ahogyan ő maga beszámolt róla. A rendőrök egybehangzóan állították, hogy az I. rendű panaszos aktív, tevételes ellenállást tanúsított az intézkedéssel szemben. A jegyzőkönyvek szerint a panaszos megbilincselésében két rendőrnek kellett közreműködnie, mivel a panaszos folyamatosan rugdosódott – tehát a panaszossal szemben az Rtv. 48. §-ának b) és d) pontjai alapján alkalmazták a bilincset, támadás és szökés megakadályozása érdekében. A Testület itt szintén olyan ellentmondással szembesült, melyet a rendelkezésére álló bizonyítási eszközök igénybevételével nem tudott feloldani. A panaszos beadványában mindösszesen egyfajta „verbális ellenszegülésről” számolt be, tehát arról, hogy szavakkal vonta kétségbe a rendőri intézkedés jog- és célszerűségét. Ezzel szemben ugyanakkor, amennyiben az I. rendű panaszos valóban a rendőri jelentésekben részletezett magatartást tanúsította, az Rtv. idézett szakaszai megfelelő jogalapot biztosíthatnak volna megbilincseléséhez.

A Testület a rendőrkapitányság munkatársainak álláspontját is kikérte ahhoz, hogy tisztázza, milyen okból bilincseltek meg az I. rendű panaszost ismét a rendőrkapitányságon, és

valóban a panaszbeadványban rögzített, erősen aggályos módon történt-e a kényszerítő eszköz alkalmazása. Az ügyeletes tiszt a kapitányságon történt eseményekről szóló feljegyzésében kifejtette, hogy az I. rendű panaszos bal karján tartotta unokáját, amikor megérkeztek a kapitányságra. A járőr a hölgyet leültette az ügyeleti folyosón egy székre, majd ott őt az ügyeletes tiszt tájékoztatta a vele szemben alkalmazott intézkedés okáról, ő azonban a tájékoztatást nem hallgatta meg. A tájékoztatás alatt folyamatosan, emelt hangon szidalmazta az ügyeletes tisztet és kollégáit, kiabált, és hangoztatta, hogy fel fogja őket jelenteni, eközben pedig fel-felugrált a székről – bal karján tartva a II. rendű panaszost – jobb karjával pedig az ügyeletes felé hadonászott, egyre felé közelítve. Az ügyeletes az I. rendű panaszost többször felszólította, hogy üljön vissza a székre a gyerekekkel, aminek azonban nem tett eleget, ezért megkísérelték a rácsra bilincselni. Mivel az I. rendű panaszos nem engedelmeskedett, az ügyeletes tiszt őt a felé hadonászó jobb kezénél fogva a rács felé kezdte vezetni, majd amikor elindult, elengedte. Az I. rendű panaszos kb. 5 percig volt ülő helyzetben kibilincselve a folyosón egy rácshoz, ölében a gyermekkel, miután jelezte a járőrnek, hogy így nem tudja a gyereket egy kézzel tartani. Ekkor a bilincset ismét levették róla.

A Szolgálati Szabályzat kivételes esetekre nézve teszi lehetővé a tárgyhoz bilincselést, kizárólag akkor, amikor az intézkedés alá vont személy önkárosításának, támadásának vagy szökésének megakadályozása, ellenszegülésének megtörése, vagy az intézkedés eredményes befejezése más módon nem biztosítható. A szituáció kivételes jellegének megítélésakor a Testület tekintettel volt arra a körülményre, hogy az I. rendű panaszossal mindvégig unokája is ott volt, akit a Szolgálati Szabályzat 31. § (1) bekezdésének második fordulata értelmében előállító helyiségben nem lehetett elhelyezni. Összességében a Testület a tényállásról szóló egymásnak ellentmondó előadások miatt, egyéb bizonyíték hiányában nem tudta megállapítani, hogy sérült-e az I. rendű panaszos emberi méltóságához és az abból levezethető testi integritáshoz való joga, állásfoglalásában ugyanakkor elvégezte a Szolgálati Szabályzat tárgyhoz bilincselésre vonatkozó szabályainak a konkrét helyzetre vetített értelmezését. A Testület a rendőrkapitányságról érkezett iratok alapján azt az álláspontot alakította ki, hogy ha az I. rendű panaszos valóban az ügyeletes tiszt által részletezett viselkedést tanúsította, a rendőrkapitányság munkatársai helyesen mérték fel a helyzet kivételes voltát, mivel az I. rendű panaszost nem lett volna célszerű a II. rendű panaszostól elválasztva az előállító helyiségben elkülöníteni, a gyermek személyes szabadságát pedig jogalap hiányában semmilyen módon nem lehetett korlátozni az előállítóban való elhelyezéssel különösen nem.

A Testület jogszerűnek minősítette a bilincs alkalmazását azzal a panaszossal szemben, **[25/2013 (II.6) számú állásfoglalás]** aki a rendőrök szorításából megpróbálta kitépni magát, illetve rugdosott. A konkrét ügy körülményeit – különösen a videofelvételek által rögzített eseményeket – a fent hivatkozott rendelkezéssel összevetve a Testület arra a következtetésre jutott, hogy a panaszos által az intézkedés idején tanúsított azon magatartás, hogy a rendőrök szorításából megpróbálta magát kitépni, illetve, hogy az egyik rendőrt megtámadta, fojtogatta, egyaránt arra utalt, hogy az ellenszegülése csupán testi kényszer alkalmazásával nem volt megtörhető, támadása csupán ezen kényszerítő eszközzel nem volt elhárítható.

A korábbiakban már hivatkozott, **292/2013. (X. 22.) sz. állásfoglalás** alapjául szolgáló panaszbeadványban a panaszos arról számolt be, hogy előállításakor a testi kényszer fogantatásával egyidejűleg történt a vele szemben történő bilincskalkuláció, amelyet előzetes figyelmeztetés nem előzött meg: a panaszos kezeit hátrabilincseltek, körülbelül délután 2 órától következő nap hajnal 5 óráig. Az eset vizsgálatakor a Testület segítségével

volt a rendőrök által készített, nyilvános videomegosztó portálon is elérhető felvétel, amelyen az intézkedés látható. A rendőrségi iratok az Rtv. 48. § b), a) és d) pontjaira hivatkoztak a bilincselés jogalapjaként. Az iratok kitértek arra is, hogy a panaszos a rendőri intézkedésnek ellenszegült, illetve leköpte az egyik rendőrt.

A testi kényszer és a bilincs alkalmazásának jogszerűségének megítélésakor Testület a panaszbeadványban előadottaknak tulajdonított alapvető jelentőséget, amely szerint a panaszos az előállítására adott utasítást meghalva elszaladt a rendőrök elől. Ennek alapján a Testület úgy ítélte meg, hogy a panaszos szökésének megakadályozása okán jogszerűen alkalmaztak bilincset, valamint annak érdekében testi kényszert. A Testület a bilincselés érdekében alkalmazott testi kényszert is jogszerűnek ítélte, ugyanis kétségkívül látható volt a videofelvételen, hogy a panaszos aktívan ellenáll, illetve próbálja magát kivonni az intézkedés alól.

A bilincskalkuláció módját illetően a rendelkezésre álló adatok alapján, a Testület a kezek hátra bilincselését – figyelemmel a jogszabályi rendelkezésekre – arányosnak értékelte. Ugyanis a Szolgálati Szabályzat 41. § (6) bekezdés a) pontja alapján a kezek hátra bilincselése akkor is célszerű, ha a bilincskalkulációra testi kényszer útján kerül sor, vagy alapos okkal tartani lehet a szökéstől, márpedig a panaszos vonatkozásában ezen feltételek teljesültek.

A bilincselés időtartamával összefüggésben viszont kimondta a Testület, hogy a panaszos közel 11 órán tartó bilincselése az arányosság követelményeinek nem felelt meg, az elérni kívánt célhoz szükséges mértéket meghaladta, ami a panaszos emberi méltóságához való jogának sérelmét valósította meg, különös tekintettel arra, hogy a rendőrségi iratokból nem volt megállapítható, illetve a rendőrség a Testület kifejezett felvilágosítás-kérése ellenére sem adott tájékoztatást arról, hogy mi indokolta a panaszos ilyen hosszan tartó bilincselését.

3.3.) Rendőrbot, vegyi eszköz, elektromos sokkoló eszköz, kardlap, illetőleg más eszköz alkalmazása

49. § (1) A rendőr a szolgálatban rendszeresített vegyi vagy elektromos sokkoló eszközt, illetőleg rendőrbotot vagy kardlapot alkalmazhat

a) a mások vagy saját életét, testi épségét, illetőleg a vagyonbiztonságot közvetlenül veszélyeztető támadás elhárítására,

b) a jogszerű rendőri intézkedéssel szembeni ellenszegülés megtörésére.

Az Rtv. 61. §-ának (2) bekezdése értelmében továbbá a testi kényszer és a bilincs kivételével kényszerítő eszköz – a jogos védelem esetét kivéve – nem alkalmazható a láthatóan terhes nővel és a gyermekkorúval szemben.

Az Rtv. és a Szolgálati Szabályzat 39. §-ának rendelkezéseinek összeolvasásából az következik, hogy ilyen keretek között csak az aktív ellenszegülés alapozza meg a könnygázhasználatot.

Az Rtv. 49. §-ában szabályozott vegyi eszköz alkalmazásának jogszerűségét a Testület az alábbi – leginkább a rendezvényekhez kapcsolódó rendőri intézkedések miatti – panaszok

vonatkozásában mérlegelte.

A Testület – egyéb bizonyítási eszköz hiányában – nem tudta feloldani a panaszosi és a rendőri állítások között feszülő ellentétet, így a panaszos emberi méltósághoz való jogából levezetett testi integritáshoz való jogának sérelme sem volt megállapítható a **363/2011. (XII. 7.) sz. állásfoglalással** elbírált esetben. A hivatkozott ügyben a panaszos – állítása szerint – véletlenül keveredett a „meleg méltóság menete” idején a felvonulás ellen demonstrálók közé, mire azonban helyzetét felismerte, a rendőrök körbezárták a teret, megakadályozva őt az eltávozásban. A panaszos hiába próbált a helyszínen tartózkodó rendőröktől felvilágosítást kérni, durva szavak kíséretében zavarták el a kordon mellől. A panaszos beadványában sérelmezte, hogy a rendőrök a kordont megbontva berontottak a térre, majd válogatás nélkül mindenkit, aki az útjukba került, könnygázzal fújtak le. Elmondása szerint több alkalommal is sor került a könnygáz bevetésére, az azonban kétszer fordult elő, hogy a könnygáz alkalmazása kifejezetten felé irányult. A rendőri jelentések szerint az Oktogont a Teréz körüttől elválasztó rendőrségi kordont az agresszív tömeg megpróbálta bedönteni, és az azt védő rendőri erőkkel szemben támadólag lépett fel. A beadvány a rendőrségi álláspontot ebben a tekintetben megerősíti – a panaszos előadása szerint a kordont rugdosó tüntetők magatartása miatt került sor a könnygáz használatára. A vegyi eszköz használatát az intézkedő rendőrök feletteseik előzetes engedélyének birtokában kezdték meg. Az egyik rendőri jelentés 3, a másik pedig 2 személyt említ, akikkel szemben a vegyi eszközt bevetették, a történeteket pedig szóban azonnal jelentették feletteseiknek, mivel azonban arra nem volt mód, hogy egyéb intézkedéseket foganasítsanak, a vegyi eszközt ismeretlen személyekkel szemben vetették be. A rendőrségi jelentésekből kitűnt ugyanakkor, hogy a vegyi eszközt a támadás elhárítása érdekében, azon személyekkel szemben alkalmazták, akik magatartásukkal erre okot adtak. A Testület rendelkezésére bocsátott videofelvételeken – noha nem jelenthető ki teljes bizonyossággal, hogy azokon valamennyi alkalom látható – amikor a könnygáz alkalmazására sor került, látszik, hogy a rendőrség kezdetben a kordont rugdosó személyekkel szemben egyedileg alkalmazta azt, később pedig a támadó csoportosulások közepére célozva. A Testület megállapította, hogy a könnygáz alkalmazására jogszerűen került sor, a vegyi eszköz természetéből adódóan azonban nem alkalmazható kizárólag egyedileg, egyes személyekkel szemben, a hatásterületen tartózkodók óhatatlanul is elszenvedik a könnygáz által okozott kellemetlenségeket. Abban a tekintetben pedig, hogy a panaszossal szemben direkt módon is alkalmazták könnygázt, a rendőri állítások és a panaszos elmondása között ellentmondás húzódott, amely – egyéb bizonyíték hiányában – megnyugtatóan nem volt feloldható, ezért a panaszos emberi méltósághoz való jogából levezetett testi integritáshoz való jogának sérelme nem volt megállapítható.

Jogszerűnek minősítette a kényszerítőeszköz alkalmazását a Testület [**94-97/2013 (IV.10.) számú**, illetve a **58/2013 (II. 27.) számú állásfoglalások**] azon ügycsoportnál, ahol a panaszosok egy otthonvédő szervezet tagjaiként aktív ellenállással próbáltak egy budapesti kilakoltatást megakadályozni. Először egy részük a lakáshoz vezető folyosót lezáró rácshoz kötözték magukat, majd mikor a rendőri intézkedés következtében ez a „védelmi vonal” elbukott, akkor a többi résztvevő elbarikádozta magát a lakásban, és a rendőri felszólításra sem hagyott fel a tevékenységével.

A Testület álláspontja szerint a rendelkezésre álló dokumentumok és videofelvételek alapján kétséget kizárólag megállapítható, hogy a panaszos a jogszerű rendőri intézkedésnek ellenszegült, ami az Rtv. 49. §-ának (1) bekezdése értelmében megalapozza a vegyi eszköz

használatának lehetőségét. A panaszos és társai magatartása a Szolgálati Szabályzat 39. § (1) bekezdésének b) pontjában említett aktív ellenszegülést kétségtelenül kimerítette.

A videofelvételeken tisztán látszik, hogy a rendőrök többször, nagy hangerővel felszólították a lakásban tartózkodó személyeket, hogy saját testi épségük védelme céljából menjenek minél távolabb az ajtótól. A rendőrök először a zár kiszerezésével próbálkoztak, mivel azonban ez nem vezetett eredményre az ajtót belülről eltorlaszoló aktivisták tevékenysége miatt, megpróbálták fizikai erő alkalmazásával betörni azt. Tekintettel arra, hogy az ajtót a panaszos társaival belülről testi erővel is támasztotta, ez a kísérlet sem járt sikerrel. Mivel az ellenszegülés megtörésére a bezárt ajtón keresztül egyéb eszköz nem állt rendelkezésre, a Testület határozott meggyőződése szerint a vegyi eszköz alkalmazása az Rtv. 16. §-a szerinti arányossági követelménynek is megfelelt.

A fentiekén kívül a panaszos beadványában észrevételt tett arra nézve is, hogy a rendőrség nem tisztázta, tartózkodik-e a zárt helyiségben gyermekkorú személy, állapotos nő vagy asztmás, esetleg szívbeteg. Állásfoglalásában a Testület felhívta rá a figyelmet, hogy a panaszos társaival saját előadása szerint is önként zárkózott be a kilakoltatással érintett lakásba, aktívan akadályozva, hogy az intézkedő rendőrök az ajtót kinyithassák. Így tehát a panaszos kifejezetten saját magatartásával lehetetlenítette el, hogy a rendőrök meggyőződhessenek a panaszbeadványban említett személyek állapotáról – akik között egyébként láthatóan terhes nő, vagy gyermekkorú személy nem volt.

Szintén jogszerűnek minősítette a vegyi eszköz használatát a Testület a **117/2013 (IV. 30) sz. állásfoglalásában**. Ezen ügyben a gázspray használatára azért került sor, mert miután a panaszost a rendőrök az ellenállása megtörése végett a padlóra lenyomták, onnan sikerült felállnia. Ekkor közölték vele, hogy könnygázt fognak alkalmazni vele szemben, majd a rendőr a panaszos arcának irányába egy alkalommal kb. 2-3 másodperc időtartamban könnygázt fújt. Ennek következtében a panaszos ellenszegülése megtört, majd a három rendőrnek ezután sikerült megbilincselnie a panaszost. A Testület álláspontja szerint a rendelkezésre álló dokumentumok és a panaszos nyilatkozata alapján kétséget kizáróan megállapítható, hogy a panaszos a rendőri intézkedésnek ellenszegült, a rendőri felszólításokra nem reagált, illetve a testi kényszer alkalmazásakor ellenállt, és megpróbált a rendőrök szorításából kibújni, amely magatartása az Rtv. 49. §-ának (1) bekezdése értelmében megalapozta a vegyi eszköz használatának lehetőségét, mert a panaszos magatartása a Szolgálati Szabályzat 39. § (1) bekezdésének b) pontjában említett aktív ellenszegülést kétségtelenül kimerítette. Mivel a panaszos testi erejével kiszabadult a rendőrök szorításából és a rendőri felszólításoknak továbbra sem engedelmeskedett, az ellenszegülés megtörésére – a legkisebb sérülés okozására törekedve – egyéb eszköz nem állt rendelkezésre, a Testület határozott meggyőződése szerint a – panaszosi előadás szerint is megtörtént – figyelmeztetést követően a vegyi eszköz alkalmazása az Rtv. 16. §-a szerinti arányossági követelménynek is megfelelt.

3.4.) Szolgálati kutya alkalmazása

50. § (1) A rendőr szájkosárral ellátott szolgálati kutyát — pórázon vagy anélkül — kényszerítő eszközként akkor alkalmazhat, ha a testi kényszer alkalmazásának feltételei (47. §) fennállnak.

(2) A rendőr szájkosár nélküli szolgálati kutyát pórázon vezetve alkalmazhat, ha a jogellenesen összegyűlt tömeg enyhébb (47—49. §) kényszerítő eszközzel nem osztható szét, illetve, ha az a közbiztonságot súlyosan veszélyeztető csoportosulás szétesztatásához vagy a rendőri intézkedéssel szembeni tevőleges ellenállás leküzdéséhez szükséges.

(3) A rendőr szájkosár és póráz nélküli szolgálati kutyát alkalmazhat

- a) súlyos sérüléssel fenyegető támadás elhárítására;**
- b) súlyos bűncselekmény elkövetésével alaposan gyanúsítható személy elfogására;**
- c) a személye ellen intézett támadás vagy az életét, testi épségét közvetlenül fenyegető magatartás elhárítására.**

A Testületnek az **56/2013. (II. 27.) sz. állásfoglalásában** kifejtett megállapítása szerint egyrészt alapjogot sértő intézkedésre nem került sor, másrészt alapjogot sértő intézkedés nem volt megállapítható annak a panaszbeadványnak a tárgyában, amelyben a panaszos a 2012. február 1-jén, Budapesten foganatosított igazoltatását kifogásolta, ahol társaival egy ellendemonstráció céljából gyülekeztek. Az igazoltatását követően a demonstráció helyszínére igyekezve egy csoport rendőr állította meg a panaszost és társait, és megint igazoltatták őket, majd a helyszínen várakozva – a panaszos állítása szerint – az egyik rendőr ráuszította a szolgálati kutyáját, aminek következtében a panaszos kezéből kiesett a mobiltelefon, amely ezáltal működésképtelenné vált.

A Rendőrség Kutyás és Lovas Szolgálati Szabályzatáról szóló 17/2009. (OT 10.) ORFK utasítás (továbbiakban: RKLSZ Szabályzat) 89. pontja szerint a járőrkutya igénybe vehető:

- „a) veszélyeztetett területek ellenőrzésére;
- b) rendezvények, demonstrációk biztosítására, a speciális felkészítést követően tömegkezelési feladatok ellátására;
- c) a rendőri intézkedés biztosítására;
- d) a bűncselekményt elkövető személy felkutatására, elfogására, előállításának biztosítására;
- e) a rendőr és más személy életének, testi épségének biztosítására;
- f) a közrendre és a közbiztonságra veszélyt jelentő csoport szétesztatására;
- g) járőr, járőr pár vagy járőr csoport megerősítésére;
- h) külterületek éjszakai ellenőrzésére, erdős, bokros, hegyes területek átkutatására, ellenőrzésére, valamint a zöldhatár és egyéb határterületek ellenőrzésére”.

Az RKLSZ Szabályzatának 100. pontja akként rendelkezik, hogy a járőrkutyaival megerősített járőr az intézkedés megkezdése előtt köteles felhívni az intézkedés alá vont személy figyelmét a járőrkutya esetleges váratlan reakcióira.

A rendőrség által rendelkezésre bocsátott videofelvétel segítségével a Testület meggyőződött arról, hogy a rendőrség jogszerűen vette igénybe a rendezvény, illetve a rendőri intézkedés biztosítására a szolgálati kutyákat. A videofelvétel ugyan nem adott teljes rálátást az esetre, de az már egyértelműen látszott, hogy a panaszos a hátraugrása végén maga ejtette ki a telefonját a kezéből, nem a kutya ütötte ki azt belőle. A videofelvételen az is látszik, hogy a kutya támadásának lendületét megtörte az őt tartó r. főtörzsőrmester, mert a kutya nem érte el a panaszos felsőtestét, csupán a telefont tartó, közelebbi kezét, amellyel a panaszos feltehetőleg fényképeket készített, éppen a szolgálati kutyáról. A panaszolt esetben a kutya vezetőjének köszönhetően a kutya előre történő mozgása a nyugalmi helyzetben lévő kar felemelkedéséből adódó távolságra korlátozódott, ami a Testület álláspontja szerint azt is bizonyította, hogy a

panaszos a korábbi felszólítás ellenére túl közel ment a szolgálati kutyához. Emiatt a Testület azt is megállapította, hogy a szolgálati kutya kényszerítő eszközként történő alkalmazására nem került sor, ezért a panaszos emberi méltóságához, illetve az abból levezethető testi épséghez való alapvető joga nem sérült.

3.5.) Útzár, megállásra kényszerítés

Ilyen kényszerítő eszköz alkalmazásával kapcsolatos panaszt 2011. és 2013. év közötti időszakban érdemben nem vizsgált a Testület.

3.6.) Lőfegyverhasználat

22.§ A rendőr szolgálati fegyver viselésére jogosult. (A szolgálati fegyver viselésével és tárolásával kapcsolatos szabályokat külön jogszabály állapítja meg.)

52. § (1) A rendőrt a lőfegyverhasználati jog - a jogos védelem és a végszükség esetein kívül - az e törvényben foglaltak szerint illeti meg.

(2) A lőfegyverhasználat saját elhatározásból vagy utasításra történhet. Csapatereő zárt alakzatban történő alkalmazása esetén csak utasításra használható lőfegyver.

53. § (1) Lőfegyverhasználatnak csak a szándékosan, személyre leadott lövés minősül.

(2) Ha e törvény szerint a lőfegyverhasználat feltétele fennáll, a rendőr bármely dolgot fegyverként használhat. A lőfegyver használatára vonatkozó szabályokat ebben az esetben is értelemszerűen alkalmazni kell.

(3) E törvény alkalmazása szempontjából nem minősül lőfegyverhasználatnak a rendfenntartás céljára rendszeresített gumilövedék, a pirotechnikai eszköz, a könnygázgránát, az elfogó háló lőfegyverrel vagy az e célra szolgáló egyéb kilövő eszközzel történő célbajuttatása.

(4) A (3) bekezdésben nem említett, egyéb célra rendszeresített műanyagból készült lövedék használatára csak abban az esetben kerülhet sor, ha - az eset összes körülményeire figyelemmel - enyhébb kényszerítő eszközzel az alkalmazás törvényes célja nem érhető el, vagy az nem vezet eredményre. A műanyagból készült lövedék használatára a lőfegyverhasználat szabályait értelemszerűen kell alkalmazni.

54. § (1) A rendőr lőfegyvert használhat

a) az élet elleni közvetlen fenyegetés vagy támadás elhárítására;
b) a testi épséget súlyosan veszélyeztető közvetlen támadás elhárítására;
c) a terrorcselekmény (Btk. 314-316. §), a jármű hatalomba kerítése (Btk. 320. §) vagy a közveszély okozása (Btk. 322. §) bűncselekmények megakadályozására vagy megszakítására;

d) bűncselekmény lőfegyverrel, robbanóanyaggal vagy az élet kioltására alkalmas más eszközzel való elkövetésének megakadályozására;

e) lőfegyver, illetőleg robbanóanyag jogosulatlan, erőszakos megszerzésére irányuló cselekmény megakadályozására;

f) az állam működése vagy a lakosság ellátása szempontjából kiemelkedően fontos létesítmény ellen felfegyverkezve intézett támadás elhárítására;

g) az emberi élet kioltását szándékosan elkövető elfogására, szökésének megakadályozására;

h)

i) azzal szemben, aki a nála lévő fegyver vagy élet kioltására alkalmas más eszköz letételére irányuló rendőri felszólításnak nem tesz eleget, és magatartása a fegyver vagy más az élet kioltására alkalmas eszköz ember elleni közvetlen felhasználására utal;

j) az elfogott, bűncselekmény elkövetése miatt őrizetbe vett, vagy bírói döntés alapján fogva tartott személy erőszakos kiszabadításának megakadályozására, az azt megkísérlővel szemben;

k) a saját élete, testi épsége, személyes szabadsága ellen intézett támadás elhárítására.

(2) Nemzetközi szerződés vagy az Európai Unió kötelező jogi aktusa alapján más állam területén szolgálatot ellátó rendőr a nemzetközi szerződésben vagy az Európai Unió kötelező jogi aktusában meghatározott esetekben és módon használhat lőfegyvert.

(3) Rendőrségi vagy határrendészeti feladatokat ellátó külföldi szerv tagja Magyarország területén e törvényben, a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről szóló törvényben, nemzetközi szerződésben vagy az Európai Unió kötelező jogi aktusa alapján meghatározott esetben és módon használhat lőfegyvert.

55. § Nincs helye lőfegyverhasználatnak - a fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett támadás, fegyveres ellenállás leküzdése, illetőleg a tömegben lévő személlyel szembeni használat (57. §) kivételével - ha

a) olyan személy életét vagy testi épségét veszélyezteti, akivel szemben a lőfegyverhasználat feltételei nem állnak fenn;

b) a rendőri intézkedés célja tárgyra vagy állatra leadott lövéssel is elérhető.

56. § (1) A lőfegyverhasználatot a következő sorrendben meg kell előznie

a) felhívásnak, hogy a felhívott a rendőri intézkedésnek engedelmessédjék;

b) más kényszerítő eszköz alkalmazásának;

c) figyelmeztetésnek, hogy lőfegyverhasználat következik;

d) figyelmeztető lövésnek.

(2) A lőfegyverhasználatot megelőző intézkedések részben vagy teljesen mellőzhetők, ha az eset összes körülményei folytán a megelőző intézkedésekre már nincs idő, és a késelem az intézkedés eredményességét, a rendőr vagy más személy életét, testi épségét közvetlenül veszélyezteti.

57. § (1) Lőfegyverhasználatnak tömegben, csoportosulásban lévő személlyel szemben nincs helye, kivéve, ha az egyes személy elleni fegyverhasználat feltételei (54. §) fennállnak. A lőfegyverhasználatnak az egyes személy ellen kell irányulnia.

(2) Nem állapítható meg a lőfegyverhasználat jogellenessége, ha a szabályos lőfegyverhasználat során olyan személyt ér találat, aki a helyszínt a rendőrség felszólítása ellenére nem hagyta el.

(3) A tömegben, csoportosulásban lévő személlyel szemben történő lőfegyverhasználatot a következő sorrendben meg kell előznie.

a) a tömeg vagy a csoportosulás szétszórására, illetőleg a jogellenes magatartás megszüntetésére való felhívásnak;

b) a tömeg vagy a csoportosulás szétszórására irányuló egyéb kényszerítő eszköz alkalmazásának;

c) figyelmeztetésnek, hogy lőfegyverhasználat következik;

d) figyelmeztető lövésnek.

(4) A tömegben, csoportosulásban lévő személlyel szembeni lőfegyverhasználatot megelőző intézkedések mellőzésére az egyes személyek elleni lőfegyverhasználat szabályai az irányadók.

A **382/2012. (XI. 7.) sz. állásfoglalásában** a Testületnek a gyakorlatában meglehetősen ritkán előforduló kényszerítő eszköz, a lőfegyver alkalmazásának kérdésével is foglalkoznia kellett, tekintettel arra, hogy a panaszos beadványában sérelmezte, hogy az intézkedés során a fejéhez fegyvert szorítottak. A panaszos a történetek kapcsán előadta, hogy az intézkedés napján hajnali 3 óra környékén egy barátjával B. község határánál az út mellett várakozott két lányra egy gépjárműben, amikor minden ok nélkül rendőrök rontottak rájuk. Az intézkedő rendőr ezen előadásnak teljesen ellentmondva ugyanakkor arról számolt be, hogy a panaszos a barátjával behatolt a B. község határánál elhelyezkedő lezárt laktanya területére, és onnan fémtárgyakat tulajdonított el, aminek ő – mivel a helyszínen figyelő szolgálatot látott el – szem- és fültanúja volt.

A panaszos állításával szemben az intézkedést egyedül foganatosító rendőr jelentéséből az derült ki, hogy a rendőr szolgálati lőfegyverét tűzkész állapotban a kezében tartotta, de nem szorította a panaszos tarkójához. A jelentés szerint a lakott területen kívüli, kivilágítatlan laktanyában a rendőr éjjel, sötétben, az intézkedés megkezdése előtt nem volt tisztában a helyszínrre érkezők számával, sem az egyéb, potenciálisan veszélyt jelentő körülményekkel. A rendőr fegyverével a kezében utasította a panaszost és a társát, hogy feküdjenek arccal a földre, és kezüket tegyék hátra. A jelentéséből kitűnt továbbá, hogy a lőfegyver kézben tartása elegendő volt ahhoz, hogy a panaszos és a társa a rendőri felszólításnak engedelmességen.

A Testület az intézkedés körülményeit figyelembe véve úgy találta, hogy önmagában a lőfegyver kézbe vétele és tűzkész állapotban tartása a panaszos alapvető jogait nem sértette. Mivel azonban a Testületnek a panaszon és a rendőri iratokon kívül egyéb bizonyíték nem állt rendelkezésére, nem volt tisztázható, hogy csupán a lőfegyver kézben tartásáról, vagy a panaszos állításának megfelelően, a fegyver fejhez szorításáról volt-e szó, s ezért úgy ítélte meg, hogy a panaszos emberi méltóságának sérelme ezúttal nem megállapítható.

3.7.) A csapaterő alkalmazása, tömegoszlítás

58. § (1) A rendőrök csapaterőben alkalmazhatók

a) az alkotmányos rend erőszakos megváltoztatása (Btk. 254. §), a lázadás (Btk. 256. §), illetve a rombolás (Btk. 257. §) bűncselekmények elkövetése esetén;

b) a személyek élet- és vagyonbiztonságát tömegesen veszélyeztető események megszüntetésére vagy az ilyen következményekkel járó erőszakos cselekmények megakadályozására és az elkövetők elfogására;

c) súlyos bűncselekményt elkövető, szökésben lévő fegyveres személy felkutatására, elfogására;

d) terrorcselekmény felszámolására, a túsok kiszabadítására;

e) eltűnt személy vagy tárgy felkutatására;

f) katasztrófa megelőzésére és következményeinek elhárítására;

g) a gyülekezési jogról szóló törvény hatálya alá tartozó vagy más jelentős rendezvény rendjének biztosítására;

h) védett személy, veszélyes szállítmány vagy az állam működése, vagy a lakosság ellátása szempontjából kiemelten fontos létesítmény őrzésére, védelmére;

i) nagy területű helyszín biztosítására;

j) törvényben meghatározott más esetben.

(2) Csapaterő alkalmazása során a rendőrség a 17. § (1) bekezdésben írt jogokat indokolt mértékben korlátozhatja, területet személy- és járműforgalom elől elzárhat.

59. § (1) Ha a jogellenesen összegyűlt, illetőleg jogellenes magatartást tanúsító tömeg a szétoszlásra irányuló rendőri felszólításnak nem tesz eleget, a rendőrség az e fejezetben szabályozott kényszerítő eszközök alkalmazása mellett a tömeggel szemben a következő eszközt, illetőleg intézkedést alkalmazhatja:

- a) vízágyút,**
- b) pirotechnikai eszközt,**
- c) ingerlőgázt,**
- d) elfogó hálót,**
- e) lóháton vagy járműkötelékben végzett kényszerosztatást.**

(2) Az (1) bekezdésben említett eszköz alkalmazására a tömeget előzetesen figyelmeztetni kell.

(3) Tilos a tömeget korlátozni a helyszínről történő eltávozásban.

(4) Tilos a tömegosztatásra lőfegyvert használni.

60. § (1) A csapaterő alkalmazása során a rendőr a csapaterő parancsnokának utasítása szerint köteles eljárni.

(2) A tömeg szétosztatására irányuló csapaterő alkalmazása során a rendőrség a helyszínen lévők egyéni felelősségét nem vizsgálja.

Az Rtv. 58-60. §-ain alapuló rendőri intézkedések jogszerűségének a kérdése az érintett időszakban egyetlen ügyben merült fel.

A Testület a **14/2011. (I. 12.) sz. állásfoglalásban** vizsgálta a csapaterő alkalmazásának jogszerűségét. Az említett labdarúgó mérkőzés kapcsán elrendelt fokozott ellenőrzés során csapaterőt vetettek be. Abban az időpontban, amikor a panaszos a metróon utazott, a szerelvényen a szurkolók kíséretét, és az utasok biztonságának biztosítását a Készenléti Rendőrség egységei, valamint a megerősítésükre vezényelt csapatszolgálati egységek hajtották végre. A metrószerelvényen a ferencvárosi szurkolók – közülük többen erősen ittas állapotban – szidalmazták az újpesti szurkolókat, megpróbálták velük összetűzésbe kerülni, azt azonban a rendőri egységek megakadályozták. A szerelvény elindulását egy ferencvárosi szurkoló akadályozta, illetve nem engedte annak ajtaját bezáródni. Mivel a férfi többszöri rendőri felszólítás ellenére folytatta magatartását, az ott tartózkodó rendőri egység intézkedett vele szemben és kiemelését követően előállították. A garázda személy kiemelése során a szerelvényen tartózkodó ferencvárosi szurkolók agresszív, ellenséges magatartást tanúsítottak, ezért a rendőrség szükségesnek ítélte a bűncselekmény elkövetőjének elfogására tett intézkedés érdekében a terület lezárását. A szükséges intézkedést a Készenléti Rendőrség egységei és csapatszolgálati egységek hajtották végre (Rtv. 58. §-a (1) bekezdésének b) és g) pontja alapján, azaz a személyek élet- és vagyónbiztonságát tömegesen veszélyeztető események megszüntetésére vagy az ilyen következményekkel járó erőszakos cselekmények megakadályozására és az elkövetők elfogására; a Gytv. hatálya alá tartozó vagy más jelentős rendezvény rendjének biztosítására; illetőleg védett személy, veszélyes szállítmány vagy az állam működése, vagy a lakosság ellátása szempontjából kiemelten fontos létesítmény őrzésére, védelmére. Az Testület a közbiztonság, a belső rend védelme érdekében jogszerűnek és indokoltnak minősítette a rendőrség csapaterőben való fellépését.

III. Jogalkotási és hatáskör bővítési javaslatok

A Testület hároméves tevékenységéről és tapasztalatairól szóló korábbi Beszámolóban – melyet a Tisztelt Ház 2012. március 5-i ülésén elfogadott – olyan jogalkotási javaslatok fogalmazódtak meg egyrészt a Testület működésével kapcsolatos, másrészt a rendőrség tevékenységére vonatkozó jogszabályi módosításokra, amelyek a Testület létrehozása óta szerzett gyakorlati tapasztalatokon alapultak.

Ezek figyelembevételével a Testület elnöke és az országos rendőrfőkapitány az Rtv.-re vonatkozó olyan javaslat elkészítését tűzte ki célul, amely mindkét intézmény munkáját elősegítő változtatásokra irányult.

Ennek eredményeként a kezdetben több mint tíz oldal terjedelmű javaslatból a jogalkotási eljárás során az alábbi – a Testületet érintő – Rtv. módosítás született, amely 2013. január 1-jétől hatályos. „93. § A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (Rtv.) 92. § (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép: „(1) Akinek a IV–V. fejezetben – a 46/A-46/C. § kivételével –, valamint a VI. fejezetben meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása (e fejezet alkalmazásában a továbbiakban együtt: intézkedés) alapvető jogát sértette, választása szerint
a) panasszal fordulhat az intézkedést foganatosító rendőri szervhez, vagy
b) kérheti, hogy – amennyiben a panasz elintézése nem tartozik más eljárás hatálya alá – panaszát a Testület által lefolytatott vizsgálatot követően, az érintett rendőri szerv kiletétől függően
ba) az országos rendőrfőkapitány,
bb) a belső bűnmegelőzési és bünfelderítési feladatokat ellátó szerv főigazgatója, vagy
bc) a terrorizmust elhárító szerv főigazgatója bírálja el.”

Az Rtv. 93/A. § (6) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép: „(6) A Testület a panaszt kilencven nap alatt vizsgálja meg, amely *határidőbe nem számít bele a tényállás tisztázásához szükséges adatok közlésére irányuló felhívástól az annak teljesítéséig terjedő idő*. A Testület az állásfoglalását külső befolyástól mentesen alakítja ki. A Testület az állásfoglalását megküldi az országos rendőrfőkapitány, valamint a belső bűnmegelőzési és bünfelderítési feladatokat ellátó szerv főigazgatója és a terrorizmust elhárító szerv főigazgatója számára.”

Az Rtv. 93/A. §-a a következő (10) bekezdéssel egészül ki: „(10) Az országos rendőrfőkapitány, a belső bűnmegelőzési és bünfelderítési feladatokat ellátó szerv főigazgatója, a terrorizmust elhárító szerv főigazgatója, illetve az intézkedést foganatosító szerv vezetője döntéseinek megküldésével tájékoztatja a Testületet azokban az ügyekben, amelyekben a Testület állásfoglalást alakított ki.”

A 93. § (1) bekezdésében a „nyolc” szövegrész helyébe a „húsz” kerül,” vagyis: „93. § (1) A Testülethez a panaszt az intézkedéstől, ha pedig a panasz előterjesztője az öt ért jogsérelemlről később szerzett tudomást, ettől az időponttól számított *húsz napon* belül lehet előterjeszteni.”

A fentiekre figyelemmel a Testület szükségesnek tartja ismételten felhívni a tisztelt jogalkotók figyelmét a jogalkotási javaslatban megfogalmazottakra, illetve a Kínzás és embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megelőzésére létrehozott európai

bizottság (CPT) magyarországi látogatásáról (2009. március 24. – április 2.) készült jelentésnek a *Testület hatáskörének bővítésére* vonatkozó részeire.

„20. A CPT a múltban már hangsúlyozta, hogy a rendőri bántalmazás megelőzésének egyik leghatékonyabb módja a panaszok és az ilyen bánásmódra utaló más információ gondos kivizsgálása, és, szükség esetén, megfelelő szankciók kiszabása. Az e területen bekövetkezett örvendetes fejlődést a Független Rendészeti Panasztestület létrehozása jelentette, 2008. januárjában. Ez az új testület, amely az Országgyűlés által megválasztott öt tagból áll, jogosult kivizsgálni a kifogásolható rendőri magatartások miatti panaszokat, és írásbeli ajánlásokat tenni az Országos Rendőr-főkapitányság vezetőjének. Ha a Testület ajánlásait nem fogadják el, az ügy végső döntéshozatal végett bíróság elé utalható. A küldöttséget azonban úgy tájékoztatták, hogy a Testületnek nincs joga hivatalból vizsgálatokat kezdeményezni. *A CPT felkéri a magyar hatóságokat, hogy terjesszék ki a Független Rendészeti Panasztestület jogosítványait arra, hogy hivatalból kezdeményezhessen vizsgálatokat az esetleges bántalmazási ügyekben.*

A Testület tagjai felhívták továbbá a küldöttség figyelmét arra, hogy rendkívül alacsony azoknak a testületi ajánlásoknak az aránya, amelyeket a rendőrség megszívlelt. *A Bizottság szeretné, ha megkapná a magyar hatóságok állásfoglalását ebben az ügyben.*

Ugyanakkor számos olyan terület, megoldatlan probléma van a Panasztestület működésében, amelynek megoldása jogosítványainak és hatáskörének bővítésével feloldható lenne.”

A Testület fennállására és működésére vonatkozó igény nem kérdéses. Azonban sajnálatos módon – mind a Testület hatásköre, mind pedig eljárása kapcsán – számos olyan hiányosság tapasztalható (a fent említett felvetésen túlmenően), amelyek megoldása egyre sürgetőbbé válik az alábbiak szerint.

1) Hivatalból történő eljárás

A jelenlegi szabályozás meglehetősen korlátozó meghatározást tartalmaz a panaszosi körre nézve, az Rtv. ugyanis úgy fogalmaz: „92. § (1) Akinek az e törvény IV., V. és VI. fejezetében meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása (e fejezet alkalmazásában a továbbiakban együtt: intézkedés) alapvető jogát sértette [...]” A (2) bekezdés szerint pedig akinek az intézkedés jogát vagy jogos érdekét érintette, panasszal fordulhat az intézkedést foganatosító rendőri szervhez.. Tehát a Testülethez panasszal az fordulhat, akivel szemben rendőri intézkedés foganatosításra, vagy annak elmulasztására, továbbá kényszerítő eszköz alkalmazására került sor, illetve akinek a jogát vagy jogos érdekét az intézkedés érintette. .

Ugyan az alapvető jogok biztosának eljárása sem ismeri a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól 2004. évi CXL. törvényben (a továbbiakban: Ket.) meghatározott ügyféli minőséget (amely csak az ügyvel kapcsolatos érintettséget követeli meg), azonban a biztos az alapvető jogokkal kapcsolatos visszásság megszüntetése érdekében a törvényben foglalt feltételek fennállása esetén hivatalból is eljárhat [az alapvető jogok biztosáról szóló 2011.évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbtv.) 18. § (4)].

Nem egy esetben előfordul ugyanis, hogy a Testület egy, a hatáskörébe tartozó esetről értesül (akár a médián keresztül), jogszabályi felhatalmazás hiányában azonban nem jogosult hivatalból eljárni, sőt arra sincsen módja, hogy az érintett személyt megkeresse és tájékoztassa a Testülethez fordulás lehetőségéről (amely eljárási mód több aggályt is felvethetne). Ugyanakkor nem elképzelhetetlen, hogy az érintett (esetleg alapjogában sértett) személy a Testülethez fordulás, vagy – még távolabb menve – magával a panasztétel lehetőségével sincsen tisztában a megfelelő tájékoztatás elmaradása okán. Indokolt ezért, hogy a Testület – az alapvető jogok biztosára vonatkozó szabály Rtv.-be történő bevonásával, vagy csak arra való utalással – hivatalból történő eljárásának lehetővé tétele mihamarabb megvalósuljon.

A hivatalból való intézkedés egy speciális esetét jelenthetnék a rendezvények, demonstrációk, mivel ezek esetében az azonnali véleményalkotás, az általános vizsgálat gyors lefolytatása meghatározó jelentőségű.

Erre olyan megoldás képzelhető el, hogy a rendőrség folyamatos tájékoztatást nyújtana a Testület részére a bejelentett, engedélyezett, vagy akár a megtiltott rendezvényekről. Ezt követően a Testület maga döntené el, hogy részt kíván-e venni a rendezvényeken. A Testület részvételét természetesen jelezni a rendőrségnek, majd a rendezvény helyszínén is folyhatna a kommunikáció a Testület és a rendőrség között. Ezt követően a Testület a tapasztaltak alapján, még a beérkező panaszokat megelőzően, kialakíthatná általános véleményét. Ehhez az is kell, hogy a rendőrség egy gyorsított eljárásban a rendezvényt követően keletkezett iratanyagot (pl.: jelentéseket, felvételeket) megküldje a Testület részére.

Feltétlenül megfontolandó lenne a Testületi tagok *mentelmi joga biztosításának* kérdése. Az alapvető jogok biztosát az országgyűlési képviselővel azonos mentelmi jog illeti meg (Ajbtv. 14. §). Az azonnali véleményalkotás okán elengedhetetlen volna a testületi tagoknak a mentelmi jog biztosítása az országgyűlési biztoshoz hasonlóan, ezzel is garantálva azt a függetlenséget, mely adott esetben az azonnali véleményalkotás lehetőségét ilyen korlátoktól mentesen tenné lehetővé, illetve megakadályozná Testületi tagokkal szemben retorzióként történő eljárások megindítását.

2) Felvilágosítás-kérés – meghallgatás – bizonyítási eszközök köre

A Testület Rtv. felhatalmazása alapján vizsgálata során a rendőrségtől felvilágosítást kérhet. A Testület az összes olyan iratba betekinthez, illetve iratról másolatot kérhet, adatot, körülményt, tényt, eljárást megismerhet, amely a vizsgált intézkedéssel összefügghet [Rtv. 93/A. § (1)]. Mivel az Rtv. a felvilágosítás-kérés kapcsán további részletszabályokat nem tartalmaz, ezért nincs kellőképpen tisztázva, hogy a Testületet valójában mire is jogosult vizsgálata során (nyilatkoztatás, meghallgatás stb.). Nyilvánvaló, hogy felvilágosítás-kérés fenti szabályozásának forrása az Ajbtv. 22. §-a, sőt az Rtv. kifejezetten utal is az Ajbtv.-re, amikor a minősített adatok Testület általi megismerését, illetve a hivatali helyiségbe való belépést szabályozza [Rtv. 93/A. § (3), (4)]. Elengedhetetlen volna ezért Ajbtv. 22. §-ára való hivatkozás, vagy annak átvétele és az Rtv. fenti jogszabályhelyének további két bekezdéssel való kiegészítése, hiszen a hivatkozott bekezdések alapján az alapvető jogok biztosa jogosult arra, hogy a vizsgált ügy intézőjét vagy az eljárást folytató szerv bármely munkatársát meghallgassa, továbbá az érintett szerv vezetőjét vagy felügyeleti szervének

vezetőjét, valamint az annak lefolytatására a jogszabály által egyébként feljogosított szerv vezetőjét vizsgálat lefolytatására kérje fel. Az alapvető jogok biztosa az általa vizsgált ügyben bármely szervtől – ideértve az Ajtv. szerint hatóságnak nem minősülő szerveket is – vagy annak munkatársától írásbeli magyarázatot, nyilatkozatot, felvilágosítást vagy véleményt kérhet.

Egyik legfontosabb probléma a meghallgathatóság és nyilatkoztatás kérdése. Amennyiben a panaszolt intézkedéssel érintett rendőrök meghallgatásának lehetősége bekerülne a törvénybe, nyilvánvaló, hogy az azzal kapcsolatos eljárási garanciák meghatározása is szükségyszerű. Mivel a Testület nem a Ket. szabályai szerint folytatja le vizsgálatát, ezért már az ORFK-n keresztül, a megkeresés formájában történő nyilatkoztatás is felvet aggályokat. Az ORFK álláspontja szerint ugyanis a rendőrök nyilatkozattétele önkéntes, azaz a kérést meg is tagadhatják. Az Ajbvtv. ugyanakkor részletesen tartalmazza, a meghallgatás során a válaszadás, illetőleg a nyilatkozattétel megtagadásának eseteit [Ajbvtv. 22. § (4) bekezdés].

A jelenlegi állapot sok esetben oda vezet – mivel az állásfoglalás a panasz tartalma és a rendőrség által rendelkezésre bocsátott dokumentumok egybevetésén alapul –, hogy a Testület kénytelen az alapjogsérelem meg nem állapíthatóságáról dönteni.

Ha ugyanis rendőrség nem szolgáltat információt, vagy a rendőrségi tájékoztatás nem elégséges, a Testület „nem tud mit vizsgálni”. Ilyen esetekben a Testület gyakorlata az, hogy a rendőrség által nem, vagy elégtelenül cáfolt panaszosi elmondásra alapozza állásfoglalását, ez azonban az eljáráson belül feszültséget keletkeztet, mivel ezt követően – akár az ORFK-ra küldi az ügyet a Testület, akár átteszi az intézkedést foganatosító szervhez – a rendőrség által lefolytatott közigazgatási eljárásban megnyílik a bizonyítás teljes eszköztára (pl. az érintett rendőrök tanúkénti kihallgatása), így a rendőrség adott esetben sokkal több információ alapján hoz döntést, mint ami a Testület rendelkezésére állt. Le kell szögezni, hogy a rendőri nyilatkozattétel, a személyes meghallgatás a rendőrség érdekeit is szolgáló eszköz. A Testület ugyanis tényállás alapos és hiánytalan tisztázására törekszik, azonban elegendő információ híján a rendelkezésre álló adatok alapján hozza meg döntését.

A fentiekben vázolt okokból egyértelmű, hogy szükséges tehát az alapvető jogok biztosa jogosítványainak beépítése a törvénybe (Rtv.). Fontos lenne a bizonyítási eszközök Ajbvtv. alapján való bővítése is.

3) A Testület vizsgálati körének tisztázása

A Testület álláspontja szerint elengedhetetlen, hogy a jogalkotó tisztázza, milyen eljárásjogi korlátai lehetnek a Testület vizsgálatának az Rtv. IV. fejezetében szabályozott általános elvek vonatkozásában.

A Testületnek az Rtv. 92. § (1) bekezdés alapján lehetősége van arra, hogy az Rtv. IV. fejezetében, a rendőrség működésének általános elveit és szabályait rögzítő rendelkezések kapcsán vizsgálódása körébe vonjon minden olyan rendőri tevékenységet, amelyet az V. és a VI. fejezetek ugyan nem nevesítenek, de amelynek vonatkozásában a IV. fejezetben foglalt követelményeknek érvényesülniük kell.

Erre az Rtv. IV. fejezetében szereplő 11. § (1) bekezdése nyújt lehetőséget, amely szerint a rendőr köteles a szolgálati beosztásában meghatározott feladatait a törvényes előírásoknak megfelelően teljesíteni. A 11. § (1) bekezdése tehát olyan általános jellegű rendőri kötelezettséget rögzít, amelynek megsértése esetén helye van a Testület eljárásának akkor is, ha a jogsértés nem az Rtv. V. és VI. fejezetében foglalt rendelkezések alkalmazásával függ össze, hanem más – az adott szolgálati feladat ellátására vonatkozó – jogi norma érvényesülésével. Az Rtv. 11. §-án keresztül a szigorú nyelvtani értelmezés szerint vizsgálhatóvá válik tehát a rendőrség részéről eljáró személyek olyan tevékenysége is, amely az Rtv.-től eltérő egyéb jogszabályok, például a büntetőeljárás vagy a szabálysértési törvény által rendezett eljárási szabályok alapján zajlik.

A Testület gyakorlata szerint azonban hatáskörének ilyen értelmezése korlátokkal érvényes: a Testület olyan esetekben él az ilyen jellegű vizsgálat lehetőségével, amikor a panaszolt rendőri intézkedéssel vagy mulasztással szemben speciális jogorvoslatot az egyéb jogszabályok nem biztosítanak. Ez a vélelmezhető jogalkotói szándékot respektáló értelmezés azonban adott esetekben meglehetősen abszurd eredményekre vezethet: így például az előállított személyt ért sérelmek vizsgálhatók a Testület által, attól a ponttól kezdve azonban, hogy ugyanez a személy bűnügyi őrizetbe kerül (amelynek időtartamába egyébként az előállítás is beletartozik), a hasonló jellegű sérelmeket a Testület már nem vizsgálhatja, mivel azokat az esetleges panaszos egy büntetőeljárás keretei között szenvedni el.

A Testület úgy véli, hogy ennek a kérdésnek a rendezése jogalkotást és a Testület hatáskörébe vonható jogsértések körének a jelenleginél átgondoltabb és tisztább meghatározását teszi szükségessé.

Itt szükséges annak jelzése, hogy eljárási cselekmények elvégzésére nem csak a Testület tagjait, hanem érdemi ügyintéző munkatársait is indokolt feljogosítani, a vizsgálatok jelentős részét ugyanis már jelenleg is ők folytatják.

4) Feljelentési kötelezettség

Kérdésként merülhet fel, hogy mit tehet a Testület abban az esetben, ha a panasz tárgyául szolgáló cselekmény vizsgálata során szabálysértés vagy bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúját észleli. A testületi tagok nem hivatalos személyek, ezért feljelentési kötelezettségük nincsen. Jelenleg tehát a Testület annyit tehet, hogy a panaszost tájékoztathatja arról, hogy büntetőeljárást kezdeményezhet az ügyben, vagy amennyiben a panaszos úgy nyilatkozik, a Testület jelezheti az illetékes ügyészségnél a hivatali bűncselekmények elkövetésének gyanúját.

Megfontolandó lenne az Ajbvtv. 35. §-a rendelkezéseinek átvétele. Ezen jogszabályhely ugyanis előírja, hogy ha az országgyűlési biztos eljárása során szabálysértés vagy fegyelmi vétség elkövetésének alapos gyanúját észleli, az illetékes szervnél felelősségre vonásra irányuló eljárást kezdeményezhet, bűncselekmény észlelése esetén pedig kezdeményez. A megkeresett szerv az eljárás megindításával kapcsolatos álláspontjáról – törvény eltérő rendelkezése hiányában – hatvan napon belül, az eljárás eredményéről pedig annak befejezését követően harminc napon belül tájékoztatja az országgyűlési biztost.

5) Igazolási kérelem

A Testülethez a panaszt az intézkedéstől, ha pedig a panasz előterjesztője az őt ért jogsérelemtől később szerzett tudomást, ettől az időponttól számított **húsz** napon belül lehet előterjeszteni [Rtv. 93. § (1)]. A problémát az okozza, hogy a Testület több esetben azt tapasztalja, hogy a panaszos azért késlekedik beadványa előterjesztésével, mert az intézkedő rendőrök elmulasztják az Rtv. 20. §-ának (2) bekezdésében foglalt tájékoztatási kötelezettségük teljesítése során azt, hogy említést tegyenek a Testülethez fordulás lehetőségéről. Az ügyek vizsgálata során nyilvánvalóvá vált, hogy nem egyedi mulasztásról van szó, hanem esetenként az érintett szervek vezetőinek is az az álláspontja, hogy a panaszjogról való kioktatásnak nem kell kiterjednie a Testület eljárására.

A jelenlegi gyakorlat szerint amennyiben azt tapasztalja a Testület, hogy a panaszost a rendőrség nem tájékoztatta megfelelően az Rtv. 92. §-ában biztosított jogorvoslati jogra vonatkozó választási lehetőségről, a panaszeljárást lefolytatja akkor is, ha a panaszos a húsznapos határidőn túl nyújtja be panaszát. Tehát a Testület „panaszos-barát”, befogadja az ilyen jellegű panaszokat, és analógiával élve a Ket. igazolási kérelemre vonatkozó szabályait alkalmazza. Felmerül azonban a kérdés, hogy meddig fogadhatja be a Testület – a fentiekre hivatkozással – az elkésett beadványokat. Az igazolási kérelem jogintézményét a Testület eljárására vonatkozó szabályok között kellene rögzíteni, az arra vonatkozó optimális, szubjektív és objektív határidő meghatározásával. Megjegyzendő, hogy az igazolási kérelem formai és tartalmi követelményeiről több fordulóban egyeztetett a Testület elnöke által vezetett delegáció az ORFK képviselőivel, azonban teljesen egyértelmű és megnyugtató megoldás még nem született e körben.

6) Visszacsatolás, a Testület beavatkozói minőségének megteremtése és eljárási pozíciójának újragondolása

Az Rtv. szerint a Testület az állásfoglalását megküldi az országos rendőrfőkapitány számára. Az országos rendőrfőkapitány a panaszról az állásfoglalás kézhezvételét követő harminc napon belül közigazgatási hatósági eljárásban dönt. Ha az országos rendőrfőkapitány határozatában eltér a Testület állásfoglalásától, ezt köteles megindokolni [Rtv. 93/A. § (6)–(7)].

A problémát az okozza, hogy az országos rendőrfőkapitány Testület állásfoglalásával ellentétes tartalmú határozata esetén az Rtv. indokolási kötelezettséget ír ugyan elő, azonban annak pontos formájára és számonkérhetőségre semmiféle előírás nem vonatkozik, így előfordulhat, hogy az országos rendőrfőkapitány „egyszerűen félreteszi” a panasztestület állásfoglalását.

Egyik megoldási lehetőségként ismételten érdemes az Ajbtv. szabályaihoz visszanyúlni. Az Ajbtv. 31. §-ának (1) bekezdése szerint ha az alapvető jogok biztosja a lefolytatott vizsgálat alapján arra a megállapításra jut, hogy az, alapvető jogokkal kapcsolatos visszásság fennáll, annak orvoslására – az érintett szerv egyidejű tájékoztatása mellett – ajánlást tehet a visszásságot előidéző szerv felügyeleti szervének. A felügyeleti szerv az ajánlás tekintetében kialakított érdemi állásfoglalásáról, illetve a megtett intézkedésről az ajánlás kézhezvételétől számított harminc napon belül értesíti az alapvető jogok biztosát. A törvényhely (2)

bekezdése tartalmazza, hogy a felügyeleti szerv egyet nem értése esetén az alapvető jogok biztosa tájékoztatja a felügyeleti szervet az ajánlás fenntartásáról, módosításáról vagy visszavonásáról. Az Ajbvt. 32. §-a (1)–(4) bekezdései többek között az alábbi előírásokat tartalmazzák: amennyiben a rendelkezésre álló adatok szerint az alapvető jogokkal kapcsolatos visszasságot az előidéző szerv saját hatáskörben meg tudja szüntetni, az alapvető jogok biztosa kezdeményezheti az érintett szerv vezetőjénél a visszasság orvoslását. Az ilyen kezdeményezés rövid úton (távbeszélőn, szóban stb.) is történhet, ez esetben a kezdeményezés időpontját, módját és lényegét az ügyiraton kell rögzíteni. Az érintett szerv a kezdeményezés tekintetében kialakított érdemi állásfoglalásáról, illetve a megtett intézkedésről harminc napon belül tájékoztatja az országgyűlési biztost. Amennyiben a megkeresett szerv a kezdeményezéssel nem ért egyet a köteles azt véleményével ellátva felügyeleti szervéhez felterjeszteni. A felügyeleti szerv a felterjesztés kézhezvételétől számított harminc napon belül köteles állásfoglalásáról, illetőleg a megtett intézkedésről az országgyűlési biztost értesíteni.

A fentiekből egyértelműen megállapítható, hogy az alapvető jogok biztosa és az érintett szervek között gördülékenyebb kommunikáció folyik. Az ajánlások megítélésén túl az alapvető jogok biztosa arról is tájékoztatást kap, hogy milyen konkrét intézkedések kerültek elrendelésre egy adott ügy kapcsán. Ezzel szemben a Testület az országos rendőrfőkapitány – döntésén kívül – az azt követően megtett intézkedésről már nem értesül hivatalosan, legfeljebb a panaszos révén. Az Ajbvt. analógiájára elő lehetne írni, hogy az ügyet határozattal eldöntő rendőri szervek számára kötelező legyen a Testületnek az ügy további sorsáról való tájékoztatása.

Szintén megfontolandó a Testület perképeségének biztosítása – legalábbis célzottan és korlátozottan – a közigazgatási határozat felülvizsgálata [a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) XX. fejezete] iránti perben, ahol a felperes a panaszos, az alperes az ORFK. Így – a bírósági tájékoztatási kötelezettség révén – biztosítható, hogy a peranyagról első kézből értesüljön a Testület, illetve korábban megfogalmazott álláspontját is képviselje, és a panaszos mellett beavatkozhatna a perbe. Szemben az általános beavatkozási szabályokkal, a jogalkotó *ipso iure* biztosítaná a beavatkozás lehetőségét (ilyen beavatkozási joga van pl. az anyának a gyermeke származásával és az apasággal összefüggő perekben). Ez esetben nem kell a jogi érdeket valószínűsíteni.

A Pp. módosításával megoldható lenne mindez, amely valószínűleg egyszerűbb, mint az Rtv. módosítása.

Elképzelhető egy olyan másik megoldás is, amelyben a Testület a másodfok szerepét töltené be a panaszügyekben. A Ket. jelenlegi rendszerében [105. § (2) bekezdés], ha a másodfokú döntés meghozatalához nincs elég adat vagy a tényállás további tisztázása szükséges, a fellebbezés elbírálására jogosult szerv a döntés megsemmisítése mellett az ügyben első fokon eljáró hatóságot új eljárásra utasíthatja, vagy a kiegészítő bizonyítási eljárás lefolytatását maga végzi el. Ez a konstrukció a Testület vonatkozásában is megfelelőnek mutatkozik annyiban, hogy bizonyítás lefolytatását szűk körben tenné szükségessé (tehát nem kellene a Testületnél dolgozók létszámát jelentősen bővíteni), ugyanakkor az első fokon eljáró rendőri szerv bizonyítási eljárásának elégtelensége esetén lehetővé tenné a Testület számára a bizonyításra vonatkozó megfelelő instrukciók melletti hatályon kívül helyezést (akár többször is),

biztosítva, hogy egy független szerv valóban hatékony ellenőrzést gyakoroljon a rendőrségi vizsgálat felett. Egy ilyen változtatás esetén azonban világossá kellene tenni, hogy a Testület eljárására a Ket. szabályait kell alkalmazni (ami számos eljárási bizonytalanságot megoldana), ugyanakkor szükségessé tenné az elsőfokú eljárás bizonyos módosítását is. Ebben a rendszerben a Testület határozatot hozna, amelynek bírósági felülvizsgálata biztosítaná, hogy a panaszosok továbbra is élhessenek a számukra jelenleg rendelkezésre álló jogorvoslati fórumhoz fordulás jogával.

7) Jogalkotási javaslattételi jog biztosítása a Testület számára

A Testület gyakorlatában több olyan eset fordult elő, amikor a rendőrség ugyan a jogszabályoknak megfelelően járt el, azonban – a jogszabály hiányosságából fakadóan – az eljárás mégis valamilyen alapjogsértést valósított meg. Ilyen esetekre indokolt kifejezetten biztosítani azt a lehetőséget a Testület számára, hogy jogalkotást kezdeményezzen. Annak érdekében, hogy ez a jogosítvány – és az a már létező felhatalmazás, hogy a Testület az országos főkapitánynál kezdeményezheti utasítás kiadását, módosítását – valóban hatékonyan érvényesülhessen, szükség van rá, hogy a címzett szervezetnek jogszabályi kötelezettségük álljon fenn legalább arra, hogy a Testületet tájékoztassák a kezdeményezéssel kapcsolatos álláspontjukról, esetleges intézkedéseikről.

8) A Testület hatáskörének kiterjesztése a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állományú tagjainak intézkedéseire

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állományú tagjai meghatározott feltételek fennállása esetén, feladataik ellátása körében bizonyos intézkedéseket foganatosíthatnak (pl.: igazoltatás, előállítás). A pénzügyőr, törvényben meghatározott jogszerű intézkedése elleni tetteles ellenszegülés megtörésére, törvényben meghatározott intézkedést tehet, és kényszerítő eszközt (pl.: testi kényszer, szolgálati kutya alkalmazása, útzár telepítése, bilincs alkalmazása, lőfegyverhasználat) alkalmazhat [a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Vtv.) 38. § (1)]. A törvény – az Rtv.-hez és a Szolgálati Szabályzathoz hasonlóan – előírást tartalmaz többek között a szolgálati fellépés módjára, a fokozatosság elvére, a kényszerítő eszköz alkalmazását megelőző felszólításra, segítségnyújtásra. A rendőri eljárás mintájára, kényszerítő eszköz alkalmazás esetén a pénzügyőrt is jelentéstéli kötelezettség terheli. A törvény 39. §-ának (4)-(6) bekezdései ugyan szólnak a jogorvoslat lehetőségéről, azonban figyelemmel a fent említett intézkedések, különösen a kényszerítő eszközök alapjog korlátozására alkalmas voltára, indokolt volna a törvény által szabályozott panasz eljárás felülvizsgálata. Maga a kommentár is tartalmazza, hogy a pénzügyőri intézkedés eredményessége nem függhet az érintett belátásától, ezért szükség esetén az kikényszeríthető, amely kikényszerítés többnyire a személyi szabadság átmeneti korlátozásával jár.

A jelenlegi szabályozás szerint – hasonlóan a rendőrségi panasz eljárás Testület létrehozását megelőző időszakához – a pénzügyőr intézkedése elleni panaszt az intézkedést foganatosító vámszervnél (kirendeltségnél), illetve nyomozó szervnél, az intézkedést követő nyolc napon belül lehet előterjeszteni. A foganatosító vámszerv (kirendeltség), illetve nyomozó szerv határozata ellen benyújtható fellebbezés, amelyet az arra jogosult felettes szerv bírál el.

A felettes szerv határozata közigazgatási határozat, amelynek bírósági felülvizsgálatát – a közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálatára vonatkozó szabályok szerint – az kérheti, akinek az intézkedés jogát vagy jogos érdekét sértette.

Érdemes megfontolni tehát egy független szervezet bevonását a fent ismertetett panaszeljárással, mind az Rtv., mind pedig a Vtv. vonatkozó rendelkezéseinek módosításával. A Vtv. által szabályozott panasz eljárás módosításával, akár a testületre és az Rtv. vonatkozó rendelkezéseire való hivatkozással is átvehető volna a jelenlegi eljárásba egy független szerv általi ellenőrzési mechanizmus.

9) A Testület hatáskörének kiterjesztése a fogva tartási kérdésekre

Az Rtv. 2008. január 1-jén hatálya lépett módosítása kiterjesztette a panaszjogot olyan rendőri magatartásokra is, amelyekkel kapcsolatban korábban nem állt rendelkezésre hatékony jogorvoslat, azonban továbbra is vannak a rendőrségnek olyan lényegi tevékenységei, amelyek nem integrálódnak az általános panasz eljárási rendszerbe. Ilyen a rendőrségi fogva tartás egyes formáinak (pl. őrizet) végrehajtása. A rendőrségi fogdák rendjéről szóló 19/1995 (XII.13.) BM rendelet (a továbbiakban: Fogdászabályzat) 2. § (1) bekezdés g) pontja alapján a fogvatartott panasz előterjesztésére jogosult, ez a panasz azonban nem függ össze az Rtv.-ben szabályozott panasz eljárással.

A Fogdászabályzat 4. §-a értelmében a fogva tartott a fogva tartással összefüggő ügyében hozott döntés (intézkedés, határozat), illetve annak elmulasztása miatt panasszal élhet a döntés közlésétől, illetve elmulasztásától számított 15 napon belül. Fő szabályként a fogda parancsnoka dönt a panaszról, az általa hozott döntés elleni, illetve a döntés elmulasztása miatti panaszt a fogva tartásért felelős bírálja el. Bár a Fogdászabályzat szerint jogszabályban meghatározott esetekben a fogva tartott a döntés ellen keresettel fordulhat a bírósághoz, nincs olyan jogszabály, amely ezt a lehetőséget biztosítaná. Alaktalan, eljárásjogilag nem szabályozott, jogorvoslati garanciákkal körbe nem bástyázott lehetőségről van tehát szó, noha a fogva tartás végrehajtásának alapjogi vetületei nyilvánvalóak. Ráadásul egy előállítás követő őrizetbe vétel esetén a jelenlegi szabályozás ahhoz a sajátos helyzethez vezet, hogy míg a Testület az előállítás során okozott sérelmeket vizsgálhatja, kérdéses, hogy az őrizet elrendelése után – nem a büntetőeljárással, hanem pl. a fogva tartás körülményeivel kapcsolatban – felmerülő panaszokra kiterjed-e a hatásköre (noha az előállítás – az őrizet elrendelése esetén – az őrizet idejébe beleszámít, tehát annak részévé válik). Mindezt indokolt a Testület hatáskörének kiterjesztése a rendőrség által fogatosított fogva tartás során a fogva tartással – tehát nem a fogva tartás alapjául fekvő üggyel – összefüggő panaszok vizsgálatára.

10) A fogvatartottak egészségügyi ellátásának problémái

A **391/2012. (XI. 7.) számú állásfoglalásában** Testület a jövőre nézve felhívta a rendőrség figyelmét, hogy a fogvatartottak ez irányú kérése nélkül is, önként biztosítsák a számukra, hogy az orvosi vizsgálatokon a rendőrök távollétében, csupán az egészségügyi személyzet jelenlétében vehessenek részt, feltéve, hogy a rendőri jelenlétet az egészségügyi személyzet

maga nem kéri, vagy azt a rendőr nem látja az eset körülményei alapján indokoltnak.

Fontos lenne jogszabályban orvosolni azt a kérdést, hogy a fogvatartott személyek orvosi ellátása esetén az őket kísérő rendőrök miként, milyen módon biztosítsák a vizsgálat zavartalan megtörténtét, illetve hogy ennek keretében mikor lehetnek jelen a vizsgálat során a vizsgáló helyiségben.

11) A panasz benyújtására nyitva álló határidő meghosszabbítása 30 napra

Nincs elfogadható indoka annak a jelenleg fennálló különbségnek, hogy míg az intézkedést foganatosító szervhez az intézkedéstől (vagy tudomásszerzéstől) számított 30 napon belül lehet panaszt benyújtani, addig a Testülethez csak **húsz** napon belül fordulhat a panaszos. A Testület a gyakorlatában sok problémát okozó és a panaszosok számára rendkívül hátrányos megkülönböztetés kiküszöbölését javasolja.

12) A Testület feljogosítása büntetőeljárási iratok megismerésére

Mivel a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) és az Rtv. rendelkezései több helyen átfedésben szabályoznak egyes kérdéseket (pl. a Be. alapján elrendelt elővezetést az Rtv. szerint kell végrehajtani, de a Be. is tartalmaz erre vonatkozóan rendelkezéseket, a bűnügyi őrizetbe beleszámít az előállítás időtartama is, amelyet bűncselekmény gyanúja alapján is foganatosíthat a rendőr, stb.), több ügyben is előfordult, hogy a tényállás megfelelő tisztázásához a büntetőeljárási iratok ismerete lett volna szükséges, azonban az érintett hatóságok a Be. iratok megismerésére vonatkozó előírásaira hivatkozva erre nem minden esetben biztosítottak lehetőséget .. Ez indokolja annak jogszabályban történő szabályozását, hogy a Testület irat-megismerési joga a büntetőeljárási iratokra is kiterjed.

13) Csuklya alkalmazása

A **425/2012. (XII. 19.) sz. állásfoglalásában** a Testület arra hívta fel a rendőri szervek figyelmét arra, hogy törvényi felhatalmazás hiányában nincsen lehetőségük jogszerűen alkalmazni csuklyát, mivel az a megvalósított korlátozás jellegét és célját tekintve kényszerítő eszköznek tekintendő, és ilyen eszközt csak törvényi felhatalmazás esetén lehet jogszerűen alkalmazni. Jelezte továbbá a jogalkotónak, hogy amennyiben lehetővé kívánja tenni a csuklya használatát a rendvédelmi szervek számára, úgy ezt az intézményt – az egyéb kényszerítő eszközök között – a rendőrségi törvényben kell szabályoznia, meghatározva, hogy milyen feltételek mellett, milyen módon és tartamban alkalmazható.

14) Az alapjogi sérelmek és az egyéb rendőrségi jogsértések közötti különbség panaszjogi kezelésének megszüntetése

A Testület töretlen gyakorlata szerint az intézkedő rendőrök által elkövetett bármely jogsértés érinti az intézkedés alá vont személyek alapvető jogát ahhoz, hogy a törvények betartatásáért

elsődlegesen felelős szerv eljárása megfeleljen a jogszabályoknak. Az egyén számára a közhatalommal való találkozásnak az egyik legtipikusabb és – a rendőrség speciális jogosítványaira, így a legitím erőszak alkalmazásának monopóliumára való tekintettel – talán legnagyobb fokú kiszolgáltatottság lehetőségét magában rejtő formája a rendőri intézkedéssel való szembesülés, ezért a Testület gyakorlatában igen hamar felmerült az a kérdés, hogy elképzelhető-e olyan rendőri jogsértés, amely nem valósít meg alapjogsértést is egyben.

A Testület válasza tulajdonképpen nemleges, az alkalmazott érvelés rendkívül szűkre szabja azoknak a lehetséges eseteknek a körét, amikor a szabályszegés megállapítása nem vonja maga után az – adott esetben csekély fokú – alapjogsértés kimondását. A Testület a rendőri jogsértéseket a tisztességes eljáráshoz való – tágran értelmezett – jog megsértésének tekinti, így tulajdonképpen bármilyen rendőri szabályszegést alapjogsértéssé transzformál. Az ezt alátámasztó érvelés lényege a **Testület 33/2009. (II. 25.) sz. állásfoglalásban** a következőképpen jelenik meg: „A jogbiztonság követelménye az Alkotmány 2. §-ának (1) bekezdésében foglalt jogállamiság kritériumából ered. Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy a jogállamnak nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A jogállamiság egyik alapvető követelménye, hogy a közhatalommal rendelkező szervek a jog által meghatározott szervezeti keretek között, a jog által megállapított működési rendben, a jog által a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtsék ki tevékenységüket [56/1991. (XI. 8.) AB határozat]. Az, ami a közhatalmi szervek (köztük a rendőrség) oldalán kötelezettségként jelentkezik, a másik oldalról – a velük kapcsolatba kerülő állampolgárok oldalán – jogként jelenik meg. A jogállamiság követelményét és a jogbiztonság elvét a jogalanyok tekintetében a tisztességes eljáráshoz való jog testesíti meg.

Abban az esetben, ha egy kiemelten fontos közhatalmi funkciót ellátó és a társadalmi együttélési normák betartásáért elsődlegesen felelős szerv részéről fellépő személy eljárása nem felel meg a jogszabályoknak, sérül a tisztességes eljáráshoz való jog [...].”

Ezen gondolatmenet alapján a Testület a 93. § (2) bekezdésében szereplő „alapjogot nem sértő” intézkedés fogalmát kizárólag a jogszerű alapjog-korlátozást megvalósító intézkedésekre alkalmazza, „jogszerűtlen, de alapjogot nem sértő” intézkedés megállapítására eddig nem került sor. Emiatt felesleges a hatályos szabályozás azon különbségtétele, amely csak alapvető jog megsértése esetén teszi lehetővé a Testülethez fordulást. Ez a lehetőség a Testület által javasolt szabályozás alapján minden vélt rendőri jogsértés esetén megilletné az érintett személyeket, egységesítve az eljárást, egyszerűsítve mind a panaszosok jogérvényesítését, mind a Testület feladatát, amelynek ily módon csak azt kellene megállapítania, hogy a rendőri eljárás megfelelt-e a jogszabályoknak vagy sem.

15) A panasz eljárás során a rendőrség tudomására jutott adatok felhasználása

A panaszhoz való joggal – mint az Alaptörvény XXIV. cikkében biztosított tisztességes eljáráshoz fűződő és XXVIII. cikkében biztosított jogorvoslathoz fűződő alapjoggal – kapcsolatos visszasságot eredményez, hogy nincs rendezve az, hogy milyen fokú bűnüldözési érdek igazolhatja azt, hogy a rendőrség a panasz eljárás során tudomására jutott adatokat más (szabálysértési, büntető-) eljárásban a panaszos felelősségre vonására használja fel. A panaszhoz való jog és a bűnüldözéshez fűződő érdek közötti dilemma az adott esetben úgy

merül fel, hogy a panaszosnak számolnia kell azzal, hogy míg panasztétel hiányában elkerüli a felelősségre vonást, beadványa alapján rekonstruálható a jogellenes cselekménye, ezért felelősségre vonható.

A fennálló konfliktust törvényi szinten lenne indokolt rendezni, a kérdéses jogellenes cselekmény súlyára tekintettel (bizonyos bűncselekményi kör meghatározásával) vagy a panaszokról és közérdekű bejelentésekről szóló 2013. évi CLXV. törvény alkalmazott „rosszhiszeműségi” mérce bevezetésével. A törvény 3. § (2) bekezdése szerint „a panaszost vagy a közérdekű bejelentőt – a (4) bekezdésben foglaltak kivételével – nem érheti hátrány a panasz vagy a közérdekű bejelentés megtétele miatt”. A (4) bekezdés úgy rendelkezik, hogy „ha nyilvánvalóvá vált, hogy a panaszos vagy a közérdekű bejelentő rosszhiszeműen, döntő jelentőségű valótlan információt közölt és

a) ezzel bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésére utaló körülmény merül fel, személyes adatait az eljárás lefolytatására jogosult szerv vagy személy részére át kell adni,

b) alappal valószínűsíthető, hogy másnak jogellenes kárt vagy egyéb jogsérelmet okozott, személyes adatait az eljárás kezdeményezésére, illetve lefolytatására jogosult szervnek vagy személynek kérelmére át kell adni.”

16) Az előállítottak helyzete

A Testület az előállítottak státuszának bizonytalansága, helyzetük hézagos szabályozása miatt felhívja a jogalkotó figyelmét a jogbiztonságnak megfelelő, alapjogokat tiszteletben tartó szabályok kialakításának szükségességére.

Az Rtv. 33. §-a alapján előállított személyek helyzetére – jogaira, kötelezettségeire – nem vonatkozik részletes szabályozás. Az Rtv. 97. §-a (1) bekezdésének h) pontja értelmében az előállított is fogvatartottnak minősül. A fogvatartott bizonyos alapvető jogait rögzíti az Rtv. A törvény 18. §-ának (1) bekezdése kimondja: a fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozóját vagy más személyt értesítsen, feltéve, hogy ez nem veszélyezteti az intézkedés célját.

Ha a fogvatartott nincs abban a helyzetben, hogy e jogával élhessen, az értesítési kötelezettség a rendőrséget terheli. Ha a fogvatartott fiatalos vagy gondnokság alá helyezett, haladéktalanul értesíteni kell törvényes képviselőjét vagy gondnokát. A (2) bekezdés értelmében a rendőrség gondoskodik a fogvatartott elhelyezéséről, a fogva tartás miatt bekövetkező egészségkárosodás megelőzéséhez szükséges ellátásáról. A sérült, beteg vagy más okból sürgős orvosi ellátásra szoruló fogvatartottat orvosi ellátásban kell részesíteni. A (3) bekezdés szerint a fogvatartott jogait csak annyiban lehet korlátozni, amennyiben az a szökés vagy elrejtőzés, a bizonyítási eszközök megváltoztatásának vagy megsemmisítésének megakadályozását, újabb bűncselekmény elkövetésének megelőzését, illetőleg az őrzés biztonságát, a fogda rendjének megtartását szolgálja.

Az Rtv. az előállított vonatkozásában ezen túlmenően kimondja, hogy az előállítottat szóban vagy írásban az előállítás okáról tájékoztatni kell, és az előállítás időtartamáról részére igazolást kell kiállítani [33. § (4) bekezdés]. A Szolgálati Szabályzat 31. §-a ezeket a rendelkezéseket az alábbiakkal egészíti ki. Az 31. § (1) bekezdés alapján ha a fogvatartott személy elhelyezésére az előállító egységben kerül sor, az előállító egységben történő

elhelyezés időtartama nem haladhatja meg a 12, idegenrendészeti eljárásban történő visszatartás elrendelése esetén a 24 órát. Előállító egységben - a harmadik országbeli állampolgárok által gyakorolt szülői felügyeleti jog alatt álló és vele együtt előállított eltartott gyermekkorú személy kivételével - gyermekkorú személy nem helyezhető el. A (2) bekezdés alapján a fogvatartott tényleges elhelyezése az előállító egységen belül az előállító helyiségben történik. A (3) bekezdésben foglaltak szerint a rendőrkapitányság, a határrendészeti kirendeltség, valamint a rendőrőrs vezetője köteles a fogvatartott személy biztonságos elhelyezésére szolgáló előállító egységet kijelölni. A Repülőtéri Rendőr Igazgatóság, a Készenléti Rendőrség és a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság esetében előállító egység kijelölésére indokolt esetben a szerv vezetője jogosult. A (4) bekezdésben foglaltak szerint az előállító egységben történő elhelyezés, őrzés végrehajtásának feltételeit a (3) bekezdésben meghatározott rendőri szerv vezetője biztosítja. A (7) bekezdés alapján elhelyezéskor a fogvatartottat nyilatkoztatni kell sérüléséről, esetleges panaszáról. Betegség vagy sérülés esetén orvosi ellátásban kell részesíteni, ruházatát támadás vagy önvészély okozására alkalmas tárgy elvétele céljából a felügyeletet ellátó rendőrnek át kell vizsgálnia. A ruházat átvizsgálását a fogvatartottal ellentétes nemű személy nem végezheti, valamint nem lehet jelen, kivéve, ha az átvizsgálás technikai eszközzel történik. Az elkülönítéssel kapcsolatban a (9) bekezdés előírja, hogy gondoskodni kell az előállító helyiségben elhelyezett, azonos ügyben fogvatartott személyek, a férfiak és nők, a felnőtt korúak és a fiatalok elkülönítéséről, valamint rendkívüli őr felállításával biztosított őrzéséről. A (11) bekezdés rendezi az ételmezés kérdését, eszerint a személyi szabadság korlátozásának első 5 óráját követően az intézkedést foganatosító rendőri szerv gondoskodik a fogvatartott személy étellel történő ellátásáról. A fogvatartott személy étkezése az előállító helyiségben történik. Az étel kiosztását a felügyeletet ellátó rendkívüli őr végzi. Ha a rendkívüli őr nem rendelkezik az étel kiosztásához szükséges ételmezéshigiéniai alapismereti vizsgával és érvényes egészségügyi könyvvel, akkor az ételmezés kicsomagolását nem végezheti. Ilyen esetben a fogvatartottat előrecomagolt ételmezéssel és az annak elfogyasztásához szükséges egyszer használatos evőeszközökkel kell ellátni.

A – már szintén hatályon kívül helyezett – Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007 (XII.23.) IRM rendeletet megelőzően hatályban lévő Szolgálati Szabályzatban [a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 3/1995. (III. 1.) BM rendelet] szerepelt egy rendelkezés („az előállított, elővezetett személy ellátására a fogvatartottakra vonatkozó szabályok megfelelően irányadók”), amely alkalmazhatóvá tette a Fogdaszabályzat szabályait az előállítottakra is. A 2007-es, illetőleg a jelenleg hatályos Szolgálati Szabályzat elfogadásakor ez a rendelkezés kimaradt, így az előállítottak státuszát csupán a fent idézett „maroknyi” norma szabályozza, mivel a Fogdaszabályzat „fogvatartottakról” beszél, azok közé pedig az előállítottak nem tartoznak. Az 1. § (1) bekezdés alapján ugyanis: „E rendelet alkalmazásában fogvatartott a bűnügyi, a szabálysértési, a közbiztonsági őrizetes, az előzetesen letartóztatott, valamint az elítélt és a szabálysértési elzárást töltő, amennyiben számára a fogva tartás helyéül rendőrségi fogdát jelöltek ki.”

Amint az a Testület **298/2010. (V. 26.) sz. állásfoglalásának** alapjául szolgáló ügyben világossá vált, a 26-326/3/2006. sz., az ORFK Közbiztonsági Főigazgatója által kiadott körlevél melléklete azt sem írja elő, hogy a speciális étkezési igényeket milyen módon kell figyelembe venni. Arra vonatkozó előírás tehát, hogy az előállított számára kérése esetén vegetáriánus ételmezést kell biztosítani, a hatályos szabályozásban nem található, ami szintén aggályos. A konkrét ügyben a panaszosnak nem volt módja aludni sem, s ezzel kapcsolatban a

Testület a következőket rögzítette. Hasonlóan az étkezés kérdéséhez, jogszabályi előírás nem vonatkozik arra, hogy – éjszakai előállítás esetén – a rendőrségnek biztosítania kell az alváshoz szükséges minimális feltételeket (pl. alkalmas fekhelyet). Köztudomású tény ugyanakkor, hogy az egész éjszakai nem alvás rendkívül megterhelő a szervezet számára. Az Rtv. már idézett 2. § (1) bekezdéséből következően (mely szerint a rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait) a rendőrségnek kötelessége, hogy a fogva tartás során kiküszöbölje mindazokat a körülményeket, amelyek az érintett helyzetét embertelenné, megalázóvá tehetik.

A fentiekkel összefüggésben a Testület újfent felhívja a figyelmet az előállítottak helyzetének szabályozatlanságára, ami nem egyeztethető össze a jogbiztonság követelményével.

17) A kép- és hangfelvételek megőrzése

A **33/2010. (I. 27.) sz. állásfoglalás** alapjául szolgáló ügyben szerzett tapasztalatai alapján a Testület a rendőrségi felvételek megőrzésével kapcsolatban az alábbiakat tartotta szükségesnek leszögezni. A panaszeljárás megindulása miatt – „a rendőri intézkedés jogszerűségének közigazgatási eljárásban történő vizsgálata céljából, illetve az érintett személy jogainak gyakorlása érdekében” – a rendőrség által az intézkedéssel összefüggésben készített felvételeket meg kellett volna őrizni. A megőrzés ilyen esetben a rendőrségnek nem pusztán lehetősége, hanem a 42. § fent hivatkozott (7) bekezdéséből és az Rtv.-nek a rendőrség általános jogvédelmi kötelezettségét rögzítő 2. § (1) bekezdéséből következő törvényi kötelezettsége.

A Testületnek ebben az ügyben nem volt módja tisztázni, hogy a Testület megkeresése a felvétel felett rendelkező rendőri szervhez a felvétel törlésének időpontját megelőzően megérkezett-e, vagy azt csak azután kapták kézhez, hogy a felvételt megsemmisítették. Nyilvánvaló, hogy az előbbi esetben a mulasztás megítélése súlyosabb, ugyanakkor e kérdés tisztázása nélkül is megállapítható a panaszos panaszjogának sérelme, ugyanis a rendőrség mint szervezet felelőssége e kérdésben egységesen vizsgálandó. Az ilyen helyzetekben az érintett személy nem minden esetben tudhatja, hogy a felvételt mely rendőri szerv állományába tartozó személy készíti, illetve hogy a rendőrség belső struktúrájától függően melyik rendőri szerv fogja tárolni, kezelni az elkészült felvételeket.

Különösen így van ez a rendezvények esetében, amikor számos különböző rendőri szerv (kerületi, városi kapitányságok, megyei főkapitányságok, vagy akár az ORFK) állományába tartozó rendőrök vehetnek részt a biztosításban. A panaszos azon jogát, hogy a panasszal érintett rendőri intézkedésről készített rendőri felvétel rendelkezésre álljon, akkor is biztosítani kell, ha az illető nem a felvétel felett rendelkező rendőri szervhez (vagy a Testülethez) nyújtja be panaszát. A rendőrségnek mint egységes szervezetnek a felelőssége a felvételek kezelését, a panaszok regisztrálását olyan módon megszervezni, amely a lehető legnagyobb mértékben garantálja a panaszosoknak, hogy a rendőrségi felvételeket felhasználják a panaszeljárásokban. Ha a rendőrség mint szervezet mulasztása miatt ez nem történik meg, csökken a panaszos panaszjogának hatékonysága, s így csorbul a panaszjog, függetlenül attól, hogy a panasz és a felvételek kezelésében érintett egyes rendőri szerveknek felróható-e a felvételek felhasználásának ellehetetlenülése.

Elvárható tehát, hogy a törlést végző személy a törlési határidő lejártát megelőzően ellenőrizze, hogy a folyamatban lévő eljárás nem indokolja-e a felvételek megőrzését és a kezelési határidő meghosszabbítását az Rtv. 42. § (8) bekezdése szerint. A hatályos szabályozás alapján elképzelhetők olyan helyzetek, amikor ez nem lehetséges: ha például a rendőrséghez előterjesztendő panasz 30 napos határidejének utolsó napján valaki postán adja fel panaszát – ilyen esetben a panasz előterjesztése joghatályos, de a felvétel megőrzésére nyitva álló szintén 30 napos határidő lejártakor a rendőrség bizonyosan nem rendelkezhet információval a panasz benyújtásáról. Az ismertetett ügyben ugyanakkor nem ez történt: a Testület 11 nappal a 30 napos határidő lejárta előtt futárral küldte el megkeresését, ezért aggálytalanul megállapítható volt a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának csorbulása.

A Testület a fentiek miatt indokoltan látná olyan eljárás kialakítását, amelyben az Rtv. 42. § (6)–(7) bekezdéseiben foglalt maradéktalanul érvényesülnek, vagyis a felvételek törlését közvetlenül megelőzően az illetékesek meggyőződnek arról, hogy a (6) bekezdésben felsorolt célok valamelyike fennáll-e, így például hogy a felvételen szereplő eseménnyel, cselekménnyel összefüggésben panaszt terjesztettek-e elő. A Testület ezért javasolja olyan országos rendőrségi információs rendszer kialakítását, amely a felvételezés helyének és a készítés idejének rögzítésével ellenőrizhetővé teszi, hogy a törlés nem sérti-e a fentebb hivatkozott elveket, azaz a felvételen rögzített rendőri fellépéssel kapcsolatban az Rtv. 42. § (6) bekezdésében foglalt körben értékelhető eljárás indult-e. Egyúttal a jogalkotóhoz fordul, hogy a jelen panaszeljárársban észlelt eljárási anomália elkerülése érdekében a törlésre irányadó határidőt a panasz eljárás megindítására irányadó határidőhöz igazítsák. A fentiek szerint a panasz kivizsgálásához fűződő érdekekkel igazolható, hogy a rendőrségnek a jelenleg harminc naposnál hosszabb időtartamot kell biztosítani arra, hogy a felvételek törléséről az Rtv. 42. § (8) bekezdése szerint valós információk alapján dönthessen. A Testület a panasz eljárás szempontjából releváns felvétel megsemmisítése vonatkozásában a 60, esetleg 90 napos határidőt tartaná indokoltan.

18) Tájékoztatás kérése

Az alábbiak szerint rögzítette álláspontját a Testület annak a panaszosnak az ügyében, aki azért lépett a sebességellenőrzést végző szolgálati gépkocsihoz, hogy a benne ülő rendőröktől felvilágosítást kérjen arra vonatkozóan, hogy milyen sebességgel közlekedett, és bár azt megkapta, a rendőrök azonban válaszul igazoltatták, adatait pedig az előírásoknak nem megfelelő eljárással rögzítették **[489/2010. (XII. 1.) sz. állásfoglalás]**. A Testület a probléma általános jellegére való tekintettel hangsúlyozta: az Rtv. 24. §-a alapján konkrét jogszabályi kötelezettség és vonatkozó belső normák hiányában is megállapíthatónak tartja azt a rendőri kötelezettséget, hogy a panaszoséhoz hasonló felvilágosítás-kérésre az eljáró rendőrök válaszoljanak. A Testület tehát követendőnek tartja az érintett rendőr azon eljárását, hogy a bizonytalan jogszabályi helyzet ellenére a kért információt megadta, és javasolja, hogy az illetékes rendőri szervek olyan tartalmú belső normát fogalmazzanak meg, amely egyértelművé teszi a rendőrök ilyen irányú kötelezettségét. (Ha persze a felvilágosítás megadása valamilyen alapos okból nem lehetséges, vagy nem célszerű, attól – fő szabály szerint az ok megjelölése mellett – el lehet tekinteni.)

A Testület a konkrét esetben tehát a rendőri tájékoztatással összefüggő alapjogsértést nem állapított meg, fontosnak tartotta ugyanakkor megjegyezni, hogy megítélése szerint az

igazoltatás és az adatrögzítés folytán megvalósult jogsértésben nagy szerepet játszott az egyértelmű jogszabályok és megfelelő iránymutatást adó belső normák hiánya.

19) Bilincshasználat

A **488/2010. (XII. 1.) sz. állásfoglalásával** elbírált ügyben azzal a problémával találkozott a Testület, hogy az eljáró rendőr az Rtv.-vel, a Szolgálati Szabályzattal, illetve az országos rendőrfőkapitány által kiadott utasítással ellentétes rendelkezésre hivatkozva bilincselte meg a panaszost. A panaszossal szemben két esetben is alkalmaztak bilincset az intézkedő rendőrök: először elfogását követően, a kapitányságra való beszállítás során, majd pedig akkor, amikor a fogdáról a gyanúsított kihallgatásra kísérték. A második bilincshasználat értékelésekor a Testület az Rtv. és a Szolgálati Szabályzat fent idézett rendelkezésein túl a következő előírásokat vette figyelembe. A Szolgálati Szabályzat 60. §-ának (2) bekezdése kifejezetten kitér a kísérés és a fogdán kívüli őrzés során foganatosított bilincselésre. Rögzíti, hogy az előjáró a fogvatartott személy bilincselését a kísérés és a fogdán kívüli őrzés idejére is elrendelheti, ha szökése bilincs alkalmazása nélkül nem akadályozható meg. A kísérelő őri tevékenységét határozza meg a Szolgálati Szabályzat 90. §-a, amely (9) bekezdésében a következőket rögzíti: „ha a kísért személy veszélyessége ezt indokolja, a kísért személyt meg kell bilincselni”.

A Rendőrség Fogdaszolgálati Szabályzatának kiadásáról szóló 19/1996. (VIII. 23.) ORFK utasítás (a továbbiakban: ORFK Utasítás) a személyi szabadságukban korlátozott személyek kíséréseivel összefüggésben az alábbi rendelkezéseket tartalmazza. A 74. pont szerint „a kísérelő őrzést végrehajtó rendőr szolgálatát a rendszeresített felszereléssel, bilincsre szerelt vezetősíjjal és bilincsrögzítő övvel teljesítse”. A 75. pont alapján „a fogvatartott kísérése vonatkozó utasítást a fogva tartás elrendelésére jogosult vezető adhat, aki az átkísérelési utasításban határozza meg – egyebek mellett – a fogvatartott kísérése módját, a kísérelő őri létszámát, fegyverzetét, felszerelését, a kényszerítő eszköz alkalmazását vagy az alkalmazás lehetőségét”. A 77. pont előírja továbbá, hogy az objektumon belül történő kísérelés biztonságos végrehajtását a helyi sajátosságok figyelembevételével a rendőri szervek vezetői intézkedésben szabályozzák. A kísérelő őrieket a fogvatartott neméhez, testi alkatahoz, fizikumához és veszélyességi fokához igazodva kell kiválasztani, lőfegyverrel történő felszerelésük – biztonságos körülmények között – mellőzhető. A 79. pont a fentiekkel azzal egészíti ki, hogy a bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúja miatt fogva tartott személy kíséréset úgy kell megszervezni és végrehajtani, hogy az eljáráshoz, a bizonyításhoz fűződő érdekeket ne veszélyeztesse.

A Testület figyelembe vette továbbá a fogvatartottak kíséréseinek biztonságos végrehajtásáról szóló 37/2010. (VI. 17) BRFK Intézkedés (a továbbiakban: BRFK Intézkedés) előírásait. A 14. pont szerint a „kisérelési feladat végrehajtása során a fogvatartottat minden esetben meg kell bilincselni. A fogvatartott várható magatartására tekintettel keze előre vagy hátra is bilincselhető, szükség esetén lábbilincs is alkalmazható”. A 18. pont értelmében „a kísérelés végrehajtását megelőzően, illetve a végrehajtást követően az átkísérelési utasításon – óra, perc feltüntetésével – rögzíteni kell az átvétel idejét. Ez alapján pontosan megállapítható a bilincs használatának kezdete és befejezésének időpontja.” A 20. pont továbbá lehetővé teszi, hogy „a rendőrségi épületen belüli egyes eljárelési cselekmények foganatosítására [...] a fogvatartottat az ügy előadójá a fogdából, előállító helyiségből kikérheti és szükség esetén

kísérheti. Ebben az esetben számára jelen intézkedés előírásai kötelező érvényűek.”

A fentiek alapján megállapítható volt, hogy a kísérés végrehajtásával, illetve a kényszerítő eszköz kísérés során történő alkalmazásával összefüggő rendelkezések a Szolgálati Szabályzatban és az ORFK Utasításban egyaránt azt rögzítik, hogy a kísért személy megbilincselése csupán lehetőség, annak szükségességéről – indokoltsága esetén – a kísérést elrendelő személy jogosult dönteni. Ezzel szemben a BRFK Intézkedés a bilincselést mint kötelezően alkalmazandó eljárást említi, kizárva az egyedi mérlegelést a kényszerítő eszköz alkalmazásával kapcsolatban.

Az irányadó rendelkezésekben mutatkozó ellenmondás feloldásában a Testület a Rendőrség Normalkotási Szabályzatáról szóló 23/2006. (XII. 29.) ORFK utasítás (a továbbiakban: Normalkotási Szabályzat) előírásait vette alapul. A 7. pont szerint „a norma jogszabállyal vagy állami irányítás egyéb jogi eszközével ellentétes rendelkezést nem tartalmazhat”, továbbá „a szervezeti hierarchiában alacsonyabb szinten elhelyezkedő vezető által kiadott intézkedés nem határozhat meg a magasabb szinten lévő vezető által kiadott intézkedésben, illetve az országos rendőrfőkapitány által kiadott utasításban foglaltakkal ellentétes rendelkezést”. Ebből egyértelműen következik, hogy a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény 1. §-ának (1) bekezdése szerint jogszabálynak minősülő Rtv.-vel és Szolgálati Szabályzattal, illetve az országos rendőrfőkapitány által kiadott utasítással ellentétes rendelkezést Budapest rendőrfőkapitányának intézkedése nem tartalmazhat. Kétségtelen azonban, hogy a BRFK Intézkedés azon előírása, amely a bilincs alkalmazását kísérés esetére mindig kötelezővé teszi, ellentétes mind az említett jogszabályok, mind pedig az ORFK Utasítás tartalmával, hiszen a bilincs alkalmazása kapcsán egyértelműen kizárja a mérlegelés lehetőségét, a kényszerítőeszköz-alkalmazás szükségességének és indokoltságának vizsgálatát, és ezáltal az arányosság követelményének érvényesülését.

Feltétlenül sürgetővé válik ezért a BRFK Intézkedés aggályos részeinek az Rtv., valamint a Szolgálati Szabályzat követelményeihez történő igazítása, úgy, ahogy az az 52/2010 (X. 21.) BRFK Intézkedés hatályba lépésével a BRFK Központi Fogda működési rendjéről szóló 52/2009. (X. 09.) BRFK intézkedés kapcsán meg is történt. Amíg ugyanis a BRFK Intézkedés módosítása nem történik meg, addig magasabb szintű jogszabályi normák előírásainak megkerülésével, mérlegelés nélkül sor kerülhet kísérés során bilincs alkalmazására.

A 365/2012. (XI. 7.) sz. állásfoglalásában a Testület a kísérés során történő bilincskalkalmazás kérdését vizsgálva ismételten indokoltnak tartotta felhívni a rendőri vezetés figyelmét arra, hogy a jogsértő BRFK norma és az azon alapuló jogsértő gyakorlat megszüntetése érdekében minél előbb tegye meg a szükséges lépéseket, és végezze el a BRFK Intézkedés magasabb szintű normákkal összhangban álló módosítását.

20) Az igazoltatottak személyes adatainak kezelése

Az igazoltatottak adatainak kötelező ellenőrzését a Szolgálati Szabályzat írja elő. Ez a forrása annak, hogy minden igazoltatás szükségszerűen – az érintett adatainak helyszíni ellenőrzésén túlmutató – adatkezeléssel is jár, és emiatt kell az elektronikus lekérdezéseket dokumentálni, ami viszont szükségessé teszi az igazoltató lap kitöltését is (hogy az igazoltató lapok alapján tudja a szolgálat után a közterületről visszatérő rendőr az aláírásával igazolni, hogy egy adott

lekérdezést valóban ő kezdeményezett), és olyan általános gyakorlathoz vezet, amely teljesen kiüresíti az Rtv. 29. § (3) bekezdésében foglaltakat. A Testületnek a 213/2009. (VII. 8.) sz. állásfoglalásában kifejtett álláspontja szerint: annak érdekében, hogy az Rtv. 29. § (3) bekezdésében foglalt rendelkezés ne üresedjen ki, hanem megfelelő tartalommal érvényesülhessen, a Szolgálati Szabályzat olyan módosítására van szükség, amely az igazoltatott személy további ellenőrzését csak indokolt esetben, és nem kötelező jelleggel, nem automatikusan írja elő.

Indokoltnak látja továbbá a Testület megfontolni a rendőrség által használt – de más szerv kezelésében lévő – adatbázisok olyan átalakítását, amelynek eredményeként maga a rendszer rögzítene az adatot lekérdező személyre és a lekérdezés céljára vonatkozó információkat. Ezáltal az adatlekérdezés valamennyi körülménye visszakereshetővé válna magából az elektronikus rendszerből, szükségtelenné téve a többszörös adatrögzítést és a külön rendszeresített, papíralapú rendőrségi nyilvántartást.

Ezen túlmenően a Testület azt is megjegyyezte, hogy bár az adattárakból való lekérdezések nyilvántartását valóban indokolja az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (továbbiakban: Info tv.) 15. §-a, a jogbiztonság szempontjából megnyugtatóbb helyzet lenne, ha kifejezett törvényi rendelkezés szabályozná a rendőrség ilyen jellegű és célú adatkezelését. Az sem egyértelmű, hogy az adattárakból való lekérdezések nyilvántartásában szereplő valamennyi adatra valóban szükség van-e az Info tv. 15. §-ában foglaltak érvényesítéséhez, vagy kisebb adattartalom mellett is teljesíthetők lennének a jogszabályi kötelezettségek.

Az Info tv. 15. §-ában foglaltak ezen túlmenően teljesíthetők lennének úgy is, hogy a rendőr az igazoltatásról olyan – a nemzetközi gyakorlatban már alkalmazott és bevált – igazoltató lap másolatát adná át az intézkedéssel érintett személynek, amely rögzíti az intézkedés helyét, idejét, jogalapját és valamely, a rendőr egyedi azonosítására alkalmas adatot (pl. nevét, rendfokozatát, azonosító számát), mely esetben nem lenne szükség az igazoltatott jogaira hivatkozva az ő egyéb személyes adatait az igazoltató (RK) lapon rögzíteni. Az igazoltató lap másik oldala pedig tartalmazza a jogorvoslati lehetőségeket, valamint a jogorvoslat érvényesítéséhez igénybe vehető szervezetek elérhetőségeit.

A Testület jelzi, hogy a jelenlegi helyzet – bár az a fentiek szerint nem elsősorban a rendőrségnek felróható – összehatását tekintve a szükségesnél nagyobb számú adatrögzítést eredményez, így sérti az állampolgárok személyes adatok védelméhez való jogát.

21) A gyülekezési jog gyakorlása

A Testület már működése első évének tapasztalatai alapján is felhívta a figyelmet arra, hogy számos kérdésben pontosításra, átgondolásra szorulnak a gyülekezési jogot érintő egyes törvényi rendelkezések, a gyülekezési jog gyakorlásának jogszabályi keretei.

Az egyik legégetőbb kérdés, amelyre először a 2009. július 4-ei demonstrációk irányították rá a Testület figyelmét, hogy a közterület-foglalási engedély és a gyülekezési jog gyakorlásának konfliktusa nincs megnyugtatóan rendezve, adott esetben egy közterület-foglalási engedély

birtokában bármikor felülírható a gyülekezési jog, amint erre sor is került a vonatkozó rendőrségi jogértelmezés folytán.

Szintén probléma, hogy a rendőrség nehezen tudja biztosítani a vonulások rendezvényeket, a gyülekezési jogról szóló törvény ugyanis alapvetően nem a vonulások, hanem inkább az egy körülhatárolható területen összegyűlő és onnan el nem mozduló rendezvényeket tekinti szabályozási mintának. Éppen ezért mondta ki a Testület, hogy a gyülekezési szabadság magában foglalja nemcsak a rendezvényeken való szabad részvételt, de azok helyszínének szabad elhagyását is. A rendezvényekre való bejutáskor nem kizárt a beeresztési pontok felállítása és a személyek biztonsági szempontból történő átvizsgálása miatti alapjogkorlátozás, ugyanez azonban kifelé, a rendezvény elhagyásakor már aggályos, és a gyülekezési szabadság indokolatlan és szükségtelen korlátozásának minősül. A konkrét eseteket vizsgálva nem tartható tehát a rendőrség azon gyakorlata, hogy egy vonulások rendezvény menetét mindkét oldalról szorosan körbefogva teljesen végigkíséri, és onnan senkit nem enged kilépni a végpont előtt, még akkor sem, ha ő már nem kíván a rendezvényen részt venni, gyülekezési jogát már nem kívánja gyakorolni.

Ezt a problémakört – a spontán gyülekezésekkel együtt – a jogalkotó tudná megnyugtatóan rendezni.

22) A fokozott ellenőrzés térbeli és időbeli határaitól való jogszabályi rendelkezés hiánya

A fokozott ellenőrzés hatályos szabályozása szerint a fokozott ellenőrzés elrendelhető a rendőrhatalom teljes illetékességi területére, ugyanakkor a törvény nem ír elő szempontokat arra nézve, hogy minek alapján indokolt meghúzni a fokozott ellenőrzés területi határait. Különösen az ország egész területére, egész éven át folyamatosan elrendelt és fenntartott fokozott ellenőrzés ténye zavarja az állampolgárokat, aminek panaszai hangot is adnak. Ezen túlmenően a főváros esetében is aggályosnak találta a Testület, hogy térben egymáshoz meglehetősen közeli rendezvények kapcsán is előfordult az, hogy az egész fővárosra fokozott ellenőrzést rendelt el az arra egyébként jogosult főkapitány. Mivel a fokozott ellenőrzés az igazoltatásra és az ahhoz kapcsolódó, nagyobb fokú jogkorlátozást jelentő intézkedésekre (pl. ruházat és csomag átvizsgálása) egyfajta generális felhatalmazást jelent (tehát nem kell vizsgálni az egyes konkrét rendőri intézkedések – igazoltatások és átvizsgálások – jogalapjának meglétét), a Testület jogszabály- módosítást tart szükségesnek annak érdekében, hogy ne lehessen időben és térben indokolatlanul tág módon meghatározni a fokozott ellenőrzés hatályát.

Itt említendő meg, hogy a Testület szükségesnek látja a fokozott ellenőrzés keretében intézkedő rendőrök közlései tekintetében egységes és a polgárok számára átlátható gyakorlat kialakítását (pl. az ilyen igazoltatásokkor a rendőrök utaljanak a fokozott ellenőrzés tényére, és annak alapját – ha az egyébként nem veszélyezteti az intézkedés célját – jelöljék meg). Szükséges továbbá az eligazításokon a rendőrök figyelmét a megfelelő tájékoztatás kötelezettségére felhívni.

23) A jegyzőkönyvezési kötelezettség bevezetése

A Testület 147/2008. (XII. 3.) sz. állásfoglalásában kifejtettek szerint a polgárok számára biztosítani kellene azt a jogot, hogy felkérhessék az eljáró rendőrt az általa észlelt tények jegyzőkönyvi rögzítésére olyan esetekben is, amikor az adott eljárásra nem vonatkozik ezt előíró jogszabály.

A polgárok számára azt is garantálni kellene, hogy a jegyzőkönyvből kaphassanak egy példányt. A rendőrség által felvett jegyzőkönyv számos esetben megkönnyítené a polgároknak „jogaiknak és jogos érdekeiknek hatékony érvényesítését” [lásd: 46/2003. (X. 16.) AB határozat, ABH 2003, 488.], hozzájárulva a jogbiztonság elvének maradéktalan megvalósulásához. A kérdés az Rtv. módosításával lenne megoldható, de az átmeneti időszak erre irányuló főkapitányi utasítással is áthidalható volna.

24) A rendőri felvilágosítás-kérés korlátainak tisztázása

A jelen tájékoztatóban is jelzett több ügyben merült fel a kérdés, hogy vonatkozik-e a felvilágosítás-adás kötelezettsége azokra az intézkedés alá vont személyekre, akik a felmerülő kérdésekre a válaszadást egyes eljárási jogszabályok (pl. Be.) alapján megtagadhatnák (pl. gyermekkorú hozzátartozó), illetve feltehető-e a rendőr ilyen kérdéseket ezen személyeknek, és ha igen, mire kell figyelmeztetnie az érintettet. A Testület javaslatot tesz a jogalkotónak, hogy az Rtv. 32. §-át pontosítsa, és a „ha jogszabály másként nem rendelkezik” közbevetést részletesen fejtse ki, hogy az intézkedő rendőr számára is világos és egyértelmű legyen, kiktől lehet vagy nem lehet, és milyen tartalmú, mire vonatkozó felvilágosítást kérni, illetve pontosan milyen felsorolható esetekben van lehetőség a válaszadás megtagadására.

25) A bíróságok reformatórius jogkörének biztosítása panaszügyekben

A rendőrségi panaszeljárások tapasztalatai alapján szükségesnek mutatkozik, hogy a jogalkotó a panaszügyekben döntő bíróságoknak ne csak kasszációs, hanem reformatórius jogkört is biztosítson, mivel gyakran előfordul, hogy a világos bírói iránymutatás ellenére is ugyanazt a döntést hozzák a rendőri szervek a megismételt eljárásban, így elvileg a végtelenített eljárások sem kizártak. Arra a közigazgatási perben eljáró bíróságok nyilván nem alkalmasak, hogy a mulasztó, jogsértő rendőrökkel szemben szankciókat is alkalmazzanak (erre egyébként a jelenlegi szabályok szerint folyó panaszeljárásokban sincs lehetőség, amennyiben a rendőr eljárásának jogszerűtlensége megállapítást nyer, úgy meg kell indítani a fegyelmi vagy a büntetőeljárást, hogy valamiféle jogkövetkezmény alkalmazható legyen). Ehhez hasonlóan a bíróságok is csupán a panasz megalapozottságának megállapítására kapnának jogot, azzal, hogy a bíróságnak a panasz megalapozottságát megállapító rendelkezése az intézkedést foganatosító rendőri szerv vezetőjének oldalán kötelezettséget keletkeztetne a szükséges intézkedések (figyelmeztetés, fegyelmi eljárás, stb.) megtételére.

26) Szolgálatba helyezés a rendőrt ért sérelem kapcsán és kizárás a rendőrségi intézkedések során

A Ket. 42. § (1) bekezdése szerint az ügy elintézésében nem vehet részt az a személy, akinek jogát vagy jogos érdekét az ügy közvetlenül érinti. Noha a rendőrség rendészeti tevékenysége a közigazgatási eljárás egy speciális ágának tekinthető, az Rtv. nem tartalmazza a kizárás intézményét, nem mondja ki, hogy nem intézkedhet az a rendőr, aki az adott ügyben valamilyen módon érintve van. A rendőri tevékenység jellegénél fogva ez nem is lenne minden esetben indokolt (pl. egy tömegrendezvényt biztosító rendőr az őt megtámadó személlyel szemben nyilvánvalóan alkalmazhatja a rendelkezésére álló kényszerítő eszközöket), szükséges volna azonban annak átgondolása, hogy milyen módon szabályozható a kérdés, mivel nyilvánvalóan problematikus, ha a rendkívül jelentős közhatalmi jogosítványokkal (így pl. a legitim erőszak alkalmazásának jogával) felruházott rendőr az elkerülhetetlenül szükségesnél tovább vesz részt egy olyan intézkedésben, amely egy őt közvetlenül érintő ügygel függ össze.

(A példánál maradva: az ártalmatlanná tett támadó előállítását és bekísérését nem célszerű a megtámadott rendőrrre bízni.) A Testület olyan megoldást lát elfogadhatónak, amelynek értelmében az életet, testi épséget, vagyónbiztonságot fenyegető veszély elhárulását követően nem vehet részt az intézkedésben az a rendőr, akit az adott ügy közvetlenül érint.

Speciális esete az érintettség miatti kizárásnak, amikor a szolgálaton kívüli rendőr az őt ért sérelem kapcsán helyezi magát szolgálatba és él speciális jogosítványával a másik féllel szemben. A **383/2010. (VIII. 4.) sz. állásfoglalás** alapjául szolgáló ügyben a közlekedési baleset részesévé vált panaszosokkal szemben az a rendőr kezdeményezett intézkedést, aki a balesetnek szintén résztvevője volt. A Testület arra a kérdésre, hogy egy rendőr saját – adott esetben jogszerű – magánérdekeinek érvényesítése céljából felhasználhatja-e a rendőri minőségét és az ebből

adódó többletjogosítványait, nemleges választ adott. Így ugyanis a rendőrség állományába tartozó személy mindenki máshoz képest jelentős előnyökhöz jutna hétköznapi, a rendőri hivatás teljesítéséhez semmilyen módon nem kapcsolódó esetekben, ráadásul – mivel a rendőr magánérdeke nehezen kapcsolható ki – a visszaélés lehetősége is rendkívüli módon megnőne. A kizárásnak az Rtv.-ben való szabályozása során az ilyen eseteket is érdemes figyelembe venni.

A **219/2012. (VI. 19.) sz. állásfoglalásában** a Testület aggályosnak ítélte, hogy az egyik rendőrkapitányság munkatársát is érintő végrehajtási eljárásnál a kapitányság rendőrei jelen voltak és az intézkedésben részt vettek. A Testület szükségesnek tartotta leszögezni: a jövőre nézve azt tartaná indokoltnak, hogy az ilyen módon érintett kapitányságok munkatársai (halaszthatatlan intézkedések kivételével) egyáltalán ne vegyenek részt a kollégáikat érintő eljárásokban.

27) Beléptetés a rendőrségi objektumokba

A **324/2013. (XI. 13.) sz. állásfoglalás** alapjául szolgáló ügyben a panaszos kifogásolta, hogy az Országos Rendőr-főkapitányság Központi Panaszirodájának bejáratánál, ahová iratismertetésre ment meghatalmazottként, egy civil ruhát viselő személy ismeretlen okból

elkérte személyi igazolványát, majd az adatgyűjtés okának, céljának és jogalapjának közlése nélkül feljegyezte a panaszos okmányában szereplő adatait. A Testület hatáskörének hiányát volt kénytelen megállapítani, tekintettel arra, hogy a beléptetést végző vagonőr nem tartozott a rendőrség állományába.

Ugyanakkor a Testület felhívta a figyelmet arra, hogy a beléptetés vonatkozásában fennálló helyzet eleve aggályos, mivel Info tv. 5. § (1) bekezdése szerint személyes adat – így a személyazonosító okmányban szereplő személyes adat is – akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli. Tekintettel arra, hogy a panaszban foglalthoz hasonló helyzetekben a hozzájárulás önkéntessége nem jön szóba (mivel közhatalmi jogosítvánnyal – a belépés megtagadásának lehetőségével – felruházott személy „igazolható” és mivel az igazolás megtagadásának eredményeként az érintett célját nem tudja megvalósítani, illetve nem tud – pl. az idézésre való megjelenésre irányuló – kötelezettségének eleget tenni), az ilyen jellegű adatkezelés csak törvényi rendelkezés esetén lehet jogszerű. Az Info tv. rendkívül szigorú szabálya még a törvényi felhatalmazás alapján alkotott rendeletben sem teszi lehetővé az adatkezelés előírását (kivéve az önkormányzati rendeleteket), tehát az a norma-láncolat, amely jelen esetben megalapozza az adatkezelést [az Rtv. felhatalmazása alapján alkotott 24/1997. (III. 26.) BM rendelet az állam működése, illetőleg a lakosság ellátása szempontjából kiemelten fontos létesítmények köréről, és az ehhez kapcsolódó, a Magyar Köztársaság Rendőrsége nyílt épületeibe történő be- és kiléptetés szabályairól, a belső rend és biztonság fenntartásáról szóló 48/2008. (OT 28.) ORFK utasítás], bizonyosan nem felel meg az Info tv.-ben megkövetelt feltételrendszernek. Állásfoglalásában utal rá a Testület, hogy a rendőrségi épületekbe való beléptetéssel kapcsolatos – a fentiekben részletesen kifejtett – szabályozási hiányossággal kapcsolatban már korábban is fel kívánta hívni mind az ORFK, mind a jogalkotó figyelmét, hogy az adatvédelmi követelményeknek csak az felel meg, ha törvény hatalmazza fel a rendőrség részéről eljáró személyeket, hogy a belépni kívánók személyes adatait megismerjék, ezért 26/2010. (I. 27.) számú állásfoglalását megküldte az illetékes miniszternek és az – akkor még működő – adatvédelmi biztosnak is. Különösen aggályosnak tartotta a Testület, hogy ennek ellenére a vonatkozó szabályozás módosítása azóta sem történt meg.

28) Szabadságában korlátozott személy (pl. panaszos előállítása esetén) egészségügyi dokumentációhoz való joga

A **138/2013 (IV.30.) számú állásfoglalásban** alapjául szolgáló esetben a panaszossal szemben szabálysértés továbbfolytatása miatt testi kényszerrel, majd bilincset alkalmaztak, aminek során sérüléseket szenvedett el. A panaszost ezt követően előállították, a rendőrségről azonban sérülései ellátása érdekében kérésére az orvosi ügyeletre szállították. A panaszos panaszbeadványában előadta, hogy az orvosi vizsgálatról készült orvosi véleményt az őt kísérő rendőröknek adták át, ő azt nem kapta kézhez, szabadon bocsátásakor pedig kérése ellenére nem adták át neki a rendőrök, arra való hivatkozással, hogy azt az eljárás során fogják felhasználni. Az orvosi dokumentáció átadásának jelen ügyben azért is kiemelt jelentősége volt, mert a rendőrség által a Testület rendelkezésére bocsátott orvosi vélemény által is igazolt panaszosi állítás szerint az őt vizsgáló orvos mielőbbi traumatológiai vizsgálatra tett javaslatot. (A panasz elbírálása során egyébként az alapjog sérelmet a Testület nem tudta megállapítani, mivel a panaszos és az eljáró rendőrök eltérő nyilatkozatai közötti

ellentmondást a bizonyítási eszközök szűkössége miatt nem tudta feloldani.)

A panasz kapcsán tehát kérdésessé vált, hogy a hatályos jogi normák alapján miként érvényesül a szabadságában korlátozott személy személyes adatok védelméhez való joga abban az esetben, ha a szabadságkorlátozás időtartama alatt orvosi vizsgálatra szorul.

Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (továbbiakban: Eütv.) rendelkezései megteremtik a beteg törvényen alapuló jogát egészségügyi ellátására vonatkozó adatainak megismerését illetően. A tájékoztatás formáját a törvény nem határozza meg, azonban a gyakorlatból, illetve a tájékoztatásra vonatkozó igény céljából (kórelőzmények tárolása, további vizsgálatok elvégzése stb.) adódóan a tájékoztatás nyilvánvalóan papír alapú adatközlést kíván meg.

Ugyan az előállított személyek nem tartoznak a Fogdaszabályzat hatálya alá, azonban – az előállított személyekre vonatkozó speciális szabályozás hiányában – a Testület a panaszos ügyében úgy ítélte meg, hogy e rendeletnek a szabadságukban korlátozott személyek egészségügyi adatainak kezelésére vonatkozó normáit kell analóg módon alkalmazni.

A Fogdaszabályzat 36. § (1) bekezdése f) pontja alapján a befogadást követően, fogvatartottként elkülönítve nyilván kell tartani a befogadáskor készült, valamint a fogva tartás alatt keletkezett orvosi véleményeket.

E rendelkezés tehát megalapozza a rendőrség jogát és kötelezettségét arra vonatkozóan, hogy a szabadságában korlátozott személy egészségügyi ellátására vonatkozó iratokat nyilvántartsa.

A Testület fenti jogszabályok mellett szükségesnek látta az Info. tv. vonatkozó rendelkezéseinek vizsgálatát is.

Az érintett jogszabályhelyek alapján megállapítható az, hogy a szabadságában korlátozott személynek az Eütv. 13.§- alapján joga van egészségi állapotára, egészségügyi ellátására vonatkozó tájékoztatáshoz, amelynek formája a további felhasználás jellegéből adódóan jelen esetben egyértelműen papír alapú adatszolgáltatást jelent.

Amennyiben elfogadjuk a Fogdaszabályzat orvosi adatok kezelésére vonatkozó 36.§-ban foglalt rendelkezések alkalmazását az előállított személyek adatainak kezelése tekintetében is, úgy megállapítható az is, hogy a rendőrségnek is joga van ahhoz, hogy a szabadságkorlátozás alá vont személy vizsgálatáról készült orvosi véleményt megőrizze.

Fentiek alapulvételével, megállapítható viszont az is, hogy az Info. tv. rendelkezései alapján a szabadságában korlátozott személy az adatkezelés céljából érintettnek, a rendőrség pedig adatkezelőnek minősül, azaz a törvény 15.§-a alapján az érintettnek, jelen esetben tehát a panaszosnak joga volt tájékoztatást kérni egészségügyi ellátására vonatkozó adatokról nem csak az orvostól, hanem a rendőrségtől, mint adatkezelőtől is.

A Testület fenti okfejtés alapján arra a megállapításra jutott, hogy az orvosi vizsgálatra vonatkozó igazolást erre vonatkozó kérés esetén az Eütv. fent ismertetett rendelkezései alapján az orvosnak, illetőleg az Info. tv. alapján az eljáró rendőröknek ki kell adniuk a panaszos részére.

A Testület vizsgálata során arra az általános megállapításra jutott, hogy fenti rendelkezések nincsenek összhangban, illetőleg a gyakorlatban problémát vethetnek fel a tekintetben, hogy a szabadságában korlátozott személyt vizsgáló orvos számára nem adnak egyértelmű iránymutatást arra vonatkozóan, hogy a papír alapú tájékoztatást (orvosi véleményt, leletet stb.) a szabadságában korlátozott személynek, vagy az őt kísérő rendvédelmi dolgozónak adja-e át.

Fent ismertetett jogszabályi rendelkezésekből az állapítható meg, hogy ugyan az Info. tv. 5. §-a szerint az egészségi állapottal kapcsolatos adatot – mint különleges adatot – csak az érintett írásbeli hozzájárulása valamint törvény erre vonatkozó rendelkezése alapján lehetne kezelni, a Fogdaszabályzat hatálya alá eső személyek vonatkozásában rendelet szabályozza a kérdést, az előállítottak vonatkozásában pedig semmilyen jogi norma nem jogosítja fel a rendőröket az adatkezelésre. Noha a fogva tartott személyek egészségügyi adatainak kezelése indokolható alapjogi szempontból (állami kötelezettség áll fent a testi épségük, egészségük védelmére), a megfelelő szintű szabályozás hiánya súlyosan aggályos.

A Testület álláspontja szerint megnyugtató megoldásként az szolgálna, ha fenti alapjogot érintő, egymással ellentétes vagy hiányos rendelkezéseket az Info. tv. előírásainak megfelelően törvényi szinten szabályoznák, figyelemmel arra is, hogy a Fogdaszabályzat hatálya alá nem tartozó szabadságukban korlátozott személyekre jelenleg semmiféle norma nem vonatkozik.

A Testület álláspontja szerint a szabályozással érintett jogalanyok alapvető jogaira, illetve érdekeire figyelemmel megfelelő jogi szabályozásnak az minősülne, amely az egészségi állapotra vonatkozó különleges adatok kezelésére jogosult személyek meghatározását törvényben (Rtv., Eütv.) rögzítené, illetőleg az orvosi dokumentáció megismerését mind a szabadságában korlátozott személy (beteg), mind pedig az őt kísérő rendvédelmi dolgozó számára – fentiekből következően szintén törvényi szintű szabályozással – lehetővé tenné. A Testület szerint ez utóbbi megvalósításának módja egyrészt olyan szabály törvényi szinten való rögzítése, amely az orvosi vélemények, leletek stb. átadására vonatkozóan kötelezettséget teremt az orvos számára mindkét érintett fél vonatkozásában. A gyakorlatban felmerülő vitás helyzetek elkerülése érdekében azonban szükséges annak rögzítése is, hogy a szabadságkorlátozás ideje alatt keletkezett egészségügyi dokumentációt a szabadságában korlátozott személy (mint érintett) kérelmére az egészségi állapotra vonatkozó adatokat nyilvántartó rendőri szerv (mint adatkezelő) kiadja.

29) Hivatalos okmányok helyszíni elvételéről megfelelő igazolás kitöltése és átadása

A fentiekben már idézett **329/2013 (XI.13.) számú állásfoglalás** kapcsán a Testület – a további jogsértések elkerülése érdekében – felhívta a rendőrség figyelmét arra, hogy haladéktalanul szükséges intézkedni annak érdekében, hogy a rendőrök országszerte vezetésre jogosító okmány/forgalmi engedély helyszíni elvételéről szóló olyan elismervény formanyomtatványt alkalmazzanak, amely a 326/2011. (XII. 28.) Korm. rendelet 96. § (5) bekezdésében előírtaknak megfelel. A hatályos jogszabályra utaló formanyomtatványt úgy kell kialakítani, hogy azon kitöltésre alkalmas, elégséges hely (kipontozott rész, külön sor stb.) álljon rendelkezésre az elvétel okaként hivatkozott pontos jogszabályhely, illetőleg az

ehhez esetleg szükséges további indokolás rögzítésére, ennek hiányában ugyanis az intézkedő rendőrök nyilvánvalóan és szükségszerűen nem tudnak eleget tenni a megfelelő tájékoztatásra nézve fennálló kötelezettségüknek, az intézkedés alá vont személy pedig nem lesz tisztában a vele szemben foganatosított intézkedés okával.

30) Az elektronikus úton előterjesztett panaszbeadványok elkésztési problémája

A Testület ügyrendje és gyakorlata szerint éveken át az II. fejezetben is ismertetett eljárási rendet követett az elektronikus úton beérkezett panaszokkal kapcsolatban.

A panaszost határidő tűzésével felhívta arra, hogy elektronikus úton előterjesztett panaszát aláírásával ellátva – postai úton ismételt megküldve – erősítse meg. Bár az elektronikus úton benyújtott panasz postai úton előterjesztett változata így elvileg – az Rtv. korábban hatályos változatában rögzített 8 napos – határidőn túl érkezett a Testülethez, a rendőrség azt évekig minden esetben határidőn belül érkezett panaszként érdemben elbírált, hiszen az elektronikus úton előterjesztett panasz a rendőri intézkedéstől számított 8 napos jogvesztő határidőn belül a Testület tudomására jutott, ennek ismeretében azt a Testület befogadta.

2013-ban új problémaként jelentkezett az ORFK gyakorlatában az elektronikus úton előterjesztett panaszok elbíráltása során hozott, az eljárást – elkésztésre hivatkozva – megszüntető végzések jelentős számban történő kibocsátása.

A Testület egy ilyen konkrét panaszügy kapcsán (FRP/563/2012/Pan.) levélben fordul az országos rendőrfőkapitányhoz a kialakult helyzet rendezése végett. A levelében többek között hivatkozott arra, hogy az Rtv. 6/C. § (2) bekezdése szerint a Testület működésének részletes szabályait saját maga állapítja meg ügyrendjében. Az Rtv.-nek a Testületet létrehozó módosításához fűzött indokolás szerint „*a Testület eljárása nem formakötött, a közigazgatási hatósági eljárás szabályait nem kell rá alkalmazni*”.

Ebből következik, hogy a Ket. rendelkezései – sem az irányadó normaszöveg szerint, sem a mögöttes jogalkotói szándék szerint – nem alkalmazhatók a Testület eljárására, ezért az a megközelítés, amely a Ket-ben szabályozott kérelem-előterjesztési formákból indul ki a határidő-számításnál, eleve szükségszerűen téves.

A Testület emellett levelében arra is felhívta a figyelmet, hogy az Rtv. 93/A. § (7) bekezdésének azon rendelkezése, amely az országos rendőrfőkapitány számára – indokolási kötelezettség mellett – lehetővé teszi a Testület állásfoglalásától való eltérést, nyilvánvalóan az ügy érdemére vonatkozik, és nem biztosít jogalapot az ügy befogadására vonatkozó testületi döntés felülbírálatára.

Az országos rendőrfőkapitánynak az ügyben válaszlevelével a Testület nem értett egyet. Az országos rendőrfőkapitány levelében arra hivatkozott, hogy az Rtv. 97/A. § (7) bekezdése alapján a panaszról az országos rendőrfőkapitány közigazgatási eljárásban dönt, a Ket. 30. § értelmében pedig a hatóság a közigazgatási hatósági eljárás során köteles a joghatóság, hatáskör, illetékesség vizsgálatán túl az eljárás egyéb feltételeinek vizsgálatára is. E körben a levélben rögzítettek szerint a Testület ügyrendje alapján lefolytatott eljárása és a panasz nyomán a rendőri szervnél lefolytatott közigazgatási hatósági eljárás elkülönül. Az országos

rendőrfőkapitány rögzíti továbbá azt is, hogy a jogszabályok – általa kifejtettek szerinti – precíz végrehajtása a korábbi gyakorlat ellenében nem sérti, hanem előmozdítja a jogbiztonságot. A Testület által az Eatv. szabályaira való utalást az országos rendőrfőkapitány szintén nem tartotta elfogadhatónak, hivatkozva arra, hogy a hiteles elektronikus aláírás és dátumbélyegző hiánya olyan tartalmi hiányosság, amely akkor sem minősülne joghatás kiváltására alkalmas iratnak, ha nem elektronikus dokumentumról lenne szó. Az országos rendőrfőkapitány a fentiek mellett hivatkozik a Ket. 30. § f) pontjára is, miszerint a kérelmet el kell utasítani, ha az nyilvánvalóan nem az előterjesztésére jogosulttól származik.

Ez utóbbi hivatkozás a Testület szerint szintén az eddig követett gyakorlatot erősíti, ugyanis a kérelmet csak akkor kell elutasítani, ha az nyilvánvalóan nem az arra jogosulttól származik. A rendőrség szerint az elektronikusan benyújtott panaszokkal kapcsolatban éppen az az egyik probléma, hogy nem állapítható meg belőlük egyértelműen az előterjesztő kiléte. Ezért bizonyosan nem vonható le belőlük az a következtetés sem, hogy az előterjesztőjük *nyilvánvalóan* nem az arra jogosult személy (pontosan ennek tisztázását célozta a Testület postai megerősítést kívánó gyakorlata), így nem a kötelező elutasításnak, hanem hiánypótlás kibocsátásának van helye.

Szintén nem veszi figyelembe a rendőrségi álláspont, hogy más területeken – így pl. a demonstrációk bejelentésénél – az elektronikus benyújtási forma már évek óta elfogadott, pedig ott a bejelentéssel kapcsolatos döntésre sokkal rövidebb határidők vonatkoznak.

A Testület álláspontja szerint a jogalkotónak a jelen helyzet feloldása végett rögzítenie kellene, hogy a Testület saját hatáskörben dönt a panaszok befogadhatóságának kérdésében, és ebben a tekintetben a rendőrség nem jogosult a Testület döntését felülbírálni. Hiszen amennyiben ezt a rendőrség megteszi, akkor gyakorlatilag a Testület eljárására áttételesen „ráerőlteti” a Ket. előírásainak az alkalmazását.

Budapest, 2016. május 5.

Dr. Lukács Tamás s.k.
elnök

Dr. Kozma Ákos s.k.
elnökhelyettes

Fráterné dr. Ferenczy Nóra s.k.
testületi tag

Dr. Cservák Csaba s.k.
testületi tag

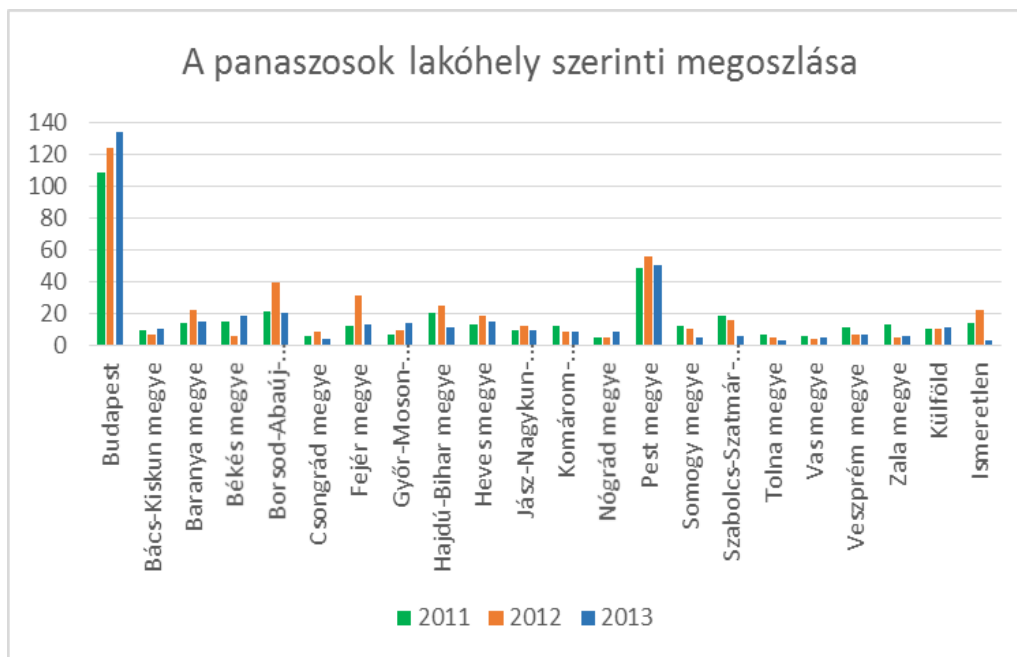
Dr. Wildner Domonkos s.k.
testületi tag

IV. Statisztikai melléklet

I. A panaszosok

1. sz. táblázat: A panaszosok lakóhely szerinti megoszlása

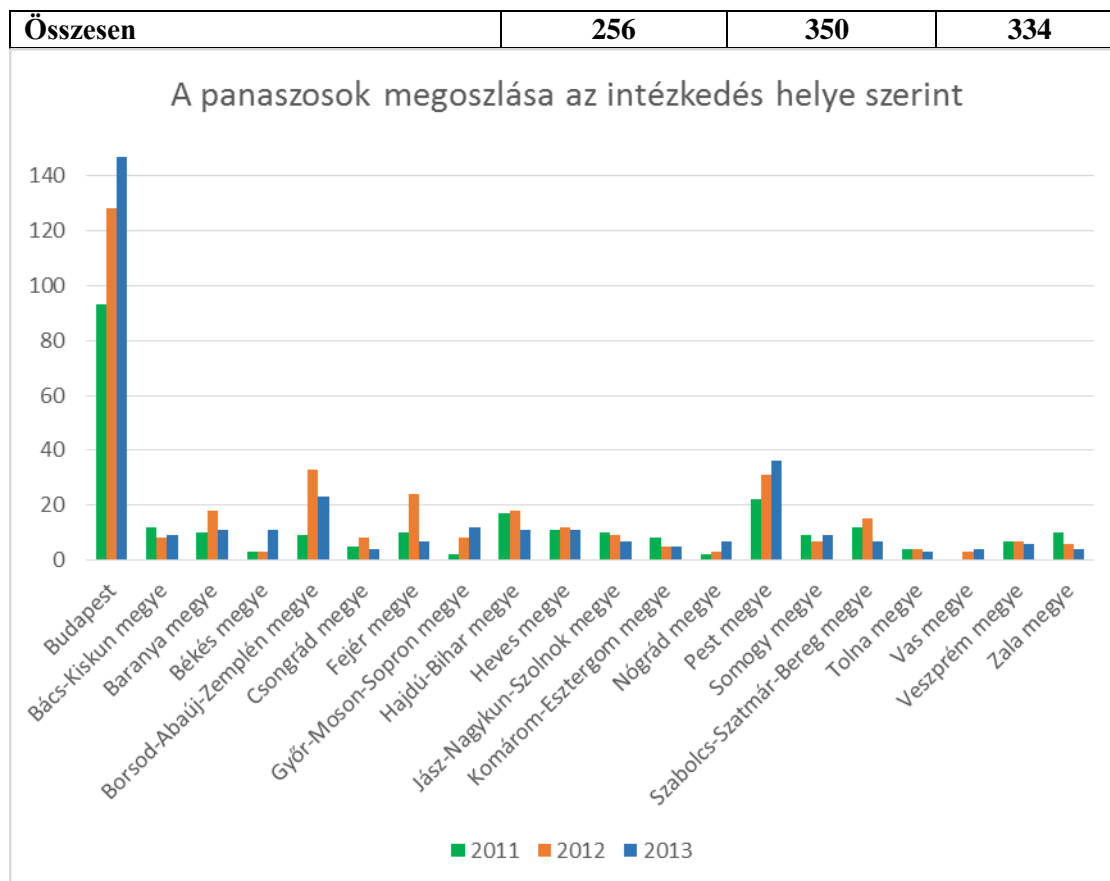
	Panaszok száma 2011	Panaszok száma 2012	Panaszok száma 2013
Budapest	108	124	134
Bács-Kiskun megye	9	7	10
Baranya megye	14	22	15
Békés megye	15	6	18
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	21	39	20
Csongrád megye	6	8	4
Fejér megye	12	31	13
Győr-Moson-Sopron megye	7	9	14
Hajdú-Bihar megye	20	25	11
Heves megye	13	18	15
Jász-Nagykun-Szolnok megye	9	12	9
Komárom-Esztergom megye	12	8	8
Nógrád megye	5	5	8
Pest megye	48	56	50
Somogy megye	12	10	5
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	18	16	6
Tolna megye	7	5	3
Vas megye	6	4	5
Veszprém megye	11	7	7
Zala megye	13	5	6
Külföld	10	10	11
Ismeretlen	14	22	3
Összesen	376	427	372

2. sz. táblázat: A panaszosok megoszlása az intézkedés helye szerint¹³

	Panaszok száma 2011	Panaszok száma 2012	Panaszok száma 2013
Budapest	93	128	147
Bács-Kiskun megye	12	8	9
Baranya megye	10	18	11
Békés megye	3	3	11
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	9	33	23
Csongrád megye	5	8	4
Fejér megye	10	24	7
Győr-Moson-Sopron megye	2	8	12
Hajdú-Bihar megye	17	18	11
Heves megye	11	12	11
Jász-Nagykun-Szolnok megye	10	9	7
Komárom-Esztergom megye	8	5	5
Nógrád megye	2	3	7
Pest megye	22	31	36
Somogy megye	9	7	9
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	12	15	7
Tolna megye	4	4	3
Vas megye	0	3	4
Veszprém megye	7	7	6
Zala megye	10	6	4

¹³ A táblázat csak azon ügyeket tartalmazza, amelyekben érdemi vizsgálatot végzett a Testület, tehát amelyek áttétellel, vagy az országos rendőrkapitánynak történő megküldéssel, vagy a panaszos tiltakozása miatti megszüntetéssel végződtek.

3. sz. táblázat: A panaszosok megoszlása nemek szerint

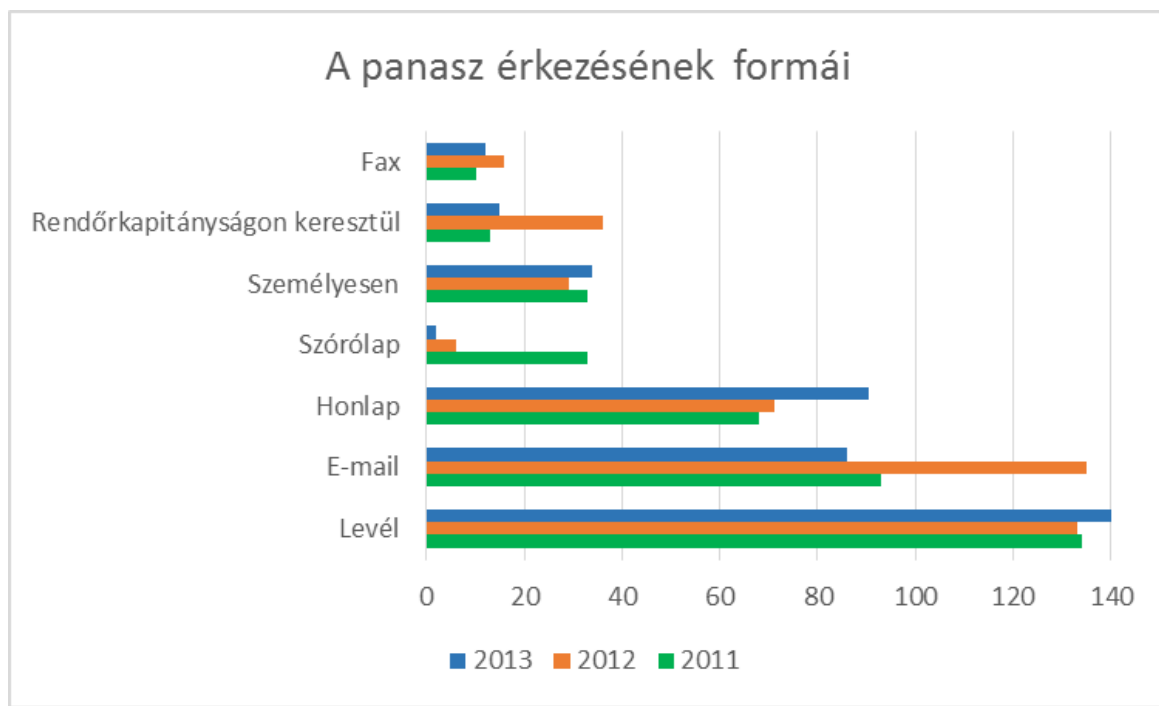
	Panaszok száma 2011	Panaszok száma 2012	Panaszok száma 2013
Férfi	274	323	283
Nő	114	121	110
Egyéb	2	4	8
Összesen	388	448	401

4. sz. táblázat: A panaszok küldő szerinti megoszlása

	Panaszok száma 2011	Panaszok száma 2012	Panaszok száma 2013
Panaszos	335	336	308
Jogi képviselő	15	39	17
Civil szervezet	0	5	8
Rendőrkapitányság	32	35	28
A testület magához vonta	1	0	0
Egyéb	17	14	12
Összesen	389	429	373

5. sz. táblázat: A panasz érkezésének formái

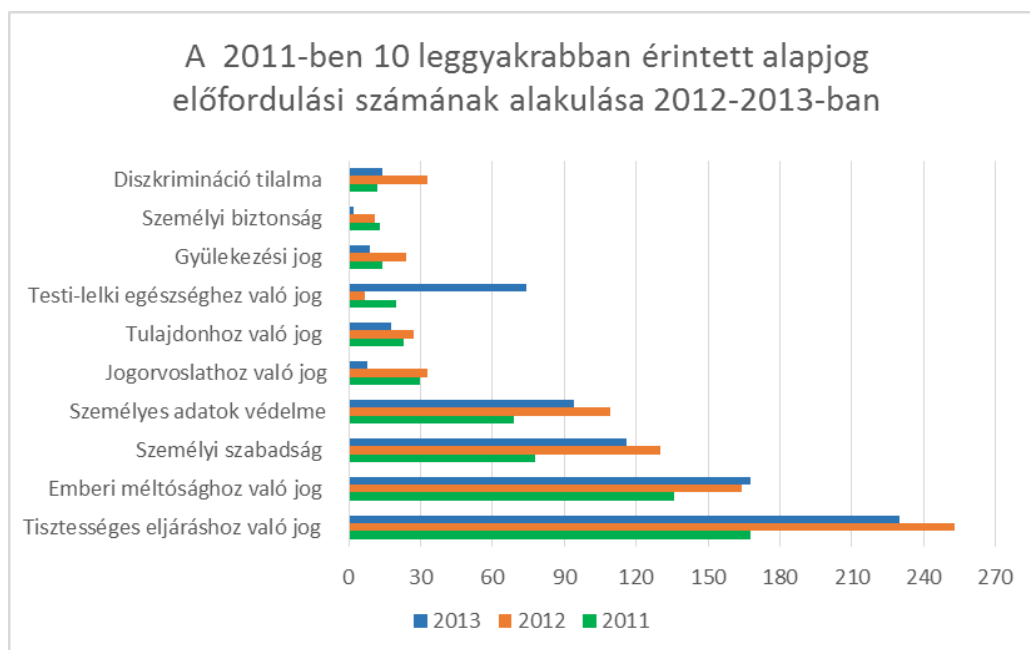
	2011	2012	2013
Levél	134	133	140
E-mail	93	135	86
Honlap	68	71	90
Szórólap	33	6	2
Személyesen	33	29	34
Rendőrkapitányságon keresztül	13	36	15
Fax	10	16	12
Összesen	384	429	379

II. Alapjogok¹⁴

6. sz. táblázat: A 2011-ben leggyakrabban érintett 10 alapjog előfordulási számának alakulása 2012-ben és 2013-ban

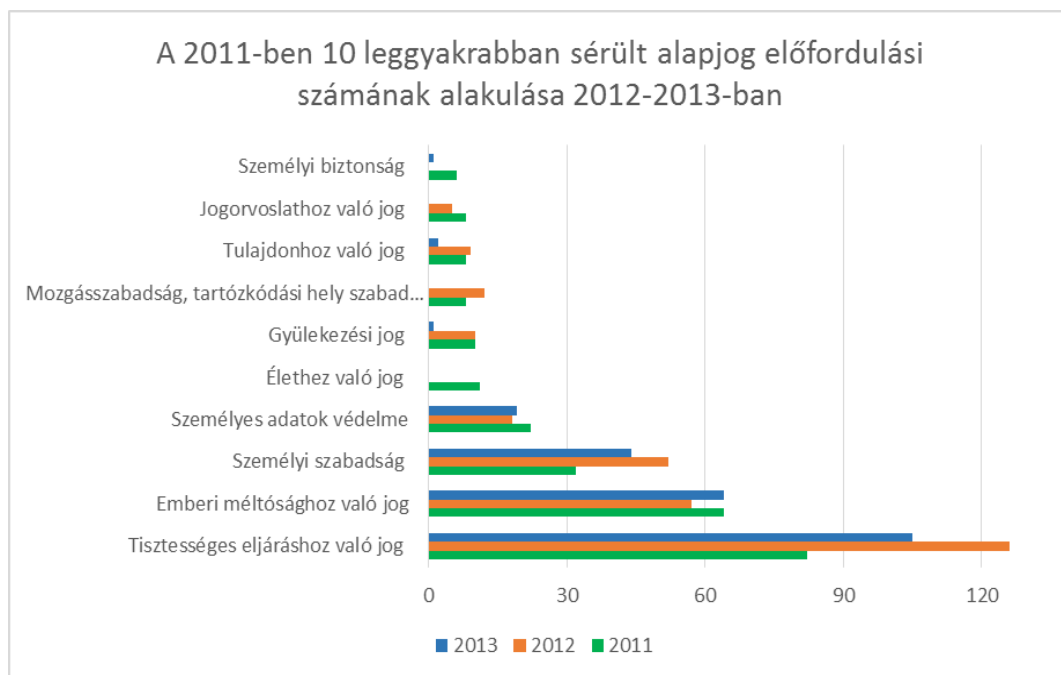
		2011	2012	2013
1.	Tisztességes eljáráshoz való jog	168	253	230
2.	Emberi méltósághoz való jog	136	164	168
3.	Személyi szabadság	78	130	116
4.	Személyes adatok védelme	69	109	94
5.	Jogorvoslathoz való jog	30	33	8
6.	Tulajdonhoz való jog	23	27	18
7.	Testi-lelki egészséghez való jog	20	7	74
8.	Gyülekezési jog	14	24	9
9.	Személyi biztonság	13	11	2
10.	Diszkrimináció tilalma	12	33	14

¹⁴ A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvényt 2012. január 1-én felváltotta az aznap hatályba lépő Magyarország Alaptörvénye. A hatályba lépő Alaptörvény átstrukturálta az alapjogok rendszerét, a jelen táblázatban közölt adatok az alapjogok megféleltetése alapján tartalmazza az adatsorokat.

7. sz. táblázat: A 2011-ben leggyakrabban sérült 10 alapjog előfordulási számának alakulása 2012-ben és 2013-ban

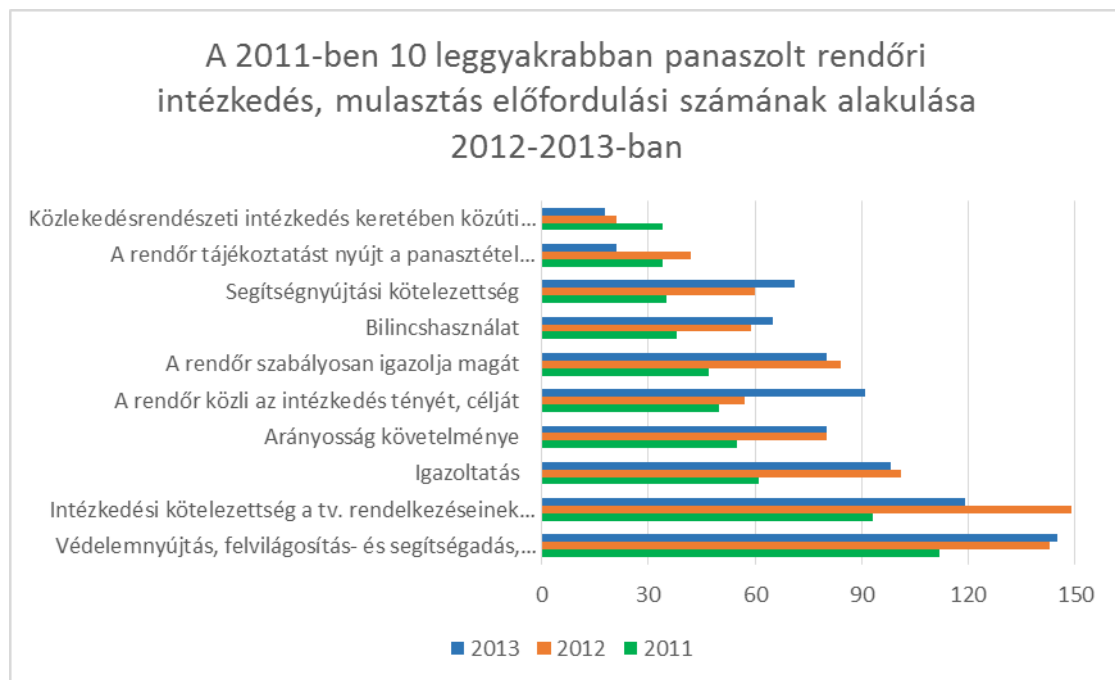
		2011	2012	2013
1.	Tisztességes eljáráshoz való jog	82	126	105
2.	Emberi méltósághoz való jog	64	57	64
3.	Személyi szabadság	32	52	44
4.	Személyes adatok védelme	22	18	19
5.	Élethez való jog	11	0	0
6.	Gyülekezési jog	10	10	1
7.	Mozgásszabadság, tartózkodási hely szabad megválasztásához való jog	8	12	0
8.	Tulajdonhoz való jog	8	9	2
9.	Jogorvoslathoz való jog	8	5	0
10.	Személyi biztonság	6	0	1

III. Intézkedések

8. sz. táblázat: A 2011-ben leggyakrabban panaszolt 10 rendőri intézkedés, mulasztás előfordulási számának alakulása 2012-ben és 2013-ban

	2011	2012	2013
Védelemnyújtás, felvilágosítás- és segítségadás, ember jogainak védelme; együttműködés; pártbefolyástól mentesség	112	143	145
Intézkedési kötelezettség a tv. rendelkezéseinek megfelelően	93	149	119
Igazoltatás	61	101	98
Arányosság követelménye	55	80	80
A rendőr közli az intézkedés tényét, célját	50	57	91
A rendőr szabályosan igazolja magát	47	84	80
Bilincshasználat	38	59	65
Segítségnyújtási kötelezettség	35	60	71
A rendőr tájékoztatást nyújt a panasztétel lehetőségéről	34	42	21
Közlekedésrendészeti intézkedés keretében közúti ellenőrzés	34	21	18

9. sz. táblázat: Az ügyek sorsának megoszlása

	2011	2012	2013
Megszüntetés	31	40	28
Elutasítás	159	138	101
Elutasítás és áttétel	19	6	3
Áttétel	101	144	140
Megküldés az ORFK-nak	77	102	102
Összesen	387	430	374

10.sz. táblázat: Megszüntetési okok

	2011	2012	2013
Nincs vagy csekély fokú az alapjogsérelem	10	23	19
A panaszt visszavonták	13	6	1
A panaszos felhívás ellenére sem egészítette ki a panaszát	8	11	8
Összesen	31	40	28

11. sz. táblázat: Elutasítási okok megoszlása

	2011	2012	2013
A panasz elkésett	31	34	21
A Testületnek nincs hatásköre	91	47	29
A panasz nem jogosulttól származik	6	6	2
Kiderül, hogy már jogerősen lezárták a panaszeljárást	0	1	2
Egyéb	55	57	0
Összesen	183	145	54

12. sz. táblázat: Áttételi okok megoszlása

	2011	2012	2013
Nem történt alapjogsérelem	0	0	79
Nem állapítható meg alapjogsérelem	52	79	68
Csekély fokú alapjogsérelem	39	56	37
Egyéb	56	55	4
Összesen	142	190	188

13. sz. táblázat: Történt-e alapjogsértés?

		2011	2012	2013
Történt	Csekély	39	144	38
	Súlyos	77	106	102
Nem történt		47	92	102
Nem állapítható meg		20	50	70
Összesen		183	392	312

14. sz. táblázat: Az ORFK-ra küldött ügyek sorsának alakulása

	2011	2012	2013
A panasznak helyt adott	5	8	1
A panaszt elutasította	12	41	35
A panasznak részben helyt adott	14	53	22
Nincs adat	10	4	44
Összesen	41	106	102

15. sz. táblázat: Sértett alapjogok megoszlása a sérülés foka szerint

	2011		2012		2013	
	Csekély	Súlyos	Csekély	Súlyos	Csekély	Súlyos
Élethez való jog	0	0	0	0	0	0
Emberi méltósághoz való jog	6	34	3	54	5	59
Személyi szabadság	4	22	0	52	0	44
Személyi biztonság	0	6	0	0	0	1
Jó hírnévhez való jog	0	1	0	0	1	2
Magánlakás sérthetlensége	0	0	0	1	0	1
Magántitok védelme	0	0	0	0	0	0
Személyes adatok védelme (képmás, hangfelvétel)	2	16	3	15	0	19
Mozgásszabadság, tartózkodási hely szabad megválasztása, ország elhagyásához, ill. hazatéréshez való jog	0	9	0	12	0	0
Véleménynyilvánítás szabadsága	0	1	0	0	1	7

Közérdekű adatok megismeréséhez, terjesztéséhez való jog	0	0	0	0	0	0
Sajtószabadság	0	0	0	0	0	0
Gyülekezési jog	0	10	8	2	1	0
Egyesületi jog	0	0	0	0	0	0
Kérelem, ill. panasz előterjesztéséhez való jog	0	0	0	2	0	0
Tisztességes eljárásához való jog	23	45	49	77	32	73
Diszkrimináció tilalma	1	1	1	5	0	1
Tulajdonhoz való jog	2	4	2	7	0	2
Vállalkozás szabadsága	0	0	0	0	0	0
Munkához való jog	0	0	0	0	0	0
Testi-lelki egészséghez való jog (testi épség)	1	2	0	1	0	13
Sztrájkjog	0	0	0	0	0	0
Tudományos és művészi alkotás szabadsága, tanszabadság	0	0	0	0	0	0
Gondolat-, lelkiismereti és vallásszabadság	0	0	0	0	0	0
Kínzás, kegyetlen, embertelen, megalázó elbánás, büntetés (kísérlet)	0	4	0	2	0	0
Védelemhez való jog (büntetőeljárásban)	0	0	0	0	0	0
Jogorvoslathoz való jog	1	7	2	3	0	0
Menedékjog	0	0	0	0	0	0
Gyermekjogok	0	0	0	1	0	0
Magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog	1	1	0	2	0	2
Összesen	41	163	63	101	38	102

16. sz. táblázat: Különvélemények száma

2011	2012	2013
2	11	11

17. sz. táblázat: Párhuzamos indokolások száma

2011	2012	2013
0	6	0

18. sz. táblázat: A testületi tagok által feldolgozott ügyek sorsának megoszlása a 2011- 2013. év közötti időszakban

	Dr. Juhász Imre ¹⁵			Dr. Kozma Ákos			Fráterné dr. Ferenczy Nóra			Dr. Féja András			Dr. Kádár András Kristóf		
	'11	'12	'13	'11	'12	'13	'11	'12	'13	'11	'12	'13	'11	'12	'13
Elutasítás ¹⁶	36	25	3	24	30	17	37	26	41	33	28	22	30	26	18
Elutasítás és áttétel ¹⁷	5	0	0	6	0	0	1	0	2	5	4	1	2	2	0
Megszüntetés formai hiányosság miatt	2	3	2	3	5	0	7	1	2	5	6	2	3	3	3
Megszüntetés a panaszos előzetesen bejelentett tiltakozása miatt ¹⁸	3	9	2	2	2	3	2	2	6	0	9	8	4	0	0
Áttétel (csekély alapjogsértés, alapjogsértés nem történt vagy nem megállapítható)	16	32	15	26	37	32	14	16	35	24	28	33	21	31	25
Megküldve az ORFK-nak (súlyos alapjogsértés)	8	22	8	14	18	21	8	24	27	20	10	24	27	27	22
ÖSSZESEN	70	91	30	75	92	73	69	69	113	87	85	90	87	89	68
Érdemben vizsgált ügyek százalékos aránya ¹⁹	39 %	69 %	83 %	56 %	62 %	77 %	35 %	61 %	60 %	51 %	55 %	72 %	60 %	65 %	69 %
<i>2011-13. év összesen:</i>	<i>191 / 60%</i>			<i>240 / 65%</i>			<i>251 / 53%</i>			<i>262 / 60%</i>			<i>244 / 64%</i>		

¹⁵ A testületi tag megbízatása 2013. április 13-ával megszűnt alkotmánybíróvá választása folytán.

¹⁶ Érdemi vizsgálatot nem igénylő (elkésztett, hatáskörhiányos, nem a jogosult által előterjesztett, alá nem írt stb.) panaszbeadványok.

¹⁷ A Testületnek nincs hatásköre az ügyben, viszont a hatáskörrel rendelkező szerv az iratokból megállapítható.

¹⁸ A Testület érdemi vizsgálatot folytat le az ügyben, viszont a panaszos áttétel ellen bejelentett előzetes tiltakozása miatt az esetleges alapjogsérelem ellenére sem teszi át az ügyet az illetékes rendőrkapitányságra, hanem állásfoglalása meghozatalával lezárja az eljárást.

¹⁹ A tagokra szignált és az adott évben áttétellel, az ORFK-nak megküldéssel és a tiltakozás miatti megszüntetéssel végződő ügyek száma osztva a tagokra szignált és az adott évben állásfoglalással zárult ügyek számával.

Tartalomjegyzék

I. A Testület működlésével kapcsolatos általános kérdések.....	2
1. A civil kontroll nemzetközi jogi és szervezeti alapjai.....	3
2. Néhány európai ország példája és a magyar szabályozás összefüggései.....	4
3. A Testület eljárásával összefüggő általános problémák.....	6
4. Kapcsolat a jogvédő és jogalkalmazó szervekkel.....	11
a) Jogértelmezési problémák megoldásai.....	11
b) Részvétel a nemzetközi ösztöndíj és nemzetközi szakmai programokban.....	11
c) Részvétel a hazai és a nemzetközi konferenciákon, szakmai látogatásokon.....	11
d) A Testület „Rendészet és emberi jogok” címmel szakmai folyóiratot bocsátott az útjára.....	12
e) A Testület és a Rendőrség kapcsolata.....	13
II. A Testület által 2011-2013. év között vizsgált ügyek tanulságai.....	16
1. Az Rtv.-ben foglalt általános elvek és szabályok alkalmazása.....	16
1.1.) A rendőrség feladata.....	16
1.2.) A rendőri feladatok ellátásának és az utasítás teljesítésének kötelezettsége.....	21
1.3.) Az intézkedési kötelezettség.....	23
1.4.) Részrehajlásmentes intézkedés kötelezettsége.....	28
1.5.) Az arányosság követelménye.....	30
1.6.) A kényszerítő eszközök alkalmazásának követelményei.....	33
1.7.) Az intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazásának közös elvei és szabályai	36
a) A jogok korlátozhatósága, a kiértesítés joga ..36	
b) Sérülés okozásának kerülése, orvosi ellátás biztosítása.....	38
c) Fogvatartottak elhelyezése, orvosi ellátása... 41	
d) Fogvatartottak jogainak korlátozhatósága.... 42	
1.8.) Azonosítási kötelezettség, az intézkedés tényének és céljának közlése,tájékoztatás a panaszjogról.....	44
1.9.) A rendőrség segítségnyújtási kötelezettsége.....	46
2. Az egyes rendőri intézkedésekkel kapcsolatos ügyek	51
2.1.) Igazoltatás.....	51
a) Igazoltatás jogalapja és adatok rögzítése az igazoltatás során.....	52
b) Ruházatátvizsgálás az igazoltatás keretében... 58	
2.2.) Fokozott ellenőrzés, ruházatátvizsgálás.....	59
2.3.) Kérdés, felvilágosítás-kérés, feltartóztatás.....	64
2.4.) Előállítás.....	66
2.5.) Elővezetés.....	77
2.6.) Biztonsági intézkedés.....	79

2.7.) Intézkedés magánlakásban.....	85
2.8.) Képfelvétel, hangfelvétel, kép- és hangfelvétel készítése.....	87
2.9.) A helyszín biztosítása.....	91
2.10.) Közlekedésrendészeti intézkedések.....	91
3. Kényszerítő eszközök alkalmazása.....	94
3.1.) Testi kényszer.....	95
3.2.) Bilincshasználat.....	98
3.3.) Rendőrbot, vegyi eszköz, elektromos sokkoló eszköz, kardlap, illetőleg más eszköz alkalmazása.....	105
3.4.) Szolgálati kutya alkalmazása.....	107
3.5.) Útzár, megállásra kényszerítés.....	109
3.6.) Lőfegyverhasználat.....	109
3.7.) A csapaterő alkalmazása, tömegoszlatás.....	111
III. Jogalkotási és hatáskör bővítési javaslatok.....	113
1) Hivatalból történő eljárás.....	114
2) Felvilágosítás-kérés – meghallgatás – bizonyítási eszközök köre....	115
3) A Testület vizsgálati körének tisztázása.....	116
4) Feljelentési kötelezettség.....	117
5) Igazolási kérelem.....	118
6) Visszacsatolás, a Testület beavatkozási minőségének megteremtése és eljárási pozíciójának újragondolása.....	118
7) Jogalkotási javaslattételi jog biztosítása a Testület számára.....	120
8) A Testület hatáskörének kiterjesztése a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állományú tagjainak intézkedésére	120
9) A Testület hatáskörének kiterjesztése a fogva tartási kérdésekre.....	121
10) A fogvatartottak egészségügyi ellátásának problémái.....	121
11) A panasz benyújtására nyitva álló határidő meghosszabbítása 30 napra.....	122
12) A Testület feljogosítása büntetőeljárás iratok megismerésére.....	122
13) Csuklya alkalmazása.....	122
14) Az alapjogi sérelmek és az egyéb rendőrségi jogsértések közötti különbség panaszjogi kezelésének megszüntetése.....	122
15) A panasz eljárás során a rendőrség tudomására jutott adatok felhasználása.....	123
16) Az előállítottak helyzete.....	124
17) A kép- és hangfelvételek megőrzése.....	125
18) Tájékoztatás kérése.....	127
19) Bilincshasználat.....	128
20) Az igazoltatottak személyes adatainak kezelése.....	129
21) A gyülekezési jog gyakorlása.....	130
22) A fokozott ellenőrzés térbeli és időbeli határaitól vonatkozó jogszabályi rendelkezése hiánya	131
23) A jegyzőkönyvvezetési kötelezettség bevezetése.....	132
24) A rendőri felvilágosítás-kérés korlátainak tisztázása.....	132
25) A bíróságok reformatórius jogkörének biztosítása panaszügyekben..	132
26) Szolgálatba helyezés a rendőrt ért sérelem kapcsán és kizárás a	

rendőrségi intézkedések során.....	133
27) Beléptetés a rendőrségi objektumokba.....	133
28) Szabadságában korlátozott személy (pl. panaszos előállítása esetén) egészségügyi dokumentációhoz való joga.....	134
29) Hivatalos okmányok helyszíni elvételéről megfelelő igazolás kitöltése és átadása.....	136
30) Az elektronikus úton előterjesztett panaszbeadványok elkészítési problémája.....	137
IV. Statisztikai melléklet.....	139
Tartalomjegyzék.....	150